

JAVIER MARIAS

Mâine în Bătălie

CUM ȘI-AR PUTEA IMAGINA CINEVA VREODATĂ CĂ s-ar putea trezi cu o moartă în brațe și că nu-i va mai vedea niciodată chipul al cărui nume și-l amintește. Nimeni nu se gân-dește că o persoană anume va muri în cel mai nepotrivit mo-ment, deși asta se întâmplă mereu, și în general oamenii cred că nimeni nu trebuie să moară lângă ei pe neașteptate. Adesea se ascund faptele sau împrejurările: celor în viață și celui care moare – dacă are timp să-și dea seama – le provoacă adesea un sentiment de rușine forma morții posibile și înfățișările sale și, de asemenea, cauza ei. O indigestie provocată de o masă cu fructe de mare, o țigară aprinsă când ești pe cale de a adormi și care aprinde cearșafurile sau, inai rău, o pătură de lână; o alu-necare la duș – ceafa – când zăvorul este tras la ușa băii, un fulger care lovește un copac de pe un mare bulevard și acest copac, în cădere, strivește sau decapitează un trecător, poate un străin; să mori în șosete, ori la frizer, cu o bavetă mare pe umeri; într-un bordel sau la dentist; ori mâncând pește și înghițind un os, să mori înecat precum copiii a căror mamă nu se află în preajmă ca să le bage degetul în gât și să-i salveze; să mori bărbierit doar pejumătate, cu un obraz plin de spumă și cu barba asimetrică până la sfârșitul veacurilor dacă nimeni nu observă și nu termină treaba dintr-o milă estetică; ca să nu mai vorbim despre mo-mentele cele mai lipsite de noblețe ale vieții, cele mai secrete, despre care oamenii nu mai vorbesc după ce ies din adolescență, pentru că apoi nu mai există pretext, deși mai sunt unii care vorbesc despre ele glumind, o glumă lipsită întotdeauna de haz. Dar aceasta este o moarte groaznică, se spune despre unele morți; dar aceasta este o moarte ridicolă, se spune, de aseme-nea, printre hohote de râs. Oamenii râd în hohote pentru că se vorbește despre un dușman care în sfârșit a murit sau despre cineva îndepărtat, cineva care ne-a insultat sau care locuiește în trecut de mult timp, vreun împărat roman, un străbunic ori cine-va puternic din a cărui moarte grotescă nu se percepe decât dreptatea încă vitală, încă omenească, pe care, în fond, am dori-o pentru toată lumea, inclusiv pentru noi. Cât de mult mă bucur de această moarte, cât o regret, cum o sărbătoresc! Uneori, râdem doar pentru că mortul este pentru noi un necunoscut, despre a cărui nenorocire în chip inevitabil insignifiantăcitim în ziare, sărmanul de el, spunem printre râsete, moartea devine atunci o

reprezentăție ori un spectacol care pot fi comentate, întâmplările toate care se povestesc, se citesc sau se ascultă, sunt percepute ca teatru, există întotdeauna un procent de irealitate în ceea ce ne comunică, este ca și cum nimic nu s-ar întâmpla niciodată cu adevărat, nici măcar ceea ni se întâmplă nouă înșine și ținem minte. Nici măcar ceea ce ținem minte.

Există un procent de irealitate în cele întâmplate mie, întâmplare care nici măcar nu s-a sfârșit încă, sau probabil că un alt timp verbal ar trebui folosit aici, cel clasic în limba noastră, timpul povestirii, ar trebui să spun ce mi s-a întâmplat, deși nu s-a sfârșit. Acum, în timp ce povestesc, s-ar putea să mă apuce râsul. Dar nu cred, deoarece tot ce s-a întâmplat este încă prezent, iar moarta mea nu locuiește în trecut de mult timp, n-a fost nici putemică, nici o dușmană și, fără îndoială, n-ar fi cinstit să spun nici că a fost o necunoscută, deși atât de puțin știam despre ea când a murit în brațele mele – acum, în schimb, știu mai multe. Din fericire încă nu era goală, sau nu de tot, tocmai ne scoteam hainele unul celuilalt, așa cum face de obicei un cuplu care face dragoste prima dată, așa este în nopțile inaugurale care iau înfățișarea neprevăzutului sau în care cei doi se prefac că nu au premeditat nimic pentru a lăsa pudoarea întregă și pentru avea o senzație de inevitabil, care le va îngădui să nu se simtă vinovați, oamenii cred în predestinare și în manifestarea destinului, atunci când le convine. Ca și cum toți am dori să putem spune, la nevoie: „Nu eu am căutat-o, n-am vrut asta”, când lucrurile iau o întorsătură proastă sau deprimantă, sau le regretăm, sau dacă ne dăm seama că am făcut rău. Nu eu am căutat-o, n-am vrut asta, ar trebui să spun acum, când știu că ea a murit și că a murit în chip nepotrivit în brațele mele aproape fără să mă cunoască – nu e drept, nu se cuvenea să fiu lângă ea. „Nu m-ar crede nimeni dacă aş spune asta, și asta nu contează totuși aproape deloc, din moment ce eu sunt cel care povestește, și mi-e totuna dacă mă ascultă sau nu cineva. Nu eu am căutat-o, nu am vrut asta, spun acum, iar ea însă nu mai poate să spună același lucru și nimic altceva, nici să dezmință vorbele mele, ultimele cuvinte pe care le-a spus au fost: „Vai, Doamne, și copilul,,. Primul lucru pe care-l spusese a fost: „Nu mă simt bine, nu știu ce-i cu mine,,. Ca să fiu mai exact, a fost primul lucru pe care l-a spus după ce ne-am întrerupt, eram în dormitorul ei și aproape întinși pe pat, pe jumătate îmbrăcați, pe jumătate dezbrăcați. Brusc s-a retras și mi-a acoperit buzele cu mâna de parcă ar fi vrut să le sărute în continuare fără vreun alt gest afectuos și fără alt contact, m-a dat la o parte cu o mișcare ușoară și s-a întors cu spatele la mine, iar când am întrebat-o „Ce e?,, mi-a răspuns astfel: „Nu mă simt bine, nu știu ce-i cu mine,,. Atunci i-am văzut ceafa pe care nu i-o văzusem nicio dată înainte, cu părul ridicat, un pic încurcat și un pic transpirat, și nu era cald, o ceafa cum aveau femeile în secolul XIX, cu fire de păr negru și lipit, ca de sânge aproape uscat, sau noroi, ceafa cuiva care a alunecat în baie, și care a mai avut timp să închidă robinetul. Totul s-a petrecut foarte repede, nelăsând timp pentru nimic. N-am avut timp să chem un medic (dar ce medic să fi chemat la ora trei dimineața, când medicii nici măcar ziua la amiază nu mai vin acasă), nici să trezesc vreun vecin (dar care vecin, eu nu-i cunoșteam, nu eram la mine acasă, nici nu mai fusesem

vredată în casa aceea în care eram doar invitat și, acum, un intrus, nici măcar pe strada aceea, doar de câteva ori în cartier, cu multă. Vreme înainte), nici să-i dau telefon soțului ei (dar cum aș fi putut eu să-l sun pe soțul ei, care, pe deasupra, era și plecat într-o călătorie, nici măcar nu-i știam numele întreg) 7 nici să-l scol din somn pe copil (și de c& să-l fi deșteptat pe copil, după cât timp i-a trebuit să adoarmă) și nici n-am avut cum să încerc să o ajut eu însumi, dintr-o dată i-a fost rău, în prima clipă m-am gândit sau ne-am gândit amândoi că îi căzuse greu cina întreruptă de atâtea ori sau, m-am gândit eu, era deja depresivă sau avea remușcări sau că i se făcuse frică, cele trei lucruri care adesea îmbracă forma indispoziției și a bolii, frica, depresia și remușcarea, mai ales dacă aceasta din urmă apare o dată cu faptele care sunt cauza ei, totul în același timp, un „da,, și un „nu,, și un „poate,, și, între timp, totul a continuat și s-a sfârșit, nefericirea de a nu ști și de a trebui să faci ceva pentru că trebuie să umpli cu ceva timpul care nu așteaptă și se scurge fără să ne aștepte, ne mișcăm mai încet în aceste situații: a hotărî neștiind, a acționa neștiind, și, în consecință, având presentimentul celei mai mari și mai obișnuite nenorociri, precum și a celei care urmează, resimțită în mod normal ca o nenorocire mai pali'dă, dar resimțită de toată lumea în fiecare zi. Ceva cu care ne obișnuim, și ajungem să nu-i acordăm mare importanță. I-a fost rău – și nu îndrăznesc să o numesc – Marta, acesta era numele ei, Marta Tellez, a spus că se simte rău, iar eu am întrebat-o: „Cum ți-e rău, de la stomac sau te doare capul?,, „Nu știu, o greață teribilă, în tot corpul, simt că mor,,. Întreg acel trup care începea să-mi locuiască mâinile, mâinile care umblă peste tot, mâinile care îmbrățișează sau mângâie ori caută, mâinile care lovesc (oh, asta. S-a întâmpiat fără să vreau, nu trebuie să mi se ia în nume de rău), gesturi uneori mecanice ale mâinilor care pipăie un trup întreg, fără a ști dacă le face plăcere, și, dintr-o dată, acest trup are o indispoziție, cea mai neclară dintre toate indispozițiile, tot corpul, cum a spus ea, și ultimul lucru pe care l-a spus, „simt că mor,, l-a spus ca pe un clișeu. Nu credea asta, și nici eu, și chiar spusese: „Nu știu ce-i cu mine,,. Eu am insistat, pentru că a întreba este un mod de a te eschiva să faci ceva, nu numai a întreba, ci și a vorbi și a povesti te ajută să te sustragi de la săruturi, de la lovituri, de la orice măsuri care ar trebui luate, te ajută să renunți la așteptare, și ce puteam eu să fac, mai ales la început, când totul trebuia să fie trecător după legile a ceea ce se întâmplă și ce nu se întâmplă, legi care uneori sunt încălcate. „Iți vine să vomități?,, Ea n-a răspuns în cuvinte, dar a făcut semn că nu, și-a mișcat ceafa de sânge sau noroi pe jumătate uscat, de parcă i-ar fi venit greu să vorbească. M-am ridicat, am ocolit patul și am îngenuncheat lângă ea ca să-i văd fața, am pus mâna pe brațul ei (atingerea consolează, mâna medicului). Avea ochii închiși și pleoapele strânse în acel moment, gene lungi, ca și cum ar fi deranjat-o lumina de pe noptieră, pe care încă nu o stinsesem (eu mă gândisem să o sting peste puțin timp, înainte să-mi spună că-i e rău avusesem. O ezitare dacă să o sting ori să o mai las: voiam să văd, încă nu văzusem acel trup nou care avea să-mi placă fără îndoială, nu o stinsesem). Am lăsat lumina aprinsă, acum putea să ne folosească, în starea aceea a ei neașteptată, de boală sau depresie, frică

sau remușcare. „Vrei să chem un doctor?„ și m-am gândit la serviciile improbabile ale Urgenței, fantasmagoriile din cartea de telefoane. A făcut iarăși semn cu capul că nu voia. „Unde te doare?„, am întrebat, iar ea mi-a arătat în silă o zonă incertă care se întindea spre pieptul și pânțelele ei și mai jos, de fapt tot corpul în afară de cap și de membre. Pânțelele îi era deja dezvelit, la fel și pieptul, nu atât de mult, încă mai avea pe ea (deși desfăcut) sutienul fără bretele, o rămășiță a verii, ca partea de sus a unui costum de baie, îi era puțin mic și poate și-l pusese, chiar dacă era puțin demodat, fiindcă mă aștepta pe mine în noaptea aceea și totul era pus la cale în ciuda apa-rențelor și a hazardurilor forțate care ne aduseseră până în patul său conjugal (știu că unele femei poartă intenționat sutiene cu numere mai mici, pentru că scot sânii în evidență). Eu îi desfa-cusem închizătoarea, sutienul nu-i căzuse însă, Marta îl reținea cu brațele, ori cu subsuorile, poate fără să-și dea seama, acum. „Ți-a mai trecut?„ „Nu știu, cred că nu„, a spus ea, Marta Tellez, cu un glas nu numai slab, ci și schimbat de durere sau de neliniște, fiindcă, de fapt, nu știu dacă o durea. „Stai puțin, aproape că nu pot vorbi“, a adăugat – când ți-e rău parcă nu poți face nimic – și totuși a mai spus ceva, nu se simțea suficient de rău ca să uite de mine, ori ea era atentă orice s-ar fi întâmplat și chiar dacă atunci era pe cale să moară, oricât de puțin o cunoșteam, în acea scurtă discuție mi s-a părut o persoană atentă

(dar atunci habar nu aveam niciunul dintre noi că avea să moară): „Sărmanul de tine“, a spus, „nu te așteptai la asta, ce noapte oribilă“. Nu mă așteptam la nimic, sau poate că la același lucru la care se aștepta și ea. Noaptea nu fusese oribilă până atunci, fusese poate cam plictisitoare, și n-am știut niciodată dacă ea deja își presimțea moartea ori voise să spună că am așteptat prea mult din pricina copilului căruia nu i se mai făcea odată somn. M-am ridicat, am ocolit din nou patul și m-am culcat iar pe locul pe care stătusem mai înainte, gândindu-mă (i-am văzut din nou ceafa nemișcată, brăzdată, cu pielea zbârlită ca de frig): „Poate ar fi mai bine să aștept și să n-o întreb nimic un timp, s-o las în pace, poate îi trece, să nu o oblig să-mi răspundă la nici o întrebare, nici să se gândească la fiecare câteva secunde dacă se simte un pic mai bine ori un pic mai rău, dacă te gândești la boală parcă o faci să devină și mai rea, la fd se întâmplă și când stai cu ochii pe cineva“.

Am privit la pereții acelu dormitor, căruia nu-i dădusem nici o atenție când intrasem, fiindcă mă uitam la femeia care fusese mai înainte când vioaie, când timidă, iar acum devastată, care mă condusese înăuntru de mână. În fața patului era o oglindă mare, ca într-o cameră de hotel (pentru o pereche căreia îi plăcea să se contemple în oglindă înainte de-a ieși în oraș sau înainte de culcare). În rest, totul era comun, un dormitor obiș-nuit pentru două persoane, pe noptiera din partea mea se vedeau urmele prezenței unui bărbat (ea se strecurase de la început spre partea pe care dormea în fiecare noapte, era desigur ceva mași-nal și în afara oricărei discuții, și unde se trezea în fiecare dimineață): un calculator de buzunar, un coupe-papier, o mască de purtat în avion pentru atenuarea luminii oceanului, câteva monede, o scrumieră murdară și un ceas deșteptător cu radio, în partea dejos o cutie

de tutun din care mai era doar un pachet, o sticlă de apă de colonie Loewe, foarte virilă, probabil un cadou de la Marta de ziua lui, două romane primite și ele în dar (sau poate nu, dar eu nu le-aș fi cumpărat), un tub de Redoxon efer-vescent, un pahar gol pe care probabil că nu mai avusese timp să-l ducă la bucătărie înainte să plece, suplimentul unei reviste cu programul de televiziune, pe care n-avea să-l urmărească în 10 seara aceea, fiind plecat în călătorie. Televizorul stătea la capă-tul patului, lângă oglindă, oameni practici, o clipă mi-a trecut prin minte să iau telecomanda și să-i dau drumul, dar obiectul se afla pe cealaltă noptieră, și ar fi trebuit să mai ocolesc o dată patul ori să întind brațul pe deasupra capului Martei, deranjând-o astfel, mă întrebam la ce se gândea dacă o invadase frica sau depresia. Până la urmă am întins brațul peste ea și am luat tele-comanda, ea nu și-a dat seama, deși i-am atins părul cu mâneca întoarsă a cămășii. Pe peretele din stânga mea era atârnată o reproducere după un tablou pretențios pe care-l știam bine, al lui Bartolomeo da Venezia, îl văzusem la Frankfurt, înfățișa o femeie cu lauri, cu tocă și bucle rare, o diademă pe frunte, un buchet de floricele amestecate în mâna întinsă și un piept nud (aproape plat); în dreapta se aflau dulapuri în perete vopsite în alb, ca și pereții. Probabil că în dulapuri erau majoritatea hai-nelor pe care soțul nu le luase cu el în călătorie, era o absență scurtă, așa îmi spusese soția lui, Marta, la masa de seară, o deplasare la Londra. Mai erau în cameră două scaune pe care se aflau în dezordine haine, poate murdare sau poate spălate și necălcate, nu vedeam prea bine la lumina veiozei de pe noptiera Martei. Pe unul dintre scaune erau haine bărbățești, un sacou pus pe spetează ca pe un umerăș, o pereche de pantaloni având cureaua încă pusă, o curea cu cataramă groasă (cu fermoarul deschis, cum rămân pantalonii după ce-i scoți), câteva cămăși descheiate deschise la culoare, soțul ei fusese în acel loc ceva mai devreme, chiar în dimineața aceea se trezise acolo, pe perna de care îmi rezemam spatele, și se gândise să-și schimbe panta-lonii, poate că Marta nu voise să i-i calce. Hainele acelea încă mai respirau. Pe celălalt scaun erau haine de femeie, am văzut niște ciorapi de culoare închisă și două fuste ale Martei Tellez, erau diferite de fusta cu care încă mai era îmbrăcată, mai ele-gante, probabil că le încercase și nu se hotărâse cu care să se îmbrace până cu puțin înainte să sun eu la ușă, pentru întâlnirile amoroase este întotdeauna greu să te hotărăști ce să îmbraci (pentru mine nu fusese, fiindcă nu știam sigur dacă era vorba de o întâlnire amoroasă, iar garderoba mea este oricum de-a dreptul monotonă). Fusta pe care o alesese până la urmă se șifonase foarte tare în poziția în care stătea. Marta se ghemuise, am văzut că își încleștase pumnii, cu picioarele strânse de parcă apăsarea lor ar fi putut să-i liniștească durerea din stomac și din piept, de parcă ar fi vrut să le stăpânească, în poziția asta i se vedeau chiloții și aceștia lăseau să se vadă o parte din fese, erau foarte mici. M-am gândit să-i așez la ioc fusta, dintr-o bruscă pudoare și ca să nu se șifoneze și mai rău, dar nu mă puteam stăpâni să nu-mi placă ceea ce vedeam și, probabil, ceea ce n-aveam să apuc să mai văd dacă ea nu se simțea mai bine, iar Marta se așteptase probabil să i se șifoneze fusta, deja materialul se încre-țise mai înainte, așa cum se întâmplă de obicei în nopțile inau-gurale, în

care nu există respect pentru hainele care se scot, nici pentru cele care rămân, există doar respectul pentru trupul nou și necunoscut: poate de aceea Marta nu călcăse rufe, pentru că știa că oricum va avea de călcat în ziua următoare fusta pe care o va purta în acea noapte, oare pe care dintre ele, care îi stă mai bine, în noaptea în care aveam să vin la ea, totul se șifonează sau se pătează sau se majtratează și rămâne pentru un timp inutilizabil.

Am dat încet sonorul televizorului înainte de a-l pomi și, cum voisem, imaginea a apărut fără sunet și ea nu și-a dat seama, deși imediat s-a făcut mai multă lumină în cameră. La televizor se dădea Fred MacMurray sub-titrat, un film vechi seara târziu. Am făcut un tur pe toate canalele și m-am întors la MacMurray în alb-negru, la fata lui subinteligentă. Și atunci n-am mai putut să nu mă gândesc, deși nimeni nu se gândește prea mult, și nimeni nu o face în ordinea în care sunt povestite sau scrise lucrurile: „Ce fac eu aici? Sunt într-o casă necunoscută, în dormitorul unui bărbat pe care nu l-am văzut în viața mea și căruia nu-i știu decât prenumele, pe care soția lui l-a amintit în mod firesc și intolerabil de câteva ori în seara asta. Este dormitorul lor comun și de aceea mă aflu aici, stând de veghe la starea ei de rău, după ce i-am scos câteva haine și am mângâiat-o, pe ea o cunosc, deși o cunosc puțin și doar de două săptămâni, este a treia oară când o văd pe această femeie în viața mea. Soțul ei a telefonat în urmă cu câteva ore, când eu eram în casa lui luând cina, a sunat ca să spună că ajunsese cu bine la 12

Londra, că mâncase foarte bine la Bombay Brasserie și se pregătea să se vâre în patul camerei lui de hotel, a doua zi dimineața trebuia să lucreze, se afla într-o călătorie scurtă de serviciu. Lar soția lui, Marta, nu i-a spus că eu eram acolo, adică aici, luând cina. Aceasta mi-a dat aproape certitudinea că era vorba o întânire amoroasă, chiar dacă atunci copilul mai era treaz. Soțul ei întrebase de copil, desigur, iar ea răspunsese că se pregătea să-l culce; soțul ei îi ceruse probabil să i-l dea la telefon ca să-i spună noapte bună, pentru că ea zisese: „Mai bine nu, e agitat, dacă te aude o să fie și mai agitat și n-o să-l mai pot adormi”. După părerea mea, totul era absurd, deoarece copilul, care avea aproape doi ani, după cum îmi spusese mama tui, vorbea într-un fel rudimentar și aproape de neînțeles, și Marta trebuia să traducă, mamele sunt primele interprete și translatoare din lume, care tălmăcesc și reformulează apoi sunete care nici măcar nu sunt o limbă, și tot astfel strâmbăturile și gesturile și semnificațiile multiple ale plânsului, deși plânsul este nearticulat și nu se traduce în cuvinte, ori le exclude, ori le împiedică. Poate că și tatăl îl înțelegea și de aceea voia să-l audă la telefon pe copilul care, după ce căde-abia articula, vorbea tot timpul cu un biberon în gură. Eu îi spusese asta, când Marta se dusese câteva minute la bucătărie, iar micuțul și cu mine rămăseserăm singuri în salonul-sufragerie, eu stând la masă cu șervetul pe genunchi, el pe canapea cu un iepuraș dejucărie în brațe, amândoi uitându-ne la televizor, el din față, eu dintr-o parte: „Cu biberonul în gură nu înțeleg ce spui”. Lar copilul și l-a scos cuminte și, păstrându-l o clipă în mână cu un gest nu lipsit de elocvență (în cealaltă, iepurele dejucărie), a repetat ce-o fi vrut să spună, dar nici de data asta n-am înțeles mai mult. Faptul că Marta Tellez n-a vrut să i-l dea pe copil la telefon

soțului ei mi-a dat de înțeles că micuțul, cu acel pseudo-limbaj împleticit, ar fi putut, totuși, să-i comimice tatălui lui că în casa lor era un bărbat străin care lua cina. După un timp am priceput că băiatul pro-nunța doar ultimele silabe ale cuvintelor care aveau mai mult de două, și acestea însă deformate („Ață” pentru mustață, și „Vata” pentru cravată, „Ron” pentru biberon, „ane” pentru came: latele-vizor era un primar cu mustață, eu nu am; Marta mi-a servit la cină came, mușchi de vacă, pregătit ci/'irlandaise, așa mi-a spus); chiar știind asta era greu de descifrat bolboroseala copilului, dar poate că tatăl lui era obișnuit, poate că își perfecționase, la rândul lui, simțul interpretării acestei limbi primitive folosite de un singur vorbitor pe lumea asta, vorbitor care, de altfel, avea s-o abandoneze în curând. Copilul folosea puține verbe și nu forma cu adevărat fraze, spunea mai mult substantive, câteva adjective, și toate astea aveau la el un ton exclamativ. Nu voise cu nici un chip să se culce în timp ce noi cinam, iar eu așteptam întoarcerea Martei la masă între plecările la bucătărie și îngrijirile răbdătoare pe care i le dădea copilului. Ea pusese o casetă video cu desene animate la televizorul din salon – nu știam atunci că mai aveau încă unul – sperând să i se facă somn copilului de la luhina ecranului. Dar puștiul eratreaz, refuzase să meargă la culcare, cu toată necunoașterea sau cunoașterea puțină a lumii pe care-o avea, știa mai mult decât știam eu și de aceea stătea cu ochii pe mama lui și pe acel musafir pe care nu-l văzuse niciodată până atunci în casă, îi ținea locui tatălui său care lipsea. În mai multe rânduri mi-a venit să plec, mă simțeam mai mult ca un intrus decât ca un musafir, tot mai supărător pe măsură ce îmi dădeam seama cu certitudine că acea întâlnire era una amoroasă, iar copilul știa acest lucru intuitiv – ca o pisică – și încerca s-o saboteze cu prezența lui, mort de somn și luptând cu somnul, așezat cuminte pe sofa în fața desenelor lui animate pe care nu le înțelegea, deși recu-noștea personajele, pentru că din când în când arăta cu degetul spre ecran și, în ciuda biberonului, puteam să-l înțeleg, pentru că vedeam ce vedea și el: „Tintin!”, spunea, ori: „ltan!”, și mama pentru un moment îmi retrăgea atenția ei și se întorcea spre copil ca să traducă sau să reformuleze, astfel încât niciunul dintre importantele lui prime cuvinte să nu rămână nelău-date sau neluate în seamă: „Da, e Tintân și căpitanul, iubitul mamei”. Eu când eram copil citeam benzi desenate cu Tintin, copiii din ziua de azi îl vedeau mișcându-se și-i auzeau vocea caraghioasă, de aceea îmi atrăgeau atenția de la conversația fragmentară și de la cina aceea întreruptă de atâtea pauze, recunoșteam și personajele și aventurile lor, insula neagră, și fără să vreau le și urmăream puțin de la locul meu la masă, cu coada ochiului.

Acel refuz încăpățânat al copilului de a merge la culcare m-a convins de ceea ce urma să se întâmple (dacă el adormea, în sfârșit, și dacă și eu voiam). Supravegherea și suspiciunea lui instinctivă au trădat-o pe mamă, mai mult decât tăcerea ei în conversația cu soțul ei aflat la Londra (tăcerea în legătură cu mine) sau decât faptul că era prea elegantă, prea fardată și prea îmbujorată pentru un sfârșit de zi domestic (sau poate era pur și simplu luminoasă). A înțelege că produce teamă sau că poate produce teamă îi dă de gândit celui implicat, a preveni un fapt neîntâmpnat încă atrage după sine

faptul, suspiciunea decide ceea ce încă era indecis și fac lucrurile să se uraească, frica și așteptarea fac în mod obligatoriu să se umple golurile din ce în ce mai adânci pe care le creează, și dacă vrei ca teama să treacă trebuie să împlinești lucrul care trebuie să se întâmple, așa e cel mai bine. Copilul, cu nesomnul lui enervant, era o acuzație adusă mamei, iar mama se acuza pe ea însăși eu toleranța ei (chiar dacă durează mai mult să adoarmă, mai bine să avem liniște, probabil că s-a gândit de la început; dacă îl apucă un acces de plâns pe copil totul e pierdut), și aceste două lucruri fS-ceau ineficientă prefăcătoria specifică nopților inaugurale, care îți îngăduie să crezi sau să gândești mai târziu că nimeni nu căuta și n-a vrut nimic: nu eu am căutat-o, nu eu am vrut asta. Mie însumi mi se părea că și eu eram pus sub acuzare, nu numai de încăpățânarea copilului de a nu se da bătut, ci și de atitudinea și privirea lui fixă: nu s-a apropiat de mine nici o clipă prea mult, se uita la mine cu o expresie în care se amestecau neîncrederea și nevoia sau dorința de încredere, acest din urmă sentiment se inanifesta mai ales când îmi vorbea prin interjecții sau cuvinte stinghere, aproape întotdeauna enigmatice, cu vocea lui nevero-simil de puternică pentru un copil așa de mic. Imi arătase puține lucruri și nu voise să-mi dea iepurașul. „Copilul are dreptate, știe el ce face”, mă gândisem eu, „pentru că imediat ce adoarme eu am să iau pentru un moment locul tatălui lui, nu mai mult de-un moment. El simte asta și vrea să apere acest loc, care este pentru el și garanția propriului său loc, dar cum nu cunoaște mare lucru despre lume și nu știe ce știe, m-a ajutat cu teama lui lipsită de echivoc, mi-a oferit indiciile care puteau să-mi lip-sească: el, în ciuda tuturor și a faptului că nu știe nimic, o cunoaște pe mama lui mai bine decât mine, ea este lumea pe care o cunoaște cel mai bine și care pentru el nu e un mister. Datorită lui, eu n-am să mai am nici o ezitare, dacă asta doresc”. Încet-încet, învins de somn, se ghemuise și până la urmă se întinsese pe canapea, o formă minusculă pentru acea mobilă -cum s-ar vedea o fumică într-o cutie de chibrituri goală, dar furnicasemișcăși continuase să se uite la filmul lui cufața în perne, cu biberonul în gură ca un semn de aducere aminte sau ca un simbol inutil al vârstei lui atât de fragede, cu picioarele strânse ca în somn sau în poziția corpului înainte de adormire, și cu toate acestea cu ochii foarte deschiși, nu voia să-i închidă nici măcar o clipă, mama se apleca ușor din când în când de pe scaunul ei ca să vadă dacă îi adormise fiul, așa cum voia, biata de ea, voia să uite de el chiar dacă era viața ei, biata de ea, voia să fie singură cu mine un moment, nimic serios, nu mai mult de-un moment (dar acum spun „biata de ea”, nu o gândeam atunci, deși, poate, așa ar fi trebuit). Eu nu o întrebam și nici nu făceam vreun comentariu despre copil, pentru că nu voiam să par nerăbdător, nici machiavelic, și, mai mult, ea îmi spunea cu naturalitate de fiecare dată când se apleca spre el: „Of, și acum are ochii cât cepele”. Prezența aceluși copil copleșise toată seara, chiar dacă era un copil docil și liniștit. Părea cuminte și vesel și aproape că nu ne sâcâia deloc, dar nu voia să ne lase singuri, în ruptul capului nu voia să nu mai fie acolo, să meargă singur în camera lui, în ruptul capului nu voia să o piardă din ochi pe mama lui, care acum stătea în aceeași poziție în care fusese copilul ei pe canapeaua

imensă luptându-se cu oboseala, numai că ea se lupta cu boala ori cu frica, cu depresia ori cu remuş-carea şi nu părea minusculă în propriul ei pat din dormitor, nici singură, eu mă aflam lângă ea cu telecomanda în mână, neştiind prea bine ce să fac. „Vrei să plec?”, am întrebat-o. „Nu, mai stai puţin, o să-mi revin, nu pleca”, a răspuns Marta Tellez, şi şi-a întors faţa către mine, sau mai curând a vrut să şi-o întoarcă: n-a putut s-o facă atât cât să mă vadă, dar a intrat în câmpul ei vizual televizorul pornit, faţa stupidă a lui Fred MacMurray pe care eu deja începusem să o asociez cu aceea a soţului ei plecat în călătorie gândindu-mă la el şi la cele care se întâmplaseră, sau mai degrabă la ceea ce nu se întâmplase, dar fusese plănuit până în acel moment. De ce n-ar telefona acum, din Londra, soţul ei care nu putea să doarmă, m-aş fi simţit uşurat dacă ar fi sunat telefonul şi ea ar fi ridicat receptorul şi i-ar fi explicat soţului ei cu voce scăzută că se simte foarte rău şi că nu ştie ce se întâmplă cu ea. El şi-ar fi asumat totul cu toate că era departe, iar eu aş fi fost scutit de răspundere şi nu aş mai fi fost martor (numai răspunderea unuia care se nimereşte a fi prin preajmă, nu alta), el ar fi putut să sune un medic sau un vecin (el îi cunoştea, erau vecinii lui, nu ai mei), sau la o soră ori vreo cumnată care s-ar fi trezit din somn alarmată şi s-ar fi dus în puterea nopţii acasă la el ca să-i dea ajutor soţiei lui bolnave. Lar eu aş fi plecat între timp şi m-aş fi întors, dacă s-ar ivi ocazia, în altă seară, fără să mai fie nevoie de formalităţi şi alte introduceri, aş fi putut să vin la ea chiar a doua zi la aceeaşi oră târzie din noapte, când copilul deja ar fi fost adormit demult. Soţul ei ar fi fost neplăcut să pice pe neaşteptate, eu însă nu.

„Vrei să-l suni pe soţul tău?”, am întrebat-o pe Marta. „Poate că te-ar linişti să vorbeşti cu el, să afle că nu te simţi bine.” Oamenii nu suportă ca aceia care le sunt apropiaţi să nu afle imediat când suferă, nu suportă ca fiinţele dragi să-i creadă în continuare mai mult sau mai puţin fericiţi dacă brusc nu mai sunt, în viaţa fiecăruia dintre noi există câteva persoane care trebuie să afle numaidecât tot ce ni se întâmplă, nu suportăm să creadă în continuare ceea ce nu corespunde realităţii, nici un minut mai mult, să ne creadă căsătoriţi dacă rămânem văduvi sau cu părinţii în viaţă dacă rămânem orfani, să ne ştie trăind cu cineva dacă am fost părăsiţi, ori sănătoşi dacă ne îmbolnăvim. Să ne creadă vii când am murit. Dar noaptea aceea era o noapte neobişnuită, mai ales pentru Marta Tellez, fără îndoială cea mai ciudată din viaţa ei. Marta îşi întorsese şi mai mult chipul, i l-am văzut pentru o clipă din faţă cum probabil că mi l-a văzut şi ea pe al meu, de un timp nu-mi mai arătase decât ceafa tot mai transpirată şi mai rigidă, firele de păr tot mai lipite, ca năclăite de noroi; şi umărul gol, neted. Când s-a întors de tot, i-am văzut pleoapele atât de strânse încât probabil că nu vedea nimic, genele lungi aproape că luaseră locul ochilor, nu ştiu dacă uimirea din privirea pe care mai mult am ghicit-o era din pricina faptului că uitase de mine şi nu mă recunoştea, sau din cauza întrebării şi a comentariului meu, sau poate a faptului că niciodată nu se simţise cuin se simţea acum. Acum cred că ea agoniza, iar eu nu-mi dădeam seama, agonia este ceva nou pentru toaă lumea. „Eşti nebun”, mi-a spus, „cum să-l sun, m-ar omorî dacă

ar ști”. Când s-a răsucit spre mine, i-a alunecat și a căzut pe cuvertură sutienul pe care îl ținea voit sau fără să-și dea seama cu brațul sau cu subsuorile; sânii i-au rămas descoperiți și nu a făcut nimic ca să-i acopere: acum cred că agoniza, iar eu nu mi-am dat seama. Și a mai spus, arătând că reușea să-și aducă aminte de mine și că-și făcea griji pentru mine: „Ai dat drumul la tele-vizor, vai, bietul de tine, te plictisești, dă sonorul mai tare dacă vrei, la ce te uiți?” Când îmi spunea asta (dar parcă vorbea cu ea 1 însăși) mi-a pus mâna pe picior, un semn de mângâiere pe care nu l-a putut duce până la capăt; apoi și-a retras-o ca să revină la j poziția ei, cu spatele, ghemuită ca un copil, sau precum copilul ei care în sfârșit dormea în camera lui, fără să mai știe de mine și de ea, cu siguranță într-un pătuț de copil, nu știu dacă la copiii de aproape doi ani, când dorm în paturi precum oamenii mari, există riscul să cadă din pat noaptea. Habar n-am dacă, din acest motiv, sunt culcați în pătuțuri de copii, unde sunt în siguranță. J „Un film vechi cu Fred MacMurray”, i-am spus (ea era mai tânără decât mine și în timp ce-i răspundeam m-am întrebatdacă numele MacMurray îi spunea ceva), „dar nu mă uit la el.” Probabil și soțul dormea la Londra, neștiind în ce stare era ea și neștiind de existența mea, de ce nu se trezea neliniștit, de ce nu intuia, de ce nu telefona pentru a se liniști la Madrid, acasă la el, pentru a afla aici glasul altei angoase, mai mari, care ar alunga-o pe a lui, de ce nu ne venea în ajutor? Dar la miezul nopții totul era în ordine, pentru toate persoanele sau personajele posibil implicate, la care veștile nu ajunseseră: pentru fiul aflat foarte aproape, în aceeași casă, necunosător al lumii, și pentru tatăl de departe, în insula pe care se doarme atât de ușor de obicei; pentru cumnatele ori surorile care acum probabil dorm și își visează viitorul abstract în acest oraș care nu stă niciodată nemișcat și în care e greu să dormi – somnul e mai mult o înfrân-gere, niciodată o obișnuință -; pentru vreun medic epuizat și copleșit, care ar fi putut salva, poate, o viață dacă cineva l-ar fi trezit din coșmarurile nopții; pentru vecinii din clădirea aceea care vor fi disperați gândindu-se la asta în dimineața următoare, dimineață care devenea tot mai apropiată, tot mai puțin timp înaintesătetrezești, săteuițiânoglingdășisătespeli pedinți, să dai drumul la radio, încă o zi, ce nenorocire, încă o zi, ce noroc. Doar pentru mine și pentru Marta nimic nu era în ordine, eu nu eram nici neștiutor și nici adâncit în somn și deja era foarte târziu, mai înainte am spus că totul s-a întâmplat foarte repede și știu că așa a fost, dar acum când îmi amintesc pare încet, atât de încet ca atunci când am asistat, aveam senzația că timpul trece, și totuși trecea foarte lent dacă te luai după ce arătau ceasurile (cel de pe noptiera Marteii, ceasul pe care îl purtam la încheie-tură), voiam să-l las să treacă neșorit înainte de fiecare altă propoziție ori mișcare a mea și nu reușeam, abia dacă se scurgea un minut între frazele și mișcările mele, sau între mișcare și frază, în timp ce mie mi se părea că trec zece, sau cel puțin cinci. In alte zone ale orașului probabil că se întâmpla ceva, nu prea multe lucruri, ordonat sau haotic: se auzeau mașini trecând departe, strada pe care locuia Marta era destul de izolată de zgomotul traficului, numele străzii era Conde de ia Cimera, și știam că foarte aproape se afla un spital, numit La Luz, în care infirmierele de gardă probabil

că ațipiseră cu capul sprijinit în palme, somn sumar născut pentru a fi întrerupt, așezate pe scaun-urile incomode, cu picioarele încrucișate în ciorapi alburii cu cusături grosolane, pe când în altă parte vreun student cu ochelari citea manuale de drept sau fizică sau farmacie pentru inutilul examen de a doua zi dimineață, inutil pentru că va uita totul la ieșirea din sală; și mai încolo, în altă parte a orașului, la Gapătul străzii Hermanos Becquer, o târfa singuratică aștepta, făcând câțiva pași nesiguri spre șosea de fiecare dată când o mașină încetinea sau se oprea la semafor: împopoțonată cu cele mai bune haine ale ei într-o noapte rece de marți, ca să fie văzută de aproape sau măcar de departe, sau poate e un bărbat, un tânăr care își târăște picioarele din cauza pantofilor cu tocuri înalte cu care nu e încă obișnuit încă sau din cauza bolii sau oboselii, pașii lui și rarele vizite înăuntrul mașinilor, destinate să nu lase urma nimănui, sau să se suprapună în memoria lui ce-țoasă, fatalistă și fragilă. Poate că unii amanți se despart acum, fSă să-și dea seama că a venit vremea să se întoarcă, fiecare la patul lui, unul devastat de prea multă folosire și celălalt intact, darâncă pierd vremea sărutându-se în cadrul ușii deschise-oare el sau ea pleacă?

— În timp ce el sau ea așteaptă liftul care stătea deja cuminte de o oră fără să-l cheme nimeni, de când se întor-seseră de la vreun local cei mai noctambuli locatari: săruturile celui care pleacă în cadml ușii celui care rămâne, confundate cu sărutările de acum două zile și cu cele care vor fi peste alte zile, memorabila noapte inaugurală a fost numai una singură și s-a pierdut imediat, înghițită de toate săptămânile și lunile repetabile care o șterg și îi iau locul; poate altundeva are loc vreo încăie-rare, o sticlă e aruncată sau spartă - înșfăcată de gât ca și cum ar fi mânerul unui cuțit - de masa unui individ care a făcut rău, și nu se sparge sticla de bere, ci sticla de pe masă, deși spuma berii țâșnește ca unjet de urină; altundeva se petrece un asasinat sau o crimă neplănită, se întâmplă, o ceartă și o lovitură, un strigăt și ceva se sfâșie, o revelație ori conștiința imediat a dezamăgirii, a descoperii, a auzi, a cunoaște sau a vedea, uneori cunoașterea și acțiunea aduc cu ele moartea, alungată sau poate întârziată de ignoranță și plictiseală, de ceea ce întotdeauna e cel mai bun răspuns: „Nu știu, n-am dovezi, vom vedea. Trebuie să aștepți și să vezi, pentru nimeni nu este nimic clar, nici măcar ceea ce el însuși face sau hotărăște, vede ori îndură, fiecare clipă se di-zolvă mai devreme sau mai târziu, cu procentul său de irealitate mereu în creștere, totul călătorește spre propria sa dispariție pe măsură ce trec zilele, chiar și clipele, care par a susține lucrurile și care de fapt le suprimă: risipit somnul infirmierei și inutila insomnie a studentului, disprețuiți sau ignorați pașii târfei care se oferă și care poate fi un tânăr travestit bolnav, negate săruturile amanților după luni sau săptămâni care vor aduce, pe neanun-țate, noaptea cea din urniă - un rămas-bun amar, un suspin de ușurare; sticla mesei înlocuită cu una întreagă, risipită încăie-rarea precum fumul care a învăluit-o în noaptea aceea, chiar dacă cel care a făcut rău continuă să facă același lucru; iar asasinatul sau crima pur și simplu luate la un loc ca și cum ar fi o punte neînsemnată și inutilă - există doar atâtea altele - între crimele care au fost deja uitate, dispărute fără urmă și crimele

care vor veni, care sigur vor lăsa o urmă, ce va dispărea la rândul ei. Și în Londra și în lumea întreagă se întâmplă fapte care nicio-dată nu vor lăsa urme, nici asupra mea, nici asupra Martei, și prin aceasta ne vom asemana, acolo e mai devreme cu o oră, poate că nici soțul nu doarme pe insulă, ci își păcălește nesom-nul privind pe fereastra hotelului său – fereastra cu ghilotină, Wilbraham Hotel era numele hotelului – spre clădirile din față sau spre alte camere ale aceluiași hotel care face unghi drept cu cele două aripi din spate care nu se văd din stradă, cu numele Wilbraham Place, în cea mai mare parte a lor întunecate, spre camera în care a văzut după-amiază o cameristă de culoare făcând paturile celor plecați, pentru cei care nu sosiseră încă, sau poate că o vede acum pe cameristă în camera ei de la mansardă – cele mai înguste camere din hotel și cu tavanul cel mai jos, pentru angajații care nu au casă – dezbrăcându-se după o zi de muncă, scoțându-și boneta și pantofii, ciorapii, șortul și uni-forma, spălându-se pe față și sub braț într-un lavoar, și el vede o femeie doar pe jumătate îmbrăcată, dar, spre deosebire de mine, el nu a atins-o, nici nu a îmbrățișat-o, nici nu are nimic de-a face cu ea, cea care înainte de-a se culca își spală în mod atât de britanic câteva părți ale corpului în lavoarul mizerabil al camerei de mansardă englezești, ai căror locatari trebuie să iasă pe coridor ca să împartă baia cu ceilalți de pe palier. Nu știu, n-am dovezi, vom vedea sau mai degrabă nu o să știm niciodată, Marta cea moartă nu va ști niciodată ce a făcut soțul ei în Londra în acea noapte, în timp ce ea agoniza lângă mine, când se va întoarce, ea nu va mai fi ca să-l asculte, ca să asculte poveștea, închipuită poate, pe care a hotărât el să i-o relateze. Totul călătorește înspre propria sa dispariție și se pierde și puține lucruri lasă urme, mai ales dacă nu sunt repetitive, dacă se întâmplă o singură dată și nu se mai întorc, la fel ca acelea care se instalează prea comod, se întorc zilnic și se alătură, nici acestea nu lasă urme.

Dar eu atunci încă nu știam din care categorie de întâmplări făcea parte vizita mea din acea noapte pe Conde de la Cimera, o stradă ciudată, mă gândeam să plec și să nu mai revin, ce ghi-nion, dar de asemenea era posibil să mă întorc în ziua următoare, adică astăzi, conform ceasului, și chiar dacă mă întorceam sau nu mă întorceam, orice urmă a acestei nopți inaugurale, sau poate unice, avea să înceapă să se șteargă în clipa în care eu voi ieși de acolo și ziua își va intra în drepturile ei. „Urmele mele aici vor fi șterse chiar mâine”, m-am gândit, „când Marta își va reveni: va spăla farfuriile cu urme uscate de mâncare în care mâncasem la cină și își va călca fustele și va aerisi aștemutul pe care eu nu l-am atins, nu va voi să-și amintească de capriciul și nici de eșecul ei. Se va gândi cu liniște la soțul ei din Londra și-i va dori întoarcerea, va privi pe fereastră un moment, în timp ce va strânge și va restabili ordinea lumii – având în mână o scrumieră de ieri încă plină – chiar dacă poate va exista o urmă de reverie în privirea ei, acea urmă tot mai slabă care îmi va aparține mie și puținelor mele săruturi, tentația și efectul lor vor fi anulate de starea de rău, de frică sau de vinovăție. Prezența mea aici, atât de evidentă acum, va fi negată chiar mâine printr-un gest al capului și un robinet deschis, și pentru ea totul va fi ca și cum nu aș fi venit și nu voi fi venit, pentru că până și timpul care refuză să

treacă trece până la urmă și alunecă pe canalul de scurgere, și este suficient să-mi imaginez dimineața ca să mă văd deja în afara acestei case, poate foarte curând voi fi deja afară, încă în întuneric, traversând strada Reina Victoria și mergând puțin pe General Rodrigo, ca să uit, înainte de urca într-un taxi. Poate ar fi fost de ajuns ca Marta să adoarmă ca aceasta să fie pentru mine pretextul și scuza de a pleca. Deodată s-a deschis ușa camerei, care rămăsese întredeschisă pentru ca. Marta să-l poată auzi pe copil dacă se trezea și plângea. „Nicio-dată nu se trezește, orice s-ar întâmpla,,,” spuse, „dar așa sunt mai liniștită.” Și am văzut copilul rezemat de tocul ușii, cu inevitabilul său iepuraș și cu biberonul și pijamaua lui; se trezise dar nu plânsese, intuind poate că lumea sa era condamnată. Își privea mama și mă privea pe mine din simplitatea viselor lui pe care nu le lăsase cu totul deoparte, fără a rosti niciunul dintre cuvintele lui puține și incomplete. Marta nu l-a văzutochii ei strânși, genele lungi – deși eu am făcut repede mișcarea alar-mată de a-mi încheia cămașa pe care nu ajunsesem să mi-o scot, dar pe care ea mi-o descheiase (prea mulți nasturi și atunci, și acum). Marta Tellez probabil că se simțea foarte rău dacă nu și-a dat seama de prezența fiului ei în dormitor în puterea nopții, sau măcar s-o ghicească pe nevăzute, pentru că nu privea spre el și nici în altă parte. Câteva secunde m-am întrebat dacă puștiul avea să intre țipând și avea să se urce în pat lângă mama lui bolnavă sau dacă va izbucni în plâns ca să-i atragă atenția asupra lui – atenția ei concentrată asupra ei înseși și a trupului ei neas-cultător. Dar copilul s-a uitat la televizorul pornit și l-a văzut pe MacMurray, carejuca în acea scenă, ca și în altele de un timp, cu Barbara Stanwyck, o femeie cu un chip pervers, neplăcut la privit. Probabil că l-a dezamăgit alb-negrul sau lipsa sonorului, sau faptul că erau MacMurray și Stanwyck în loc de Tinti'n și Haddock sau alte eminențe cenușii ale desenului animat, fiindcă privirea lui n-a rămas fixată ca a tuturor copiilor de îndată ce dau cu ochii de un ecran, ci și-a întors-o imediat spre Marta. Am roșit la gândul că din cauza mea o vedea pe mama lui pe jumătate dezbrăcată – aproape goală, cu sutienul căzut, și ea nu făcuse nimic ca să se acopere – deși poate era ceva obișnuit, era încă destul de mic pentru ca părinții lui să nu dea nici o impor-tanță faptului și, de altfel, unii părinți consideră un semn de naturalețe și sănătate faptul de-a sta goi în preajma inevitabilei goliciuni a progeniturilor lor la vârste foarte mici. Și cu toate astea nni-a năvălit sângele în obraji, în ciuda acestui gând mo-dern, și foarte stângaci am luat sutienul de pe cuvertură unde rămăsese ca pielea unui șarpe, pentru a încerca să acopăr sânii Martei, într-un mod sumar și de mântuială. Nu am ajuns să termin gestul fiindcă am realizat înainte că mișcarea și atingerea sutienului pe pieptul ei aveau s-o trezească pe Marta dacă adormise, sau ar fi făcut-o oricum să se uite, și m-am gândit că era mai bine ca ea să nu știe că ne văzuse copilul, dacă puștiul ar fi continuat să nu plângă sau să nu vină peste ea în pat, sau să nu scoată nici un cuvânt. Cred că nici nu dormea într-un pătuț pentru copii, sau dacă da, era un pătuț cu bare foartejoase, cât să nu cadă în timpul somnului, dar nu destul ca să-l împiedice să se scoale dacă avea nevoie. Așa că am rămas câteva clipe cu sutienul prea mic în mână, de parcă aș fi ținut un trofeujalnic și fără viață, de

parcă aş fi vrut să-mi demonstrez cucerirea neterminată, şi de fapt era tocmai invers: în acele momente l-am văzut ca pe o dovadă a capriciului şi a eşecului meu şi al ei. Copilul era treaz pentru că se afla acolo, în picioare, în pragul uşii şi cu ochii deschişi, dar de fapt era încă adormit sau aproape adormit, sau cel puţin aşa mi-am zis eu atunci. S-a uitat la sutien cu privirea atrasă de gestu! Meu, iar eu l-am ascuns imediat, mototolindu-l în palmă, lăsându-mi mânajos pe cuvertură şi ducând-o la spate. Nu cred să mă fi recunoscut, cu siguranţă îşi amintea faţa mea într-un mod nu foarte diferit de acela în care îşi amintea feţele personajelor infantile din filmele lui video ori feţele câinilor din visele lui, doar că mie încă nu îmi pusese un nume, sau poate că da, numele meu pe care Marta îl pronunţase de mai multe ori în timpul cinei, poate că îl ştia şi nu şi-l amintea în lupta lui cu somnul. Nu-şi amintea nimic şi nu era nici o expresie în ochii lui, vreau să spun niciuna recognoscibilă, dintre cele căroră aduKii] e dau un nume – perplexitate, încântare, frică, indiferenţă, confuzie, supărare; uşoara încrun-tare a frunţii lui era legată de trezirea nehotărâtă, nu de altceva, sau cel puţin aşa mi s-a părut mie atunci. M-am ridicat încet şi m-am apropiat de el zâmbindu-i uşor şi spunându-i cu voce foartejoasă, un murmur: „Trebuie să te întorci în pat, Eugenio, e foarte târziu. Haide, trebuie să ne ducem în pat.” De la înălţimea mea i-am pus o mână pe umăr – în cealaltă mai aveam încă sutienul, ca un şerveţel folosit. El s-a (ăsat atins, şi atunci mi-a pus mâna pe braţ. După aceea s-a întors pejumătate, cuminte, şi am văzut cum o luase pe hol cu paşi grăbiţi şi mărunţi înspre camera lui. Înainte de-a intra în cameră s-a oprit şi s-a întors spre mine, de parcă ar fi aşteptat să vin cu el, poate că avea nevoie de cineva care să-l vadă culcat, să aibă certitudinea că ştie cineva unde se află în timpul somnului. Fără zgomot – pe vârfuri, încă mai aveam pantofii în picioare, am crezut că nu 24 aveam să mi-i mai scot – iri-am dus până acolo şi m-am oprit în uşa camerei lui, unde era întuneric, copilul nu aprinsese lumina, poate nu ştia, dar jaluzelele erau ridicate şi intra pe fereastră lumina gălbui-roşiatică a nopţii – o fereastră cu obloane, nu cu ghilotină. Văzând că vin după el, s-a băgat din nou în pătuţul lui, cu nelipsitul iepuraş – pătuţ din lemn, nu de metal, cu barele joase, aşa cum mi-l închipuisem. Cred că am stat acolo câteva minute, deşi nu ştiu pentru că nu m-am uitat la ceas când am ieşit din dormitorul Martei şi nici când m-am întors. Am stat până când am ştiut cu certitudine că adormise iar, de-a binelea, şi am ştiut după respiraţia lui şi pentru că m-am apropiat puţin ca să-i văd faţa. Înaintând, m-am lovit cu capul de ceva, dar nu m-a durut şi doar atunci, în penumbră, am văzut că din tavan atâmau, prinse cu fire la o înălţime la care copilul nu ajungea, nişte mici avioane de jucărie. M-am retras până spre prag şi m-am oprit într-un colţ – rezemat de tocul uşii, cum stătuse el înainte, neîn-drăznind să păşească în camera mamei lui – ca să mă uit la ele în contre-jour-vA difuz. Erau din carton sau din metal, sau erau poate nişte maehete colorate, foarte numeroase şi vechi, avioane cu model învechit cu elice, care desigur fuseseră păstrate din îndepărtata copilărie a tatălui lui plecat la Londra, care aşteptase să aibă un fiu ca să le scoată din nou la lumină şi să le redea locului potrivit, o cameră de copil. Cred că am văzut un Spitfire şi un Messerschmitt 109, un

biplan Nieuport și un Camel, pre-cum și un Mig Șobolan, cum i s-a spus acestui tip de avion rusec; și am mai distins un Zero japonez și un Lancaster, și poate un P-51H Mustang cu surâsul de rechin colorat în partea dejos a botului; și mai era un triplan, putea fi un Fokkerd de culoare roșie, poate, și dacă era așa atunci avionul era al baro-nului Von Richthofen: avioane de vânătoare și bombardiere din primul și al doilea război mondial, de-a valma, din războiul nostru sau din războiul din Coreea, am avut și eu avioanele astea în copilărie, dar nu atât de multe, îmi spuneam cu invidie, și de aceea le recunoșteam profilându-se pe cerul pătat și gălbui al ferestrei, așa cum aș fi putut să le recunosc și în zbor dacă le-aș fi văzut în vremea copilăriei mele. Am oprit cu mâna avionul pe care îl lovisem cu capul făcându-l să se balanseze: m-am gândit ace vTL T'prin unnare' „ P”163 să fie î,, camera aceea vreo ad. Ere de vânt, avioanele dejucărie nu se mișcau nu se 'eganau C. Toatesebalansaufoarteușor-aceaoscilaSa zsr”„03 care a irna de un fir: ca ș, cum deasupra capului și al corpului ' cop. Lulu. Toate se pregăteau indolent pentru o obositoarTptă a'vTs: 1'oT”111' fantasma -Posibilă, S avusese loc de ma, nwlte ori înainte, sau poate mai are încă loc f, când copilu1 și s0 Marta vfi adorîn e de î.,„60 greutatea celorlalți doi' „Mâine în lie să tTtSe, '

DAR ÎN NOAPTEA ASTA NU DORMEAU, POATE CĂ NICIunul dintre ei, sau nu pe de-a-ntregul, nu un somn continuu așa cum se cuvine, mama, pejumătate goală pe cuvertura nedată la o parte a patului nedesfăcut, bolnavă, vegheată de un bărbat aproape necunoscut, copilul, care acum nu era prea bine învelit (se vârâse singur în pat, iar eu n-am îndrăznit să trag plăpumioara și așternuturile mici ca să-l acopăr), tatăl poate cinase dumnezeu știe cu cine, Marta îmi spusese, după ce așezase telefonul la loc, cu un gest gânditor și ușor invidios, scărpinându-și ușortâmplacu arătătorul: ea, chiar dacă era cu mine, se afla tot pe Conde de la Cimera, ca fiecare seară: „Mi-a spus că a mâncat foarte bine într-un restaurant indian, Bombay Brasserie, îl știi?” Da, îl știam, îmi plăcea mult, fusesem de câteva ori în sălile lui uriașe în stil colonial, având la intrare o pianistă în rochie de seară și chelneri și maâtres d'hotel reverențioși, pe tavan ventilatoare ciudate cu palete, și vara și iama, un loc teatral, destul de scump pentru Anglia, dar nu prohibitiv, un loc mai mult pentru cine cu prieteni, festive ori de afaceri, decât pentru întâlniri intime sau amoroase, cu excepția cazului în care ai vrea să-i iei ochii unei tinere inge-nue ori din clasa dejos, o fată puțin zăpăcită de acest scenariu și care s-ar îmbăta ridicol cu bere indiană, o fată pe care nu trebuie să o duci în nici un alt loc înainte de a lua un taxi cu strapontine și ds a ajunge la hotel sau în apartament, o fată cu care nu mai trebuie să vorbești după felurile de mâncare cu condimente picante, doar să-i iei fața în mâini și să săruți, să dezgolești, să atingi, să cuprinzi cu mâinile acel cap cumpărat și fragil într-un gest atât de asemănător celui care încoronează ori strangulează. Boala Martei mă făcea să mă gândesc la lucruri sinistre, și, deși i respiram și mă simțeam mai bine în pragul camerei copilului, privind avioanele din penumbră și amintindu-mi de copilăria mea îndepărtată, m-am gândit că trebuia să revin în dormitor, să văd cum se mai simțea ea ori să încerc să o

ajut, poate s-o dezbrac de tot, de data asta numai pentru a o băga în pat, pentru a o înveli și a-i chema somnul care, cu un pic de noroc, poate că pusesse stăpânire pe ea în timpul cât lipsisem din cameră, iar eu aş pleca.

Dar n-a fost așa. Când am intrat din nou, a ridicat privirea și, cu ochii strânși și tulburi, m-a privit din aceeași poziție ghe-muită și imobilă, doar că acum își acoperea goliciunea cu brațele ca și cum s-ar fi rușinat sau i-ar fi fost frig. „Vrei să te bagi în pat? O să-ți fie frig dacă stai așa”, i-am spus. „Nu, nu mă mișca, te rog, nu mă mișca nici un milimetru”, spuse, și imediat: „Unde ai fost?” „Am fost la baie. Vezi că nu-ți trece, trebuie să facem ceva, am să sun fa urgențe”. Dar ea nu voia cu nici un chip să fie mișcată, nici deranjată, nici distrasă („Nu, nu face nimic încă, nu face nimic, mai așteaptă”), nici nu voia, desigur, glasuri și agitație pe lângă ea, ca și cum i-ar fi fost atât de frică, încât ar fi preferat ca toate lucrurile să încremenească așa, iarea să continue să stea în acea poziție, în acea situație care măcar îi permiteau să mai trăiască, înainte de-a risca o schimbare, chiar minimă, care ar fi putut să-i distrugă starea atât de precară - liniștea ei deja înspăimântătoare - orice schimbare îi producea panică. Aceasta este lucrarea panicii, asta îi pierde de obicei pe cei atinși de ea: panica îi face să-și închipuie că, în interiorul chiar al răului sau al primejdiei, ea le oferă totuși un adăpost. Soldatul care rămâne în tranșeea lui fără să respire aproape, nemișcat, chiar dacă știe că peste puțin timp va fi asaltată; trecătorul care nu o ia la fugă atunci când aude pași în urma lui, noaptea târziu pe o stradă pustie cufundată în beznă; târfa care nu strigă după ajutor atunci când vede că în mașina în care tocmai s-a urcat portierele se blochează automat, dându-și seama fulgerător că n-ar fi trebuit să intre cu nici un chip acolo cu acel 28 individ cu mâini prea mari (poate că târfa nu cere ajutor pentru că ea crede că nu ar avea într-adevăr dreptul la acest lucru); străinul care vede prăbușindu-se peste el copacul lovit de fulger și care nu se dă la o parte, ci se uită la el cum cade lent pe marele bulevard; bărbatul care-l vede venind pe altul spre masa lui cu un cuțit și totuși nu se mișca, nici nu încearcă să se apere, deoarece își închipuie că asta nu i se poate întâmpla în realitate, nu tocmai lui, și că tăișul cuțitului nu se va înfige în pânțelele lui, cuțitul acela nu poate să ajungă tocmai în camea și mărun-taiele lui; sau pilotul care vede avionul de vânătoare dușman reușind să se plaseze în spatele lui și nu mai face nici o încercare de-a scăpa din câmpul lui vizual printr-o ultimă acrobație, având certitudinea că, deși totul îl avantajează, celălalt nu va atinge ținta, din simplul motiv că de data aceasta el era ținta. „Mâine în bătălie să te gândești la mine, fie ca spada ta să cadă fără tăiș.” Marta probabil că se agăța de fiecare secundă, numărându-le în mintea ei, în acest continuu care ne dă nu numai viața, ci și senzația vieții, care ne face să gândim și să ne spunem: „încă gândesc sau încă vorbesc, încă mai citesc sau încă mai văd un film, și prin urmare sunt viu; întorc pagina ziarului sau mai iau o înghițitură din paharul de bere sau completez un alt cuvânt în careul meu de cuvinte încrucișate, încă mai privesc și văd lucruri sau ființe - un japonez, o stewardesă - și toate acestea înseamnă că avionul în care mă aflu nu s-a prăbușit, fumez o țigară și este aceeași de acum câteva secunde, iar

eu cred că v'oi putea să o termin și să o aprind pe următoarea, așa că totul continuă și nu pot face nimic împotriva acestui lucru, pentru că nu vreau să mă sinucid, nici nu vreau să o fac și nici nu o voi face; bărbatul cu mâini prea mari îmi mângâie gâtul și încă nu strânge: deși mă mângâie prea apăsător și mă doare, încă îi mai simt degetele stângace și dure pe obraji și pe tâmpile, bietecele mele tâmpile – degetele lui ca niște clape de pian –; și încă aud pașii acelei persoane care vrea să mă Jefuiască în întuneric, sau poate mă înșel și sunt ai unui oarecare, un individ inofensiv care nu poate să meargă mai repede și să mă depășească, poate că ar trebui să-l las cumva să o facă, să-mi pun ochelarii și să mă opresc în fața unei vitrine, dar poate că dacă fac asta n-am să mai aud pașii, și singura mea salvare este i să continui să aud acești pași; și încă ma aflu aici în tranșeea mea cu baioneta la armă pe care va trebui să o foiesc în curând dacă nu vreau să mă văd străpuns de cea a inamicului meu: dar încă nu, încă nu, și atâta vreme cât există încă nu, tranșeea mă ascunde și mă protejează cu toate că suntem în plin câmp și simt frigul în urechile pe care casca nu ajunge să mi le acopere; și, acest cuțit care se apropie de mine încă nu și-a atins ținta, iar eu continui să stau la masa mea și nimic nu se sfâșie și, contrar aparențelor, am să mai beau o înghițitură, încă una, și încă una, din berea mea; cum încă nu a căzut acest copac și nu va cădea, deși se prăbușește, nu peste mine, iar crengile lui nu-mi vor reteza capul, nu e posibil, pentru că eu nu sunt decât în trecere în acest oraș și pe această stradă și ar fi atât de ușor să fiu în altă parte; și încă văd lumea de foarte sus, din avionul meu „Spitfire Supermarine” și încă nu am senzația de coborâre în picaj și de povară și de vertij, de cădere și gravitație și greutate pe care o voi avea când Messerschmitt-ul, care s-a așezat în spatele avio-nului meu și mă are în vizor, va deschide focul și mă va atinge; dar încă nu, încă nu, și atâta vreme cât există încă nu, pot să mă mai gândesc la bătălie și să contemplosc peisajul, și să-mi fac planuri pentru viitor; iar eu, biata Marta, mai văd încă lumina televizorului care continuă să niargă și mai simt căldura acestui bărbat care se află iarăși lângă mine, cu mine. Și, atâta timp cât: va fi lângă mine, n-am să pot muri: să stea aici și să nu facă nimic, să nu-mi vorbească și să nu dea nici un telefon și să nu se schimbe nimic, să-mi dea un pic de căldură și să mă ia în brațe, trebuie să stau liniștită ca să nu mor, dacă fiecare secundă este la fel cu cea de dinaintea ei n-ar avea sens ca eu să fiu aceea care, se schimbă, luminile să rămână aprinse aici și pe stradă, iar la televizor să ruleze în continuare, în timp ce eu mor, un film j vechi cu Fred MacMurray. Este imposibil ca eu să încetez să exist atâta timp cât toate celelalte lucruri și ființe rămân aici și rămân în viață, iar pe ecran o altă poveste merge înainte. Nu are nici un sens ca fustele mele să rămână vii pe acest scaun, dacă eu n-am să le mai îmbrac, sau cărțile mele să rămână respirând în bibliotecă, dacă eu n-am să mă mai uif la ele, cerceii mei și 30 colierele și inelele stând în cutiile lor, așteptând să le vină rândul care nu va mai veni niciodată; periuța mea de dinți cumpărată chiar în această după-amiază va trebui să fie aruncată, pentru că am folosit-o, și toate obiectele mărunte pe care le aduni de-a lungul unei vieți întregi vor fi aruncate unii câte unul sau poate vor împărțite altora, și sunt

nenumărate, este de neînchipuit câte lucruri poate strânge cineva și câte pot încăpea într-o casă, de aceea nimeni nu face inventarul obiectelor care îi aparțin, doar dacă nu cumva vrea să-și facă testamentul, adică să se gândească deja la faptul că în curând vor fi abandonate și inutile. Eu nu mi-am făcut testamentul, nu am multe lucruri de lăsat, nici nu m-am gândit niciodată serios la moarte, care, după cum se pare, într-adevăr vine, și vine într-un singur moment care deformează și influențează totul, ceea ce era folositor și făcea parte din istoria cuiva devine în acest moment unic inutil și lipsit de istorie, nimeni nu mai știe de ce, sau cum, sau când a fost cum-părat cutare tablou sau rochie, ori de la cine am primit cadou broșa asta, de unde sau de la cine provine poșeta sau eșarfa asta, ce călătorie sau ce absență a adus-o, dacă a fost o recompensă pentru așteptare sau ambasada unei cuceriri sau împăcarea unei conștiințe încărcate; semnificația și amintirea tuturor lucrurilor se pierde într-o singură clipă, accesoriile mele rămân toate ne-mișcate, brusc incapabile de a-și dezvălui trecutul și originea; și cineva le va așeza în grămezi și, înainte de a le împacheta sau de a le pune în pungi de plastic, se poate ca surorile sau prietenele mele să hotărască să păstreze ceva ca amintire sau pentru că ar putea folosi la ceva, sau să păstreze broșa pentru ca fiul meu, când va crește, să o poată oferi în dar unei femei care, în mod sigur, încă nici nu este născută. Și vor mai fi lucruri pe care nimeni n-o să le vrea, pentru că-mi sunt folositoare numai mie -penseta, sticluța de parfum începută, lenjeria intimă și covorașul meu de baie și buretele meu, pantofii și scaunele mele de răchită pe care Eduardo le detestă, loțiunile și medicamentele mele, ochelarii mei de soare, caietele și fișetele mele și tăieturile din ziare și multele cărți pe care le citesc doar eu, colecția mea de scoici și discurile mele vechi, jucăria pe care o păstrez de când eram mică, leușorul meu de pluș - și probabil că vor trebui să plătească pe cineva ca să ia lucrurile astea, nu mai există telali, i negustorii de haine vechi, lacomi și amabili cum erau pe vremea copilăriei mele, cărora nimic nu le provoca silă și străbăteau străzile încurcând cu căruțele lor trase de catâri circulația nu atât de nerăbdătoare pe vremea aceea, pare incredibil că eu am văzut toate acestea, deși n-a trecut mult timp, sunt încă tânără și nu e mult de atunci, căruțele care se încărcău neverosimil cu toate lucrurile îngrămădite în ele până la înălțimea autobuzelor cu etaj, j asemănătoare celor din Londra, doar că erau albastre și circulau pe dreapta; și, cu cât creștea mormanul de obiecte, acea mișcare a căruței la care era înhămat un singur catâr epuizat se accentua tot mai mult - catârul mergea șovăitor - și părea că întreaga pradă făcută din rămășițe - frigidere nenorocite, cartoane și cutii, un covor rulat și un scaun rablagit - se va prăbuși la pri-mul pas, și va cădea din înaltul ei nelipsita țigăncușa care stătea peste grămadă dându-i un fel de echilibru, ca și cum ar fi fost efigia sau zeița protectoare a telalilor, fetița murdară și adesea blondă, așezată cu spatele, cu picioarde spânzurând pe marginea căruței, care de acolo de sus contempla lumea ce rămânea în urmă și se uita la noi, fetițele în uniformă de școală, care treceau pe lângă ea, noi care la rândul nostru ne uitam la ea, cu ghiozdanele în brațe și molfăind gumă de mestecat, de la etajul autobuzului când ne duceam la școală sau spre seară,

când ne întorceam. Ne priveam și ne invidiam reciproc, viața) a întâmplare și viața orarelor, viața sub cerul liber și viața îndestulată, iar eu totdeauna m-am întrebat, văzând-o, cum se ferea țigăncușa de crengiile copacilor care depășeau spațiul trotuarelor și se loveau de geamurile înalte ale autobuzului, ca și cum, în semn de protest împotriva vitezei noastre, ar fi vrut să intre înăuntru și să ne zgârie; ea nu era apărată și mergea singură, cocoțată pe mormanul de lucruri vechi și parcă suspendată în aer, dar presu-; pun că, deoarece căruța mergea încet, putea să vadă crengile și să-și aplece capul cu fața întoarsă ori să se ferească și să le dea la o parte cu mânuța ei murdară care ieșea din mâneca lungă a jachetei de lână închise cu fermoar, numai petice. Într-un minut dispărea mărunta istorie a lucrurilor, și numai ea, dar și tot ceea ce știu și am învățat, și amintirile și tot ce am văzut – autobuzul 32 cu două etaje, și căruțele telalilor, și țigăncușa, și cele o mie și unu de lucruri care mi-au trecut prin fața ochilor și care nu interesează pe nimeni – amintirile mele care, la fel ca și alte lucruri care au fost ale mele, nu-mi folosesc decât mie și devin inutile dacă eu mor, nu dispăre doar cine sunt eu, ci și cine am fost, nu numai eu, biata Marta, ci și întreaga mea memorie, o țesătură discontinuă, tot timpul neisprăvită și în schimbare și făcută din petice, și totuși fabricată cu atâta răbdare și cu atâta grijă, oscilantă și schimbătoare ca fustele mele din materiale cu ape și fragilă ca bluzele mele de mătase care se rup imediat, de mult timp nu mai îmbrac fustele astea, m-am săturat de ele, și e ciudat ca totul să nu fie decât o clipă, de ce această clipă și nu alta, de ce nu cea de dinainte sau cea de după, de ce această zi, această lună, această săptămână, o zi de marți din ianuarie, sau o duminică de septembrie, antipatice luni și zile în alegere acărora n-ai nici un cuvânt de spus, cine hotărăște, oare, să stea în loc ceea ce funcționa fără ajutorul voinței, sau poate că voința intervine retrăgându-se, poate că voința obosește brusc și, dându-se deoparte, ne aduce moartea, nemaivorind să mai vrei, să nu mai vrei nimic, nici măcar să te vindeci, nici măcar să scapi de boala și de durerea în care vezi un adăpost în lipsa tuturor celorlalte lucruri, pe care le alungă sau poate le iau locul, fiindcă atâta timp cât sunt aici înseamnă încă nu, încă nu, și poți să te gândești în continuare și poți în continuare să spui adio la tot. Adio, râsete, și adio, jigniri. N-am să vă mai văd, nici voi n-o să mă mai vedeți. Și adio, înflăcărare, adio, amintiri.

M-am supus, am așteptat, n-am făcut nimic, nici n-am sunat pe nimeni, m-am întors la locul meu în pat, care nu era al meu de fapt, ci numai în această noapte, m-am așezat din nou lângă ea și atunci ea m-a rugat fără să se întoarcă și fără să mă pri-vească: „la-mă, ia-mă, te rog, ia-mă”, voia să o iau în brațe și ani ascultat-o, am luat-o în brațe cu spinarea ei lipită de mine, cămașa mea încă descheiată și pieptul meu s-au lipit de pielea atât de fină și caldă, brațele mele le-au cuprins pe ale ei, încru-cișate peste piept, patru mâini peste ea, patru brațe acum și o dublă îmbrățișare, oricum nu era destul, în timp ce filmul de la televizor mergea înainte fără sunet, în liniște și fără să ne dea importanță, m-am gândit că într-o bună zi va trebui să îl văd pe tot, în alb și negru. Îmi spusese te rog, atât de bine înrădăcinat j este limbajul nostru, nu uităm niciodată educația primită, nu renunțăm niciodată

la dicție și la felul nostru de a vorbi, nici măcar la disperare sau la mânie, orice s-ar întâmpla, chiar dacă suntem în agonie. Am rămas un moment așa, întins în patul ei și ținând-o în brațe, într-un fel pe care nu-l anticipasem, darcare în, același timp era prevăzut, cum trebuia să se întâmple de cum am intrat în casă și chiar mai dinainte, de când am hotărât să ne întâinim și ea a cerut sau a propus să nu fie undeva pe stradă. Dar era altceva, un alt fel de îmbrățișare neprevăzută și de-abia atunci am știut cu certitudine ceea ce până atunci nu mi-am îngăduit să gândesc ori să conștientizez că gândeam: am știut că ceea ce i se întâmpla nu era o stare trecătoare și m-am gândit că putea să fie sfârșitul, am știut că nu era nici din pricina vinoj văției, nici a depresiei, nici a fricii și că avea să se întâmple din clipă în clipă: m-am gândit că murea în brațele mele; am gândit-o și dintr-o dată mi-am pierdut speranța de a mai ieși vreodată de acolo, ca și cum m-ar fi contaminat dorința ei puternică de nemișcare și liniște, sau poate că era deja dorința ei de a muri, încă nu, încă nu, dar în același timp nu mai pot, nu mai pot. 1 Poate că ea nu a mai putut, nu a putut suporta, pentru că după câteva minute – unul, două sau poate trei sau patru – am mai auzit-o spunând ceva: „Vai, Doamne, și copilul”, și a avut o tre-sărire ușoară și neașteptată, cu siguranță greu sau imposibil de perceput pentru cineva care ne-ar fi văzut, dar pe care eu am simțit-o, pentru că eram lipit de ea, ca un impuls ai creierului pe care trupul ei ajunsese să-l înregistreze doar vag și nu mai mult decât o amenințare, un reflex fugitiv și rece, precum tresărirea aceea, nu în întregime fizică, pe care o ai în vise când simți că te prăbușești, sau cazi în gol, un zvâcnet al piciorului de sub care fage pământul și încearcă să oprească senzația de prăbușire și vertij – un ascensor care se cade – de cădere și gravitație și greutate – un avion care explodează sau corpul care sare de pe un pod în apă – ca și cum Marta ar fi simțit atunci impulsul de a se ridica și de a se duce să-și vadă copilul, dar nu ar fi putut să facă asta decât cu gândul și cu tresărirea ei. Și după ce a mai 34 trecut un minut – al cincilea sau al șaselea – am simțit că se liniștește, chiar dacă era deja liniștită, s-a liniștit și mai mult, și am simțit cum scade temperatura corpului ei și nu i-am mai simțit încordarea trupului care mă împingea cu spatele întors, ca și cum ar fi vrut să intre în trupul meu să se adăpostească acolo și să scape de transformarea pe care o suferea, o transformare inumană și o stare de spirit necunoscută (misterul): își apăsa spatele de pieptul meu și fundul de abdomenul meu și coapsele de coapsele mele, ceafa ei de sânge ori de noroi în gâtul meu și obrazul ei stâng în obrazul meu drept, maxilar în maxilar, și tâmplele mele, tâmplele ei, bietele mele și bietele ei tâmple, brațele ei în ale mele ca și cum nu i-ar fi fost de ajuns îmbră-țișarea, și până și tălpile picioarelor ei desculțe peste picioarele mele încălțate, și ciorapilor ei li s-au dus firele, agățându-se în șireturile pantofilor mei – ciorapii ei de culoare închisă care îi ajungeau până la jumătatea coapselor și pe care eu nu i-i scosesem pentru că îmi plăcea aerul lor desuettoată puterea ei proiectată în spate și spre mine invadându-mă, strâns lipiți ca doi siamezi care s-ar fi născut uniți de-a lungul întregului corp neputând să ne mai vedem vreodată sau doar cu coada ochiului, ea cu spatele la mine și apăsând, împingând în spate și aproape strivindu-mă, până

În clipa când totul s-a sfârșit și s-a liniștit, ori s-a liniștit și mai mult, n-a mai existat apăsare deloc, nici măcar sub formă de sprijin, în schimb mi-am simțit spatele năpădit de transpirație ca și cum niște brațe supranaturale m-ar fi îmbrățișat din față în timp ce eu o îmbrățișam pe ea, ca și cum brațele nevăzute s-ar fi așezat pe cămașa mea lăsându-și acolo urmele gălbui și ude, făcând-o să mi se lipească de spate. Am știut atunci că ea murise, dar i-am vorbit și i-am spus: „Marta” și am repetat numele ei și am adăugat: „Mă auzi?” Și apoi mi-am spus „ie însumi: „A murit,, mi-am spus, „femeia aceasta a murit și eu mă aflu aici și am văzut și n-am putut să fac nimic ca să împiedic acest lucru, iar acum este deja târziu să sun pe cineva pentru a destăinui ce am văzut,,. Și, deși mi-am spus-o și am știut-o, nu m-am grăbit să mă îndepărtez și să mă desprind din îmbrățișarea pe care mi-o ceruse, pentru că îmi plăcea – sau mai mult decât atât – atingerea trupului ei încordat și pejumătate gol, iar aceasta nu s-a schimbat într-o clipă din cauza faptului că murise: era tot aici, trupul mort încă identic cu cel viu, doar mai împăcat, mai puțin neliniștit și poate mai blând, nu mai era agitat, ci se odihnea, și i-am mai văzut încă o dată dintr-o parte genele lungi și gura întredeschisă, care erau tot aceleași, identice, genele răsucite și gura ei neobosită care vorbea și mâncase și băuse, zâmbise și râsese și fumase și mă sărutase și mai putea fi, încă, sărutată. Oare pentru câtă vreme? „Stăm în continuare amândoi aici, în aceeași poziție și în aceeași spațiu, încă o simt; nimic nu s-a schimbat și totuși totul este schimbat, știu acest lucru și nu sunt în stare să-l înțeleg. Nu știu de ce eu sunt în viață și ea este moartă, nu știu care e diferența între una și cealaltă. Acum nu mai înțeleg bine cuvintele astea.,” Și numai după destule secunde – sau poate au fost minute: unul sau două sau trei – am început să mă desprind de ea cu infinită grijă, ca și cum n-aș fi vrut să o trezesc sau ca și cum i-aș fi putut face rău desprinzându-mă, și dacă aș fi vorbit cu cineva – cineva care ar fi fost acolo împreună cu mine-aș fi spus cuvintele foarte încet sau într-o șoaptă conspirativă, pentru că manifestarea misterului impune întotdeauna respect, dacă nu există durere și plâns, pentru că dacă există, liniștea nu mai are loc, sau poate vine după aceea. „Măine în bătălie să te gândești la mine, fie ca spada ta să cadă fără tăiș: să mori în disperare.”

Nu am îndrăznit să dau tare sonorul televizorului din pri-cina acestei liniști, dar și a unei reacții absurde: dintr-o dată m-am gândit că nu trebuia să ating telecomanda și nici un alt lucru, pentru a nu-mi lăsa amprentele nicăieri, când de fapt deja le lăsasem peste tot și, oricum, nimeni nu avea să le caute. Moartea cuiva în timp ce tu continui să trăiești îți dă pentru o clipă sentimentul că ai fi un criminal; dar nu era numai asta, ci și faptul că brusc, Marta fiind moartă, prezența mea acolo nu mai era explicabilă, sau era prea puțin, nici înăcar printr-o minciună, eu eram aproape un necunoscut și chiar nu avea nici un sens să fiu la ora aceea a dimineții în dormitorul care poate nici nu mai era al ei, de vreme ce ea nu mai exista, ci doar al soțului ei; într-o casă în care fusesem invitat să vin chiar în absența lui; da/cine ar putea susține acum că fusesem invitat, nu mai era nimeni, i care să depună mărturie în favoarea mea. M-am ridicat din pat dintr-o săritură și atunci m-a apucat

graba, o grabă mai mult mentală decât fizică, nu neapărat că trebuia să fac ceva, cât să mă gândesc ce să fac, să fac să mergă iarăși tot ce fusese adormit întreaga seară de vin, de așteptare și de săruturi, îmbujorare și visare și uimire și alertă, nu știu dacă în această ordine; iar acum, de doliu. „Nimeni nu știe că sunt aici, că am fost aici,, m-am gândit, și imediat am corectat timpul verbal pentru că deja înă vedeam afară din cameră și din casă și din clădire și chiar și din stradă, mă vedeam luând deja un taxi după ce voi fi travers'at Reina Victoria, sau chiar pe acea stradă, pe acolo trec taxiuri chiar dacă e târziu, capătul unui vechi bulevard unde se vedeau deja clădirile și copacii campusului universitar. „Nimeni nu știe că am fost aici, nici nu are de ce s-o știe,, mi-am spus, „și de aceea eu nu trebuie să anunț pe cineva, nici să alerg îngrozit spre spitalul La Luz ca să o trezesc pe infirmiera care doarme așezată, cu picioarele încrucișate, desfăcute acum din neatenție, nu voi fi eu cel care să o smulgă din efemerul și avarul ei somn, nici cel care să-l facă pe amărâtul de student cu ochelari să uite brusc și înainte de vreme tot ce a memorat în această noapte, nici cel care să întrerupă despărțirea amantilor plictisiți care, deși întârzie în cadrul ușii celui care rămâne, ard de nerăbdare să se despartă, poate chiar la acest etaj; pentru că nimeni nu trebuie să știe încă și nu va ști pentru un timp că Marta Tellez a murit, nu voi da un telefon anonim la poliție sau n-am să mă arăt la ușa vecinilor, nici n-am să mă duc să cumpăr un certificat de deces de la farmacia cu program de noapte, pentru toți cei care o cu-nosc ea va continua să rămână vie în această noapte în timp ce ei visează sau își duc insomnia aici sau în Londra, sau în orice alt loc, nimeni nu va ști despre schimbarea sau transformarea inu-mană, n-am să fac nimic și n-am să vorbesc cu nimeni, nu trebuie să fiu eu cel care aduce vestea. Dacă ar mai fi în viață, n'meni nu ar ști nici azi, nici mâine și poate niciodată că eu am fost aici, ar fi fost secretul ei și așa trebuie să rămână, la fel sau (Aiar mai mult, acum că ea a murit. „Și copilul, Doamne, pilul Dar am hotărât să mă gândesc la asta mai târziu, după câteva momente, pentru că mi-a venit în minte un alt gând, sau 37 poate două, unul după altul: „Poate că ea ar fi povestit despre noi mâine cuiva, unei prietene, unei suron', poate roșie la față și zâmbind. Poate că există deja cineva căruia i-a povestit, cu care a vorbit de vizita mea - vorbele zboară prin telefon - și i-a mărturisit dorința ei indecisă sau speranța ei sigură, poate că vorbea despre mine și a închis telefonul doar în clipa când m-a auzit sunând la ușă, nu știi niciodată ce se petrece într-o casă cu o secundă înainte de a suna soneria care întrerupe acel ceva.” Mi-am încheiat cămașa pe care degetele acum țepene ale Martei o deschiaseră pe când erau încă vioaie și vesele, mi-am des-cheiat pantalonii și mi-am vârât cămașa înăuntru, haina mea rămăsese în sufrageria-salon pe speteaza unui scaun ca pe un umerăș, iar pardesiul meu unde oare, și fularul și mănușile mele, ea mi le luase când am intrat și n-am băgat de seamă unde le pusese. Toate acestea puteau să mai aștepte, încă nu voiam să mă duc în salon fiindcă pașii mei ar fi făcut zgomot și nu trecuse multă vreme de când copilul adormise la loc, oricum aveam o rețineră să trec acum prin fața camerei lui făcând să vibreze avioanele din tavan, pentru el viața se schimbăse, lumea întreagă se schimbăse

și încă nu știa, sau și mai rău: lumea lui de acum se terminase, pentru că nici măcar nu își va mai aminti de ea după un timp, va fi ca și când n-ar fi existat, timp efemer și șters din amintire, memoria de la doi ani nu se păstrează, sau poate eu nu păstrez nimic dintr-a mea de la acea vârstă. Am privit-o pe Marta acum de la înălțimea la care eram, cea a unui bărbat care stă în picioare și se uită la cineva culcat, am văzut fesele ei J rotunjite și tari care ieșeau din bikinii mici, fusta ridicată și poziția ghemuită lăsând să se vadă toate acestea, nu și sânii pe care încă îi mai acopereau brațele ei, acum niște resturi, niște j rămășițe neînsuflețite, ceva care nu se mai păstrează, ci se aruncă - se incinerează, se îngroapă - ca atâtea obiecte devenite brusc inutile, care au fost ale ei, ca lucrurile care se aruncă la gunoi pentru că se transformă în continuare și nu se pot păstra și intră în putrefacție - coaja unui fruct sau peștele stricat, primele; frunze ale unei anghinare sau măruntaiele de pui, grăsimea muș-chiului de vacă și l'irândaise pe care ea însăși o aruncase la coș din farfuriile noastre cu puțin timp înainte de-a ne duce în 38 dormitor - o femeie inertă și nici măcar acoperită, nici măcar sub aștemut. Era o rămășiță, și pentru mine totuși aceeași de dinainte: nu se schimbase și o recunoșteam. Trebuia să o îmbrac ca să nu fie găsită așa, am îndepărtat imediat din minte acest gând, ce greu și ce periculos ar fi fost, puteam să-i rup un os încercând să-i vâr brațul în mâneca hainei cu care aș fi îmbrăcat-o, unde-i era oare bluza, poate ar fi fost mai simplu să dau la o parte cuvertura și să-i acopăr, acum se putea face orice cu ea, biata Marta, s-o manevrezi, s-o miști, sau măcar s-o acoperi.

De câteva minute stăteam pe loc, fără a face nimic, imobilizat de graba mea mentală, iar graba ne face să avem gânduri contradictorii, mi-a trecut prin cap că pe ea o neliniștise gândul că cei apropiați de ea nu știau, dacă presimțise sau știuse că moare, că o credeau în continuare vie deși ea nu mai era, pentru cât timp oare, că nu aflaseră imediat, că nimic nu se dăduse peste cap în clipa aceea din cauza morții ei bruște, că nu sunau imprudentele telefoane vorbind despre ea, și toți cei care o cunoșteau nu-i dedicaseră exclamațiile, ori gândurile lor; dar pentru cei care o cunoșteau ignoranța căreia aveau să-i fie sau erau deja victime va fi insuportabilă mai târziu, insuportabil pentru soț să-și amintească mai târziu că el dormea liniștit pe o insulă - pentru câtă vreme încă - și se trezea și mânca de dimineață, și încheia afaceri în Sloane Square sau în Long Acre, și poate se plimba în timp ce soția lui agoniza și murea fără ca nimeni să o vegheze, nici să-i dea atenție, mai întâi primul și apoi cel de-al doilea iucru, pentru că niciodată nu va avea certitudinea, ci poate doar bănuiala că ar fi fost cineva cu ea, mi-ar fi greu să șterg toate urmele prezenței mele de câteva ore, dacă m-aș hotărî să încerc. Sigur lăsase numărul și adresa din Londra undeva, lângă telefon, am văzut că nu era nici o hârtie lângă aparatul cu robot de pe noptiera Martei, poate lângă cel din salon, de la care vorbise cu soțul ei mai înainte, cu mine de față. Era mai bine să am această adresă și acest număr pentru orice sventualitate, în cazul în care ar fi trecut mai multe zile, dar nu vor trece, era imposibil, prea multă liniște, deodată mi-a trecut prin cap o idee care m-a îngrozit: cineva trebuia să vină, și încă repede, Marta lucra și

nu putea lua copilul cu ea, trebuia să-l lase în grija unei bone sau a unei prietene sau a unei surori sau a unei mame, doar dacă, m-am gândit din nou îngrozit, nu cumva îl lasă întotdeauna la o creșă și ea îl duce acolo înainte de merge la cursuri. Și dacă era așa mâine nu-l va duce nimeni, sau poate mâine Marta nici nu avea cursuri ori poate numai după-amiază și nimeni nu avea să treacă pe acasă până atunci, nu părea preocupată că trebuie să se scoale devreme și îmi spusese că uneori avea cursuri dimineața și alteori după-amiaza, și nu în fiecare zi a săptămânii, dar care oare, sau avea ore de consultajii dimineața sau după-amiază, nu-mi aduceam aminte, atunci când cineva a murit și nu mai poate repeta nimic, apare dorința de a fi fost foarte atent] a fiecare dintre cuvintele sale, programe străine,] cine ascultă așa ceva, introduceri, conversație de umplutură. M-am hotărât să merg în salon, mi-am scos pantofii și m-am dus acolo pe vârfuri, nu m-am hotărât dacă să închid sau nu ușa de la camera copilului, când am trecut prin fața ei, dar poate că scârțâitul l-ar fi trezit, așa că am mers înainte pe vârfuri, cu pantofii într-o mână, ținută cu degetul arătător și cel mare, precum un petrecăreț dintr-o anecdotă sau dintr-un fiim mut, făcând inevitabil să scârțâie podeaua apartamentului. Când am ajuns în salon, am închis ușa și m-am încălțat din nou - nu mi-am legat șireturile, gândindu-mă la întoarcere, pentru că aveam să mă întorc - acolo se mai aflau încă sticla și paharele de vin, singurele pe care Marta nu le strânsese, o femeie ordonată în pri-vința asta, vinul rămăsese acolo nu din neglijența ei, ci fiindcă mai băusem puțin din el pe canapeaua pe care o ocupase și în sfârșit o părăsise copilul, după înghețata Häagen-Dazs de vanilie, și înainte să începem să ne sărutăm și să mergem în dor-mitor. Nu trecuse mult timp de atunci, mi se părea acum, când totul luase sfârșit: totul se comprimă și ni se pare puțin după ce se sfârșește: atunci mereu ni se pare că nu am avut destul timp. Lângă telefonul din salon erau niște post-it galbene lipite de masă, trei sau patru cu notițe, lângă camețelul dreptunghiular din care proveneau, și pe unul dintre ele era ceea ce căutam: „Eduardo”, și mai jos: „Wilbraham Hotel”, și mai jos: „Wilbraham Place”, și mai jos: „4471-7308296”. Am rupt o foaie din carnețel și am început să copiez totul cu stiloul pe care 40 l-am scos din haină în timp ce o îmbrăcam (deja eram pe punctul de-a pleca), se afla tot acolo unde o lăsasem, atârnată pe spe-teaza scaunului în chip de umerăș. N-am reușit să-l copiez, un număr de telefon întotdeauna te tentează să-l formezi pe loc, aveam numărul din Londra al celui Eduardo căruia nu-i afla-sem încă numele de familie, dar nu era nimic mai ușor decât să-l găsec în propria lui casă, m-am uitat împrejur, pe o măsuță joasă am văzut niște scrisori la care nu avusesem nici un motiv să mă uit mai devreme și nu le observasem, poate era cores-pondența care venise după plecarea lui și care se aduna acolo până se întorcea, doar că de data asta avea să se întoarcă foarte curând și nu se vor mai strânge scrisorile pe măsuța joasă. „Eduardo Dean”, scria pe două dintre cele trei plicuri, și celălalt spunea încă și mai mult, era un plic purtând antetul unei bănci cu cele două nume. Dacă sunam la Londra nu vor fi probleme cu cel pe care îl aflasem primul, nu foarte frecvent, nici nu va trebui să-l spun pe litere pentru că voi întreba de Mr. Dean, adică, Mr. Din,

așa îl vor numi la hotel în ciuda accen-tului pe a, pe care englezii îl omit. Să telefonez și ce să spun, să nu-mi dau numele adevărat, doar să spun vestea cea rea, să fac astfel încât el să-și asume de acum răspunderea întregii situații, de vreme ce mai înainte nu ne-a salvat, și astfel să pot să încetez să-mi fac griji și să plec odată și să încep să uit, ce nenorocire, să prelucrez amintirea, să comprim amintirea acelei nopți redu-când-o la o întâmplare ghinionistă și poate la o anecdotă - sau, într-un chip mai nobil: o istorie care să poată fi spusă prietenilor mei apropiați, dar mai târziu, când procentul ei de irealitate va crește și o va face mai puțin atroce, suportabilă, bărbatul acela plecat în călătorie nu se mai ocupase de prea multe ore de familia lui (de cei mai apropiați trebuie să te ocupi tot timpul), dar asta nu era adevărat, sunase acasă după ce cinase în restau-rantul indian, dar Marta Tellez nu era soția mea, ci a lui, nici copilul nu era al meu, Eugenio Dean, evident, tatăl și soțul Dean

* Cei doi soți poartă nume diferite pentru că în Spania există două nume de familie, numele tatălui și numele mamei; la femei, numele se pstrează după căsătorie.

Va trebui să aflu, mai devreme sau mai târziu, de ce nu acum, de ce nu de la Londra. M-am uitat la ceas pentru prima dată după multă vreme, era aproape trei, dar în Anglia era mai devreme cu un ceas, aproape două, nu era o oră foarte târzie pentru cineva care locuiește în Madrid, chiar dacă avea treabă a doua zi dimiținea, și nici în Anglia oamenii nu au obiceiul să se trezească prea devreme. În timp ce formam numărul, m-am gândit (în fața telefonului degetele sunt mai rapide decât voința, decât hotărârea, a acțiunea fără a ști, a hotărî fără a ști); „Nu contează ce oră e, am să-i dau vestea fără să-mi spun numele, n-are importanță cât e ceasul, nici faptul că-l scol din somn, se va trezi pe loc auzind-o, se va gândi în prima clipă că este vorba de o glumă teribil de proastă sau de răutatea inexplicabilă a unui dușman, va suna imediat acasă și nimeni nu va ridica receptorul; atunci va mai telefona la cineva, la o cumnată, o soră, o prietenă și o va ruga să vină până aici ca să vadă ce se întâmplă, dar până să vină cineva, eu voi fi deja în altă parte.”

Vocea englezească întârzie puțin să răspundă, telefonul sună de cinci ori, desigur recepționarul adormise, era o noapte de marți și era în timpul iemii, i s-a părut probabil că visa ceva, un telefon care sună, înainte de-a se trezi la viață, cu capul pe birou de la recepție ca un condamnat la moarte care așteaptă să fie decapitat, cu gleznele încolăcite de picioarele scaunului și cu un braț căzut.

— Wilbraham Hotel, bună dimineața, spuse această voce în engleză, foarte alterată din cauza orei târzii.

— Aș vrea să vorbesc cu domnul Dean, vă rog, am răspuns eu. Domnul Din. Mister Diin, vreau să spun.

— Care e numărul camerei, donnnule? Răspunse vocea, a cărei duritate se atenuase, devenind neutră și profesională, vocea cuiva bun la toate.

— Nu știu numărul camerei. Eduardo Dean.

— Rămâneți la telefon, vă rog.

Am așteptat câteva clipe și în acest timp l-am auzit pe recepționar fluierând ușor, o ciudățenie pentru un englez care tocmai a fost trezit la miezul nopții, cel puțin pentru el, după ora insulei în plin conticinium, orele tăcute ale nopții. Ceea ce 42 aveam să aud după ce înceta fluieratul va fi vocea răgușită de surprindere a soțului Martei. Mi-am pregătit mai degrabă mintea decât cuvintele exacte și violente pe care va trebui să i le spun înainte de-a închide, fără să-mi iau la revedere. Dar n-a fost să fie așa, pentru că vocea bntanică a revenit cu următoarele cuvinte:

— Mai sunteți pe fir, domnule? Nu e nici un domn Dean în hotel, domnule. Se scrie dean, domnule?

— Dean, da, am repetat. A trebuit până la urmă să-l spun pe litere. Sunteți sigur că nu e?

— Da, domnule, nu există nici un Dean în hotel în noaptea asta, domnule. Când trebuia să ajungă aici?

— Azi. Trebuie să fi sosit astăzi.

— Adică ieri, marți, nu-i așa, domnule? Nu închideți, vă rog, repetă recepționarul pentru care erau deja departe ziua de ieri și noaptea care pentru mine nu se mai terminau, și din nou am auzit fluieratul, un bărbat vesel și vioi, e posibil să fi fost un tânăr, cu toată vocea lui profesională și deferentă; sau poate că de-abia intrase în tura de noapte și până atunci dormise neîntors. Fluiera Strangers în the Night, o melodie sarcastic de potrivită cu împrejurările, am avut timp s-o recunosc, și am dedus de aici că individul nu era foarte tânăr, tinerii nu mai fluieră melodiile lui Sinatra. După câteva clipe spuse:

— N-avem nici o rezervare pe acest nume pentru ziua de ieri, domnule. Poate că s-a anulat, dar nu, domnule, nu e nici o rezervare ieri pe acest nume.

Era cât pe ce să insist și să-l întreb dacă nu cumva nu avea vreo rezervare pentru astăzi, miercuri. Dar m-am abținut, i-am mulțumit, el mi-a spus: „La revedere, domnule” și am închis, și numai după ce am pus receptorul jos mi-a trecut prin minte o posibilă explicație: în Anglia, ca și în Portugalia și în America, importantă este ultima parte a numelor, dacă sunt trei, de pildă Arthur Conan Doyle, în dicționare, să zicem, trebuie căutat Doyle. Poate că Dean, după actul său de identitate, a fost înre-gistrat cu al doilea nume de familie, care pentru noi aproape că nu contează, Ballesteros. Puteam săântreb de Mr. Ballesteros, și în acel moment am realizat că nu trebuia să fac asta, că nu trebuia să fi întreat nici de Mr. Dean și că scăpasem ca prin urechile acului: dacă aș fi ajuns să-i las sinistrul mesaj, Dean ar fi putut să-i telefoneze nu numai unei cumnate, surori sau prietene, ci și unei vecine sau portarului clădirii, care ar fi urcat numaidecât și ar fi dat peste mine coborând cu liftul sau pe scări, sau chiar în casă: e sigur că nu aș fi avut timp să plec înainte să vină. Trebuia să plec cât puteam de repede, chiar dacă nimeni nu știa nimic încă, chiar dacă mă gândeam că nu exista pericolul să vină nirneni la această oră. Cu toate acestea trebuia să mai pun câteva lucruri în ordine: mi-am scos iarăși pantofii și m-am întors în dormitor, când mai trecut din nou prin fața camerei copilului m-am gândit clar la ceea

ce fusese tot timpul în capul meu, pujsând, amânate, ultimele cuvinte ale Martei: „Vai, Doamne, și copilul”. Am iners mai departe, iar acum, după ce luasem contact cu lumea de afară, chiar dacă era vorba de un recepționar străin despre care nu știam nimic și n-am să știu vreodată, am văzut situația într-un fel diferit, când am intrat în dormitor mi-a fost rușine pentru prima dată în fața trupului pejumătate gol al Martei, această nuditate era opera mea. M-am apropiat și am dat la o parte cuvertura și așternutul în partea cealaltă, a mea în acea noapte și a soțului în restul nopții, am desfăcut patul de sus în jos, de la pernă până la celălalt capăt al patului, apoi m-am întors și de pe partea cealaltă am îndrăznit să o împing cu grijă înspre partea noastră, cu mai multă hotărâre când am simțit rezistența umflăturii pe care o formase așternutul strâns la mijloc; loc, și de data aceasta am simțit repulsie față de trupul ei mort și (mâna mea pe umărul ei și cealaltă pe coapsă, împingând), acum atingerea n-a mai fost câtuși de puțin plăcută, cred că am mutat-o ferindu-mi cât am putut privirea. Am rostogolit-o, n-am știut ce să fac altceva pentru a învinge muntele de pânză și pături, iar când a ajuns pe partea de pat niciodată folosită de ea mai înainte (s-a rostogolit de două ori și a rămas cum era înainte, cu fața spre dreapta, pe o parte), am tras așternutul și cuvertura pe care le dădusem la o parte și am reușit s-o învelesc. Am învelit-o, am acoperit-o, i-am tras marginea așternutului până la gât și la ceafa, care nu mai părea ceafa cuiva care a căzilt în baie, și m-am gândit dacă nu trebuia să-i ascund și fața, cuttt am văzut în sute de filme și la știri. Dar asta ar fi fost dovada că 44 cineva fusese acolo împreună cu ea, și era mai bine să existe doar o bănuială, chiar dacă putemică (era inevitabil), nu certitu-dinea. M-am uitat la chipul ei, încă semăna atât de mult cu chipul ei de mai înainte, ea însăși l-ar fi recunoscut așa cum și-l recunoștea în fiecare zi privindu-se în oglindă în toate dimi-nețile, care acum erau numărate, ale vieții ei – când lucrurile se termină poartă deja un număr, pe care nimic nu te lasă să-l pre-vezi și pe care nimic nu-l schimbă de-a lungul zilelor – eu însumi îl recunoșteam în comparație cu chipul din fotografia aflată pe comodă, fotografia de la nunta ei care stătea acolo dintr-o inerție evidentă și de neclintit de când cineva o așezase acolo, o fotografie pe care cuplul care dormea acolo nu o mai privea, poate, de mult timp: cu cinci ani în urmă, îmi spusese ea, ceva mai tânără și cu părul strâns la spate, ceafa ei de femeie din secolul XIX fusese oferită vederii în timpul ceremoniei, iar pe fața ei o expresie de încântare amestecată cu teamă – râdea ne-liniștită ambrăcată în rochie scurtă, dar albă (sau poate crem, nu se distingea în fotografia alb-negru), agățată convențional de brațul soțului ei serios și cu o față nu tocmai expresivă, cum sunt de obicei bărbății în fotografiile de la nuntă, amândoi părând singuratici în acest cadru când de fapt erau în mod sigur în-conjurați de lume, Marta ținând un buchet de flori în mână și privind nu spre el, nici în obiectiv, ci spre persoanele din stânga ei – surorile, cumnatele și prietenele, vesele și emoționate, pnetene care și-o aminteau de când era fetiță și ele erau toate fetițe, ele cărora nu le venea să creadă că ea se mărită, ele cărora totul li se pare un joc de îndată ce se strâng împreună și de aceea prezența lor e liniștitoare, ele sunt confidentele, cele mai bune pnetene fiindcă sunt ca

niște surori, iar surorile sunt precum pnetenele, invidioase și solitare. Lar soțul Dean, mă uit la el și vad că era serios, și un pic stingherit cu fața lui prelungă și străină, ca și cum s-ar fi trezit la o petrecere a vecinilor unor cunoscuți sau la o sărbătorire care nu este a lui pentru că este reminină (nunțile sunt ale femeilor, nu ale miresei, ci ale tuturor rerneilor prezente), un intrus necesar, dar la urma urmei deco-rativ, de care în realitate te poți lipsi în orice moment, mai puțin tar, de-a lungul întregii petreceri care poate va dura toată noaptea, făcându-l să se simtă disperat și gelos și singur și plin, de remușcări, știind că va mai fi nevoie de el – un personaj obligatoriu – doar atunci când vor pleca toți sau dacă el și mi-reasa sunt cei care pleacă, iar ea va pleca uitându-se în urmă și fără nici un chef, cu noaptea întunecată pictată în privire. Eduardo Dean poartă mustață, privește chiar spre aparatul de fotografiat și își mușcă buza, pare foarte înalt și slab, și chiar dacă fața lui mi s-a părut ușor de ținut minte, nu mi-am mai amintit-o după ce am plecat din casa aceea, de pe strada Conde de Cimera și din cartier. Nu mai reușeam s-o văd în fața ochilor.

Dar încă nu ajunseseam afară și iarăși pierdeam timpul, ca? I cum faptul că eram acolo ar fi putut să mai schimbe ceva, când totul era de-acum iremediabil; ca și cum mi-ar fi fost greu să o părăsesc pe Marta, să o Jas singură în noaptea care trebuia să fie cea a nunții ei cu mine – pentru cât timp oare; dar nu eu am căutat-o, nu eu am vrut asta; ca și cum, dacă eu eram acolo, totul ar fi continuat să aibă sens, firuj continuității, firul de mătase, ea a murit, continuă însă scena începută când ea era în viață, eu sunt tot aici în dormitorul ei și de aceea moartea ei pare mai puțin definitivă, pentru că eu eram aici și când trăia, eu știu cum s-a întâmplat totul și m-am transformat în firul ei: pantofii ei pentru totdeauna goi de-acum înainte și fustele mototolite care nu vor mai fi netezite cu fierul mai au încă o explicație și o istorie și un j sens, fiindcă eu am fost martor că le folosea, că le-a purtat -pantofii cu tocuri poate prea înalte pentru a fi purtați în casă, chiar și în prezența unui musafir aproape necunoscut – și am văzut cum și-i scosese fără ajutorul mâinilor când am ajuns în dormitor, devenind dintr-odată mai scundă, ceea o făcea mai carnală și mai senină, pot să povestesc toate astea și pot, așadar, să explic trecerea vieții ei către moarte, și acesta este un fel de-a prelungi această viață și de-a accepta această moarte: când amân-două au fost văzute, când cineva a asistat la ambele lucruri, sau poate că sunt stări, când cel care moare nu moare singur și cine a fost cu el poate să depună mărturie că moarta n-a fost dintot-deauna o moartă, ci a fost vie. Fred MacMurray și Barbara Stanwyck se aflau tot acolo, vorbind subtitrat ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, când a sunat telefonul, iar eu am fost năpădit 46 de panică. Dar cel puțin panica nu m-a cuprins brusc, ci în doi timpi, pentru că o secundă am vrut să cred că sunetul era în film, dar în acea epocă telefoanele sunau altfel, și în acea scenă nu era nici urmă de telefon, de altfel MacMurray și Stanwyck nu se întorceau să se uite! A el, nici nu ridicau receptorul, așa cum m-am întors eu imediat spre noptiera Martei, suna telefonul din camera Martei la ora trei dimineața. „Imposibil”, m-am gândit, „n-am vorbit cu soțul, l-am sunat, dar nu am vorbit cu el și nimeni nu știe ce

s-a petrecut, nu i-am spus nimic recepțio-nerului, chiar nu i-am spus nimic.” Și mi-au venit și mai multe gânduri, nenumărate, cum se întâmplă în situațiile de urgență: „Poate că a visat-o pe când dormea în patul lui din Londra, a intuit sau a presimțit, s-a trezit disperat și gelos, singur și ros de remușcare și a preferat să telefoneze ca să se liniștească, să i se usuce transpirația nocturnă de pe trup, trezind-o pe ea și riscând să se trezească și copilul.” N-am avut reflexul de a închide repede ușa dormitorului ca să nu se trezească din somn copilul, am lăsat telefonul să sune de trei ori înainte de a ridica recep-torul, din panică și pentru a întrerupe sunetul strident și doar atunci, cu receptorul în mână, pe care nu-l dusesem la ureche -ca și cum acea atingere ar fi putut să mă dea de gol - am realizat că telefonul era pus pe robot - am văzut o secundă un fascicul subțire de lumină roșie tremurând și mișcându-se - și că robotul răspunsese în locul meu și al ei. Și, dându-mi seama de asta, am închis imediat din pricina panicii care a crescut și mai mult când am auzit o voce de bărbat care spunea: „Marta?” și repeta: „Marta?” Am închis și am rămas pe loc fără suflu de parcă m-ar fi văzut cineva, am făcut trei pași spre ușă și am închis-o cu grijă din pricina copilului, și am așteptat să sune iarși telefonul, și într-adevăr fără întârziere a început iar să sune, unu, doi, trei, patru, și apoi a intrat în funcțiune robotul pe care eu nu-l auzeam, nu știam dacă vocea înregistrată era vocea ei de pe vremea când mai era încă în viață sau a lui Dean, soțul e' de foarte departe. Pe urmă am auzit semnalul, și vocea „lasculină s-a auzit din nou, am auzit când rostea:”Marta?,,, a început încă o dată. „Marta, ești acolo?,,, iar întrebarea era deja 'mpacientată, sau, mai mult, agasată. „S-a întrerupt, nu? Auzi?”

A fost o pauză și apoi un sunet, un fel plescăit al limbii arătând că vorbitorul era contrariat. „Auzi? Ce fel de jocuri sunt astea? Nu ești acolo? Dar tocmai am sunat și ai ridicat receptorul, nu? Ridică naibii odată receptorul.” Încă o clipă de așteptare, m-am gândit că Dean era cam grosolan, și apoi vocea adăugă: „în regulă, știu eu, poate că ai dat volumul încet sau poate nu ești acasă, nirânțeleg, cred că ai reușit s-o prinzi pe soră-ta să stea cu copilul. În regulă, nu-i nimic, tocmai am ajuns acasă și n-aryu ascuitat nfesajul tău până acum, cum să nu-ți aduci aminte cS Eduardo e plecat azi, asta înseamnă că nu prea aveai chefsă fii cu mine, am fi putut avea o noapte să ne întâlnim fără grabă, în loc să ne ducem la hotel, sau în mașină. La naiba, dacă știam, puteai să vii aici sau puteam să trec eu pe la tine, n-aș mai fi avut o noapte groaznică. Marta? Marta? Ești tâmpită sau ce ai, de nu ridici receptorul?” A mai fost o pauză, s-a auzit un fel de mârâit exasperat, m-am gândit: „Nu e Dean, dar e un individ despotic și bătăran”. Vocea a continuat, vorbea repede și cu iritare, și de asemenea cu fermitate, era ca zgomotul unui aparat de ras electric, constanta și repezită și monotonă: „Deci așa, nu știu, nu cred că nu ești acasă, ce să fi făcut cu copilul, dar, bine, dacă e așa și te întorci repede, să zicem pe la trei jumate sau patru fără un sfert, sună-mă dacă vrei, eu n-am chefde dormitl acum și dacă vrei, pot să trec pe la tine, am avut o noapte absurdă, sinistră, o să-ți povestesc în ce încurcătură am intrat, și nu-mi pasă dacă mă culc mai târziu, oricum n-o să mai fiu bun de nimic mâine. Marta? Nu ești acolo?” A mai fost o ultimă pauză imperceptibilă,

cât și-a plescăit din nou a neplăcere limba-i ascuțită. „Așa, bine, nu știu, poate că dormi, dacă nu, vorbim mâine. Dar mne Ines nu e de gardă, deci n-avem cum să ne vedem. Ce porcărie, puteai să-ți amintești înainte, chiarcă ești zăpăcită!”

Nu și-a luat la revedere. Vocea era poruncitoare și năuci-toare și disprețuitoare, își permitea tot felul de lucruri sau era obișnuit să i se ofere, vorbea cu o femeie moartă neștiind asta. H vorbea pe un ton urât unei femei moarte, îi vorbea cu reproș șt cu grabă, voce obișnuită să-i terorizeze pe ceilalți. Marta nu va ști, nici el nu-i va putea povesti vreodată ce pățise în noaptea aceea, nu era singurul căruia i se întâmplase ceva absurd și sinistru, și mie mi se întâmplase, și mai ales ei. N-avem cum să ne vedem, într-adevăr, nu știa cât de adevărat era, ei nu se vor mai vedea în liniște, nici în hotel, nici în mașină și nici în altă parte, și gândul acesta pentru o clipă m-a făcut să mă bucur, o bucurie ciudată, am simțit o scânteie de gelozie retrospectivă sau imaginară, la fel de efemeră și discretă ca fasciculul de lumină roșie a robotului, care a început să se miște din nou după ce a închis bărbatul, ca să transforme, la urmă, în cifra unu și să rămână cuminte în această formă. „Deci eram un fel de dublură”, m-am gândit, chiar așa am gândit, sub forma acestei expresii, cu aceste cuvinte. Și am simțit un val de decepție la gândul care mi-a venit imediat: „Atunci uitase cu adevărat că soțul ei urma să plece, nu era un pretext ca să mă invite aici în absența lui, și dacă e așa, atunci nici ea nu a căutat-o, nici n-a vrut asta; poate că nimic n-a fost plănuțit dinainte, ori totul a fost plănuțit încetul cu încetul, pe parcursul întâlnirii”. Hotărâsem să luăm masa în seara aceea într-un restaurant, iar după-amiază ea mi-a dat telefon să mă întrebe dacă nu mă deranja să mâncăm acasă la ea: mi-a spus că în ultima vreme era atât de zăpăcită din cauza problemelor și a serviciului, încât uitase că soțul ei pleca la Londra, și își făcuse planul că el avea să aibă grijă de copil; și apoi căutase fără succes o baby-sitter, prin urmare trebuia să lăsăm întâlnirea pe altă dată, doar dacă nu cumva eu aș fi vrut să mă duc să iau cina acolo, aici, unde am și cinat, în salonul-sufragerie, încă mai erau acolo paharele de vin din care băusem. M-am simțit un pic surprins de acea invitație, i-am sugerat s-o lăsăm pentru altă dată, nu voiam să se deranjeze prea mult; ea a insistat, nu era nici un deranj, avea în congelator mușchi de vacă a lWandaise, îl cumpăraseră de curând, mi-a spus, și m-aântrebat dacă îmi plăcea carnea fragedă. Întrebarea asta mi s-a părut un pnm indiciu al interesului ei sexual pentru mine. Acum îmi dădeam seama că înainte de discuția noastră latefon încercase să-l găsească pe individul cu voce electrică, care până la trei noaptea nu ascultase mesajul Martei, pe care oare când îl lăsase, probabil că după ce Ines, cine-o fi fost ea, cel mai probabil soția acelu bărbat, ar fi ieșit să facă de gardă - ce gardă o fi fost - mâine nu, azi însă fusese de gardă, nu plecase prea devreme, o infirmieră, o farmacistă poate, o polițistă, o magistrată. „Dacă Marta l-ar fi găsit, sigur m-ar fi sunat iarăși pentru a amâna cina noastră și invitația mea pe Conde de la Cimera, și nu m-ar fi primit pe mine, ci pe bărbatul acesta, el ar fi fost mult mai probabil aici acum, n-ar fi fost atât de târziu pentru el, poate că locul meu în pat fusese locul lui cu altă ocazie, nu în toate nopțile al

lui Dean, ci uneori și al lui și în noaptea aceasta al meu, nu trebuie să ne plângem de ghinion, totul este hotărât dinainte chiar dacă vrem să uităm asta, și nu vrem s-o gândim pentru a continua să fim activi și să acționăm fără a ști, să hotărâm fără a ști și să facem pașii otrăviți: totul este hotărât dinainte, să mergi pe o anume stradă ori să te urci într-o mașină în care șoferul te pofteste fără să coboare, prin portiera deschisă, să călătorești cu avionul sau să ridici receptorul, să cinezi în oraș ori să stai în camera de hotel uitându-te distrat pe fereastra cu ghilotină, să împlinești o vârstă și să crești și să continui să împlinești alți ani ca să te ia în armată, să faci gestul de-a săruta, care atrage după el alte săruturi care ne vor face să întârziem și pentru care va trebui să răspundem în fața cuiva, să cauți sau să primești un post și să vezi cum furtuna se apropie fără să te adăpostești, să bei o bere în timp ce te uiți la femeile așezate pe scaune înalte în fața barului, totul este hotărât și toate acestea pot atrage cuțite și sticle sparte, boala și starea de rău și frica, baionetele și depresia și vinovăția, copacul doborât și un os în gât; și avionul de vânătoare în spate, mișcarea greșită a bărbie-rului; tocurile rupte și mâinile prea mari care strâng tâmplele, bieteile mele tâmple, țigara aprinsă și ceafa asudată și întoarsă, fustele mototolite și sutienul mai mic cu un număr și sânii dezveliți apoi, o femeie învelită care acum pare adormită, și un copil care visează sub bătaia lui aeriană moștenită din altă copilărie. Măine în bătălie să te gândești la mine, când am fost, muritor; să ți se frângă lancea. „ Am rămas uitându-mă la ea și; vorbindu-i în gând: „Câte telefoane ai mai dat azi sau mai degrabă ieri, când ți-ai dat seama că soțul tău pleacă și ești liberă? Câți bărbați ai preferat, pe câți i-ai sunat ca să vină să fie cu tine și să sărbătorească noaptea ta de femeie necăsătorită sau 50 văduvă? Pe toți i-ai sunat prea târziu. Poate a rămas doar unul pe care nu îl cunoșteai aproape deloc, care era deja prins în mrejele tale printr-o întâlnire hotărâtă acum câteva zile pe negândite, fără să te gândești că nu puteai irosi cu el chiar noaptea asta în care erai liberă și ai uitat că ești liberă; poate ai fost nevoită să te mulțumești cu mine după ce ai trecut în revistă toată agenda și diipă ce ai format atâtea numere la acest telefon care încă mai siiriă căutându-te lângă acest pat, cei care habar n-au că ai murit în el și că ai murit în brațele mele sună și nu vor înceta să sune până când cineva nu le va spune că pot să ștergă din agendă numărul tău, pe Marta Tellez nu mai trebuie s-o suni fiindcă nu mai poate răspunde, număr inutil pe care trebuie să-l uitate cei care s-au străduit într-o zi să-l memoreze, și eu însumi, cei care îl știu pe dinafară și îl formează fără ezitare, precum bărbatul a cărui voce care semăna cu zgomotul unui aparat de ras electric a rămas înregistrată și oricine se află în această cameră poate s-o asculte, cu excepția ceiei căreia îi era adresată; sau poate că sunt nedrept și nu eram decât al doilea pe listă, sârmana Marta, cel care ar fi putut să-i ia locul primului bărbat atât de poruncitor, dacă noaptea ar fi fost într-adevăr o noapte inaugurală, prima dintre atâtea altele care ne-ar fi făcut să întârziem în fața ușii mele cu săruturile sătule ale amanților la despărțire, prima dintre atâtea altele care nu mai stau în așteptare undeva în viitor, ci vor dormi veșnic în conștiința mea prea trează, conștiința mea care înregistrează și ceea ce se întâmplă și

cea ce nu se întâmplă, ceea ce este îndeplinit și ceea ce nu ajunge la capăt, ireversibilul și! Încă neîntâmpatul, ceea ce am ales și ceea ce am refuzat, ceea ce s-a întors și ceea ce s-a pierdut, în mod egal, ca și cum ar fi totuna: greșeala, străduința, scrupulele, fața întunecată a timpului. Câte telefoane ai mai fi dat astfel în toată viața ta care acum s-a încheiat, viața ta din care m-ai lăsat să cunosc doar sfârșitul, nu însă și istoria ei? N-am să știu niciodată. Chiar dacă în-ii voi aminti, în reversul timpului prin care deja treci.”

Mi-am alungat gândurile astea. Evitasem să mă privesc în oglindă până în acea clipă, m-am văzut acum, aveam în privire m-n și dezgust, ochii mă dureau și i-am frecat cu mâna, în ei vedeam și neînțelegere. M-am recunoscut, înfățișarea mea nu se schimbă, și nici aceea a Martei; chiar eram îmbrăcat în haină, nu-mi venea greu să-mi aduc aminte de bărbatul care venise în această casă invitat să ia cina acum câteva ore, prea puține și prea multe ore. Trebuia să ies de acolo numaidecât, brusc am avut senzația că stătusem paralizat ca într-o pânză de păianjen, într-o stare de stupeoare și de incertitudine pe care neobosită mea conștiință n-o recunoștea. Eram desculț și aveam impresia că așa nu pot decide sau nu pot face ceva, mi-am pus pantofii și mi-am legat șireturile sprijinindu-mi tălpile de marginea patului, și după asta am încetat să-mi fac griji. M-am uitat înjur, înainte de a ieși din cameră n-am mai făcut decât două lucruri: am scos caseta minusculă din robot și am vârat-o în buzunarul de la haină, cred că, făcând asta, m-am gândit la două lucruri (sau poate mai târziu m-am gândit și atunci făcut gestul mașinal):! Dean nu trebuia să afle, pentru că asta e ceva care rămâne pentru totdeauna și nu trebuie să obligi pe nimeni să suporte așa ceva, totdeauna trebuie să rătnâie loc sau spațiu gol pentru îndoială; iar dacă Dean știa deja, atunci era mai bine să existe posibilitatea ca acel bărbat, și nu eu, să fi cinat cu Marta în acea seară și dacă cineva ar găsi caseta și ar asculta-o, acel bărbat ar fi exclus. (Primul gând mi-a venit din respect sau poate din milă și a fost puțin fals; al doilea a fost din precauție, deși despre mine; nimeni nu știa nimic, m-am gândit iarăși.) Cealaltă mișcare pe care am făcut-o a fost și mai mecanică, lipsită de orice solemnități, de orice intenție, de orice semnificație, de fapt n-a avut nici urmă de sens: am sărutat-o pe Marta pe frunte, abia am atins-o cu buzele și m-am dat înapoi repede. Am ieșit din dormitor fără să închid televizorul, lăsându-i pe MacMurray și pe Stanwyck încă o vreme – atâta cât avea să mai țină filmul – cei efemeri și unici martori muți, deși cu subtitrare, ai celor două stări ale Martei, viața și moartea ei, și ai metamorfozei. Am lăsat și lumina aprinsă, nu mai puteam să mă gândesc cum era mai bine pentru mine sau pentru ea sau pentru Dean sau pentru copil, eram epuizat, am lăsat totul așa cum era. Am traversat coridorul încălzit și fără să mă mai sinchiesc de zgomot, eram, sigur că puștiul n-avea să se mai trezească. În salon am strâns; sticla și paharele de vin,] e-am dus la bucătărie, am văzut ș-o pe care și-l pusese Marta în timp ce făcea friptura, am spălat paharele, le-am pus cu gura înjos pe suportul de vase ca să se usuce, am vărsat în chiuvetă vinul rămas în sticlă – foarte puțin: am băut pentru a căuta și pentru a dori; Chateau Malartic, nu mă pricep la vinuri – și am aruncat sticla în coșul de gunoi, unde am văzut

ambalajul înghețatei, coji de cartofi, hârtii rupte, un tam-pon de vată cu puțin sânge, grăsimea acestei fripturi à l'irlandaise care îmi plăcuse, rămășițele aruncate de mâna ei acum moartă pe când mai era încă vie, cu atât de puțin timp în urmă, grăsimea și mâinile la fel acum, carne aruncată și moartă și totul în trans-formare. „Paltonul, fularul și mănușile mele,, m-am gândit, oare unde le-o fi dus Marta când m-a întâmpinat la intrare. Lângă ușă era o debara în perete, m-am dus acolo, am deschis ușa și asta a făcut un bec să se aprindă, ca la frigidere. Erau acolo, bine aranjate, fularul albastru împăturit cu grijă pe umărul stâng al paltonului bleumarin, cu gulerul ridicat cum îl port eu de obicei, mănușile negre ieșind puțin din buzunarul stâng, cât să vezi că sunt acolo și să nu le uiți, nu destul de în afară încât să cadă pe jos fără să observi. O femeie foarte atentă, se pricepea să aibă grijă de hainele invitaților ei. Le-am luat, m-am îmbrăcat, întâi fularul, pe urmă paltonul, mănușile de piele nu le-am pus încă, poate că mai trebuia să-mi folosesc mâinile nestingherit. O clipă m-am uitat la celelalte haine de trei mărimi, Dean avea un impermeabil de stofa foarte bună, cenușiu deschis, ce ciudat că nu-l luase la Londra, era o mărime mare, de unde îmi dădeam seama că bărbatul era foarte înalt; erau mai multe paltoane ale Martei, am văzut și o blană într-o învelitoare de plastic cu fer-moar, o blană a nu știu cărui animal sau poate era sintetică; un hanorac micuț și un palton la fel de mic, bleumarin cu nasturi auri erau agățate la mare distanță de podea și vor rămâne așa până ce vor crește; pe raftul de sus erau pălării, aproape nimeni nu mai poartă pălărie în zilele noastre, și mai era o caschetă Golonială autentică și n-am putut rezista impulsului de a o lua în „nă, părea foarte veche, cu curelușa ei de piele care se încheia sub bărbie și căptușeala verde uzată unde mai era o veche etichetă încrețită pe care se mai putea citi: „Teobaldo Disegni”, și „ijos: „4, Avenue de France,, și maijos: „Tunis,,. De unde o fi provenit cascheta asta, o fi fost a tatălui lui Dean sau al Martei, or fi moștenit-o așa cum moștenise copilul avioanele atârinate de tavan din copilăria tatălui lui. Mi-am pus cascheta și m-am uitat după o oglindă în care să mă privesc, m-am dus la baie și am zâmbit văzându-mă, colonist în iniezul iernii îmbrăcat în palton și fular, zâmbetul n-a ținut, copilul, nu voisem să mă gândesc la el – adică să mă neliniștesc pentru el – în tot acel timp, dar știam deja, mă tem că intuiseam asta de la început, știam cele trei posibilități pe care le aveam și, de asemenea, pe care aveam s-o aleg. Mi-am scos cascheta, am pus-o la locul ei și am închis dulapul (iar becul dinăuntru s-a stins). Puteam să rămân acolo ca să supraveghez copilul până când va apărea cineva, dar nu avea nici un sens, era totuna cu a-l suna pe Dean și să mă trezesc față în față cu el, sau să chem portarul clădirii sau vreun vecin și să mă dau de gol pe mine, dar și pe Marta. Puteam să-l iau la mine acasă, până va fi găsită mama lui moartă și să-l aduc atunci înapoi, puteam să fac asta anonim, să-l las la câțiva metri de intrare a doua zi sau a treia zi și să plec, ori să-l las la poartă și să ies fugind, și ce-aveam să fac eu până atunci, douăzeci și patru sau patruzeci și opt de ore cu un mic animal sălbatic, însemna să-l scol din somn și să-l îmbrac în puterea nopții și să nu-l las să se ducă în dormitor s-o vadă pe mama lui, ar plânge probabil și ar da din

picioare și s-ar tăvăli pe jos pe hol, m-aș simți ca un răpitor de copii, era absurd. Și mai puteam să-l las acolo: trebuia să-l las, n-aveam de ales, de fapt. Copilul trebuia să continue să doarmă până se va trezi singur, o va striga atunci pe mama lui sau poate se va scula singur și se va duce după ea; se va urca în pat și va începe să scuture corpul învelit și nemișcat, fără îndoială nu prea diferit de cd din fiecare dimi-neața; va protesta la indiferența ei, va urla în gura mare, va face o criză, nu va înțelege, un copil de doi ani nu știe ce e moartea, nici măcar nu va putea să gândească: „E moartă, mama mea a, murit”, nici conceptul, nici cuvântul nu există în capul lui, nici viața, nici moartea nu există niciuna, nici alta, este un norcK fSără îndoială. După o vreme va obosi și va începe să se uite la televizor (poate că ar trebui să las și televizorul din salon meu gând, ca să nu trebuiască, dacă va vrea să se uite, să stea în dormitor cu trupul mort) sau își va face de lucru singur -jucării, mâncare, o să-i fie foame - sau poate că va plânge neconținut foarte tare, copiii au plămâni supranaturali și pot plânge la nesfârșit, până când îi va auzi plânsetele și va suna la ușă vreunul dintre vecini, deși pe vecini nu-i interesează nimic, dacă nu îi deranjează direct. Cineva va apărea oricum dimineața, o baby-sitter, o menajeră, sora, sau va suna Dean între două afaceri și nimeni nu-i va răspunde, nici măcar robotul a cărui casetă ajunsese în buzunarul hainei mele; orice ar fi, se va îngrijora și va începe să caute, se va întâmpla ceva. După ce m-am gândit la toate acestea un singur gând mi-arămasân minte: copilului o să-i fie foame. Am deschis frigiderul și m-am hotărât să-i pregătesc o farfurie cu mâncare, de parcă i-aș fi lăsat hrană unui animal domestic care va fi lăsat singur pentru o zi sau două de călătorie: șuncă de York, ciocolată, fructe, am decojit două mandarine ca să-i fie mai ușor să le mănânce, salam, i-am înde-părtat pielea, ca să nu se înece cu ea, nu va mai fi acolo mama lui care să-i vâre degetul pe gât și să-l salveze; am tăiat puțin cașcaval, i-am tăiat coaja de pe margini, am spălat cuțitul; într-un dulap am găsit biscuiți și o pungă cu semințe de pin, am deschis-o, le-am pus lângă farfurie (m-am gândit că iaurtul des-făcut s-ar strica). Era o mâncare absurdă, un amestec eteroclit, dar mi se părea important ca puștiul să aibă ceva de mâncare dacă nu apărea prea curând cineva în casă. Și de băut, am scos din frigider o cutie de suc, am turnat într-un pahar și l-am pus lângă farfurie, totul pe masa din bucătărie, de care am apropiat un scăunel, copilul avea să ajungă sigur la ele, copiii de doi ani se cațără peste tot. Toate acestea vor trăda prezența mea, adică prezența cuiva, dar mi-era indiferent.

Nu mai aveam nimic de făcut, mai mult nu puteam face. M-am uitat spre dormitor, acum ideea de-a reveni acolo îmi crea neliniște, din fericire n-aveam nimic de făcut acolo. M-am dus în salon și am dat drumul televizorului cu sonorul dat încet pentru copil, cel puțin așa va auzi ceva; l-am lăsat pe un canal „nde încă mai era ceva, un alt film, am recunoscut Clopote la miezul nopții, lumea întregă în alb și negru în zori. Mi s-a părut că las casa aceea răvășită cu totul: lumini și televizoare aprinse, mâncarea din frigider pe o farfurie, un robot fără casetă, hainele necălcate și scrumierele murdare, corpul pe jumătate nud și acoperit. Singură camera copilului era în ordine, de parcă ar fi rămas neatinsă de dezastru. M-am apropiat din nou, respira

regulat, și am stat în prag câteva clipe gândind: „Copilul nu mă va recunoaște dacă mă va revedea vreodată, cine știe când; niciodată n-are să știe ce s-a întâmplat, de ce s-a terminat lumea lui și cum a murit mama lui; tatăl și mătușa și bunicii lui, dacă îi are, vor păstra secretul, cum fac mereu toate personajele astea cu lucrurile pe care le socotesc insultătoare sau neplăcute, nu numai lui nu-i vor spune nimic, ci nimănui, moartea oribilă sau infamantă, moartea ridicolă și jignitoare. Dar de fapt și pentru ei va fi un secret, eu voi ascunde împrejurările acestei morți -pentru că ei n-au fost aici - singurul care știe ceva: nimeni nu va ști vreodată ce s-a petrecut în noaptea aceasta, iar copilul, care a fost aici și m-a văzut și a fost martor al introducerilor noastre, va ști cel mai puțin; nu-și va aminti, așa cum nu-și va aminti ziua de ieri și cea de alaltăieri, nici cea de poimăine, și peste puțin timp nici măcar nu-și va aduce aminte de această lume, nici de această mamă, pe care le-a pierdut astăzi pentru vecie sau le pierduse deja dinainte, ceea ce s-a întâmplat în viața lui de când s-a născut, un timp inutil pentru el, din moment ce memoria lui încă nu a stocat aceste lucruri pentru viitor, timpul lui de până acum util doar pentru părinții lui, care vor putea să-i povestească mai târziu cum era când era mic - foarte, foarte mic - cum vorbea și ce spunea și cum spunea (de-acum înainte doar tatăl, nu și mama lui). Se petrec atâtea lucruri pe care nimeni nu! E observă, nici nu-și amintește de ele. Aproape nimic nu rămâne înregistrat, gândurile și mișcările efemere, proiectele și dorințele, incertitudinea secretă, reveriile, cruzimea și ofensa, cuvintele rostite și cele auzite și apoi tăgăduite sau neînțelese ori interpre-tate greșit, promisiunile spuse și nebăgate în seamă, nici măcar de acei cărora le sunt făcute, totul se uită sau se pierde, tot ce faci singur și nu se consemnează undeva și de asemenea aproape tot ce nu faci singur, ci cu alții înjurul tău, ce puțin rămâne din fiecare om, din cât de puține lucruri rămâne o urmă, și din acest puțin care rămâne atâta se ascunde, și din ce nu se ascunde îți amintești pe urmă doar o parte foarte mică, și pentru puțină vreme, memoria individuală nu se transmite, nici nu interesează pe nimeni, din moment ce fiecare creează și păstrează propria sa memorie. Tot timpul este inutil, nu numai timpul copilului, sau tot timpul este la fel, tot ce se petrece, ce stâmește frenezie sau doare este simțit doar o clipă, apoi se pierde și totul e alunecos ca zăpada bătătorită și precum visul de acum, chiar din această clipă, al copilului. Totul este pentru toată lumea așa cum eu sunt în momentul acesta pentru el, o figură aproape necunoscută care se uită la el din pragul ușii lui, fără ca el să știe, fără ca el să afle vreodată, și deci fără să-și poată aduce aminte, amândoi călăto-rind lent spre propria noastră estompare. Atâtea lucruri se întâm-plă în spatele nostru, capacitatea noastră de a cunoaște este infimă, nici măcar nu vedem ce se află dincolo de un zid, sau ce este departe, e destul să vorbească cineva în șoaptă sau să se îndepărteze câțiva pași ca să nu mai auzim ce spune, chiar depinde de asta viața noastră, e suficient să nu citim o carte ca să nu cunoaștem avertismentul ei fundamental, nu putem să fim decât într-un singur loc dat la un moment dat, și nici măcar atunci nu știm cine ne privește sau se gândește la noi, cine în acea clipă formează numărul nostru de telefon, cine tocmai ne scrie, cine ne dorește și ne caută,

cine ne condamnă sau ne ucide punându-ne capăt zilelor puține și înveninate, cine ne aruncă în reversul timpului sau în fața lui întunecată, așa cum mă gândesc și-l contemp lu eu pe acest copil știind mai multe despre el decât va ști el vreodată despre ce a fost el în această noapte. Probabil că asta sunt eu, reversul timpului său, fața întunecată...”

Am ieșit din reverie, m-am întors la graba mea. M-am înde-părtat de prag, m-am apropiat de intrare, am mai privit o dată eu teamă în jurul meu, o privire fără țintă, mi-am tras pe mâini înănușile negre. Am deschis ușa casei foarte atent, cum se des-chide orice ușă dimineața devreme, chiar dacă nimeni nu avea sa se trezească. Am făcut doi pași, am ieșit pe palier, am închis „șă la fel de atent. Am băjbâit după ușa ascensorului fără să apnnod lumina, l-am chemat, am văzut cum se luminează săgeata re indică urcarea, a venit imediat, era la un etaj apropiat. Liftul era gol, nimeni nu călătorise în el, nici eu nu adusesem la acel etaj pe cineva care de fapt voia să coboare, teama te face să crezi cele mai neverosimile coincidențe. Am intrat, am apăsat alt buton, am coborât foarte repede, și la parter, înainte să des-chid ușa am stat iiniștit câteva clipe ascultând, nu mai lipsea decât să mă întâlnesc la intrare cu cineva, ori portarul să fie insomnic sau să se fi trezit prea devreme. N-am auzit nimic, am împins ușa liftului și am ieșit, holul portarului era cufundat în întuneric, am făcut trei sau patru pași spre ușa de la stradă pe care aveam să ies definitiv de acolo, și în acel moment am văzut un cuplu care stătea la intrare, își luau la revedere sau vorbeau, un bărbat și o femeie, el avea vreo treizeci și cinci de ani, iar ea în jur de douăzeci și cinci, fără îndoială doi amanți. La auzul pașilor mei pe dalele de marmură - unu, doi, trei sau patru - s-au întrerupt și s-au întors spre mine, m-au văzut; a trebuit atunci să aprind lumina și să mă uit după butonul care avea să-mi deschidă ușaautomat. M-am răsucit, mâinile mele au făcut ascunse în buzunarele paltonului un fel de gest de interogare (pulpanele s-au desfăcut), nii vedeam unde era butonul. Femeia, care fără îndoială era de-a casei, și-a mișcat arătătorul mâinii în mănuașă ei bej arătându-mi prin geam ceva în stânga mea, chiar lângă ușă: încă nu voiau să se despartă, voiau să-și ia rămas-bun în continuare sau să discute, ea n-avea chef să-mi descuie cu cheia ei și să se încrucișeze cu mine, asta ar fi însemnat pentru ea să termine cu săruturile sau reproșurile, oare de când stăteau acolo în timp ce eu eram sus. Am apăsat pe buton, s-au dat la o parte ca să-mi facă loc. „Bună seara,, le-am spus, și ei au răs-puns la fel, mai bine zis, ea mi-a răspuns zâmbind, el, cu o expresie neîncrezătoare, a rămas tăcut. O femeie și un bărbat frumoși, probabil aveau probleme, dacă stăteau așa în frigul pătrunzător și nu se mai despărțeau odată. L-am simțit imediat, frigul mi-a plesnit fața ca o revelație sau memento, al vieții mele și al lumii mele care nu aveau nimic în comun nici cu Marta, nici cu acea casă. Trebuia ca eu să trăiesc în continuare - ca și cum aș fi avut o revelație - și să mă ocup de alte lucruri. M-am uitat în sus din stradă, mi-am dat seama ajutat de luminile aprinse care era apartamentul pe care tocmai îl părăsisem - la etajul cinci - și am luat-o spre Reina Victoria, și în timp ce mă îndepărtam, am mai avut timp să aud două fraze ale acelui cuplu, care relua discuția conversația întreruptă de pașii mei otrăviți. „Știi

ceva, eu nu mai pot,, a spus el, și ea a răspuns imediat: „Atunci, du-te dracului,,. Dar el n-a plecat, fiindcă nu i-am auzit pașii în urma mea. M-am îndepărtat de Conde de la Cimera în grabă, trebuia să găsesc un taxi, era o ceață subțire, abia dacă treceau câteva mașini, nici măcar pe Reina Victoria care este largă, are o alee în mijloc și pe alee un chioșc de bău-turi și o sculptură înfiorătoare, capul întors al marelui poet, sârmanul Alexandre, care a locuit undeva pe aproape. Și mi-am adus brusc aminte că nu-mitrecuse prin cap să controlez casa din care plecasem dacă toate ferestrele și ușile care dădeau spre terasă erau închise. „Dacă mâine va cădea copilul?,, m-am gândit. „Mâine să fiu o povară pe sufletul tău; fie ca spada ta să cadă fără tăiș.” Dar nu mai puteam face nimic, nu mai puteam intra în apartamentul a cărui ușă mi-a fost deschisă cu câteva ore în urmă de cineva care n-avea să mai deschidă niciodată nimănui, și de care m-am simțit răspunzător și stăpân pentru puțină vreme, totul pare puțin când s-a sfârșit. Nici telefon nu puteam să dau, cel puțin, nimeni nu mi-ar răspunde, nici măcar robotul, caseta era la mine, în buzunarul hainei. M-am uitat pe alee în întunericul gălbui-roșiatic al nopții, au trecut două mașini, nu mă hotăram dacă să mai aștept sau să caut pe altă stradă, pe General Rodrigo de pildă, dar pe ceață nu-ți vine să pleci, respirația mea făcea aburi. Mi-am băgat mâinile în buzunarele pantalonilor și am scos ceva dintr-unul, pentru că nu mi-am dat seama ce era când l-am atins, așa cum recunoști pe loc și fără a te gândi lucrurile care-ți aparțin: un obiect de îmbrăcăminte, un sutien cu un număr sau două mai mic, îl pusesem în buzunar cu un gest inconștient când mă duceam spre camera copilului, după ce apăruse în dormitor, îl ascunsesem ca să nu-l vadă copilul. L-am adulmecat o clipă în mijlocul străzii, materialul alb iriototolit în mânușa mea neagră de piele aspră, un miros de parfum scump și puțin acidulat. Mirosul morților se păstrează Gând nimic nu mai rămâne din ei. Durează cât timp mai rămân Gorpurile lor și după aceea un timp după ce corpurile au fost duse și îngropate. Rămâne în casa lor, atâta timp cât nu se aerisește, și în veșmintele lor pe care nu le mai spală nimeni, pentru că nu le mai murdărește nimeni și devin recipiente mirosului; rămâne într-un halat de baie, într-un șal, în cearșafiri, în hainele care atârnă pe umerășele lor nemișcate și nebăgate în seamă zile, săptămâni sau luni și ani uneori, așteptând zadarnic să fie din nou datejos de pe umerășe, să intre iar în contact cu singura piele umană pe care au cunoscut-o, atât de credincioase. Doar trei lucruri îmi rămăseseră din vizita mea mortală: mirosul, sutienul, caseta, și pe casetă glasuri. M-am uitat împrejur, noaptea de iarnă luminată de multe reflectoare, chioșcul în întuneric, ceafa poetului în spatele meu. Nu treceau mașini și nu era nimeni. Frigul îmi făcea bine.

PE EDUARDO DEAN L-AM CLTNOSCUȚ DUPĂ o LUNĂ, deși îl mai văzusem, nu numai în fotografia din casa lui, purtând mustață, dar și la cimitir, de data asta fără mustață, și nu atât de tânăr ca în fotografie. Un chip memorabil. N-a fost chiar o în-tâmplare că ne-am cunoscut, nu a fost deloc o întâmplare pre-zența mea la înmormântare, despre care am aflat din ziar. Două zile am pândit venirea ziarelor dimineața, răsfoind reviste până după miezul nopții în așteptarea pachetelor cu prima ediție, și m-am uitat cum

băiatul tăia banda de plastic care le ținea laolaltă, și am fost primul care a luat un exemplar din pachet și l-a plătit la casă, ducându-mă apoi la cafenea și, după ce am cerut un pahar de cola, să-l deschid nerăbdător la paginile numite „Agendă”, unde se scrie despre nașteri și timpul probabil, necrologuri, aniversări și premiile minore și ridicolele ceremonii honoris causa (nimeni nu poate rezista tentației unei togi cu ciucuri), rezultatele tragerii la loterie și șahul și careul de inte-grame și până și un joc pentru timpul liber numit „mixtigramă”, și mai ales secțiunea intitulată „Decedați în Madrid”, o listă alfabetică de nume complete (prenume și două nume), la care nu se mai adaugă nimic decât un număr, numărul anilor pe care i-a avut, o listă în care morții rămân înregistrați cu litere mici, „ajoritatea la prima și neînsemnata și ultima apariție tipărită, ca și cum în afară de aceasta, o vârstă întâmplătoare și un nume, nu 3r mai fi fost niciodată nimic. Este o listă destul de lungă – vreo șazeci de persoane – pe care eu niciodată nu o citisem înainte, și te liniștește oarecum constatarea că de obicei vârstele sunt înaintate, oamenii trăiesc destul: 74, 90, 71, 60, 62, 80, 65, 81, 80, 84, 66, 91,92, 90, persoanele de nouăzeci de ani sunt aproa-pe mereu femei, zilnic mor mai puține femei decât bărbați, cel puțin așa se pare după rubrica din ziar. În prima zi n-am citit decât despre trei morți care aveau mai puțin de patruzeci și cinci de ani, toți bărbați, și unul dintre ei străin, se numea Reinhold Miiller, 40, oare cum o fi murit. Marta nu era pe listă, deci nu o găsiseră încă, sau vestea nu fusese comunicată până la închi-derea ediției, la ziare se încetează lucrul mai devreme decât se crede. Trecuseră vreo douăzeci de ore de când părăsisem aparta-mentul. Dacă ar fi apărut cineva chiar în dimineața aceea ar fi avut destul timp să cheme un medic, care să completeze certi-ficatul de deces, să-i dea de știre lui Dean la Londra, ar fi fost timp și ca soțul ei să se întoarcă, totul se petrece mai repede în cazul nenorocirilor sau a urgențelor, dacă un om imploră în fața ghișeului unei companii aeriene spunând: „Soția mea a murit, iar copilul este singur”, compania sigur îi va oferi un loc cu zborul imediat următor, pentru a nu risca să fie catalogată drept lipsită de înțelegere. Dar se pare că nu s-a întâmplat nimic din toate acestea, pentru că numele Martei Tellez, împreună cu al doilea nume al ei pe care eu nu-l știam și vârsta morții ei – 32, 33, 35, 34?

— Nu erau pe listă. Poate că din pricina șocului sau a durerii nimeni nu și-a amintit să se ocupe de formalități. Dar un medic este chemat în orice caz, pentru a atesta și a confirma ceea ce constată cu toții (ca să verifice cu mâna lui de medic, neutră și care nu dă greș, care recunoaște și deslușește moartea), ceea ce am crezut eu și am știut când o o țineam în brațe pe Marta întoarsă cu spatele la mine. Dar dacă mă înșelasem și ea nu murise? Nu sunt medic, n-am cum să știu. Dacă doar și-ar fi pierdut cunoștința și își revenise în cursul dimineții, iar viața mersese înainte, copilul la creșă și ea cu treburile ei, vizita mea de noapte alungată în spațiul ciudățeniilor și a coșmarurilor, totul ordonat și aștemuturile schimbate, chiar dacă eu n-am ajuns să mă strecor între ele? Straniu cum gândirea poate cădea în neverosimil, cum își îngăduie să facă asta pentru o clipă, cum fabulează sau lasă loc superstiției

ca să se odihnească ori să se liniștească, cum este capabilă să nege lucrurile și să dea înapoi timpul, fie și pentru o clipă. Cât de mult seamănă cu visul.

Era în jur de ora unu în local, un Vips, mai era încă multă lume acolo la cumpărături sau cinând, iar în Anglia era tot cu o oră mai devreme. M-am ridicat de la locul meu și m-am dus la telefon, care din fericire funcționa cu cartelă și eu aveam una, am scos din portofel hârtia cu numărul Hotelului Wilbraham, și când mi-a răspuns vocea recepționarului (era același, era clar că tura lui era de noapte), am întrebat de domnul Ballesteros. Acum nici n-a ezitat, mi-a spus:

— Rămâneți la telefon, vă rog.

Nu m-a întrebat nici de numărul camerei, nici altceva, ci a mai zis ca pentru sine sau ca și cum ar fi transmis prin radio ceea ce făcea și gândea („Ballesteros. 52. Să vedem”, a spus, și a pronunțat numele ca și cum ar fi avut un singur l) și am auzit pe loc sunetul de interior al telefonului care m-a luat pe nepre-gătite, nu mă așteptam să-l aud și nici nu mă așteptam la vocea nouă care a spus „Alo?”, sau n-a spus-o chiar așa, ci a pronunțat Hello, cu accentul englezesc potrivit. Doar după acel cuvânt nu mi-am dat seama dacă era o voce spaniolă sau britanică (sau dacă accentul era bun, în primul caz), fiindcă am închis imediat ce am auzit-o. „Dumnezeule mare”, m-am gândit, „omul e tot în Anglia, nu știe nimic, dacă ar fi fost cineva în casă ar fi făcut exact ce-am făcut eu, ar fi căutat și ar fi găsit adresa și numărul de telefon al lui Dean de la Londra, așa că el ar fi trebuit să știe deja. Desigur că habar nu are de nimic, doar dacă nu cumva a aflat, dar tratează nenorocirea asta cu mult calm. Dacă puștiul este cu cineva de încredere, poate că a decis să plece mâine. Nu, cred că nu știe, sau poate tocmai l-au sunat, dar azi nu mai poate face nimic. Poate că acum plânge în camera lui din hotelul străin, iar în noaptea asta nici nu va putea adormi.” – Auziți, mai aveți mult de stat aici? M-am întors și am văzut un individ cu dinți lungi (probabil niciodată nu-și putea ține gura complet închisă din cauza ta) și bine îmbrăcat, deși banal, cu o haină din păr de cămilă: ea o dicție de om din popor, care era exact așa cum te-ai fi teptat de la el. Am scos cartela din aparat și i-am făcut loc, m-am dus la masa mea, mi-am plătit paharul de cola și am ieșit, și atunci m-am întors pe Conde de la Cibera cu un taxi. N-am stat mult, ceva mai mult însă decât crezusem. I-am spus taxime-tristului să mă aștepte și am coborât închipuindu-mi că va dura doar o secundă, am rămas lângă mașină și m-am uitat în sus și n-am putut să răsuflu ușurat: luminile lăsate aprinse de mine erau tot aprinse, deși mi-era greu să-mi amintesc dacă erau aceleași sau avusese loc vreo schimbare, mă uitasem la ele foarte pe fugă când am ieșit, nu pierdusem vremea, eram zăpăcit și speriat și obosit; și dacă erau aceleași asta însemna probabil că nimeni nu intrase în casa aceea toată ziua, iar cadavrul era încă acolo, transformându-se pejumătate dezbrăcat sub aștemut, la fel cum îl lăsasem, sau poate dezvelit și scuturat de copilul nerăbdător și disperat și nedumerit („Trebuia să-i acopăr fața”, m-am gândit; „dar ar fi fost inutil”). Și copilul era tot acolo pro-babil, mâncase poate tot ce îi lăsasem pe masă și acum îi era foame, nu, îi lăsasem de ajuns, un amestec, destul de mult pentru un adevărat festin pentru un stomac mic. Nu mă

hotăram ce să fac. Eram din nou acolo, în picioare, cu paltonul și mânușile mele, lângă mine o mașină cu un taximetrist care hotărâse să oprească motorul văzând că întârziam. La ora aceasta erau aprinse mai multe lumini în clădire, dar eu priveam țintă spre luminile apartamentului pe care îl cunoșteam, ca și cum aș fi privit printr-un telescop. Simțeam mai multă neliniște decât în noaptea trecută, decât atunci când plecasem în zori. Știam ce se întâmplase și, totodată, mi se părea lipsit de sens și ridicol faptul că se întâmplase, ceea ce se întâmplă nu se întâmplă pe de-a-ntregul până nu este descoperit, până când nu este spus și știut, și între timp faptele se pot transforma doar într-un gând și doar într-o amintire, călătoria lor lentă spre irealitate începută chiar în momentul când s-a declanșat totul; și alinarea incerti-tudinii, care și ea este retrospectivă. Eu nu spusese nimic, poate copilul. Pe stradă era ca de obicei, acum trecea un grup de studenți cu chef, unul dintre ei m-a atins cu umărul, și a trecut mai departe fără să-și ceară scuze, strânși în turmă și cu hainele în dezordine. Eu continuam să privesc în sus spre etajul cinci al clădirii care avea paisprezece, încercând să-mi explic sensul luminii care se întrevedea prin perdelele terasei spre care dădea o ușă din salon, ușa de sticlă, după toate aparențele în-chisă, dar era imposibil să-mi dau seama de unde stăteam dacă într-adevăr eraașa, sau închisă doar pejumătate.

— De ce nu sunați la interfon ca să coboare persoana? Taximetristul credea că eu venisem să iau pe cineva și începuse să-și piardă răbdarea, eu nu-i spusese decât să nu oprească aparatul de taxat numai un moment.

— Nu, e prea târziu, lumea doarme, am spus. Dacă nu co-boară în cinci minute, înseamnă că nu mai vine. Să mai aștep-tăm puțin.

Eu știam că nimeni n-avea să coboare, subiectul ipotetic al acelor fraze, cea rostită de taximetrist și cea spusă de mine, n-avea să coboare niciodată. Subiectul frazei lui era desigur feminin, al meu nu avea gen, era pur imaginar, cu toate că el își închipuia o puștoaică minoră sau o femeie adulteră, o persoană care are de dat socoteală cuiva și nu poate fi sigură niciodată că va coborî. Nu va coborî Marta, nici copilul. Nu știam exact cum sunt dispuse camerele (aproape întotdeauna e greu să-ți dai seama din exterior), dar presupuneam că dormitorul Martei avea fereastra de la dreapta terasei văzută din poziția în care stăteam și care era iluminată cum o lăsasem eu, totul era în aparență la fel, dacă lucrurile stăteau așa cum îmi închipuisem eu. Dintr-o dată, taximetristul a dat drumul motorului și eu m-am răsucit să mă uit la el: văzuse înaintea mea pe cineva ieșind din clădire, eu mă îndepărtasem puțin ca să văd mai bine; crezuse fără îndoială că femeia care venea era persoana pe care o așteptam. Nu pe ea o așteptam, în schimb am văzut că era aceeași tânără cu care mă întâlneam în noaptea aceea atât de târziu și care nu vruse să-mi deschidă ușa cu cheia ei. Acum am văzut-o mai bine pentru că era la o oarecare distanță și neînsoțită: avea părul castaniu și ochii căprui, purta un colier de perle, pantofi cu toc, ciorapi de culoare închisă, avea un mers grațios, dar cu siguranță puțin stânjenit de fusta scurtă și strâmtă pe care întrevăzută sub haina de piele descheiată, mergea probabil cu vârfurile picioarelor spre exterior, un mers puțin

centrifug. S-a uitat la taxi, s-a uitat spre „ne, a schițat cu capul un gest de recunoaștere care a părut unul de acceptare, a traversat strada și a scos din geantă – fără a-și scoate mănușa bej care nu se potrivea cu haina – o cheie cu care a deschis portiera unei mașini parcate acolo. Am văzut cum își arunca geanta pe bancheta din spate și intra înăuntru (își ținea geanta în mână ca pe o servietă). O femeie la volan, cum sunt toate femeile la volan, i s-au zărit pentru o clipă picioarele, apoi a închis, a coborât geamul. Taximetristul opri din nou motorul și coborî automat, apăsând pe un buton, geamul mașinii sale ca s-o vadă mai bine pe tânăra femeie. Ea porni motorul și am văzut-o cu coada ochiului răsucind volanul, chinându-se să manevreze mașina. Am văzut-o aplecându-se mult în față peste volan ca să vadă dacă nu cumva, încercând să iasă, n-avea. Să lovească mașina din față; nu vedea cum trebuie, așa că i-am făcut un 1 semn cu mâna de două ori, ca pentru a-i spune: „Puteți să ieșiți,,. Mașina ieși și, când trecea pe lângă mine, femeia mi-a zâmbit și mi-a răspuns cu un alt gest al mâinii, ceva putând să însemne și „La revedere,, și „Mulțumesc”. Era o tânără femeie frumoasă și nu părea înfumurată, poate că nu ea avea cheia de la acea casă, ci bărbatul pe care îl trimisese la naiba pe când eu mă îndepăr-tam. Poate că urcase cu el în apartamentul lui după discuția de la intrare și nu ieșise de acolo decât după douăzeci de ore, până în 1 acel moment când mă întâlnea iar, în același loc – ca și cum eu; aș fi rămas nemișcat acolo în timpul lungilor ore în care saliva ' se risipise în cuvinte și săruturi, și a altor ore de vise zadarnice și neobosite – deși acum eram afară și într-o postură de aștept-tare, cu un taxi după mine. Nu-mi dădeam seama dacă avea pe ea aceleași haine, în noaptea trecută nu i văzusem decât mănușa.

Atunci m-am uitat iar în sus, mai întâi spre fereastra dormitorului și apoi spre terasă și încă o dată spre fereastră, pentru că prin perdelele acestei ferestre am văzut o siluetă de femeie care se dezbrăca de un pulover sau de un tricou, își scotea ceva peste cap, pentru că atunci când am văzut-o își ducea mâinile la coaste, încrucișându-le, și trăgea în sus de obiectul de îmbrăcăminte până ce l-a scos-o dintr-o singură mișcare – i-am ghicit subsuo-rile timp de-o clipă – astfel încât doar mmecile întoarse pe do; i-au rămas pe brațe, atâmate de încheieturi. Silueta rămase câteva) secunde așa, ca și cum efortul sau întreagă acea zi ar fi obosit-<

— Gestul deprimat al cu iva care nu poate să nu se gândească și se dezbracă încet ca să se adâncească în gândurile lui între o haină și alta, și are nevoie de pauze – sau ca și cum doar după ce și-a datlos puloverul pe care și-l scosese lângă fereastră s-ar fi uitat pe geam și ar fi văzut ceva sau pe cineva, poate pe mine cu taxiul în spatele meu. Apoi trase de amândouă mânele și se descotorosi de ele și se întoarse pe jumătate și făcu câțiva pași, îndepărtându-se suficient de mult ca să iasă din câmpul meu vizual, am avut totuși impresia că îi distingeam umbra defor-mată împăturind haina pe care și-o scosese, poate numai pentru a o schimba cu alta curată și netranspirată. Apoi lumina a fost stinsă, era dormitorul pe care îl cunoșteam eu, lumina care se stinsese era a veiozei de pe noptieră, lumina pe care eu am ezitat dacă s-o las aprinsă sau nu – voiam să văd – și așa a rămas și după

plecarea mea. Nu eram absolut sigur, dar zăbind silueta, m-am simțit ușurat, dar și speriat, pentru că era cineva în casă și poate că era Marta – Marta vie. Nu putea fi Marta, dar mi-am permis să o gândesc pentru o secundă. Și dacă nu era ea, de ce se afla cineva în dormitorul ei, mai mult, de ce se schimba acolo sau se dezbrăca de parcă mergea la culcare, și atunci unde era Marta, trupul ei, poate mutat în altă cameră pentru priveghi, sau deja scos din casă și dus la o capelă din apropierea cimitirului. Lar în dormitorul ei o prietenă, o cumnată, o soră care probabil că a rămas pentru ca puștiul să nu fie încă o noapte singur până avea să se întoarcă Dean a doua zi, dar cum putea Dean să nu fi ajuns până acum acasă, dacă știa? Deși ar fi fost mai normal să-l ducă pe copil să doarmă în altă parte, oare ce i-au spus, probabil să fie cuminte, să aibă răbdare, probabil mătușile lui i-au spus minciuni („Mama s-a dus departe cu avionul”). (Și copilul de acum înainte se va uita întotdeauna altfel la avioanele lui miniaturale: de acum înainte până când asta i se va șterge din minte.) La cealaltă fereastră totul era în continuare la fel, și despre acea iumină chiar eram sigur că era casei, sufrage-nei-salon unde cinasem noi și unde copilul s-a uitat la desenele lui animate cu Tintân și Haddock, doar cu douăzeci și patru de ore înainte. Nu era bine să rămân multă vreme acolo.

— Ce, plecăm?

Nu știu de ce am simțit nevoia să-i explic taximetristului:

— Da, cred că nu mai coboară. S-a culcat.

— N-ați avut noroc, a spus el înțelegător. Habar n-avea despre ce însemna norocul în acest caz.

M-am întors acasă cu ediția de primă oră a ziarului și lipsit de somn. Cu o noapte în urmă adormisem imediat ce-am ajuns acasă, doborât de nevoia uitării efemere, mai puternică decât angoasa trecută și prezentă și decât grija pentru copil. Plecasem de acolo și nu mai puteam face nimic (sau mă hotărâsem să nu mai fac nimic, din moment ce plecasem), dormisem opt ore neîntors, nici măcar nu mai știam dacă visasem, deși primul lucru la care m-am gândit la trezire a fost simplu și lipsit de echivoc: „Copilul”, întotdeauna ne gândim mai mult la cei vii decât la morți, chiar dacă pe primii îi cunoaștem foarte puțin, iar cei din urmă au fost viața noastră până acum o lună sau alaltăieri sau în noaptea trecută (dar Marta Tellez nu era viața mea, poate să fi fost a lui Dean). Dar acum, calmul relativ pe care mi-l dădea ideea că în apartament exista o siluetă feminină care va lua asupra ei responsabilitatea casei m-a ușurat, dar m-a făcut făcut să mă gândesc la vreun alt lucru, să mă distrag cu ajutorul cărților mele, al televizorului sau al casetele mele video, cu ajutorul a ceea ce aveam de lucru și rămăsese în urmă sau cu pickup-ul meu. Totul rămăsese în suspensie, și eu nu știam până când sau de ce depindea ca viața mea să reintre în normal: eram interesat și nerăbdător să aflu dacă găsiseră corpul și dacă puștiul era nevătămat, nimic altceva în principiu, curiozitatea mea nu se întindea pe atunci la mai mult. Și totuși, presimțeam că, chiar după ce aflam aceste lucruri, n-aș fi putut să-mi reîncep pur și simplu treburile și zilele mele obișnuite, ca și cum legătura formată între mine și Marta Tellez nu avea să se mai rupă niciodată, sau se va rupe după foarte mult timp. Și, totodată, nu știam cum se putea continua această

legătură, fără nimic din partea ei, cu morții nu mai există legături. Există un verb englez, to haunt, și un verb francez, hanter, foarte înrudite ca sens și aproape intraductibile în limba mea, care denumesc acțiune fantomelor asupra locurilor și a persoanele pe care le frecven tează sau le pândesc sau le vizitează repetat; în funcție de context, to haunt poate însemna și a vrăji, în sensul feeric al cuvântului, în sensul de vrajă, etimologia este nesigură, dar se pare că amândouă provin din alte verbe din anglo-saxonă și din franceza veche care însemnau a sta, a locui, a se adăposti permanent (dicționarele întotdeauna abat atenția în altă parte, ca și hărțile). Poate că la asta se reducea legătura, la un fel de vrajă sau haunting, care, la o privire mai atentă, nu este altceva decât condamnarea la amintire, astfei încât lucrurile și persoanele să revină și să-și facă apariția la infinit și să nu piară cu desăvârșire, nici să nu dispară pe de-a-ntregul, nici să ne părăsească de tot niciodată, și, de la un moment dat, să stea sau să locuiască în mintea noastră, în starea de trezie sau în somn, să rămână acolo la adăpost în absența unor locuri mai confortabile, luptându-se contra dizolvării lor și dorind să se întruchipeze în singurul lucru care le mai rămâne ca să-și păstreze puterea și legătura, repetiția sau reverberația infinită a ceea ce au făcut odată sau a ceea ce a avut loc într-o zi: infinită, dar tot mai obosită și mai ștearsă. Eu devenisem flul.

Am dat drumul robotului și am ascultat două mesaje de rutină sau banale, de la femeia care fusese soția mea până nu demult și de la un actor nesuferit pentru care mai lucrez uneori (sunt scenarist de film, dar de obicei n-am încotro și fac seriale de televiziune; majoritatea lor nu ajung să fie produse niciodată, pierdere de timp și de bani, sunt oricum plătite). Și atunci mi-am adus aminte de caseta Martei, până atunci nu îmi amintisem pentru că o luasem nu din indiscreție, nici din curiozitate și nici ca să o ascult, ci numai ca printre suspecti să se poată afla și bărbatul cu voce poruncitoare și disprețuitoare al căcui mesaj îl ascultasem în direct. Suspecti de ce anume, de nimic grav de fapt, nici măcar de-a fi făcut dragoste cu ea în ceasul morții ei, nici înainte, nici chiar după, eu nu o făcusem și nimeni nu o făcuse, așa știam eu. Caseta avea același model cu cea din aparatură mea, așa că puteam să o ascult. Am scos-o pe a mea, am introdus-o pe a ei, am derulat-o de la început și am pomit-o. Prima dată s-a auzit din nou vocea acelui bărbat („Ridică naibii odată receptorul”), vocea tiranică semănând cu zgomotul aparatură de ras electric („Ești tâmpită sau ce ai de nu ridici receptorul?”), atât de sigură de ceea ce putea să-și permită cu Marta („Ce porcărie, chiar că ești zăpăcită”), plescăiturile contrariate ale limbii. După semnal, am mai auzit alte mesaje, toate în mod obligatoriu înregistrate înainte de acesta și deci ascultate de Marta, primul incomplet, cu partea de la început deja ștearsă de cuvintele bărbatului: „...Nimic”, era primul cuvânt spus de o voce de femeie, „mâine să mă suni neapărat să-mi povestești totul cu amănunte. Mie tipul mi se pare foarte bine, dar nu știu ce să zic. Adevărul e habar n-am de unde ai atâta curaj. Pe curând și mult noroc”. A fost apoi o voce de bărbat, un bărbat în vârstă și ironic, cu un fel de sarcasm auto-adresat: „Marta”, a zis, „spune-i lui Eduardo că e incorect să spui „mesaj,, se spune „comision,,; în regulă, nu

e un om de litere, asta știm din prima zi, nici pedant cum sunt eu. Sună-mă, am o veste bună pentru tine. Nimic spectaculos, nu te îmbăta cu apă rece, dar totul contează într-o existență precară ca a mea, povero me.” Nu-și lua la revedere, nici nu spunea cine era, ca și cum s-ar fi știut bine, putea fi tatăl lui Dean sau al Martei, cineva care caută pretexte pentru a telefona chiar și celor apropiați, un bărbat de vârstă a treia nu prea ocupat, care în tinerețe călătorise prin Italia sau poate un amator de operă, se temea totdeauna să nu deran-jeze. Pe urmă am auzit: „Marta, sunt Ferran. Știu că Eduardo a plecat azi în Anglia, dar tocmai mi-am dat seama că nu mi-a lăsat numărul de telefon, nici adresa, nimic, nu știu de ce, i-am spus să mi le lase neapărat, aici lucrurile nu sunt atât de în ordine încât el să-și permită să dispară în ceață. Poate ți le-a lăsat ție sau, dacă vorbești cu el, transmite-i să mă sune imediat, la birou sau acasă. E destul de urgent. Mulțumesc”. Era o voce neutră cu un accent catalan aproape șters, un coleg de serviciu a cărui relație de lungă durată se confundă cu prietenia și familiaritatea, în realitate poate inexistentă. Nu-mi aminteam ca Marta să-i fi transmis lui Dean mesajul acesta când vorbise cu el în timpul cinei noastre, dar e adevărat că nu fusesem prea atent. Apoi a urmat un alt mesaj incomplet, doar finalul, asta însemnând că erî*l mai vechi, nu din ziua aceea ori cel puțin nu din acea parte. Zilei în care Marta nu era acasă și o sunaseră o prietenă sau < soră, un tată sau un socru și un coleg al soțului ei. „...Așa că< să facem cum spui tu, cum vrei tu. E alegerea ta”, spunea vocea de femeie care încheia astfel mesajul, mi s-a părut că putea fi cea de dinainte, cea care se uimea de curajul Martei, greu de știut, mai mult chiar, nu aveai cum să știi dacă mesajul era pen-tru Dean sau pentru Marta, „E alegerea ta”. Și, în continuare, s-a mai auzit un alt fragment de mesaj, care era în consecință și mai vechi, o altă voce de bărbat de o neutralitate falsă, care simula seriozitate, amabilitate și aproape indiferență, care ar fi vrut să sune ca un telefon profesional, dar fără îndoială era unul perso-nal sau chiar intim, care tocmai spunea: „...Dacă te aranjează, putem să ne întâlnim luni sau marți. Dacă nu, va trebui să o lăsăm pentru săptămâna viitoare, de miercuri sunt foarte prins. Dar, în sfârșit, nu e nici o grabă, deci... Cum crezi tu, cum îți convine mai bine, pe cuvânt. Vorbim mai încolo”. Era glasul meu, acela eram eu de acum câteva zile, când încă nu știam sigur dacă eu și Marta Tellez vom lua lua cina împreună întâlnindu-ne pentru a treia oară, după o conversație purtată în picioare la un cocktail în seara în care cineva ne-a făcut prezentările și după o cafea băută pe îndelete împreună la câteva zile după aceea, sub vreun infam pretext, orice curtare devine infamă privită din afară sau atunci când ți-o amintești, o manipulare reciprocă acceptată de amândoi, simpla îndeplinire laborioasă a unei for-malități și ambalajul social a ceva care nu este în realitate decât un instinct. Individul care vorbea poate că nu știa atunci că o căuta și o voia, dar auzindu-l acum, ascultându-i intonația afec-tată, nervozitatea reprimată - nervozitatea cuiva care știe că mesajul său poate să ajungă la urechile unui soț și care pe deasupra consideră prefăcătoria o virtute - era evident că da, o căuta și că da, o voia, ce ipocrit, ce prefăcătorie, toate cuvintele erau mincinoase, sigur că în acea voce era grabă, și nu era

deloc sigur că începând de miercuri era „foarte prins”, cum oare am putut să folosesc un asemenea cuvânt pe care nu-l rostesc niciodată, un termen propriu farsorilor, și, tot astfel, niciodată nu spun „vorbit mai încolo”, ci „pe curând”, de ce oare am spus „vorbit mai încolo”, vrând să dau impresia că nu insist când, de fapt, insistam, uneori ne potrivim fiecare vorbă după intențiile obscure pe care le avem; și acel „pe cuvânt” atât de onctuos și fals, linguşeala neruşinată a celui care vrea să seducă, nu numai prin flatare, ci și prin respect și deferență. M-am speriat recu-noscându-mi nu atât vocea, cât puținele mele fraze transparente, m-am speriat amintindu-mi ziua în care lăsasem acest mesaj la care am primit răspunsul mai târziu, când de fapt totul era ușor de intuit, mai puțin cele petrecute la sfârșit, sau mai degrabă la mijloc, restul era deja prevăzut, și totuși nu fusese plănuțit în mod conștient. M-am gândit imediat că poate mi-am spus nu-mele și prenumele la început, întotdeauna fac așa, în partea ștearsă a mesajului, și apoi „luni sau marți”, Dean putea să fi știut de întâlnirea noastră din primul moment, poate din acest motiv Marta nu îi pomenise de asta latelefon, în fața mea, poate că era un lucru știut și nu ascuns și nici măcar omis și, dacă era așa, precauțiile mele deveneau inutile, nu numai imperfecte, era foarte posibil ca într-o zi Dean să mă caute și să mă găsească și să mă întrebe de-a dreptul ce s-a petrecut, cum s-a întâmplat de soția lui a murit în timp ce era cu mine, poate că singurul lucru care n-a fost plănuțit și trecut sub tăcere a fost faptul că întâlnirea și cina aveau loc în propria lui casă. Am derulat înapoi caseta și m-am ascultat iarăși, îmi era silă de mine, astăzi era chiar acea miercuri și nu eram foarte prins, ci stăteam singur acasă pier-zându-mi vremea cu niște dicționare și cu o casetă, ce ridicol. Dar nu mi-arn petrecut prea mult timp indignându-mă, pentru că la următorul mesaj de pe robot am recunoscut imediat vocea care semăna cu un aparat de ras electric, doar că de data asta nu i se adresa Martei, ci lui Dean, spunând: „Bună, Eduardo, eu sunt. Auzi, nu mă așteptați la cină, eu o să întârzi puțin fiindcă m-am încurcat într-o poveste sinistră, o să vă spun mai târziu despre ce e vorba. Oricum, sper să nu ajung mai târziu de unsprezece, spuneți-i, vă rog, voi lui Ines, nu reușesc să dau de ea, să vină direct la restaurant, să nu-și facă griji. Hei, opriți-mi și mie un pic de șuncă serrano! Bine, atunci, la revedere.” Acel bărbat avea întotdeauna ceva de povestit, sau cel puțin, ceea ce era același lucru, așa anunța, pentru mai târziu, probabil o pros-tie în acea seară – cu câteva seri înainte, „o poveste sinistră” -când cele două perechi și poate mai multă lume se întâlneau să ia cina într-un restaurant unde aveau șuncă foarte bună. Vocea lui) era tot tiranică, cu toate că de data asta acum nu profera nici înjurături, nici insulte, era enervant, spusese „sunt eu” ca și cum el ar fi atât de lesne de recunoscut, încât nu ar fi fost nevoie să clarifice cine era acest „eu”, și cu siguranță că așa era în casa la care suna – casa unui prieten și a unei amante, i se adresa lui Dean, dar și amândurora, „o să vă povestesc”, „spuneți-i”, „lăsați-mi șuncă serrano” – dar nu trebuie să fii sigur de asta niciodată, să crezi că ești tot atât de ușor de recunoscut pentru ceilalți ca pentru tine însuși. S-a auzit semnalul și înainte ca banda să se deruleze în liniște în zona neînregistrată – întot-deauna mesajele în partea de început

sejuxtapun și se anulează unele pe altele – a răsunat o ultimă voce care spunea același lucru și plângea; era o voce de copil sau de femeie copilăroasă, așa cum sunt, de altfel, vocile tuturor oamenilor când plâng nestă-vilit, atât de tare încât nu mai sunt în stare să articuleze cuvinte, nici să răsuflă, unul dintre acele plânsete stridente și continue și imposibil de disimulat, care se luptă cu cuvântul și chiar și cu gândul pentru că mai degrabă le împiedică sau le exclud decât le înlocuiesc – le opresc – și această voce al cărei mesaj dureros era și mai vechi decât seria anterioară pentru că și începutul era șters – mai vechi decât mesajul meu mios și decât al bărbatului agresiv cu vocea electrică – spunea, în răstimpuri, în mijlocul plânsului sau înlăuntrul plânsului, ca și cum n-ar fi fost decât una dintre tonalitățile sale: „te rog... Te rog... Te rog...”, și cuvintele astea sunau monoton nu atât ca o implorare reală care închide în ea speranța că va trezi un efect, ci mai degrabă ca pe un des-cântec, ca o litanie rituală și superstițioasă fără semnificație, dar cu rol salvator sau de neutralizare a amenințării. M-am speriat din nou, era cât pe ce să opresc caseta pentru ca nu cumva acel plâns impudic și aproape malign să-i trezească pe vecinii mei care să vină să vadă ce acte brutale puteam eu să comit: ceea ce nu se întâmplase cu Marta, nici un vecin nu venise pentru că ea nu țipase, nici nu se plânse, nici nu implorase și nici eu nu comisese vreun act brutal față de ea. N-a trebuit să opresc aparatul pentru că, după ce s-a scurs minutul rezervat fiecărui apel – nici de data aceasta întreg – s-a auzit un alt semnal de separare și caseta s-a derulat înainte, după cum am spus, în liniște deja; vocea infantilă care plângea își epuizase timpul fără a mai spune ceva și nu formase numărul încă o dată știind că destinatarul mesajului și pricina chinului ei era acolo în casă, lângă telefon, auzind-o cum plângea și neridicând receptorul, și că nu putea face altceva decât să-și înregistreze durerea pe care o asculta acum un necunoscut.

În noaptea care a urmat m-am întors la localul unde zierele sosesc la prima ediție, puțin după miezul nopții, am așteptat câteva minute după douăsprezece și m-am grăbit să-l cumpăr pe cel care purta data zilei ce începea oficial atunci, mai ales în Anglia, cu toate că ceasul arată acolo tot timpul cu o oră mai devreme. N-am îndrăznit să-l răsfoiesc în picioare, în mijlocul atâtor oameni, m-am dus din nou până la cafenea, am cerut de data aceasta un whisky și am căutat lista decedaților: deși este în ordine alfabetică, m-am abținut să mă duc direct la sfârșit să mă uit la r, și am luat-o de la început prelungindu-mi în felul acesta câteva secunde mai mult agonia și incertitudinea, adică speranța ca numele Martei să apară sau să nu apară; doream să se întâmple amândouă aceste lucruri sau, altfel spus, dorința mea era ambivalentă: dacă numele apărea, însemna că fusese găsită și asta ar fi o ușurare și totodată m-ar doborî; iar dacă nu apărea, aveam să fiu și mai îngrijorat și să învărt în mâini hârtia cu numărul lui Dean de la hotelul londonez sau aveam să merg să pândesc în fața casei, dar, pe de altă parte, câteva clipe voi putea să mă gândesc iarăși la posibilitatea neverosiniilă ca totul să fi fost o confuzie teribilă, o alarmă falsă, o grabă greu de înțeles din partea mea, că ea doar își pierduse cunoștința sau chiar intrase în comă, dar

era încă în viață. M-am uitat la numele de familie și la vârstele lor deja abandonate: Almendros, 66, Aragon, 88, Armas, 48, Arrese, 64, Blanco, 77, Borlaff, 41, Casaldàliga, 93, dar n-am mai putut să continui citindu-i unul câte unul și am sărit până la L: Luengo, 59, Magallanes, 93, Marcelo, 48, Martin, 43, Medina, 28, Monte, 46, Morel, 61, ieri muriseră oameni destul de tineri, Francisco Perez Martinez, 59, dar ea murise alaltăierii de fapt nu acești morți mai tineri o însoțeau, ci aceia mai în vârstă a căror nume îl citisem cu o seară înainte, Tllez, 33, eiaaici, Marta Tellez Angulo, treizeci și trei erau anii pe care îi avea și așa și arăta, penultima de pe listă, după ea nu mai venea decât Alberto Viana Torres, 55. Încă îngrozit m-am întors la ci cu privirea mea rapidă, ca nu cumva fie acolo și numele Dean, 1, Eugenio Dean Tellez, încă nu împlinise doi ani, mi-a spus mama lui, Coya, 50, Delgado, 81, nu, nu era, nu putea să fie și nu era, eu îl lăsasem viu și dormind și îi lăsasem mâncare pe o farfurie.

M-am dus din nou la standul de presă și am cumpărat un alt ziar, cel mai funebru din Madrid, am revenit la masa mea și i-am desfăcut paginile căutând anunțurile mortuare atât de nume-roase și acolo se afla deja anunțul despre înmormântarea Martei, dând o aparență ordonată morții ei haotice, un anunț sobru, numele complet dedesubtul crucii, locul, data morții corectă (aceasta știe să o stabilească mâna medicului care palpează și caută), apoi „Odihnească-se în pace” și, în continuare, obișnuita listă a celor care rămân consternați și o jelesc și se roagă, am figurat și eu odată într-una: „Soțul, Eduardo Dean Baflesteros; fiul, Eugenio Dean Tellez; tatăl, Excelența Sa Domnul Juan Tellez Orati; frații, Luisa și Guillenno; cumnata, Maria Femández Vera; și celelalte rude...” Era pe listă numele unei cumnate și al unei surori, dar nu și al vreunei prietene, și mai era un tată de origine italiană a cărui voce era, cu siguranță, cea pe care o auzisem eu, cel care ducea o existență precară și pedantă și avea o veste bună, de ce oare o fi pus cuvântul excelență în fața numelui, cineva destul de prețios, fără îndoială pentru a dori să pună acest titlu în anunțul mortuar al fiicei lui care murise de curând într-un mod atât de neașteptat, moarte cinică, moarte oribilă și poate ridicolă. Probabil că redactase chiar el anunțul, tatăl care se pricepea la lucrurile astea și nu era prea ocupat, un domn de modă veche, spunea „soț” și „cumnată” și nu substi-tutele grosolane „bărbat” și „soția fratelui” care se folosesc în unele cazuri, deși era prea ceremonios să scrii numele întreg al unui copil de nici doi ani, nume care probabil apăruse prima dată tipărit, ca și al multora dintre morți, de parcă s-ar fi vorbit despre un domn respectabil, copilul Eugenio. Dar măcar nu se afirma despre Marta că ar fi primit sfânta împărtășanie, cum se spunea despre toată lumea, eu aș fi putut depune mărturie că nu era adevărat. „Înmormântarea va avea loc astăzi, 19, la orele unsprezece, în cimitirul Nuestra Senora de la Almudena.” Și la câteva zile după aceea, slujba de pomenire într-o biserică al cărei nume nu-mi spunea aproape nimic, niciodată n-am știut bise-ricile din orașul meu; am rupt foaia cu anunțul și am împăturit-o ca să decupez acepart care avea să ajungă lângă cealaltă hârtie care era de-acum, probabil inutilă, Wilbraham Hotel din Londra.

Am ajuns la cimitir ceva mai devreme, într-o dimineață cu soare rece și indiferent, ca să nu pierd sosirea cortegiului funerar, și ca să evit să mă rătăcesc căutând aiurea adresa. Niște angajați – nu erau toți gropari – mi-au arătat locul înmor-mântării, m-am dus acolo pejos și am rămas câteva minute citind textele de pe pietrele funerare și epitafurile, exersând prefăcă-toria căreia trebuia să mă dedau când vor apărea familiile Dean și Tellez cu sicriul și florile și cu hainele lor de doliu. Purtam ochelari negri, așa cum se obișnuiește la cimitir, nu pentru a ascunde lacrimile, cât mai degrabă pentru a camufla indiferența, dacă acesta e cazul. Am văzut o piatră de mormânt care fusese deja dată deoparte – gaura sau groapa sau prăpastia în văzul tuturor – pregătită parcă să-și primească noul locuitor, morții sunt tulburați doar atunci când li se aduce altul pe care desigur l-au iubit mult când trăia, și nu știu dacă să-i bucure faptul de a revedea pe cineva pe care îl cunoșteau mai tânăr, sau îi întristează și mai mult, știind că acum acel cineva era redus la propria lor stare, și pe deasupra în lumea asta erau cu unul mai puțin care să-și aducă aminte de ei vreodată. Uitându-mă la inscripție am descoperit că acolo erau înmormântate mama Martei, Laura Angulo Hernández, și mai era bunica ei italiancă, Bruna Orati Parenzan, poate venețiană, și am mai aflat că înain-tea mamei și a bunicii murise o soră a Martei, cu mulți ani în urmă, pe când avea vârsta de cinci ani, spuneau datele inscrip-ționate, Gloria Tellez Angulo, născută cu doi ani înaintea Martei, prin urmare aceste fetițe se cunoscuseră, deși Marta probabil că de-abia' și-o mai amintea pe sora ei mai mare, poate mai mult decât și-o va aminti fiulei Eugenio pe ea. Am realizat că un anunț mortuar și o piatră funerară îmi spusese mult mai mult despre Marta sau despre familia ei decât îmi povestise ea în cursul celor trei întâlniri de pregătire ale noastre. Ce fel de pre-gătire oare, a unei petreceri modeste (mușchi de vită și vin, un singur invitat) după care își luase adio de la lume, în fața ochilor mei. În acel mormânt de femei inaugurat de o fetiță în urină cu treizeci și unu de ani, ea avea să ocupe al patrulea loc, luând-o înaintea tatălui ei, care probabil cumpăraseră locul de veci când îi murise fetița, și care credea probabil că va fi urmă-torul care se va duce lângă mama, soția și fiica lui, aceste mor-minte de obicei sunt pentru patru persoane, sau nu, pot să fie pentru cinci, și dacă este așa avea să rămână un loc și pentru el și înainte să ajungă acolo va ști deja cine sunt toți locuitorii mormântului. Numele Martei nu se afla încă pe piatră, avea să fie scris după înmormântare.

M-am îndepărtat puțin, mi-am trecut timpul citind un fel de șaradă pe un mormânt din 1914: „Toți cei care vorbesc despre mine nu mă cunosc”, spunea în cele zece rânduri scurte (nu era în versuri), „și vorbind despre mine mă ponegresc; cei care mă cunosc tac, și tăcând nu-mi iau apărarea; astfel, toți mă blestemă până când mă întâlnesc, dar întâlnindu-mă își află odihna, și sunt salvarea mea, deși eu niciodată n-am pace.” Am citit de mai multe ori până să-mi dau seama că subiectul șaradei nu era mortul („Leon Suárez Alday 1890-1914”, arăta inscripția, prin urmare un tânăr), ci moartea însăși, o moarte stranie care se plângea de renumele ei prost și de faptul că nu era cunoscută printre cei vii cu gura atât de slobodă, o moarte care se

simțea jignită de atâta defăimare și care își dorea salvarea: istovită, niai curând prietenoasă și până la urmă resemnată. Începusem să memorez șarada aceea ca pe un număr de telefon sau niște versuri când am văzut mai departe, ieșind din mașini și apro-piindu-se, un cortegiu de vreo treizeci de persoane mergând încet după angajații pompelor funebre care pășeau mai repede din cauza greutateii, unul dintre ei avea în gură o țigară stinsă, ceea ce m-a făcut să-mi aprind și eu una imediat. Cortegiul se așeză în jurul gropii, într-un fel de semicerc, lăsând loc ciocilor să manevreze sicriul, și în timp ce se rostea o scurtă rugăciune și se lăsa sicriul în groapă cu inevitabilele dificultățile – scârțâituri și lovituri seci, tatonări și ezități, lemnul lovindu-se de piatră și zgomotul ca de carieră sau chiar și mai neplăcut, un hârșăit ca acela al unor dale lovindu-se sau de cui care refuză să intre, și glasul vreunui muncitor care dă un ordin; și teama enormă ca nu cumva să se lovească acel trup pe care nu-l vom mai vedea – am văzut persoanele care stăteau în primul rând sau mai aproape de marginea gropii, șase sau șapte erau cele pe care le-am distins mai bine de lângă mormântul din 1914, alături de care am rămas cu brațele încrucișate ținând într-o mână țigara din care mai trăgeam câte un fum din când în când; ca și cum Leon Suárez Alday ar fi fost strămoșul meu, în fața osemintelor căruia puteam să-mi frământ gândurile și să-mi aduc aminte sau chiar să șoptesc cuvintele cele mai nestingherite pe care le putem rosti și cele care alină cel mai mult, cele pe care le spunem persoanelor care nu ne pot auzi. Deși este adevărat că prima dată am căutat din priviri copilul – dar lipsit de speranță și zadarnic, la vârsta asta nu-i ia nimeni la înmormântări – prima persoană pe care am zărit-o nu a fost cea care se ruga cu voce tare – un bărbat vârstnic și voinic pe care l-am văzut pe urmă – ci o femeie care-i semăna uimitor Martei Tellez, desigur sora ei în viață, Luisa, care, fără ochelari întunecați și fără voal negru – aproape nimeni nu mai poartă voaluri la înmormântări – hohotea cu un plâns strident și continuu și imposibil de disimulat, cu toate că ea încerca să-l ascundă: își lăsase capul în jos și își acoperea fața cu mâinile, gestul obișnuit al oamenilor terifiați sau cuprinși de rușine care nu vor nici să vadă, nici să fie văzuți, ori sunt victime declarate ale depresiei, sau chiar ale unei stări de rău, sau ale fricii ori remușcărilor. Și acest gest obișnuit al victimelor când sunt singure, așezate sau întinse în patul lor – poate cu fața înfundată în pernă, care de atâtea ori este un substitut al mâinilor, care ascunde și apără sau care li se pare a fi un refugiu – îl făcea la această femeie, stând în picioare și îmbrăcată cu atenție și cu mâinile ei îngrijite, într-un cortegiu de oameni și sub cerul liber al cimitirului, cu genunchii rotunzi zărintu-se de sub haina întredeschisă, ciorapii negri și pantofii cu tocuri înalte atât de curați, buzele, pe care probabil le dăduse cu ruj fără să se gân-dească ce face, cu gestul mecanic pe care îl făcea zilnic înainte de a ieși din casă, buzele pe care acum gustul dulceag al rujului se amestecase probabil cu gustul ei propriu, sărat și lichid și involuntar; uneori își ridica fața și își mușca buzele – aceste buze – încercând în mod inutil să-și învingă nu durerea, cât manifestarea ei prea lipsită de pudoare și certată cu cuvintele, și în aceste momente o vedeam eu, și deși chipul ei apărea schi-monosit, am observat cât de tare se asemana cu

Marta, pentru că văzusem schimonosit și chipul Martei: de o durere diferită, dar la fel de evidentă; o femeie mai tânără cu doi sau trei ani, poate mai frumoasă sau mai puțin nemulțumită de ceea ce îi adusese soarta, necăsătorită – potrivit anunțului mortuar – sau văduvă. Poate că plângea nestăvilit și pentru că simțea invidia sau senzația de exilare pe care o simt copiii despărțiți de frații lor, când unul dintre ei rămâne singurcu bunicii și ceilalți se duc cu părinții într-o călătorie, sau când unul dintre ei frecventează o altă școală decât școala la care merg cei mari, sau când, zăcând bolnav într-un pat și rezemat de perne în fața revistelor cu benzi desenate și a abțibildurilor lui și a poveștilor reprezentând lumea lui (având deasupra avioane atârinate de tavan), îi vede pe ceilalți care se duc la plajă, la râu sau în parc sau la cinema și merg cu bicicleta, și auzind primele râsete și zgomote atât de estivale, se simte prizonier sau ca și cum ar fi exilat, deoarece copiii nu au viziunea viitorului și pentru ei doar prezentul există – nuziuade ieri, maladivă și aspră și neregulată, nici ziua de mâine, diafană și netedă – semănând prin aceasta cu unele femei și foarte mult cu animalele, iar acestui copil – băiat sau fetiță – patul i se pare dintr-o dată locu! În care va trăi de acum înainte mereu și din care la nesfârșit va trebui să audă roțile bicicletelor îndepărtându-se pe pietriș și soneriile de bicicletă inutile și vesele ale fraților pentru care timpul nu contează, nici măcar prezentul. Poate că și Luisa Tellez simțea că Gloria și Marta, sora cu care nu se jucase și sora cu care apucase să se joace, se întâlneau acum în pământ cu mama și cu bunica lor, într-o fumee feminină statomică și zâmbitoare în care nici un da și nici un nu n-o să provoace neliniște, în care nici poate și nici cine știe dacă nu Je va mai da bătăi de cap, și în care timpul nu are nici o importanță – într-o lume haunted, sau – se potrivește mai bine aici cuvântul nostru: vrăjită – căreia Luisei încă nu-i venise timpul să i se alăture, o lume din care ea rămânea exilată literalmente și în al cărei spațiu comun nu va mai avea loc atunci când îi va sosi ceasul; și, în timp ce bulgării de pământ simbolic se rostogoleau peste sicriu, ea rămânea cu tatăl și cu fratele ei între cei vii, atât de nestatornici, și poate într-o zi cu un soț care încă nu era prezent – un soț nevăzut în ceață, așadar – într-o lume a bărbatilor structurată de reviste ilustrate și imagini și povești (și atârinate de tavan avioane), o lume peste care timpul trece cum trece peste orice.

Era acolo tatăl, Juan Tellez, care rostise câteva scurte și aproape neauzite cuvinte, poate o rugăciune în care nici el nu credea la vârsta lui, cât de greu e să renunți cu totul la obiceiurile și credințele superficiale ale celor care trăiesc înaintea noastră, pe care continuăm să le simulăm uneori toată viața – încă o viață – din superstiție și din respect pentru ei, formele și efectele iau mai mult timp să dispară și să fie uitate mai mult decât cauzele și conținuturile. Venise până în fața mormântului clătinându-se și sprijinit de fiica lui în viață și de nora lui care-l susțineau de parcă ar fi fost un condamnat la spânzurătoare care nu mai are putere să urce treptele, sau de parcă ar fi umblat prin mormane de zăpadă, ieșind și afundându-se la loc cu fiecare pas. Dar mai pe urmă își revenise și își umflase puțin pieptul ieșit în afară, scosese o batistă albastră din buzunarul de la piept al sacoului și se

ștersese cu ea pe frunte de sudoare, nu și lacrimile din ochi, care erau absente, deși își frecase și unul dintre obrajii uscați și tâmpla, cu un gest de parcă ar fi încercat să potolească o mân-cărime. Rostise cuvintele cu gravitate și lehamite în același timp, de parcă ar fi fost pătruns de solemnitatea momentului și totodată ar fi dorit să se termine odată și să se întoarcă acasă să-și înfunde fața în pernă, e posibil ca durerea lui să fi fost însoțită de rușine (dar aceasta este o moarte oribilă; dar aceasta este o moarte ridicolă), deși era mai probabil ca el să nu fi fost la curent cu împrejurările morții ei, cu imaginea pe jumătate nudă și sălbatică a fiicei lui când i-au găsit trupul, cu urmele evidente ale unui bărbat care fusese în casă, un bărbat care nu era Dean și nimeni altul, eram eu, cineva care pentru ei era nimeni. S-ar putea să-i fi spus doar: „Marta a murit când Eduardo nu era acasă”. Lar el poate își duse la față mâinile cu pete maronii de bătrânețe, căutând adăpost. „Dar ar fi murit oricum, chiar dacă nu era singură”, s-ar putea să i se fi spus, pentru a nu-l asmuți pe bătrân și mai mult împotriva ginerelui său ori din ideea că atunci când știm despre un lucru că a fost imposibil de evitat aceasta ar putea să ne determine să-l acceptăm mai ușor. (Nu fusese singură, eu știam asta și o știau și ei.) Poate că nu-i spusese nici cauza morții ei, dacă o aflaseră, ' embolie cerebrală, infarct miocardic, anevrism al aortei, glan-dele suprarenale distruse de meningococi, o supradoză dintr-un medicament, o hemoragie internă, nu prea am idee care pot fi bolile careucid atât de rapid și de sigur și nici nu mă interesează care dintre ele a doborât-o pe Marta, probabil că nu-l interesa nici pe tatăl ei, poate că nu întrebase, și nimănui nu-i venise gândul să ceară o autopsie, el poate doar îndurase vestea și își ascunsese fața în palme, și se pregătise pentru cea de-a doua înmonnântare a unui alt copil al lui și pentru despărțire, adio, răsete și adiojigniri, viața este unică și fragilă. Imi închipuiam că în timp ce vedea căzând pământul peste o flintă feminină pentru a patra oară în acel loc de veci, își amintea de ființele care zăceau acolo, pe care nu le mai văzuse de multă vreme, mama Bruna, italiancă, care niciodată nu vorbise bine limba mai aspră a țării ei adoptive și care îl obișnuise pe fiul ei Juan cu limba ei mai dulce; soția Laura, pe care o iubise sau poate nu, pe care o idolatrizase sau o făcuse să sufere, sau poate și una și alta, mai întâi primul lucru și apoi celălalt sau amândouă în ace-lași timp, cum se întâmplă de obicei; fiica Gloria, care a fost prima născută și a murit, desigur, într-un accident, înecată într-un râu sau cu șira spinării frântă la ceafă – ceafa – de la o căzătură într-o vară, dacă nu cumva fusese secerată de una dintre aceste boli iuți și nerăbdătoare care îi iau din lumea aceasta pe copii fără nici un efort pentru că ei niciodată nu opun rezistență, nelăsându-le timpul să formeze amintiri, nici dorințe, ori să să cunoască bizara funcționare a timpului, de parcă bolile ar compensa în felul acesta lupta nesfârșită pe care o poartă cu atâția oameni mari care nu se lasă doborâți, chiar dacă nu s-a întâmplat așa și cu Marta, care a murit cuminte ca un copil. Și tatălui va începe deja să i se înfățișeze astfel cea de-a doua fiică a lui pe care tocmai o văzuse (și căreia mai pe urmă îi lăsase un mesaj) în lumina amintirii și ale necruțătoarei zile de ieri, și poate se mai gândea că propria lui existență

devenise acum și mai precară. Avea părul încărunțit complet și ochii albaștri și mari și sprâncene în unghi ascuțit ca de de spiriduș, și pielea foarte întinsă pentru vârsta pe care o avea, oricare o fi fost; era un bărbat înalt și voinic, plin de excelență, o siluetă care pare să umple spațiile închise și care atrage imediat atrage atenția asupra ei datorită corpolenței lipsite parcă de stabilitate, pieptul voluminos făcând să pară mai mici femeile din apropiere, picioarele subțiri și obiceiul de a se clătina ușor când stătea pe loc făcându-te să te gândești la un titirez, cu o banderolă de doliu pe mâneca paltonului, dovada forței simțului său ancestral al ceremoniilor, pantofii negri la fel de lustruiți ca și aceia ai fiicei lui în viață, picioare prea mici pentru înălțimea lui, picioare de balerin la pensie și chipul semănând cu o statueta-gargouille, ochii pustii privind cu stupoare înjos la acea groapă sau gaură sau prăpastie, privind fix cum cade pământul simbolic, și annin-tindu-și-le năuciți pe cele două fetițe, pe aceea pe care nu o văzuse decât mică și pe aceea care fusese mai mică, dar mult mai mare apoi, confundată în mormânt acum cu cealaltă pe care nu o văzuseră crescând mare, niei îmbătrânind, nici apucând pe căi greșite, nici indiferentă, nici stârnind resentimente, amândouă acum moarte înainte de vreme și supuse și tăcute. Am observat că lui Juan Tellez i se desfăcuse șiretul la unul dintre pantof, iar el habar nu avea.

La dreapta lui stătea, nu încapă îndoială, nora lui, Maria Fernández Vera, cu ochelari negri și compasiunea socială zugrăvită pe chip, adică, mai mult decât durere, supărare, mai mult decât teama contagioasă, iritarea de a-și întrerupe treburile zilnice și familia ei micșorată, amputată de un membru al ei și pe soțul ei doborât de tristețe, pentru cine știe câtă vreme, era insuportabil; bărbatul care se agățase de brațul ei de parcă i-ar fi cerut ajutor sau iertare ampresupu&ca era Guillermo – ca și cum ar fi vrut să se dea bine pe lângă ea – unicul frate al Luisei și al Martei și parcă mai puțin al fetiței Gloria, pe care probabil că nu o cunoscuse și nu își pusese întrebări în legătură cu ea. Avea și el ochelari întunecați și chipul lui era osos și palid și umerii încovoiați, părea foarte tânăr – poate era căsătorit de curând – în ciuda unui început de chelie prematură pe care nu o moștenise de la tatăl său, ci de la bărbatul din familiei mamei sale, cranii de unchi sau de veri mai mari care puteau să fie chiar acolo, în rândul al doilea. N-am observat vreo asemănare cu Marta și deci nici cu Luisa, de parcă în procrearea mezinilor părinții ar fi mai puțin atenți și zeloși la transmiterea asemănării, care este lăsată la bunul plac al vreunui strămoș cu toane ce întrevede deodată ocazia de a-și repeta trăsăturile pe pământ, și se amestecă nepoftit pentru a le dăruie celui nenăscut încă sau, mai degrabă, copilului care este conceput. Tânărul părea a fi un om slab, dar e hazardat să afirmi așa ceva după ce ai văzut pe cineva doar la înmormântarea surorii sale, și cu privirea ferită; și totuși, părea rătăcit, față în față cu frica de propria sa moarte bruscată la iveală, desigur, pentru prima oară în viața lui, atârnat de brațul soției sale mai puternice și mândre, cum se agață copiii de mamele lor când trec strada, și, în timp ce cădea pământul simbolic, peste rudele lui de sânge fără sânge, femeia nu-i strângea mâna într-a ei ca să-l consoleze, ci o ținea la distanță de corp cu nerăbdare – cotul ascuțit depărtat de corp -sau poate gestul arăta iritare.

Pantofii tânărului căsătorit de curând erau mânjiți de noroi, probabil nimerise într-o băltoacă din cimitir.

Era acolo și Dean, al cărui chip memorabil l-am recunoscut pe loc, deși nu mai purta mustața din fotografia de nuntă, iar anii îl marcaseră sau îi dăduseră personalitate sau i-l aspriseră puțin. Își ținea mâinile în buzunarele pardesiuului de culoare cenușiu-deschis pe care nu-l luase cu el în călătorie și pe care îl văzusem pe umerășul din debara în casa lui: un pardesiu bun, poate îi era frig. Nu purta ochetari negri, nu plângea, privirea lui nu părea rătăcită. Era un bărbat foarte înalt și foarte subțire – poate nu într-atât, poate era doar o părere – cu fața alungită ca și silueta lui, fălci energice, precum eroul vreunei benzi desenate sau vreun actor cu bărbia cu adâncitură la mijloc, Cary Grant, Robert Mitchum sau chiar MacMurray, deși chipul lui nu era deloc stupid și nici nu avea nimic de-a face cu acela al prințului glumei și cu acela al prințului răutății în stare pură, Grant și Mitchum. Buzele lui erau subțiri, destul de vizibile, deși fără culoare, sau având aceeași culoare cu pielea înțesată de riduri fine sau linii care, cu trecerea vremii, se vor transforma în riduri sau deja începeau să fie riduri, ca niște creștături ușoare în lemn (chipul lui într-o zi va fi ca un pupitru). Părul lui era castaniu, pieptănat îngrijit cu cărare pe stânga, foarte lins și poate piep-tănat doar cu apă, ca al unui copil de altădată, un copil de pe vremea lui, o vreme ce trebuie să fie mai mult sau mai puțin a mea, obiceiuri care nu dispar niciodată și care nu sunt schimbate nici de vârsta noastră, nici de timpul exterior. În acele momente – dar puteam săjur că întotdeauna – avea o față gravă și gân-ditoare și senină, una dintre acele fețe care primește orice sau care este de așteptat să se transforme și să se deformeze în orice fel, de parcă mereu ar fi fost în expectativă și niciodată hotărâtă, și într-o clipă ar afișa cruzimea, iar mai apoi compasiunea, după aceea bătaia dejoc, mai târziu melancolia și pe urmă furia, fără a reuși niciodată să exprime complet vreuna dintre ele, unul dintre acele chipuri care într-o situație obișnuită sunt doar probabilitate și enigmă, poate numai din cauza contradicției trăsăturilor și fără nici o intenție: sprâncenele înălțate care sunt expresia can-dorii și ochii sinceri care arată corectitudine și bună-credință și obiceiul de a reflecta; nasul mare și drept ca un os de la rădăcină până la vârf, dar cu nări largi, semnificând vehemență sau poate cruzime: gura subțire și tensionată a unei ființe care caută intrigile fără neîncetare, a intuitivului – buzele ca niște frânghii întinse – dar arătând și lentoare și capacitate de a fi surprinse, precum și o putere inflnită de înțelegere; bărbia neînblânzită, acum însă abătută, o spadă fără tăiș; urechile un pic ascuțite, ca și cum ar fi fost într-o continuă alertă, vrând să audă ce nu se rostește. Urechile acelea nu auziseră nimic din Londra, nu ajunseseră până la ele foșnetul cearșafiiilor, între care eu nu ajunsesem să mă strecur, nici zgomotele tacâmurilor în timpul cinei noastre, nici clinchetul paharelor cu Chateau Malartic și nici stridențele agoniei, sau ecoul neliniștii, gemetele stării de rău și ale depresiei, nici șuieratul fricii și al remușcării și nici litania obositei și defăimatei morți după ce fusese cunoscută și întâlnită. Poate urechile lui au fost umplute cu propriu! Său vacarm din Londra, cu foșnetul cearșafurilor sale și zgomotul tacâmurilor

lui și dinchetul paharelor lui, cu stridențele trafi-cului pe partea stângă și uruitul autobuzelor atât de înalte, gemetele agitației nocturne și șuieratul conversațiilor în multe limbi din restaurantul indian, cu eco-ul altor litanii nu neapărat mortale. „Nu eu am căutat-o, nu eu am vrut asta”, i-am spus în gând de acolode undeeram lângă mormântul din 1914, și atunci Dean a ridicat ochii pentru un moment și s-a uitat spre locul unde stăteam eu în picioare, cu țigara aprinsă, observându-l. Deși m-a privit, expresia lui dusă pe gânduri a rămas aceeași, și i-am văzut bine ochii de culoarea ciudată a berii, alungiți ca ochii unui tătar, nu cred că m-a văzut în acel moment, se uita cu privirea lui francă în direcția mea, dar nu i-am simțit ochii ațintiți asupra-mi, ca și cum m-ar fi ocolit sau trecut cu vederea, și imediat s-au fixat din nou asupra mormântului sau agăurii sau a prăpastiei cu o expresie care atunci mi s-a părut a fi preo-cupare, ca și cum Dean s-ar fi simțit puțin inoportun și totuși atât de serios cu fața lui alungită și stranie, ca și cum s-ar fi trezit la o ceremonie care nu era a lui pentru că era exclusiv feminină, un intrus necesar, dar decorativ, soțul celei care tocmai sosise, în cinstea căreia – sau deja în memoria ei, iar el era văduvul – se adunaseră toți oamenii aceia, nu mai mult de treizeci, de fapt nu cunoaștem atâta lume. Dean era cineva care avea să rămână pentru totdeauna exterior acestui mormânt de legături de sânge și care cel mai probabil se va căsători a doua oară, și cei cinci ani de căsnicie și de trai împreună vor fi întruchipați și readuși aminte mai ales de prezența copilului Eugenio, acum și când va crește, și nu de Marta Tellez, care se va exila și se va estompa puțin câte puțin în, de-acum, vertiginoasa ei călătorie spre des-trămărire (cât de puțin rămâne din fiecare om, și din acest puțin care rămâne atât de mult se ascunde). Cât de mult semăna Dean cu fotografia în care îl văzusem, începu chiar să-și muște buza dejos ca în timpul evenimentului nupțial în alb și negru, când se uitase direct la aparatul de fotografiat. Și în timp ce cădea pământul simbolic peste soția lui, Marta Tellez, am văzut cum el își scoate brusc mâinile din buzunarele pardesiului și le duce la tâmple-bieteleluitâmple-; i se înmuiaseră picioarele și silueta lui alungită era cât pe ce să cadă fără cunoștință, și ar fi căzut fără îndoială – își pierduse echilibrul, alunecase spre groapă -dacă nu l-ar fi sprijinit mai multe mâini în același timp și rumoa-rea vocilor alarmate: cineva din spate îl prinse de ceafă-cineva îl apucă de pardesiul lui elegant, și femeia de lângă el îl luă de braț în timp ce el rămase pentru o clipă cu un genunchi pe pământ, ultima rămășiță de echilibru, genunchiul ca un cuțit prost înfipt în lemn și mâinile apăsând tâmplele, incapabile de-a se desprinde de tâmple pentru a se feri de lovitură care-l aștepta dacă ar fi ajuns să leșine cu fața în jos: „Măine să fiu o povară pe sufletul tău; fie ca spada ta să cadă fără tăiș”. Îl ajută să se ridice, își așează poalele pardesiului, își frecă genunchiul, își netezi părul, își vârî iarăși mâinile în buzunare reluându-și expresia reflexivă care acum părea mai dureroasă sau poate rușinată. Un gropar care-l văzuse gata să se prăbușească se oprise cu lopata în aer, încărcată de pământ, și în clipele în care proaspătul văduv sfărâmasă tăcerea ceremoniei, figura rămase imobilă ca și cum ar fi fost o statuie de muncitor sau poate de miner, cu lopata în mână și ridicată, pantalonii largi, cizme scurte, un fular la gât și pe

cap o căciulă veche. Parcă era un fochist, dar nu mai există cazane, ciorapii albi și groși dispăreau în cizme. Lar când Dean și-a venit în fire, aaruncat pământul în groapă, reluându-și mișcarea întreruptă pentru câteva clipe. Dar își pierduse orientarea și ritmul în timpul clipei în suspensie, și câțiva bulgări de pământ din lopata lui au căzut pe Dean – pe pardesiul lui – care rămăsese mai aproape de marginea prăpastiei după ce se ridicase și pe care îl atinse pământul. Juan Tellez se uită pieziș, cu o supărare evidentă, nu știu dacă la adresa lui Dean sau a groparului.

Și atunci am văzut-o și pe femeia – sau am recunoscut-o, sau m-am uitat la eacare îl luase de braț pe Dean cu mânușa ei bej, vecina care măvăzuse deja în două rânduri, o dată ieșind din casa de pe Conde de la Cimera în timp ce ea vorbea sau se săruta în zori și a doua oară așteptând lângă taxi în timp ce ea pleca în mașină, cu colierul ei de perle și cu geanta zvârlită pe bancheta din spate, și atunci m-am întors cu spatele dintr-o teamă inutilă, de vreme ce, dacă ea mă văzuse și mă recunos-cuse, era deja prea târziu (era pentru a treia oară când ne întâl-neam în trei zile). După ce au trecut clipele de frică instinctivă, m-am întors din nou (ia urma urmei, aveam acum ochelarii negri, și era în plină zi), și cu toate că mi s-a părut că mă privea sau chiar mă măsură atent, ca și cum ar fi vrut să verifice dacă eu eram cine eram – nimeni – nu am perceput în privirea ochilor ei căprui nici bănuială, nici neîncredere și nici măcar uimire, poate dimpotrivă: poate își închipuia că eram și eu un vecin sau prieten de familie, un prieten vechi sau îndepărtat și discret – prieten, poate, doar al moartei – care venise la înmormântare, dar care stătea deoparte. Probabil că așa gândise, fiindcă după ce a fost trasă piatra, așa cum trăsese eu cuver-tura și așternuturile, iar groapa a fost acoperită și toți au început să se miște – chiar dacă puțin, pentru că se salutau între ei sau mai întârziiau ca să rostească vreo frază, de parcă n-ar fi vrut încă să părăsească locul în care de-acum rămânea iubita lor Marta -mai mult sau mai puțin iubită de fiecare, acea tânără îmi spuse „Bună” schițând un surâs îndurerat când a trecut prin fața mea spre mașini și eu i-am răspuns cu același cuvânt și poate cu același surâs, în timp ce mă uitam la ea trecând pe lângă mine și văzându-și de drum cu mersul ei grațios și puțin centrifug, însoțită, mi s-a părut mie, de o prietenă sau o soră și de o altă doamnă (m-am uitat din nou la picioarele ei). Această încru-cișare mi-a dat curaj să părăsesc mormântul („și sunt salvarea mea”) și să mă amestesc puțin printre ei, printre oamenii în doliu, nu cu obrăznicie, ci ca și cum aș fi fost în căutarea ieșirii din cimitir. Am văzut că tatăl Martei era încă nemișcat: ridicase un picior deasupra unui alt mormânt din apropiere, văzuse că i se desfăcuse șiretul la pantof și îl arăta cu degetul ca o acuzare, fără a spune însă nimic; acel bărbat impregnat de excelență cântărea prea mult ca să se poată lăsa pe vine sau apleca, iar fiica sa Luisa, cu un genunchi la pământ (nu mai plângea acum, avea ceva de care să se preocupe), i-l lega ca și cum el ar fi fost copil, iar ea mama lui. Trei sau patru persoane îi așteptau să termine.

Și atunci am auzit vocea în spatele meu, vocea electrică zicând: „Să nu zici că n-ai venit cu mașina, ce porcărie, și acum ce facem? Eu am venit cu Antonio, dar i-am zis să plece, crezând că o să vii tu cu a ta”. Nu m-am întors,

mi-am încetinit însă mersul ca să mă poată ajunge din urmă amândouă, vocea care semăna cu zgomotul unui aparat de ras electric, cu lamele lui ascunse, și vocea femeii care i-a răspuns imediat: „Bine, lasă, o să mergem cu mașina cuiva, sau cred că sunt taxiuri afară”. „Taxiuri, ce tâmpenie”, spuse el în timp ce ajungea în dreptul meu, iar profilul lui intra treptat în câmpul meu vizual, un individ cu mutră aplatizată, sau poate îl vedeam așa din cauza ochelarilor negri cam mari; „cum să fie taxiuri la cimitir; ce, crezi că e poarta de la Palace. Asta-i bună, să vii fără mașină, numai ție poate să-ți treacă prin cap așa ceva.” „M-am gândit că ai luat-o pe a ta”, a răspuns ea în timp ce treceau pe lângă mine. „Ți-am spus eu că vin cu mașina? Ți-am spus eu asta? Și-atunci?”, zise el cu un gest disprețuitor, încheind astfel dis-puta. Era un bărbat de statură medie, dar corpulent, probabil mergea des la sala de gimnastică sau la piscină, fără nici o îndoială agresiv și lipsit de orice maniere. Desigur nu cunoștea prea bine nici regulile sociale, sau poate nici nu era interesat prea mult de aceste lucruri, din moment ce avea pe el un palton de culoare deschisă (dar nici pardesiul lui Dean nu era o haină de doliu). Avea dinții lungi la fel ca individul care, în urmă cu două nopți, așteptase în local să închid telefonul, dar nu era același bărbat, doar aveau același stil: banal de înstăriți, îmbră-cați banal și cu un limbaj voit plebeu, în Madrid sunt mii de astfel de tipi, adevărate valuri de parveniți de provincie cărora nu le stă nimeni și nimic în cale, o plagă seculară, continuă, niciunul nu știe să pronunțe d-ude la sfârșitul numelui Madrid, un ci moale. Avea înjur de patruzeci de ani, buze groase, fălci puter-nice și pielea de țăran, aspră, care îi revela originea, o origine nu atât de depărtată, pe cât era de uitată sau mai degrabă ocultată. Părul îi era dat cu gel, și-l pieptăna peste cap precum un dandy, dar dicția și limbajul lui îl trădau, nu avea cum să fie un dandy adevărat. „S-a aflat ceva despre tip?”, l-am auzit întrebând pe un ton mai scăzut – strecurat printre dinți, acum vocea lui semăna cu zgomotul unui aparat de uscat părul – în timp ce mergeam în spatele lor ceva mai în spate. Lar soția lui, Ines, magistrata sau farmacistă sau asistenta, sau ce-o fi fost, coborî și ea vocea pentru a răspunde: „Nu, nimic. Dar de-abia au început să caute și se pare că Eduardo ar vrea să-l întâlnească. Dar, Vicente, te rog, nu vor să se afle, așa că fii și tu măcar de data asta discret și nu duce vorba peste tot”. „Deci tipul e gură-bogată”, am gândit, „din pricina asta totdeauna are câte ceva de povestit. Mare serviciu ți-am făcut deja, Vicente, luând cu mine caseta din aparat. Ce noroc pe capul tău că am fost eu acolo.” „Da' oricum știi toți”, răspunse Vicente disprețuitor, „parcă lumii nu i-ar plăcea să toace vrute și nevrute; nu mai există discreție, gata, nici măcar nu e vreo calitate asta. Biata Marta. E de ajuns să nu afle țâțâi ei, că restul... Chiar dacă or să uite mai pe urmă, nimic nu ține prea mult, asta e singura formă de discreție care a rămas, că totul trece repede. Hai, du-te să vezi pe cine prindem, întrebă și tu pe-aici cine mai are loc”, și ridicând din umeri își aranjă paltonul, apoi își ridică gulerul. Cu gesturi asemănătoare își aranja probabil și sexul în pantaloni, când se simțea stingherit. Oamenii care participaseră la înmormântare ajungeau la mașini, și eu o dată cu ei. Ines plecă de lângă Vicente ca să întrebe dacă putea cineva să-i ducă până în

centru, pe ea o văzu-sem mai puțin, el stătuse în dreptul ei în timp ce mergeam, avea mersul încet, picioarele prea musculoase, ca o sportivă sau o nord-americană, acest fel de gambe care par a fi gata să ples-nească în orice clipă, unora dintre bărbați le plac mult, mie doar puțin. Purta tocuri înalte, nu i se potriveau. M-am gândit că putea fi o magistrată, mai curând decât polițistă sau farmacistă sau asistentă. Poate era a ei vocea infantilă și înlăcrimată de pe robot, implorând-o pe Marta („te rog... Te rog...”) să-i lase bărbatul în pace. Dacă era așa, sentimentele sale erau acum contrarii, cât mă bucur de această moarte, cât o regret, cum o sărbătoresc. Bărbatul rămase în așteptare cu brațele încrucișate, salutând cu o mișcare a capului de la distanță pe vreun cunoscut care urca într-o mașină, fluierând fără să-și dea seama și fără să realizeze că e nepotrivit să fluiere într-un cimitir, nu părea prea afectat, nici îngrijorat, desigur auzise deja că dispăruse acea casetă cu mesajul ei în care o făcea tâmpită pe aceea pe care acum o numea biata, biata Marta. „Te-am prins”, m-am gândit, „te-am prins, chiar dacă va trebui să mă dau de gol. Va trebui să încetez să mai fiu nimeni.” Am văzut-o pe Ines, lângă portiera unei mașini, care îi făcea semne insistente cu brațul să vină, magistrata găsisese deja o mașină. M-am uitat după Tellez și Dean și Luisa: tatăl și sora încă nu ajunseseră, veneau împreună, la braț, înaintând destul de anevoios, el cu șiretul pantofului legat, Maria Fernández Vera și Guillermo îl urmau îndeaproape, având grijă de bărbatul voinic și în vârstă, să nu se împiedice și să cadă, sau atenți să nu calce în băltoace. Dean era lângă mașini, deschisese portiera mașinii lui și aștepta acolo, privind în același timp spre mormânt și spre rudele lui prin alianță care înaintau mai lent. Privea mai mult spre mormântul închis, se pare, pentru că atunci când cumnatul și cumnata sa, cumnata soției sale și socrul său au ajuns în cele din urmă, s-au urcat cu toții într-o altă mașină condusă de Guillermo, iar Dean a mai rămas câteva secunde sprijinindu-se de portieră cu o mână, fără să mai aștepte pe nimeni, privind dus pe gânduri la ceea ce vedea, o privire vrăjită. Apoi intră în mașină, închise portiera și porni motorul. Se întorcea singur acasă, avea jocuri libere, nu luase pe nimeni, Ines și Vicente ar fi putut încăpea foarte bine acolo. „Ar fi putut să mă ia pe mine”, m-am gândit după ceva timp, când toți pleca-seră, și mă pregăteam să plec și eu, fără îndoială poarta cimitirului nu era poarta de la Palace. Dar imediat mi-a venit un alt gând: „Dar dacă m-ar fi luat”, m-am gândit, „dacă m-ar fi luat ar fi trebuit să încetez să mai fiu nimeni.”

ÎNTR-UN SENS, AM ÎNCETAT SĂ MAI FIU UN NIMENI după o lună, într-o altă după-amiază, pentru Dean după câteva zile, iar pentru Luisa după câteva ore. Vreau să spun că după o lună am devenit cineva pentru Tellez și pentru ginerele său și pentru singura sau cea de-a treia fiică a sa (cea de-a treia născută și acum prima printre cei vii), am căpătat nume și chip pentru ei și am mâncat cu ei, dar bărbatul care veghease la moartea Martei sau care veghease rău la moartea ei a fost în continuare nimeni în timpul acelei mese, deși eu eram acela, eram sigur de asta, dar pentru ei nu existau decât suspecti cu sau fără nume, cu chip sau lipsiți de chip: nu și pentru Tellez, față

de care reușiseră să țină secrete forma și împrejurările, el nici măcar nu avea vreun motiv de bănuială față de cineva.

Prin mijlocirea tatălui, i-am cunoscut pe Dean și Luisa aproape simultan, pe Tellez am încercat să-l cunosc și l-am cunoscut, de fapt, printr-un prieten căruia i-am ținut locul de mai multe ori sau i-am împrumutat vocea mea și acum a trebuit să-i împrumut prezența mea și, pe deasupra, am căutat și am intenționat să o fac, ceea ce nu se întâmplase în alte rânduri. Acest prieten se numește sau i se spune Ruiberriz de Torres și are o înfățișare lipsită de decență. Este un scriitor zelos și cu auzul ascuțit, înzestrat cu un talent obișnuit și probabil având ghinion (pe plan literar), din moment ce alții mai puțin silitori, cu un auz înfiorător și fără nici un fel de talent, sunt ridicați în slăvi și laudați și premiați (în plan literar). Îi apăruseră trei sau patru romane pe când era destul de tânăr, cu ani în urmă; s-a bucurat de ceva succes la primul sau la al doilea, dar acest succes nu s-a întărit, ci a scăzut, și, cu toate că nu e bătrân, numele lui le este cunoscut doar oamenilor în vârstă, să spunem că este uitat ca scriitor, în afară de cei care sunt de mult timp în breaslă și nu realizează prea bine răsturnările de poziții și substituțiile, oameni sclerozați și nu prea atenți la ceea ce se petrece în afară, funcționari ai literaturii, critici de modă veche, profesori plini de resentimente, academicieni cu voce behăitoare și sensibili la lingușeală și editori care își justifică trândăveala și lenea de a-și face munca de editori printr-o continuă tânguială desprelipsadesensibilitateacitorilorcontemporani, șiastase întâmplă în toate epocile contemporane rând pe rând. De câțiva ani Ruiberriz n-a mai publicat nici o carte, fie pentru că renunțat să mai scrie, fie pentru că așteaptă să-l uite lumea complet pentru a începe iarăși (nu-i stă în fire să-mi vorbească despre planurile lui, nu este o persoană căruia-i place să-și împărtășească proiectele, nici se lase purtat de fantezie). Știu că are mai multe afaceri vagi, știu că e o pasăre de noapte, un pic întreținut de femeile sale, foarte simpatic; își reține sarcasmul în fața cuiva de care are nevoie, venerează pe cine îi convine, cunoaște foarte multă oameni din cercuri diverse, iar cea mai mare parte a cunoscuților săi habar n-au că este sau a fost scriitor, el nu face valuri în această privință, și nici n-are chef să revină la ceea ce a pierdut. Înfățișarea sa este lipsită de decență în anumite medii, nu pretutindeni: nu-i stă rău în barurile de noapte, în cafenelele nocturne dacă nu au un aspect foarte modern, la petreceri populare; arată acceptabil la reuniunile private (mai bine în aer liber, în grădini, lângă piscine, la sărbătorile estivale) și foarte bine la corrida (la San Isidro chiar are un abonament); cu cei care lucrează în cinematografie, televiziune și teatru se arată a fi așa și așa, deși puțin demodat, între ziariștii din topor și mitocani din vechile școli din perioada lui Franco și din perioada anti-Franco (aceștia din urmă mai din topor, ceilalți mai inculți) se integrează, deși nu arată ca unul de-al lor, fiind de felul lui dichisit și chiar sigur pe el ca înfățișare. Printre colegii lui adevărați, scriitorii, pare însă un intrus și aceștia așa îl și tratează, este un tip prea zâmbitor și vesel, vorbește întotdeauna mult, iar când este cu ei nu se sfiește să spună sau să facă lucruri deplasate. La reuniunile oficiale sau într-un minister, prezența lui pur și simplu îi

panichează pe ceilalți, ceea ce pentru el e o mare problemă, dat fiind faptul că o parte dintre sursele veni-turilor sale se află tocmai în cercurile oficiale și în ministere. Stilul lui în scris este pe atât de solemn, pe cât de plină de dezinvoltură îi este vorbirea, fiind, cu certitudine, unul dintre cazurile în care literatura este trăită într-un mod atât de respectuos, încât, în fața unei foi de hârtie albe, scriitorul, oricât ar fi de cinic ar fi, nu va putea transmite nici o singură trăsătură a acestui caracter licențios și lipsit de respect hârtieienerate, pe care niciodată nu va transpune o glumă deocheată, un cuvânt murdar, o greșeală intenționată, o obrăznicie sau o vorbă prea îndrăzneată. El nu-și va îngădui vreodată să-și pună pe hârtie adevărata personalitate, considerând-o, poate, nedemnă de a fi consemnată și din teama de a nu întina o practică atât de elevată, prin care, ca să spunem așa, cinicul își salvează sufletul. Ruiberriz de Torres, din punctul de vedere al căruia nu există nimic prea respectabil, vede scrisul ca pe ceva sfânt (de aici vine, probabil, parțial ghinionul lui literar). Susținut de o bună formație umanistă, stilul lui este perfect pentru cuvântările pe care nimeni nu le ascultă când sunt spuse și pe care nimeni nu le citește când, a doua zi, sunt reluate ca rezumat în presă, adică discursurile și intervențiile în public (inclusiv conferințele) ale miniștrilor, directorilor generali, bancherilor, prelaților, preșe-dinților de fundații, președinților de corporație, academicienilor iluștri sau trândavi și ale altor personaje obsedate aproape de imaginea și însușirile lor intelectuale pe care nimeni nu le remarcă vreodată sau pe care toți le consideră inexistente. R.uiberriz primește multe comenzi și, cu toate că nu publică, scrie în continuu sau, mai exact, scria, pentru că în ultimul timp, datorită unui noroc neașteptat în vreo afacere nebuloasă și a legăturii lui insistente cu o femeie bogată care îl adulează și îl ia așa cum este, a ales trândăvia îngăduindu-și să refuze majori-tatea comenzilor, sau mai exact le-a acceptat și mi le-a subcon-tractat mie cu un procent de șaptezeci și cinci la sută din onorariu, pentru a fi eu cel care scria discursurile în obscuritate și în secret (nu secret absolut), eu fiind la fel de pregătit ca și el să o fac. Astfel, el este ceea ce se numește în limbajul literar un negru – în alte limbi, un scriitor fantomă, ghost writer – așa că eu m-am transformat în negrul negrului, o fantomă a fantomei dacă gândim în alte limbi, dublă fantomă și dublu negru, dublu nimeni. Nu este nimic ieșit din comun în ceea ce mă privește, pentru că cea mai mare parte a scenariilor scrise de mine (în special scenariile serialelor de televiziune) nu sunt semnate de obicei de mine: producătorul sau regizorul, actorul ori actrița principală îmi plătesc adesea o sumă considerabilă pentru ca numele meu să fie înlocuit pe generic cu numele lor (fiindcă astfel se simt mai mult autorii lumilor lor de celuloid), lucru care, presupun, mă transformă și în acest caz în negru ori fan-tomă a principalei mele ocupații din prezent, sursă de venituri importante. Cu toate acestea, nu se întâmplă totdeauna asta: uneori numele meu mai apare pe ecran, amestecat printre numele altor patru-cinci scenariști pe care nu i-am văzut nicio-dată corectând sau adăugând vreun rând, și nici măcar nu i-am văzut la față: cel mai adesea rude ale producătorului sau ale regizorului, ale actorului sau actriței principale, care sunt astfel salvați dintr-o criză trecătoare de bani

sau scapă simbolic din vreo escrocherie care le-a pulverizat economiile. De câteva ori am fost destul de nesocotit să dau frâu orgoliului, n-am acceptat să fiu mituit și am pretins ca numele meu să apară separat, sub anunțul bombastic de „Dialoguri adiționale”, ca și cum aș fi fost Michel Audiard în culmea succesului său. Deci știu prea bine că în lumea televiziunii și a cinematografului, în cea a discursurilor și a cuvântărilor, aproape nimeni nu scrie ceea ce lumea crede că scrie, doar că – lucrul cel mai grav, deși nu chiar atât de neobișnuit dacă stai să te gândești – impostorii, după ce au terminat de citit în public discursurile și au auzit aplauzele de conveniență sau sumare, ori au văzut la televizor scenele și dialogurile care au apărut semnate cu numele lor, dar care n-au fost create de propria lor minte, până la urmă încep să fie convinși că vorbele împrumutate sau mai degrabă cumpărate s-au ivit într-adevăr de sub stiloul ori din capul lor: chiar și le însușesc (în special dacă au fost elogiare de cineva, chiar dacă acest cineva este un ușier sau un funcționar lingușitor) și sunt în stare să le susțină până-n pânzele albe, ceea ce de fapt este un semn de amabilitate și de flatare, din punctul de vedere al negrului. Și convingerea merge atât de departe, încât miniștrii, directorii generali, bancherii, prelații și ceilalți oratori care țin de obicei discursurile sunt sin-gurii membri ai societății care monitorizează cu atenție discursurile celorlalți, și sunt la fel de feroce și exigenți față de discursurile care nu le aparțin, ca romancierii de mare succes față de operele concurenților lor. Se întâmplă ca, fără știrea lor, să facă prafun text fabricat de aceeași persoană care scrie și pentru ei, și nu din punctul de vedere al conținutului sau al ideilor, care sunt în mod necesar diferite, ci și din punct de vedere stilistic.) Și dau atâtă importanță reușitei, încât până la urmă le pretind fantomelor lor exclusivitate, încercând s-o obțină prin creșterea prețurilor sau prin onorarii suplimentare, ori caută să ia fanto-mele altora – furându-le – dacă, să zicem, un ministru devine invidios pe viceguvernatorul Băncii Spaniei la o festivitate, sau dacă președintele unei adunări a acționarilor se îngălbenește de frustrare când vede la știri cum era aclamată chemarea la luptă a unui militar plin de zel. (Exclusivitatea, o spun în treacăt, e o pretenție himerică într-o ocupație a cărei bază este secretul și anonimatul: toți negrii acceptă pretenția, dar pe urmă, într-o clandestinitate dublă, lucrează cu plăcere pentru adversar.) Unii fac contracte cu scriitorii faimoși în plină perioadă creativă (majoritatea se vând sau li se pun pe gratis la dispoziție, pentru a-și face relații, pentru a căpăta putere sau a-și face auzite mesajele), având convingerea că stilul acestor scriitori, de obicei cu pretenții și înflorituri, le va înnobila discursurile și le va spori frumusețea sloganelor, fără a realiza că autorii renumiți și cu vechime în meserie sunt ultimii care se potrivesc pentru acest fel de muncă infamă, în care personalitatea celui care scrie nu nu-mai că trebuie să se dea la o parte, ci să o interpreteze și să o întruchipeze pe a aceluia care a comandat discursul, o ope-rațiune la care aceste personaje faimoase de obicei nu se pot preta: adică, mai degrabă decât să-și frământeze mintea cu ce ar spune ministrul, se gândesc la ceea ce ar spune ei dacă ar fi miniștri, idee care nu le displace și ipostază în care se pot pune fără probleme. Dar mulți demnitari deja realizează dificultatea și, mai ales, le este îngrozitor de greu

să simtă că le aparțin fraze atât de avântate și ridicole precum „Omul, acest dureros animal nenorocit”, ori „Să ne facem lucrarea cu măreția sufletească a lumii”. Se simt roșind când le rostesc. Prin unnare indivizi pre-cum Ruiberriz de Torres sau eu însumi suntem cei mai potriviți, oameni cultivați și mai curând anonimi, care știu regulile gra-maticale, au un vocabular dezvoltat și o mare capacitate de și-mulare; sau s-o numim capacitate de a ne da la o parte când este nevoie. Fără prea multă ambiție și nu prea norocoși. Cu toate că norocul oamenilor este schimbător.

În unele împrejurări omul ilustru, care acționează și co-mandă totdeauna prin intermediari (în general este foarte depar-te), dorește să-și cunoască fantoma ca să-i dea indicații directe ori ca să-i admire personalitatea și să se lase pătrunși de ea ori dintr-o curiozitate nerecomandabilă, și aceasta a devenit o pro-blemă pentru Ruiberriz. El își dă seama de înfățișarea lui inde-centă și știe că nu felul lui de a se îmbrăca, nici dicția sau manierele sale ar fi problema, ci stilul și caracterul său, care sunt imposibil de schimbat. Nu era prost îmbrăcat, nici nu avea o tunsoare excentrică (părul dat într-o parte pentru a ascunde o chelie, să zicem), nici nu era nespălat și nu mirosea urât și nici nu purta lanțuri la gât, nimic de felul acesta. Dar pe chipul și în gesturile lui, în felul de a merge, în toată ființa lui și în logoreea lui de nestăpânit, poartă amprenta esenței lui indecente. N-ar putea înșela pe nimeni, nu pentru că n-ar vrea sau n-ar avea talent de disimulare, ci pentru că intențiile lui aparclare ca lumi-na zilei, din primul moment, chiar dacă n-au nimic necinstit. Dar norocul lui este că pe lumea asta există și zăpăciți și naivi, așa că a înșelat pe mulți și pe multe în viața lui, și lista celor escrocați nu s-a încheiat încă; dar știe că nu are nici o șansă cu cineva care este cât de cât bănuitor sau atent. (Este motivul pentru care Ruiberriz frecventează doar persoane încântătoare, perfecte pentru rolul de victimă, bărbați infatuați și femei ingenuie.) Nefiind în stare să se prefacă, a ajuns să nici nu mai încerce, și să se lase condus de firea lui și de această transparentă a înșelătoriei, astfel încât în rarele ocazii când vreun perso-naj ilustru a dorit să-l cunoască pentru a-i da indicații sau suges-tii concrete în privința discursului sau a articolului, personajul ilustru a întâlnit un individ prea bine îmbrăcat și cochet, miro-sind prea bine, prea arătos și prea athletic, cu un surâs prea cordial și permanent și dinți prea albi și regulați și sănătoși, cu părul pieptănat pe spate și buclat spre tâmple, o pieptănătură cu ceva volum dar nu exagerat, cu câteva fire albe care nu-i dau un aer respectabil pentru că par vopsite sau argintii (un păr de muzi-cian), amabil și prea pus pe glume, deloc modest și neobișnuit de optimist, o persoanăjovială și care nu vrea decât să placă sau nu știe să facă altceva decât să încerce să placă, doldora de planuri și sugestii, cu prea multe idei pe care nu i le-a cerut nimeni, exagerat de activ, năucitor și care, în mod inevitabil, lasă impresia că dorește mai mult decât i se oferă, pe scurt, un intrigant. Are gene lungi, răsucite, nasul drept și ascuțit cu osul proeminent, iar buza superioară i se răsfrânge în sus când zâm-bește sau râde (și râde și zâm-bește mult), lăsând să se întrevadă partea interioară mai umedă și dându-i chipului său un aer aparent involuntar, de mare destrăbălare (e lesne de înțeleas că are trecere la

tot felul de femei). Stă întotdeauna foarte drept ca să i se vadă abdomenul prea plat și mușchii pectorali atât de proeminenți, când e în picioare are obiceiul să-și țină brațele încrucișate cu fiecare mână peste bicepsul celeilalte, de parcă și-i mângâie sau îi măsoară. Este unul dintre acei indivizi care, în orice ținută ar fi, îți dau tot timpul impresia că sunt în maiou și cu ghețe înalte, și cred că am spus deja destul. Adevărul e că atunci când eminențele personalități îl văd, de obicei tresar neliniștite și își duc mâinile la cap: yAh, mais non! îi scăpase o dată unui fost ambasador în Franța pentru care trebuia să scrie o delicată piesă internațională. „Dumneavoastră mi-ați adus un marsiliez, un proxenet, pe Pepe-le-Moko în persoană, adică vreți să mă lăsați pe mâinile unui maquereau, îi ieși în sfârșit cuvântul patriotic. Ambasadorul n-a vrut să audă nimic, nici să vadă vreun text scris de acest personaj, i-a refuzat discursul și l-a pedepsit pe intermediar. Alt om ilustru, un director general de la Direcția Cărții, căreia îi oferise niște servicii extraordinare

(trei discursuri impecabile, plictisitoare și lipsite de conținutașa cum se cuvine, dar înțesate de citate sugestive din autori la modă), s-a hotărât să nu-i mai comande nimic după ce într-o zi s-au întâlnit în biroul său: întrevederea a durat puține minute. Ruiberriz, ca să se dea bine pe lângă el, i-a vorbit despre scrii-torii pe care îi cita în folosul lui, ceea ce l-a enervat pe directorul general, fiindcă nu numai că îl obliga să-și aducă aminte că nu era el cu adevărat autorul competentelor sale discursuri, cum în cele din urmă ajunsese să creadă până în acel moment, rezultatul unui remarcabil proces de disociere (chiar așa, deși îl avea în fața ochilor pe negrul său), ci pe deasupra îl împiedica să inter-vină în conversație și-l silea să mormăie câteva cuvinte de umplutură, din moment ce, fiind lipsit și de o elementară curiozitate, nu avea habar despre aceste nume pe care le rostise în discurs și care-i aduseseră atâtea aplauze, mai ales cele ale subalternilor săi. S-au aflat cuvintele cu care a comentat inci-dentul față de acești subalterni: „Acest Ruy Berry are un aer putred și mi se pare un clown” (și pronunțase „Berry” cu accent englez), „nu vreau să mai știu nimic despre el, este un name-dropper, firește, vorbește într-una despre autori necunos-cuți și insignifianți de care n-a auzit nimeni, și de unde știu că nu strecoară vreo enormitate în discursuri ca să ne discrediteze? Spuneți-i domnului Berri” (și acum l-a pronunțat franțuzește, cu accent pe ultima silabă) „că serviciile sale, firește, nu mai sunt căutate, nici necesare. Dați-i bani ca să tacă și, firește, vă rog să-mi căutați un negru adevărat care să nu aibă înfățișarea unui personaj de bâlci.” Ruiberriz a trebui să aștepte să fie dat afară acest director general ca să înceapă să obțină iarăși comenzi de la acea Direcție Generală. Dar și-a însușit lecția, și de atunci nu s-a mai dus la întrevederi cu cei care-i contractau discursurile sau, mai exact, dă curs invitațiilor când este imposibil să le refuze și mă trimite pe mine în locul lui cu știrea interme-diarilor, care pot înțelege că un senator sau un nunțiu papal se poate simți complexat sau deranjat să întâlnească un tip bine făcut și atât de în largul lui încât pare a fi îmbrăcat în halat de baie sau în maiou (înfățișarea mea e mai discretă și nu stâmește teamă). Din acest motiv s-a întâmplat să fiu nu numai vocea lui, ci

și persoana sa: fără nici o tragere de inimă, pentru că relațiile cu oamenii atotputernici sunt în mod obișnuit umilitoare.

Deci pe Ruiberriz, care știe tot ce se întâmplă și cunoaște atâta lume, l-am întrebat de excelența sa Juan Tellez Orati. Din nefericire, nu-l cunoștea personal, cu toate că știa cine era, mi-a făcut un fel de fișă de dosar a personajului:

— Academician specializat în arte plastice și, mi se pare, mie, în istorie, de aici chestia cu excelența sa, deși ar fi putut dobândi titlul, și e posibil ca până moare să se aleagă cu vreun titlu nobiliar mai mic, e în bune relații cu Casa Regală. Cu toate că s-a retras din afaceri, le face servicii, un bun curtean de vreo douăzeci de ani sau și mai mult. N-a scris cine știe ce, mă refer la cărți, dar are sau a avut influență și încă mai publică articole despre tot felul de chestii pedante și depășite în cine știe ce ziar. Îmi închipui că participă nemișcat la adunările Academiilor lui, în lipsă de alte. A rămas în urma timpului lui, fără îndoială un om care se încapățânează să trăiască în epoca lui, cum sunt aproape toți. 11 ține pe picioare contactul cu palatul, nu i se refuză prea multe favomri, așa am auzit. Asta-i tot ce știu, nu știu dacă îți ajunge. De ce mă întrebi?

Toate acestea mi le spunea Ruiberriz, în timp ce stăteam într-un bar, a doua zi după ce Marta Tellez fusese înmormântată. Nu spuse nimic despre această moarte, nu părea a fi la curent. Ceea ce mi-a spus m-a făcut să mă mir că doar vreo treizeci de persoane veniseră la această înmormântare și că nu am văzut acolo nici un personaj pe care să-l fi cunoscut de la televizor sau din fotografii. Era posibil ca familia să fi dorit o ceremonie mai restrânsă, din cauza împrejurărilor greu de scos la iveală ale dece-sului, și publicase anunțul ceremoniei funerare chiar dimineața înmormântării, iar lumea nu citește ziarul în zori, nici măcar foarte de dimineață: poate că așa respectaseră convențiile sociale dar, în același timp, au reușit să evite prezența unor oameni care li s-ar fi părut iscoditoare sau nepoftită în acele momente.

— Nu-i nimic demn de a fi povestit acum, am răspuns. Nu trecuse destul timp pentru ca această moarte a mea să se trans-forme într-o întâmplare de povestit (moartea Martei, de fapt, a mea doar pentru că o contemplasem, asta înseamnă ceva pentru a o face a mea, dar e mai puțin decât dacă aș fi provocat-o eu) și, cu toate că știu că Ruiberriz este un prieten fidel, nici eu nu reușesc să am încredere în el pe de-a-ntregul. Îmi place chipul lui și el îmi este tot mai simpatic cu trecerea anilor, și totuși nu încetează să îmi inspire în continuare teamă și neîncredere: în orice ar fi îmbrăcat, și eu îl văd în maiou, ca toată lumea. Așa îl vedeam în acea zi, cu toate că amândoi eram în haine groase de iarnă, amândoi așezați pe scaunele înalte și incomode de la bar, un loc preferat de el în cafenele și în baruri, ca și cum a sta acolo ar fi un semn de tinerețe sau un mod de-a monitoriza localurile sau o poziție strategică pentru a scăpa ușor prin fugă, la nevoie. Mi-l imaginez ieșind în goană dintr-o cârciumă infectă sau de la un local de jocuri, cu o floare la butonieră, în zorii zilei. Sau chiar cu floarea între dinți.

— Și Dean? Ți spune ceva? Eduardo Dean. Am văzut cum Ruiberriz s-a oprit ca și cum numele i-ar fi atras atenția pentru că nu era prima oară când îl auzea. Eduardo Dean Ballesteros, am spus și restul numelui.

Ruiberriz își trecu scurt limba peste buza superioară care i se răsfrângea în sus (dar acum era gânditor). Apoi dădu din cap în semn negativ.

— Nu.

— Ești sigur?

— Nu-mi spune nimic. O clipa am crezut că-l știu, că îmi era cunoscut numele de familie, dar nu-i așa, sau dacă îmi spune ceva nu reușesc să-mi aduc aminte. Știi că uneori ceva ți se pare cunoscut pentru că tocmai ți se vorbește despre el, doar că acest prezent abia încheiat este perceput o clipă ca un trecut înde-părtat. Cred că asta mi s-a întâmplat. Cine e?

Ruiberriz nu putea să se împiedice să nu-și pună întrebări. Nu neapărat dintr-o indiscreție adevărată sau din curiozitate cronică, ci mai degrabă din încredere, știind bine că dacă eu nu voiam să-i răspund la ceva nu-i răspundeam, și refuzam în mod clar să fac asta, așa cum s-a și întâmplat, a doua oară în acea conversație.

— Nu știu prea bine, nu-l știu decât după nume. Și era adevărat, cunoșteam starea lui de căsătorit și de văduv, dar nu și profesia, Marta îi pomenise numele de botez în mod firesc și intolerabil de mai multe ori, dar de fiecare dată în contextul conjugal și domestic, atât. Nu-mi spusese aproape nimic despre el nici în primele două dăți când ne întâlneam, ca și cum n-ar fi vrut să treacă sub tăcere faptul că era căsătorită (nu făcea asta), dar nici nu voia să-l aducă prea mult în conversația noastră. Am mai întrebat: Cunoști vreun alt Tellez? Luisa Tellez? Guillermo Tellez?

— Al doilea trebuie să fie fiul lui Wilhelm Tell, cred că are pe creștet un măr cu săgeata înfiptă în el, nu se putu abține Ruiberriz de la această glumă. Își bătu genunchiul cu un gest jovial. Nu reușea să nu facă glume nici măcar în fața celor care nu gustau bancurile de nici un fel, nici bune, nici rele, și asta îl făcea pentru acei oameni insuportabil, era una dintre mariile lui probleme. Așteptă să-i aprobe gluma și să zâmbesc puțin înainte să-și urmeze ideea. Este un tip la radio, mai zise, dar nu-l cheamă Guillermo. Cine sunt, copiii lui Tellez Orati?

— Da, sunt copiii lui. Și am fost cât pe ce să adaug „cei care mai sunt în viață”, dar m-am oprit la timp, era o completare care în mod sigur ar fi adus alte întrebări ale prietenului meu.

— Ar exista vreo posibilitate de a-l cunoaște pe Tellez tatăl?

Ruiberriz izbucni în râs de data aceasta, cu buza răsfrântă și cu dantura prea albă fulgerând ca o explozie. Se uită la mine cu ironie. Se agăță cu amândouă mâinile de fularul pe care îl avea la gât și pe care nu și-l scosese, deși înăuntru era cald, pentru că i se părea un accesoriu decorativ. (Își încleștase mâinile de el ca să-și reprime hohotul scurt.) Fularul se asorta cu pantalonii, ambele de culoare crem: culoare distinsă, însă mai potrivită primăvara. Pe un taburet de lângă noi își lăsase paltonul lung de piele neagră, uneori poartă asemenea haine de piele care-i dau aerul cuiva ieșit

dintr-un film cu SS-iști, îi place să iasă în evidență fără a face eforturi pentru asta.

— Ce interes ai să intri în legătură cu mumia asta? Să nu cumva să-mi spui că te ții de afaceri cu casa regală.

— Nu, sigur că nu, tu m-ai învățat asta, am zis. Nici măcar nu cred că vreau să-l cunosc pe el, și nici măcar nu mi-e prea clar motivul; dar dintre ei toți, doar despre el știm câte ceva.

Poate vreau să-i cunosc pe copii. Sau pe fiică, tatăl ar fi un intermediar.

— Și Dean ce mai caută aici? Întrebă Ruiberriz.

— Am putea încerca cu Tellez? L-am întrebat eu, pentru a insista și, la fel de bine, pentru a evita să-i răspund.

Lui Ruiberriz îi place să facă servicii, sau măcar să arate că e în stare să le facă, acest lucru îi face plăcere oricui, să te gândești, să ai o expresie de îndoială și să poți spune la sfârșit: „Să vedem ce se poate face”, sau „Am să mă gândesc”, sau „O să mă ocup eu”. Răsuci întrebarea în minte, doar câteva secunde (el e un om de acțiune, gândește repede sau prea puțin), apoi îi mai ceru o bere chelnerului (Ruiberriz este unul dintre puținii oameni care, în zilele noastre, au curajul să bată din palme sau să pocnească din degete în baruri și pe terase, și niciodată nici un chelner nu i-a reproșat asta și nu s-a supărat, de parcă s-ar fi bucurat de privilegiul de a-și păstra gesturile abuzive ale anilor cincizeci, iar apartenența sa la acele timpuri ar fi fost atât de neîndoielnică în copilărie oamenii învățau prin imitație – astfel încât gestul nu putea fi decât înțeles. Acum își pocni de două ori degetele, cel mijlociu și cel mare, cel mare și cel mijlociu). Se ridică înfipt pe picioarele larg desfăcute, era mai înalt decât mine; întoarse și mai mult spre mine cu altă bere în mâna dreaptă și cu un zâmbet larg, exploziv.

— Oricând poți să te dai drept ziarist, spuse. E sigur că ar fi încântat să-ți dea un interviu. Cu cât sunt mai uitați de toată lumea și mai în vârstă, cu atât sunt mai doritori de atenție. Devin nerăbdători, timpul lor e pe sfârșite.

— Aș prefera să nu umblu cu minciuni, interviul n-ar apărea niciodată și el ar aștepta asta. Ar mai fi vreo posibilitate?

Ruiberriz de Torres își încrucișă brațele și își lăsă mâinile pe bicepși, stătea în picioare, părea bine dispus, îi venise în minte un gând amuzant, o intrigă, o șmecherie.

— S-ar putea, zise. Dar cred că are să fie nevoie să faci o chestie delicată.

— Ce chestie?

— Nu te îngrijora, nu e ceva la care să nu te pricepi. Își trecu iarăși limba peste buze, expresia cinică i se accentuă și mai mult și se uită înjur de parcă ar fi adulmecat o pradă cu care să plece.

— Lasă-mi ceva timp și cred că ți-l aduc pe tavă. Ultima parte a frazei o rostise puțin excitat, chiar expresia era elocventă, „cred că ți-l aduc pe tavă” suna ca și cum ar fi spus „Lasă pe mine” sau „Te rezolv eu” sau „Dacă ai ști e idee mi-a venit”.

— Nu vrei să-mi spui ce vrei de la el, nu?

Am fost tentat atunci să-i spun adevărul: „De fapt nu vreau nimic de la el, mi s-a întâmplat un lucru oribil și ridicol și mă gândesc tot timpul la el, de parcă aș fi vrăjtit; nu vreau să aflu nimic, pentru că e nimic de aflat, nici nu vreau să salvez pe cineva, pentru că ea a murit deja, și nici nu vreau să dobândesc nimic, pentru că nu este nimic de dobândit, poate numai reproșuri sau ura neîndreptățită a cuiva, a acestui Dean de pildă sau chiar a lui Tellez sau a copiilor săi rămași în viață, sau chiar a unui anume Vicente, un individ tiranic și cu gura mare, care obișnuia să se culce cu ea fără să facă din asta nici un secret, eu nici măcar n-am reușit să fac asta o dată, prima dată. Nici nu doresc să iau locul nimănui, nici să fac rău cuiva, nici să uzurpez ceva, nici să mă răzbun pe cineva, nici să răscumpăr vreo vină sau să apăr pe cineva ori să-mi liniștesc conștiința, nici să fug îmboldit de frică, n-am nici un motiv, nu am făcut nimic și nimeni nu mi-a făcut nimic și ceea ce e rău sau și mai rău a trecut deja fără cauză, nu mă îndeamnă niciunul dintre aceste lucruri care sunt cele care ne îndeamnă mereu, a afla, a salva, a dobândi, a lua locul, a face rău, a uzurpa, a ne răzbuna, a răscumpăra o vină, a apăra sau a liniști și a fugi și nici dorința de a mă culca cu ea. Și chiar dacă nu este nimic, ceva ne îndeamnă, nu e posibil să rămânem cumiști, la locui nostru, cași cum numai simpla noastră respirație ar emana resentimente și năzuințe pustii, frământări fără de care ne-ar fi fost mai bine. Și acum nu numai că nu vreau să știu nimic, ci eu sunt cel care trebuie să ascundă, mie trebuie să mi se afle faptele și, de asemenea, pașii, sau să mi se smulgă o mărturie și să fiu silit să povestesc, pasivele mele fapte și pașii mei otrăviți, „Darde-abia au început să caute și se pare că Eduardo ar vrea să-l întâl-nească,, am auzit rostindu-se, și acest „să-l,, se referea la mine și nu la altcineva, nici măcar la acest Vicente a cărui soartă este în mâinile mele dacă eu mă dau de gol și căruia, de fapt, i se adresa inocent fraza. N-am nici o intenție cu bătrânul Tellez. Doar că mi s-a întâmplat un lucru oribil și ridicol și mă simt ca sub o vrajă, posedat, pândit, bântuit, locuit, capul meu locuit și corpul meu de asemenea locuit și hauntedăe o ființă cunoscută doar în momentul morții ei și prin câteva săruturi de care ne-am fi putut lipsi.” Aș fi vrut să-i spun toate acestea, dar chiar și primele cinci cuvinte l-ar fi stâmit pe Ruiberriz mai mult decât răspunsul pe care i l-am dat, mult mai banal și mai simplu și mai ușor de înțeles:

— Nu, deocamdată.

Nu mai era mult până la ora prânzului când aveam să ne despărțim, era un moment în care încă ziua se mai simte ca și cum ar fi dimineață; afară ploua, vedeam cum plouă prin geamurile înalte și oamenii care intrau uzi leoarcă pe ușa tumantă, stingheriți de umbrelele lor pe care nu reușiseră să le strângă de tot înainte de a păși înăuntru. Ploua așa cum plouă adesea în Madridul pustiu, monoton și neobosit, fără nici o rafală de vânt care să alunge ploaia, ca și cum ploaia ar ști că va dura zile întregi și n-ar fi nici furioasă nici grăbită. Dimineața era colorată în portocaliu și verde, și această ploaie avea să cadă și mai încet, ceva mai departe, centru și de cartiere, pe mor-mântul Martei Tellez, picături pe piatra care va fi spălată gratuit până la sfârșitul timpurilor sau până la sfârșitul pietrei, chiar dacă numai din când în când în

locul acesta cu atmosfera atât de uscată, ea era la adăpost de ploaie și nu va alerga cum făceau trecătorii de pe Gran Via traversând repede șoseaua și retră-gându-se de pe trotuare în căutarea streșinilor și a magazinelor și a intrărilor de metrou pentru a se adăposti, ca pe timpul străbunicilor lor care purtau pălării și fuste mult mai lungi și care fugeau să se adăpostească de bombardamentele din timpul nesfârșitului asediu, ținându-și cu mâna pălăriile și fustele lungi care fluturau, așa cum am văzut în filmele documentare și fotografiile din Războiul Civil, atât de greu de îndurat pentru noi: unii dintre cei care alergaseră atunci ca să nu fie uciși de bombe încă se mai află în viață și, în schimb, alții care s-au născut după acele vremuri au murit deja, ce straniu: Tellez trăiește, dar nu și fiica lui, Marta. Un grup de persoane se adăpostise sub veranda barului nostru, acest bar care exista în anii treizeci și, prin urmare, văzuse căzând bombe și căzând trecătorii care nu reușiseră să scape în Madridul devastat în urmă cu mai mult de o jumătate de secol, ne vor stânjeni când vom ieși la plecare.

Ruiberriz mai înfulecă un pumn de migdale sărate și se uită îngrozit la paltonul de nazist: ploaia avea să-l ude, ce neplăcut. Își ceru scuze și merse la toaletă, stând acolo mai mult decât ar fi trebuit și când se întoarse îmi trecu prin minte că poate luase o doză ca să înfrunte ploaia și eventuala stricăciune a hainei lui de piele, și prânzul care-l aștepta, în cursul căruia avea fără îndoială de rezolvat ceva important, nici un lucru în care este amestecat nu este lipsit de importanță. Știam că lua aceste doze uneori pentru a rămâne jovial mai multă vreme și să placă și să pro-voace uimire în continuare, lucru care s-a întâmplat să-i creeze probleme cu clienții, în special cu aceia pe care îi interesa stilul și până la urmă îl pretindeau și de la el. Mai rămase câteva clipe în picioare lângă taburet, cu un aer melancolic sau gânditor, de parcă ar fi regretat că se simțea exclus dintr-un proiect important și, mai mult, a cărei derulare la început avea să depindă de el.

— Bine, cum vrei tu, nu-mi spune nimic, rămâne așa, îmi spuse. Dar să nu mă întrebi nici tu nimic deocamdată. Se poate face, dar e o chestie delicată la mijloc. Lasă-mi ceva timp și te anunț eu când o să am ceva concret.

Și apoi își umflă pieptul cu pectoralii lui atât de proeminenți și, apucându-și încheietura mâinii stângi cu ceadreaptă, începu să mă informeze despre relațiile sale nemaipomenit de profitabile cu anumite femei.

Nu l-am mai întrebat nimic în scurtul răstimp pe care i-l dădusem sau, mai exact, a timpului pe care el îl voise, nu i-am telefonat, nici n-am știut nimic despre el aproape o lună, o lună mi-a trebuit pentru a-i cunoaște pe Tellez și pe Dean și pe Luisa, mai întâi pe tată și apoi pe fiică și pe ginere, pe cei doi aproape simultan. Nu l-am întrebat nimic și, după aceste patru săptămâni, m-a sunat și mi-a spus:

— Sper că mai ești interesat de Tellez Orati.

„.'BIBSi'IWW'f (tm) '„-' „;'-*1

— Da, am spus eu.

— Pentru că am pus mâna pe el: am să ți-l prezint sau, mai bine zis, o să-l cunoști tu în absența mea. Dar pregătește-te, o să mai cunoști și pe alții.

— Să vedem. Care-i chestia delicată?

Ruiberriz face servicii cu mare plăcere, dar nu se poate abține să nu-și sublinieze meritul și pe urmă nu pierde nici o ocazie să-ți amintească povestea luni și ani întregi, vrea să-i fie apreciate abilitatea și strădaniile.

— Să nu crezi că mi-a fost ușor să-l am pe tavă, fără minciuni, cum ai vrut tu: o mie de telefoane, multă așteptare, mulți intermediari și câteva întâlniri. Uite: o să-i scrii un discurs Unicului.

— Unicului?

— Așa îi spun cei din anturajul lui, Unicul, Singurul, Singurus, până și Solitarul și de aici Cow-boy-ul, Only the Lonely i se mai spune, și Only You, în toate felurile, cu cât te afli mai aproape de cineva important cu atât mai puțin îi spui pe numele sau titlul adevărat, iar Tellez este destul de apropiat de el încă, așa cum ți-am spus. A durat mai mult, dar acum treaba e deja aranjată: am aflat de la oamenii din Minister că Unicul nu era prea mulțumit de ultimele lui discursuri, se pare că niciodată nu a prea fost, e foarte cârcotaș în privința asta, iar el și ai lui au încercat tot ce se poate, funcționari, academicieni, profesori universitari, notarijurnaliști fasciști și jumaliști roșii”, jumaliști pur și simplu, poeți mieroși și poeți mistici, romancieriedul-corați și romancieri adevărați, dramaturgi neciopliți și drama-turgi prețioși, toți foarte spanioli, și niciodată n-au fost foarte mulțumiți de nimeni: niciunul dintre acești negri de ocazie nu cutează să fie altfel decât impersonal și majestuos, așa că Unicul se plictisește de moarte când repetă acasă în fața oglinzii și la fel când își recită plictisitorul discurs în public și, mai mult, s-a săturat ca după atâtea discursuri și atâta domnie vocea sa oratorică să fie atât de plată și să nu fie remarcată de nimeni. Vrea să aibă un stil al lui personal, cum vrea toată lumea, mi se pare că nimeni nu se preocupă de asta. Se spune că ar fi vrut să scrie el însuși ceva, dar l-au împiedicat și, pe deasupra, nu i-a ieșit, are idei, dar îi e greu să le dea o formă. Printr-un tip de la Minister i-am trimis lui Tellez câteva dintre piesele noastre, mai precis dintre ale tale, mai recente, și s-au arătat doritori să încerce cu noi, remarcaseră și ei conferința președintelui Camerei și salutul Fecioarelor din Sevilla către Papă, nu s-au prins de chestiile indecente. Tellez este de partea noastră și e încântat, ne consideră găselnița lui și e fericit să fie de folos o dată mai mult, bun curtean. Dar Unicul vrea să te vadă, se deranjează să o facă. Bine, vrea să-l vadă pe Ruiberriz de Torres și îți dai seama că eu n-o să mă duc la Palat, n-am nici o poftă de așa ceva. Tellez înțelege și el, știe foarte bine metodele și lipsurile noastre, știe că tu vei fi acela care va scrie discursul și pricepe că Ruiberriz suntem doi, în cazul de față.

— Înseamnă că te-ai văzut cu el, am spus eu.

— Da, mi-am dat întâlnire cu el la Academia de Arte Plastice, și m-am prins că era cât pe ce să-i asmută pe ușieri să mă lege sau să mă alunge de acolo de cum m-a văzut apărând, m-a luat drept un hoț, un derbedeu, ce știi eu, veșnica poveste, și-a dus mâna la piept imediat, cum face cineva care se întâlnește cu unpickpockef. E cam obositor, anii sunt de vină; dar agreabil, îl știam după figură, de la hipodrom mai mult decât din foto-grafii, înainte mergea des acolo, nu apare în prea multe foto-grafii. Pe urmă s-a liniștit, cred

că nu i-am făcut chiar impresie rea, seamănă el cu o mumie, dar poți să te înțelegi cu el. Așa că să fii gata: poimâine la ora nouă, o să vină să te ia cu mașina chiar Tellez, o să te întâlnești cu el și cu Unicul ojumătate de oră sau mai puțin și nu știu dacă va mai participa cineva, iar dacă totul se încheie cu bine, o să le scrii discursul. Nu cred că asta te va obliga să le mai scrii și altele, aproape sigur nici acum nu vor fi mulțumiți, așa e normal la ei. Nu plătesc prea mult, e o afacere mediocră spre mizerabilă, Casa e zgârcită, prea obișnuită ca toți să dea pe spate că le-a fost comandat ceva și nimeni să nu ceară nici un ban. Câteodată, dacă negruj e prea orgolios ori are limba prea ascuțită, îi trimit un cuțitaș cu un R, o insignă, o monedă, emisiune specială, o fotografie cu dedicație cu o ramă împodobită de Villanueva y Laiseca, lucruri din astea. Eu am fost deja foarte limpede: la noi e vorba de un tarif minim, suntem

...wswr' profesioniști. Dar nu te deranjează, nu-i așa? Tu voiai să-l cunoști pe Tellez, nu?

— Pe tine nu te deranjează ca procentul tău să fie cel minim, i-am spus.

— Nu, normal că nu.

— Ce fel de discurs e?

— Încă nu știu, Tellez o să-ți explice, sau vreunul din Minis-ter, mai târziu, dacă ne acceptă până la urmă. Vreo treabă străină, cred, Strasbourg, Aix-La-Chapelle, poate Londra sau Bema, nu știu, nu mi-au spus. Dar asta contează cel mai puțin, nu? Chestii de-astea. Voiai să-l vezi pe Tellez, nu? Insistă Ruiberriz. Aștepta să-i recompensez povestindu-i de ce doreau atât să cunosc mumia. Fusese eficient, deși, ca de obicei, alesese calea cea mai complicată posibil, totdeauna face mai mult decât trebuie, totdeauna amplifică ceea ce i se propune, ideile lui personale și intrigile lui. Ar fi putut să mă cheme și pe mine! A Academia de Arte Plastice pentru întâlnirea preliminară, iar apoi aș fi hotărât eu dacă mai voiam sau nu alte întâlniri, fără să fie necesar să-l amestecăm pe Unicul, Dar treaba era deja făcută așa.

— Da, asta voiam. Doar atâta i-am spus la început, adică, atât am vrut să-i spun; dar cum am sesizat din tăcerea lui că i se părea prea puțin, și mi se părea și mie la fel de insuficient, am adăugat: îți rămân dator, nu știi cât îți mulțumesc.

— Rămâi dator cu povestea, mai târziu, răspunse el, și tonul lui m-a făcut să-mi imaginez zâmbetul atât de alb ia celălalt capăt al firului: nu pretindea să-i spun povestea, nu mi-o spusese pe un ton imperativ.

— Da, mai târziu, am spus, și m-am gândit că, poate, le datoram deja multora o întâmplare ca plată a unei datorii, chiar dacă simbolică sau necerută, nimeni nu poate să ceară ceva despre care nu știe că există cuiva necunoscut, ceva ce nu știe că s-a întâmplat sau că se întâmplă și, de aceea, nici nu poate cere să i se reveleze sau să înceteze. Li datoram povestea acestui curios și neastâmpărat Ruiberriz și soțului Dean, care de-abia începuse să mă caute și voia să mă întâlnească; poate precarului și obositului Tellez și celor doi copii ai săi în viață, nici unuia dintre ei nu i-ar plăcea să o știe, dar poate că i-ar plăcea Mariei Femández Vera, rudă prin alianță doar, și fără îndoială, ar vrea să afle iritabilul Vicente, chiar dacă ar fi preferat să

spună el povestea și, în schimb, Ines ar fi îngrozită să o audă; poate i-o datoram și tinerei de la intrarea de pe Conde de la Cimera, care își întrerupsese discuția sau despărțirea ori săruturile, chiar dacă ea nu-și pusese întrebări despre o asemenea poveste și nici despre mine, fără îndoială; poate că i-o datoram până și recepționarului de la Wilbraham Hotel din Londra, îl deranjasem la ore târzii din noapte sau foarte de dimineață din această pricină. I-o datoram lui Eugenio, copilul, care probabil se întorsese acasă la el, dacă îl duseseră de acolo în prima noapte, în camera lui, el și iepurele lui dejucărie amenințați din nou de pașnicele avioane atârând de tavan, în timp ce dorm - oscilația inertă - visând acum greutatea mamei lui absente și tot mai ușoare, pasageră a unuia dintre aceste avioane, copilul fiind și el sub vrajă. Numai că vraja lui călătorea de-acum înspre propria ei dispariție și se va desface curând.

TELLEZ ȘI CU MINE AM AJUNS MAI DEVREME, ÎN mașina lui cu înfățișare oficială, dar Unicul ne-a făcut să aștep-tăm, cum se potrivește rangului și ocupației sale, presupun că mereu rămâne în urmă cu îndeletnicirile lui zilnice și că atunci când întârzierile se strâng prea multe își anulează în ultima clipă o întâlnire, regăsindu-și dintr-o dată și punctualitatea și programul, pentru mine această continuă instabilitate și metoda aleatorie de a o reduce ar fi un blestem, iar acum îmi dădeam seama de faptul că, deși eram la începutul zilei, puteam fi noi cei tăiați de pe listă, scuze formale și gata, un curtean și un negru pot fi oricând amânați. Pe când așteptam în salonașul cam rece, Tellez începu să mă piseze din nou cu ceea ce mă sfătuisese deja pe drum, adică să nu o întrerup pe Majestatea sa, dar nici să nu las loc pentru pauze în conversație, să vorbesc doar când sunt întrebat direct sau când sunt invitat să fac vreo expunere, să nu cumva să fac gesturi bruște ori să ridic vocea, pentru că lucrurile astea îl agasează și îl derutează pe Singur (așa a spus, „aga-sează”, am avut impresia că era de-a dreptul nepotrivit), cum să mă adresez lui atât la vocativ, cât și cu referire la persoana lui, cum trebuie să salut, cum trebuie să-mi iau la revedere, cum nu trebuie să staujos până când nu o face el și îmi face semn că am voie să mă așez la rându-mi, cum nu trebuie nici să mă ridic pentru nici un motiv dacă el nu se ridicase mai înainte, tot timpul drumului mă simțisem ca la școală ori ca înaintea primei împărțășanii, nu numai din cauza instrucțiunilor în sine, ci și din pricina felului și a tonului cu care bătrânul Tellez mi le dădea, cu un amestec de indulgență, dezaprobare, emfază și pesimism (nemulțumit de supuși și nemaifăcându-și prea multe iluzii), acum eram sigur că era expert în redactarea anunțurilor mor-tuare. Când mă văzuse apărând în poarta casei se uitase atent la mine din mașină, ca și cum înfățișarea mea ar fi fost hotărâtoare pentru el dacă să mă lase sau nu să urc (portiera din spate ținută deschisă cu mâna lui cu pete maronii de la bătrânețe, chipul mare și cercetător înclinat, sprâncenele de spiriduș arcuite a neîn-credere, m-am simțit ca o târfă îndelung examinată și măsurată de client înainte ca acesta să facă gestul umilitor cu capul, acel gest care semnifică „urcă”); și după ce am căpătat aprobarea lui, pe care desigur Ruiberriz îl asigurase că o merit, îmi făcu un gest mai curând nerăbdător cu mânerul stilat al bastonului pe care îl purta și făcuse o mișcare

ca pentru a se apăra când am intrat în sfârșit în mașină, bătrânii au o teamă permanentă ca nu cumva ceilalți să-i îmbrâncească din greșeală. Acum, în timp ce așteptam ca Unicul să ne primească, sejuca cu bastonul, și-l așeza pe genunchi ca pe o spadă neascuțită, alteori îl învârtea ținându-l între picioare, cu vârful pe podea, ca un compas închis. Nu eram singuri în încăperea: de când ne conduseseră, după ce ne controlaseră în salon, un majordom sau cum s-o fi chemând, stătea cu noi, nemișcat, un servitor, un om la toate, împopoțonat după moda veche (o epocă pe care nu știam între ce date s-o încadrez, omul era îmbrăcat în livrea verde-melon, pantaloni negri scurți până la genunchi, ciorapi albi și pantofi de lac, doar că nu purta perucă), un bărbat într-adevăr în vârstă, în comparație cu el Tellez părea un tinerel. Tellez îl salutase spunându-i: „Salut, Segarra”, iar el răspunsese bine dispus: „Bună ziua, domnule Tello”, cu siguranță bătrânii se cunoșteau din vremuri mai grele decât cele în care trăiam. Bătrânul avea părul foarte cărunt și pieptănat cu un fel de breton precum împărații romani și stătea într-o poziție oarecum marțială, de dreptți, lângă un șemineu decorativ, având pe peretele de deasupra o oglindă mare cu apele întunecate de timp; își schimba imperceptibil poziția din când în când trecându-și greutatea de pe un picior pe altul sau pentru a scutura cu mâna înmănușată vreo seamă sau un fir de praf de pe cealaltă mănușă care ajungea astfel, în mod inevitabil, pe prima

(mănuși albe, ca și ciorapii, care arătau precum ciorapii infirmierelor cu cusături grosolane); și cu toate că mi-am făcut griji pentru echilibrul și capacitatea sa de a rămâne astfel nemișcat în picioare, am dedus apoi că de atâta timp se obișnuise să stea astfel, încât s-ar putea să fi devenit starea lui naturală și să nu mai simtă oboseala (de altfel, lângă el era un soi de strapontină, probabil stătea pe ea când nu era nimeni în salon). Și, mai departe de noi, într-un colț, mai era un pictor senil, cu o paletă în mână, și în fața lui o pânză foarte mare, cu spatele la noi, întinsă pe un șevalet mic care făcea să pară foarte precară stabilitatea pânzei: nu ne dăduse nici o atenție, nici nu salutase, părea foarte concentrat asupra operei lui neterminate, poate că se concentra pentru a se folosi cât mai mult de timpul scurt în care își va contempla modelul. Nu avea pe cap bereta pe care o poartă atât de adesea pictorii, era îmbrăcat însă cu un fel de halat sau o pelerină de un albastru-bleumarin. Îi tremura puțin mâna cu care ținea paleta, și la fel mâna cu pensula când făcea un retuș

(probabil că avea o memorie bună), aveam impresia că acel gest nu era foarte ferm.

Tellez se uita la el din când în când cu o privire care exprima neplăcere și iritare, și după câteva minute îl întrebă, agitând pipa pe care și-o scosese din buzunarul hainei:

— Hei, maestre! Vă deranjează dacă fumez? Nici măcar nu se gândise să ne întrebe pe mine sau pe lacheul Segarra.

Pictorul nu-l băgă în seamă, așa că Tellez făcu un gest și mai disprețuitor (care semnifica până la ună ceva de felul „Ducă-se pe pustii”) și începu să se pregătească. Aduna tutunul în căușul pipei și îl îndesa cu degetul, iar câteva fire îi căzură pe jos. „Va fuma o pipă”, m-am gândit, „asta

poate dura mult, dar poate într-adevăr relațiile lui sunt foarte intime cu Unicul și, chiar dacă acesta vine, Tellez nu va stinge pipa”. Dar n-am îndrăznit să-mi aprind și eu o țigară. Domnul matusalemic travestit în livrea se apropie ezitând cu o scrumieră plină de ornamente, foarte grea, care stătuse până atunci pe consola șemineului inutil.

— Poftiți, domnule, vă rog, spuse, așezând-o cu mișcări foarte lente pe măsuțajoasă de lângă noi, mi-a fost teamă că nu avea să aprecieze corect distanța iar scrumiera avea să cadă, s-ar fi spart.

— Cum mai este pe-aici, Segarra? Profită Tellez de ocazie ca să-l întrebe.

— Nu știu, domnule Tello. Când ați sosit diimneavoastră, el își fletcheriza încă cerealele.

— Ce făcea? Întrebă Tellez uimit (îi mai căzurăcâteva fire de tutun pejos), cu toate că Segarra spusese ciudatul cuvânt cu naturalețe și familiaritate. Probabil că acela era salonul pentru vizitele apropiaților sau cele chiar neimportante (cu toții eram niște servitori, la urma urmei), probabil că acolo își înghesuia vizitatorii care nu contau, așa cum fac vedetele de muzică rock cu ziaristii.

Lacheul sau majordomul Segarra (habar n-am cum se numește acest fel de servitori) păru mulțumit de nedumerirea sau îngrijorarea pe care o stâmise și, de asemenea, satisfăcut că putea aduce o informație folositoare și totodată extravagantă.

Avea privirea optimistă și vioaie a cuiva care a văzut multe lucruri stranii, fără a le înțelege, și acest lucru îi conservase intacte curiozitatea neobosită și capacitatea de-a se entuziasma și de-a se uimi.

— A fletcheriza”, domnule, spuse, iar acum pronunță cuvântul ca între ghilimele, ridicând un deget înmănușat. Este o veche metodă de masticare foarte sănătoasă, care transformă solidul în lichid, a descoperit-o un anume Fletcher, de aici vine numele ei, iar în zilele noastre multă lume o redescoperă. Problema e că te dor un pic gingiile și că ia ceva timp. El o folosește doar la micul dejun, cu cerealele și oul fiert.

Tellez întoarse capul, o clipă, înspre pictorul de curte, să vadă dacă nu își ascuțise auzul pentru a asculta conversația, dar artistul cu pelerină era foarte ocupat acum (parcă nu-l ajutau brațele) să facă să stea mai dreaptă pe șevalet pânza în echilibru precar pe care nu o vedeam. Am început să vreau să văd pânza.

— Asta înseamnă că maxilarele sfârșesc prin a lichefia alimentele? Îl întreabă Tellez pe Segarra, îndesând cu degetul mare în pipă tutunul care mai cădea pejos. Găseam că tutunul acela era prea aromat cu whisky și poate cu mirodenii picante, un produs olandez, efeminat.

— Exact, domnule, și se pare că e mult mai sănătos decât prin metode mecanice. Se numește lichefiere anatomică, am auzit termenul acesta, la fel ca și pe primul pe care l-am folosit.

Servitorul parcă își cerea scuze pentru că își însușise fără voia lui acele cunoștințe.

— Deci așa, zise Tellez. Și ați putea dumneavoastră afla în ce stadiu se află această fletcherizare? Nu fiindcă suntem grăbiți, doar așa, să avem o idee.

— Desigur, domnule Tello, cum să nu, cu plăcere. Mă duc acum să mă interesez.

Cu pași infinit de înceți (cu toate că se mișca ceva mai repede decât atunci când greutatea scrumierei fusese cât pe ce să provoace o nenorocire), lacheul Segarra se duse spre una dintre cele trei uși ale salonașului cam rece (cu cât rămâneai mai mult acolo, cu atât ți se făcea mai frig), desigur nu spre ușa prin care intraserăm, ci spre cea mai aproape de el, de cealaltă parte a șemineului inutil. (Singurul perete fără nici o ușă avea, în schimb, o fereastră mare joasă și pătrată, care dădea o lumină foarte bună pentru a picta, de pildă.) Nu vreau să fiu lipsit de respect, nici nu afirm și nu insinuez nimic, dar adevărul este că în îndelungatele secunde în care Segarra cel atât de lent ținuse deschisă acea ușă, am auzit un zgomot greu de confundat de mini-fotbal venind din camera alăturată. Totuși, lui Tellez parcă nu-i atrăsese atenția, deși poate era surd la anumite zgomote, sau acesta cu deosebire nu-i spunea nimic familiar, fiind prea popular. Pictorul însă îl auzi, își înălță de două ori capul și îl întoarse, o mișcare ca de pasăre, dar imediat alese să ignore sunetul (care nu-l privea câtuși de puțin), ca să-și potrivească din nou paleta în mâna ce-i tremura la cea mai mică mișcare neașteptată sau prost coordonată. De parcă și-ar fi pictat propriul său portret.

Tellez părea că nu era prea interesat de mine și nici nerăbdător. Satisfacția lui era probabil să facă un serviciu, să mă aducă până acolo, să mă descopere, să poată recomanda pe cineva și să primească felicitările dacă acest candidat plăcea și era bun în meseria lui, doar atât, numai dacă nu cumva voia să-și petreacă dimineața la Palat, ocupat în acest fel nedeterminat. Pe când își aprindea pipa cu un chibrit, se uită la mine cu coada ochiului, ca și cum ar fi vrut să controleze dacă nu cumva îmi dădusem jos cravata sau dacă îmi murdărisem pantalonii în vrenie ce așteptam, aceasta a fost senzația mea (de altfel își plecaseră capul pentru a-mi cerceta destul de critic încălțăminte).

Eu mă străduisem cu adevărat să arăt bine, poate că eram prea dichisit, mă simțeam prea curat și parcă împachetat.

După câteva minute în care Tellez își fumase pipa foarte aromată (și mai aromată acum când era aprinsă) apărură iarăși Segarra, cu tunsoarea lui romană puțin răvășită, ca și cum cineva i-ar fi ciufulit părul cu o mișcare veselă, cineva mult mai înalt ca el, iar acum, când a deschis din nou ușa și a întârziat câteva secunde să o închidă, am fost sigur că auzeam șuieratul unui flipper, îl știau bine de când eram adolescent și, pe deasupra, genul acesta de obiecte nu se mai găsește, este deja un sunet care ține de trecut, mai bine întipărit și mai ușor de recunoscut decât cele care încă se mai aud și din acest motiv se tot schimbă. Am auzit o bilă rostogolindu-se și marcând multe puncte, și am sperat ca mașina să nu piardă partida. Segarra, când ar fi putut să ne spună ce avea de spus de la ușă și să evite să se mai deplaseze astfel, se apropie foarte încet de locul în care stăteam

— Născând o senzație de așteptare și puțină teamă irațională că nu va mai ajunge niciodată – și nu începu să vorbească decât atunci când ajunse lângă noi, un servitor perspicace:

— Procesul despre care v-am vorbit s-a încheiat cu bine acum o clipă, domnule Tello, nu vă îngrijorați, spuse. A trebuit să primească niște sindicaliști, dar aceștia tocmai pleacă și el vine înapoi.

Și într-adevăr, nici nu termină Segarra de vorbit, că se deschise a treia ușă și își făcu apariția Solitarul, cu pași mari și repezi, în urma lui mergea o domnișoară străduindu-se să nu rămână în urmă, din cauza fustei scurte și strâmte aproape alerga cu vârfurile tălpilor orientate spre exterior și tocurile înalte zgâriau pardoseala de lemn – lemn nobil fără îndoială – cu minuscule intarsii dreptunghiulare de marmură sau imitație de marmură.

Eu m-am ridicat imediat, mult mai iute decât masivul Tellez, căruia (am văzut chiar atunci) i se desfăcuse iarăși șiretul la un pantof, și acum fiica lui nu era prezentă ca să i-l înnoade la loc.

Pictorul, în ceea ce-l privește, era deja în picioare, dar când văzut intrând pe Cow-boy, își desfăcuse brațele precum o adolescentă exaltată, isterizată de apariția idolului ei (sau, poate,

— O imagine mai virilă – ca un luptător în colțul lui, așezându-se în gardă) cu atitudinea de zel artistic brusc accentuată. Eu arri salutat primul, bolborosindu-mi falsul nume (și am adăugat stângaci și din vârful buzelor: „la dispoziția dumneavoastră”), nu am putut să-l imit pe Tellez așa cum convenisem, și, bineînțeles, am uitat de reverența pentru care insistase atât; el, în schimb, după ce se ridicase, se aplecă atât cât îi îngăduia pieptul voluminos și luă cu venerație o mână a lui Only the Lonely cu amândouă mâinile lui, deși în stânga avea pipa aprinsă, cu care era cât pe ce să-l ardă. Fără îndoială că n-ar fi fost un dezastru, deoarece unul dintre primele lucruri pe care le-am observat a fost că Only You avea plasturi de plastic pe ambele degetele arătătoare, o arsură n-ar fi făcut decât să sfarme simetria. Efuziunile erau aproape să-l dea jos pe Segarra, prins din nefericire la mijloc, pe când începuse să se retragă spre locul lui, cu obișnuita lui încetineală de persoană aproape paralică. Unicul se așeză în dreapta mea, pe un fotoliu, iar domnișoara, înghesuită și ea la dreapta mea între noi doi, dar pe aceeași canapea pe care stăteam și eu (avea în mâini un blocnotes, un creion și un calculator de buzunar Texas, iar din buzunarul taiorului se vedea un telefon); Tellez, după ce se balansă puțin pe picioare, se lăsă să cadă din nou, cu greu, în fotoliul pe care stătuse mai înainte, în fața mea și aproape cu spatele la pictor, pe care Singurul îl salută de la distanță, fluturându-și mâna și adăugând: „Ce mai faci, Segurola”, fără a aștepta să-i răspundă: era nevoit să-l vadă zilnic, probabil că pictorul era un personaj iritant și el încerca să păstreze distanța. Singurus avea niște picioare lungi și subțiri pe care și le încrucișă imediat cu dezinvoltură (după care și le încrucișă și tânăra, din mimetism probabil, avea un fir dus la ciorap, care îi dădea un aer libertin, poate și-l agățase când se lupta cu sindicaliștii sau chinuind mașina de scris); am observat că purta un fel de șosete numite „executive”, prea transparente

după mine, se vedeau firele de păr de pe glezne; în rest era îmbrăcat ca un om de lume, cu pantalonii puțin șifonați în dreptul coapselor.

— Ai grijă, Juanito, îi spuse lui Tellez – ți s-a desfăcut șiretul de la pantof. Și indică pantoful cu degetul său cu plasture.

Tellez se privi atunci stupefiat, de la înălțime – capul lui din nou avea înfățișarea unei statuete-gargouille – apoi cu plictiseală, expresia cuiva confruntat cu o problemă imposibilă.

Mușcă din pipă.

— O să mi-l leg mai târziu, când mă ridic; dacă staujos nu risc să mă împiedic în el.

Solitarul se aplecă atunci înspre el, ca să-i spună la ureche – tot pieptul pe brațul fotoliului, mi-a fost teamă să nu cedeze – dar vorbi cu voce destul de scăzută, sau distanța între noi era prea mică, așa că am auzit ce-l întreba.

— Spune-mi, cine e? Ridicând ușor sprâncenele și agitându-și în aer degetele neliniștite.

— Am uitat pentru ce ați venit azi.

— E Ruiberriz de Torres: noul discurs, bâigui cel care mă boteza astfel, mușcând și mai mult din pipă (astfel cuvintele îi ieșiseră ușor printre dinți).

— Ah, da, Ruiberriz de Torres, spuse Cow-boy-ul calm și de data asta cu voce tare; și se întoarse spre mine.

— Să vedem ce poți să scii, interesul tău e să fii cu mare atenție.

Nu era nici o amenințare în tonul său, mai degrabă vocea lui era pusă pe glumă. Este prerogativa lui Only the Lonely să tutuiască pe oricine, chiar dacă nu-l cunoaște și fără deosebire de vârstă, condiție sau titlu, ierarhie și sex. E adevărat că obiceiul acesta este neplăcut, în locul lui eu aș renunța privilegiul de a tutui pe toată lumea. Eu mă hotărâsem să-i spun dumneavoastră și „domnule”, când aveam să mă adresez lui și, atunci când mă refeream la el, „domnul”. Mi s-a părut că era o adresare destul de respectuoasă și că n-aveam cum să mă încurc în ea și, oricum, mi-era egal dacă Tellez avea să mă dojenească.

— Toată atenția din lume, domnule – am spus. Am să urmez cuvânt cu cuvânt indicațiile pe care veți binevoi să mi le dați. La dispoziția dumneavoastră. Mi s-a părut că prima frază îmi ieșise destul de senină și atentă, cu toate că el nu părea infatuat, nici prea ceremonios. M-am gândit că ar fi fost mai bine să nu ie spun pe ultimele, dintr-odată „la dispoziția” îmi sună rău, parcă era prea servil.

Only You se îndreptă pe fotoliu (rămăsese înclinat după ce îi vorbise în șoaptă curteanului său), de parcă, în sfârșit, și-ar fi îndreptat atenția asupra lucrului pentru care eram acolo. Își așeză mâinile pe genunchii încrucișați (fără efort, avea brațele foarte lungi) și spuse îngândurat, deși vorbind foarte animat):

— Uite, Ruiberriz, să trecem direct la subiect: adevărul e că m-am săturat să nu mă cunoască nimeni după douăzeci de ani.

Nu pentru că aș crede că lumea citește sau dă prea multă atenție discursurilor mele, dar totdeauna trebuie să începi de la un capăt, nu sunt prea multe moduri posibile de-a mă face cunoscut fără a cădea în ridicol,

majoritatea nu sunt pentru mine. Sigur este însă că nimeni nu poate să înghită discursurile de o bună bucată de vreme, și nu-i reproșez asta nimănui, din moment ce și pe mine mă plictisesc de moarte. Spusese „de o bună bucată de vreme”, ceea ce nu mi-a sunat drept ceva foarte elevat; cred însă că „să-mi înghită” putea fi suportat, totuși. Cei din guvern au numai intenții bune, ca să nu mai vorbim despre scriitori.

Prea multe bune intenții, desigur, când îmi fac vreo lucrare neînsemnată se umplu de glorie regală sau de ceea ce cred ei că e gloria regală, ca niște păuni. Se iau unii după alții, n-a fost niciunul care să nu vrea să vadă vreun discurs anterior, când li se dă comanda, și totul devine... Cum se zice, Juanito?

— Un cerc vicios? Sugeră Tellez.

— Nu, dragă, cum era să nu știu asta, răspunse Unicul.

Altceva. Ceva ce se învârte repetându-se și în final se întoarce la loc.

— Eterna întoarcere? Un compas? Sugeră, ezitând de data asta, Tellez.

— O busolă? Se lăsă să-i scape domnișoara din neatentie, dintr-un fel de oportunism. Nu ne fusese prezentată deloc. Avea picioare frumoase, cu coapsele pline, unul dintre ele pus în evidență de firul rupt, nu era de mirare să i se ducă firele la ciorapi.

— Nu, ce tot spuneți, nimic de felul acesta, care e legătura?

Altceva, da, dragă, rotația completă și din nou unde am fost.

Am văzut cum pictorul Segurola ridică brațul, cu pensula în mână, ca un elev silitor, care știe răspunsul la lecție. Acest gest însemna că acum asculta cu adevărat, poate pentru că îl privea pe Singur cu intensitate și fără încetare - o privire de foc - era de dorit să-l fi privit așa fiindcă era modelul picturii sale.

Singurus îl văzu și el și își ridică bărbia spre el cu un gest de plictiseală și fără entuziasm, ca pentru a-i spune: „la să vedem ce mai zici și tu”.

— Roata norocului? Întrebă atunci Segurola, nu fără speranță și cu un aer renascentist.

Solitarul lăsă brațul să-i cadă, un gest de descurajare față de artistul plastic.

— Da, dragă, și ruleta rusească și un satelit, nu poate fi adevărat-spuse. Bine, mi-e indiferent, și cum spuneam: euâmi dau seama că personalitatea mea, așa cum sunt, nu este cunoscută și poate că mi-e dat să rămân așa până la sfârșitul vieții; dar cât trăiesc, nu pot să nu mă gândesc că, așa cum se petrec lucrurile acum, am să rămân în istorie fără însușiri sau, și mai rău, fără vreo însușire, ceea ce echivalează cu a spune fără caracter, fără o imagine limpede și ușor de recunoscut. N-aș vrea ca oamenii să-și aducă aminte de mine numai în fraze ca „Era foarte bun” sau „A făcut multe pentru țară”, deși nu e rău, nu mă pot plânge, alții nu au avut parte nici măcar de asta, și aprecierile astea cred că am să le pot păstra până la moartea mea. Dar nu este destul, cât timp aș putea schimba ceva, de la un timp mi-am tot frământat mintea cu problema asta și nu știu cum să procedez, mi-e greu după atâția ani. N-aș vrea să-mi pătez numele, cum se spune acum, dar nu pot să nu mă gândesc la faptul că sunt mai prezenți în

memoria oamenilor cei șovăitori sau care au trădat ori au ucis ori au dovedit cruzime; cei care au fost de-a dreptul nebuni sau au avut o viață destrăbălată, cei care au suferit mult ori și-au tiranizat supușii, au abuzat de putere sau au făcut scandaluri, cei mult prea nefericiți, țicniți și panași cei lași, Barbă Albastră. Într-un cuvânt, cei mai ticăloși. Acesta a fost exact cuvântul pe care l-a folosit, dar adevărul este că în contextul acela nu era șocant, și chiar a sunat convingător, retoric vorbind. În toate țările se întâmplă la fel, e suficient să treci în revistă istoria fiecăruia: cu cât o târăsc mai mult în noroi, cu atât sunt mai memorabili. Nu vreau să rămân în istorie în postura de regretatul, nu ar fi corect să li se joace un asemenea renghi celor care vin după noi.

Tăcu un moment, ca și cum și-ar fi contemplat propria ceremonie de înmormântare și ar fi văzut viitorul care îi aștepta pe cei care aveau să-i urmeze. Își ținea în continuare mâinile pe genunchiul drept, dar expresia lui se schimbase într-o ușoară melancolie, nostalgie față de el însuși, anticipându-și dispariția din această lume. Eu nu trebuia să întrerup, dar nici să las loc tăcerilor, Tellez îmi recomandase asta. Am așteptat puțin și încă puțin. Aveam deja o frază pregătită, când, în sfârșit, Tellez vorbi:

— Dar nu puteți din această pricină să comiteți fapte rele, nici să vă atrageți nenorociri, Domnia Voastră, îi spuse, ușor îngrijorat. Adică abuzuri, corectă imediat sensul nepotrivit.

„Doamne Sfinte, îi zice Domnia Voastră”, m-am gândit, „acest om este într-adevăr un exaltat.”

— Nu te îngrijora, Juanito, nici nu mă gândesc la așa ceva, îi răspunse Cow-boy-ul, dându-i ușor peste mână cu unul dintre degetele lui bandajate cu plasturi: îl lovi cam tare peste mâna ce ținea pipa, care zbură fumegând prin aer. Am văzut cum Segarra se uita la ea în aer, foarte îngrozit (cu două degete înmănușate duse la gură), disperat ca nu cumva să cadă în capul sau pe costumul de om de lume al lui Only the Lonely (dacă ar fi fost mai tânăr s-ar fi repezit să o prindă din zbor). Din fericire, se lovi de scrumieră, care-și dovedi avantajul de a fi un obiect enorm; ricoșă de două ori și, dintr-un noroc formidabil, nu se crăpă, așa că Tellez reuși s-o recupereze ca o minge rătăcită de ping-pong și pe loc scoase un chibrit și o aprinse iar, în timp ce el și Only You, domnișoara și cu mine, Segurola și Segarra, de la distanță, hohoteam cu toții scurt la unison. Râsul fetei era cel mai exagerat: era cât pe ce să-i iasă din buzunarul taiorului telefonul, din pricina zgâlțâielii puțin isterice a trupului ei scuturat de hohote, și mi-a fost teamă că avea să-l agaseze pe Unic cu mișcările ei bruște. Apoi acesta își urmă firul ideilor, era unul dintre acele personaje care nu pierd șirul și de obicei sunt redutabile: Dar asta nu vrea să spună că, în cele câteva ocazii când trebuie să-i vorbesc lumii, n-aș vrea să fiu mai bine înțeles și mai ușor de recunoscut. Desigur, nu crede nimeni că eu scriu aceste discursuri, de fapt e de-a dreptul fantastic: toată lumea știe clar că nu le scriu eu, și cu toate acestea le păstrează și le tratează ca și cum ar fi cu adevărat cuvintele mele și ar oglindi propria mea gândire. Ziarele și canalele de televiziune afirmă cu atâta liniște că eu am spus cutare lucru sau că nu am amintit de altul, și simulează că există în ele o semnificație

deosebită, mimează înțelegerea printre rânduri și se prefac că văd acolo aluzii incerte sau chiar reproșuri, cu toate că ei sunt cel mai bine situați pentru a ști că, dintre toate discursurile pe care le-am citit în toți acești ani, nu sunt cu adevărat autorul nici unuia, cel mult l-am aprobat, sau nici măcar eu, ci Casa regală; că am subscris, cel mult, sau mi-am însușit (un simplu nihil obstat, atât) niște cuvinte care niciodată nu sunt ale mele, ci ale altcuiva, sau ale mai multora, sau ale acestui lucru vag numit instituție, în realitate cuvintele nimănui. Toate astea sunt o simulare extraordinară, la care ne pretăm cu toții, începând cu mine și până la politicieni și de la ziaristi până la puținii cititori sau telespectatori, cetățeni atât de naivi sau cu atât de multă bună-credință, încât sunt atenți la ceea ce se presupune că spun și gândesc.

Singurul făcu o pauză, sau mai curând rămase din nou tăcut, în timp ce își mângâia tâmpla cu un gest gânditor. Am văzut că plasturele de la arătătorul mâinii drepte i se desprinsese ușor din pricina acestei mângâieri inconștiente, m-am întrebat ce s-ar vedea de sub el dacă s-ar dezlipi de tot: o tăietură, o arsură, o rană, mercurucrom, un furuncul, o bățatură de la jocul de mini-fotbal, de la flipper? M-am supărat pe mine însumi fiindcă gândeam așa, ar trebui să fie foarte împătimit de asemineajocuri ca facă bățături de la ele. Pe mine încă mă amuză și mă relaxează, dar n-am timp să le joc, cum să aibă timp de așa ceva Singurus, mereu atât de ocupat și instituționalizat, presupunând, prin absurd, că i-ar plăcea asemenea distracții. Am alungat ideea lipsită de respect, poate că și le făcuse la schi sau strângând prea multe mâini. M-am întrebat dacă se cuvenea să lasăm o asemenea pauză în conversație sau trebuia s-o umplem cumva. Dar de data aceea domnișoara m-a salvat de la ispita de a vorbi (firul rupt de la ciorapul ei înainta și, mai mult decât ușor libertină, începea să pară chiar dezamățată):

— Ei bine, domnule, eu sunt dintre persoanele atente: atât în presă, cât și la teledifuziune vă sorb cuvintele. Chiar dacă nu le scrie Domnia Voastră, contează enorm faptul că Domnia Voastră le spune; chiar și mie, care vă văd zilnic în persoană și știu ce faceți și ce atitudine aveți față de multe lucruri, mi-e greu să nu le iau ca atare când vă văd pe ecran, chiar dacă nu înțeleg tot timpul despre ce e vorba.

Vorbea cu el cu aceeași formulă de politețe, Domnia Voastră, care nu știu dacă era regula sau influența trecătoare a felului de a vorbi al lui Tellez.

— Tu ești foarte drăguță și loială, Anita, răspuse Solitarul, fără a-i da prea multă importanță.

— Și pe mine mă interesează, Domnia Voastră, și vă înregistrez adesea pe video, când apăreți la televizor, ca să vă studiez expresia în timp ce gândiți cu voce tare, spuse atunci pictorul, din colțul său de școlar pedepsit, propulsat și el la Domnia Voastră, imitându-i pe ceilalți.

— Tu ești un artist cu mintea dusă, Segurola, îi răspuse Cow-boy-ul, dar printre dinți, așa că pictorul nu auzi bine: de altfel, își duse o mână pâlnie la ureche, uitând că avea pensula în ea, își murdări puțin urechea, și-o șterse cu o cârpă murdară.

Toți, cu excepția lui, am hohotit din nou scurt, dar ferindu-ne de data asta. Era limpede că pictorul îl irita foarte tare pe modelul lui. Bine, și cum spuneam: n-am nimic contra acestei farse, fără îndoială necesară; așa a fost întotdeauna și, mai ales, așa trebuie să fie în aceste vremuri, în care noi, personajele publice, avem îndreptate spre noi, neîncetat, ochiul și urechea lumii, multiplicat de mii de camere de filmat și de microfoane, la vedere sau ascunse, un adevărat chin, nu știu cum de nu ne sinucidem cu toții. Ci multe ori mă simt ca un... Cum se spune, Juanito?

Știi, o chestie din alea de la microscop. Și schiță un cerc minuscul cu degetul mare și cu arătătorul, uitându-se prin el, pieziș, spre scrumiera cu chibrituri și fire de tutun.

— Un fir de tutun sugeră Tellez, fără a face nici cel mai mic efort de imaginație?

— Nu, dragă, nu, pe ăsta îl am aici, în fața mea.

— O insectă? Încercă din nou.

— Nu, ce insectă, ce tot spui!

— O moleculă? Se hazardă domnișoara Anita.

— Ești pe-aproape, dar nu e asta.

— Un virus? Întrebă majordomul Segarra, de la postul lui de lângă șemineul inutil. Își ridicase reverențios mânușa albă.

— Nu, nici asta.

— Un fir de păr? Strigă Segurola de lângă șevaletul lui, scormonind, desigur, prin niște amintiri de la școală.

— Ei, fir de păr, nici un fir de păr, lasă-mă în pace.

— O bacterie? Am cutezat până la urmă să vorbesc și eu.

Only the Lonely nu era chiar sigur, dar părea deja că se săturase de nepriceperea noastră.

— Bine, fie și asta. Ca o bacterie sub microscop, să zicem, mi-e totuna. E un lucru total absurd: cu atâta supraveghere și studiu, să nu fiu cunoscut cu adevărat și personalitatea mea să rămână vagă; și, din moment ce totul e o farsă, de ce să nu putem dirija noi ceva mai mult această farsă și să o facem cum vrem noi, așa încât să prezentăm niște calități mai clare și ușor de recunoscut pentru generațiile contemporane și mai memorabile pentru cele viitoare – m-am întrebat dacă acum folosea pluralul maiestății sau dacă, din amabilitate, ne cuprindea și pe noi în aceste fraze și în proiectele lui: curând, n-am mai avut nici o îndoială – eu nu n-am habar de felul în care sunt văzut, nu știu care este imaginea mea în primul rând, imaginea predominantă, și aceasta, să nu ne mai prefacem, înseamnă că nu am niciuna, din păcate. Cum să spun, eu nu am o imagine artistică și, să nu ne mai prefacem, asta e, până la urmă, cea mai importantă chiar în timpul vieții mele, chiar în timpul cât trăiesc. Prin urmare un prim sau unul dintre primii pași ar putea fi discursurile mele, nu cred că afirmațiile incerte și lipsite de conținut pe care faptul că reprezintă o instituție mă obligă să le rostesc, nu pot totuși să fie spuse într-un fel mai personal, cum să spun, da, mai puțin birocratic și mai artistic, într-un fel care le atrage atenția oamenilor și să-i uimească, să-i facă să creadă că dedesubt există multă substanță, vreau să

spun există un om care le are pe ale sale, un om destul de frământat, purtându-și propria-i dramă ascunsă. În imaginea mea publică nu se vede nici o drama, n-are rost să nu recunoaștem, și vreau să se întrezărească măcar puțin mister artistic. Asta cred că vreau, înțelegi, Ruiberriz? Ți spun exact ce gândesc.

Acum era neîndoielnic faptul că era rândul meu să vorbesc, mi se adresase mie, cu numele meu, care nu era de fapt al meu.

— Cred că înțeleg, domnule, am spus. Și care este imaginea pe care v-ar plăcea să o aveți, sau care să se întrevadă? Pentru care ați înclina dumneavoastră, dacă îmi permiteți să vă întreb?

Am văzut o urmă de dezaprobare în ochii larg deschiși ai lui Tellez, desigur pentru că mă adresasem majestății sale cu dumneavoastră, care, după Domnia Voastră al celorlalți, îmi suna nepotrivit până și mie, totul este foarte ușor de contaminat, oamenii pot fi convinși de orice. Pipa pe care o fuma părea veșnică, de parcă tutunul ars s-ar fi regenerat și s-ar fi consumat de mai multe ori.

— Nu sunt sigur, răspunse Only You, mângâindu-și acum cealaltă tâmplă – tu ce crezi, Juanillo? Ar fi multe modele de urmat, dar ar fi bine să existe o anumită autenticitate în farsa noastră, vreau să spun o legătură cu adevărul caracterului meu și al faptelor mele. De exemplu, mai nimeni nu știe că eu sunt foarte indecis. Mă îndoiesc adeseori de orice, nu-i așa că tu știi foarte bine, Anita? De multe ori mă bucur că majoritatea deciziilor îmi vin deja luate de altcineva, într-o altă epocă, altfel viața mea ar fi fost o continuă oscilație, o adevărată confuzie, sufletul meu un du-te-vino neconținut. De îndoit, mă îndoiesc până și dejustețea instituției pe care o reprezintă, aproape nimeni nu și-ar imagina asta, în mod sigur.

— Cum adică, domnule? Nu m-am putut abține să întreb în strădania mea de-a nu lăsa nici o pauză în conversație, altfel spus, de-a o lua înaintea lui Tellez, această ultimă frază era imposibil să fi fost pe placul lui: de fapt, se îndreptă pe fotoliu și mai mușcă o dată din pipa lui atât de torturată.

— Da, nu sunt convins de rostul ei, poate că am folosit cuvântul „justiție” fără să mă gândesc prea mult, acesta e un concept dificil, subiectiv, întotdeauna împotriva a ceea ce se vrea a fi și se pretinde că este, și, desigur, niciodată nu este predominant, cel puțin nu în această lume, pentru ca acest lucru să se întâmple, cel condamnat de justiție ar trebui să fie absolut de acord cu condamnarea lui, și foarte rar se întâmplă asta, doar în cazuri extreme de remușcare nu îndeajuns de credibile. Și chiar așa spune că atunci când se întâmplă, este numai pentru că i-au convins pe condamnat să renunțe la propria sa idee de justiție, l-au convins prin amenințări sau prin argumente, e totuna, și l-au făcut să adopte punctul de vedere al celui alt, al adversarului, al celui favorizat de judecată, sau punctul de vedere comun, al societății timpului său și, să nu ne înșelăm singuri, cel ce aparține societății nu aparține propriu-zis niciodată nimănui, ci exclusiv timpului: punctul de vedere comun tuturor, sau majorității, nu-i este niciodată propriu nimănui, decât în măsura în care fiecare dorește să nu rămână în afara mulțimii și

ajung cu toții la un compromis. Să zicem că aceasta este o simplă concesie a subiectivității, un fel de aranjament.

Nici un condamnat nu va exclama cu satisfacție și ușurare: „Justiția a triumfat”. Asta ar însemna întotdeauna: „Justiția a coincis cu mine și cu convingerea mea anterioară”. Condamnatul va spune cel mult: „Mă supun sentinței” ori „Accept verdictul”. Dar nu este totuna să accepți sau să respecti și să fii pe deplin de acord, mai mult, dacă un lucru ca dreptatea obiectivă ar exista într-adevăr, atunci n-ar mai fi nevoie de procese și condamnării înșiși și-ar cere condamnarea, în realitate nu ar exista delict. Nu s-ar comite sau, mai bine spus, nu ar exista conceptul de delict, nimic nu ar fi un delict, pentru că nimeni nu face nimic convins de nedreptatea aceluia lucru, cel puțin nu în momentul în care o face, ideea noastră de justiție variază în funcție de necesitățile noastre și considerăm întotdeauna că ceea ce e necesar e, probabil, și drept. Și, oricât ciudat ți s-ar părea, îți spun ce gândesc.

Mi-am dat seama că avea dreptate adevăratul Ruiberriz de Torres: Unicul avea idei, dar îi era greu să le dea o formă. Il urmărisem până la penultimele lui fraze și acolo am pierdut șirul.

— Hm, Domnia Voastră! Încercă Tellez să profite de acea pauză, voia probabil să-i atragă atenția, dar Singurul relua imediat, de data aceasta fără întreruperi, că se avânta din nou și el nu pierdea șirul, chiar dacă noi îl pierdeam:

— Dar, cum spuneam: eu nu sunt convins că unui bărbat sau unei femei nu trebuie să-i fie hotărâtă profesia încă de la naștere sau chiar mai dinainte, sau destinul, dacă vreți, să-i spunem pe nume – acum era evident că ni se adresa tuturor. Nu cred că este drept pentru el, și fără îndoială că nu este drept pentru cetățeni, care în mod normal nu au nimic de spus despre asta. Dar asta nu mă deranjează prea mult, și cetățenii când vor ei ne decapitează, fac asta oricum ar fi, și se revoltă. E adevărat că nimeni nu este întrebat dacă vrea să se nască pe această lume, și oamenii trebuie să se nască. E adevărat că nu suntem întrebați dacă vrem să aparținem țării căreia îi aparținem, sau să vorbim limba pe care o vorbim, sau să mergem la școală, nimeni nu ne întreabă dacă dorim să avem frații și părinții care ne-au fost sortiți. Încă de la început, tuturor ni se impun anumite lucruri și totul ne este interpretat, până ajungem la o vârstă relativ înaintată, mai ales mamele interpretează nevoile și dorințele copiilor mici și ani de zile hotărăsc în locul lor conform criteriilor îor de interpretare. „Cine îl va mai interpreta pe copilul Eugenio, cine va hotărî oare în locul lui”, mi-a trecut prin minte gândul, într-o străfulgerare. Este bine așa, până la acest punct este normal, pentru că așa se întâmplă și nu ai de ales, nu ne naștem cu păreri, chiar dacă ne naștem având dorințe, după cum se pare (dorințe primare, bineînțeles). Dar mă întreb dacă, dincolo de acest punct, se poate desena traiectoria vieții cuiva, mai ales în cazuri extreme, cum sunt ale noastre. Gravitatea problemei este remarcabilă, reflectați la asta. Să reprezinti această instituție înseamnă, înainte de orice, o pierdere imensă a libertății personale și, în al doilea rând, o pierdere și mai mare din timpul în care trebuie să te gândești la ceea ce nu

ești obligat să te gândești și acest lucru este esențial în viața oricui, oricine ar fi, mie cel puțin mi se pare esențial și de maximă importanță să te poți gândi la orice, să-ți lași mintea să umble în toate părțile. Presupune și să te transformi în ținta principală a bandelor de criminali și a asasinilor singuri, care vor să te omoare pentru funcția ta, brusc, pentru niște motive abstracte, și nu pentru ce ai făcut sau, dimpotrivă, ceea ce n-ai făcut. Lar asta, dincolo de riscul cu care ajungem să ne obișnuim, mi se pare un adevărat dezastru personal: e totuna ce face cineva și cum o face și grija cu care o face, totdeauna se va găsi cineva care va voi să-l omoare, vreun megaloman, vreun smintit, vreun asasin plătit, oameni cărora e posibil să nu le fim antipatici. Să mori așa, fără să meriți, fără să-ți fi meritat prin ceva moartea asta, doar pentru că te numești într-un anume fel. La urma urmei, e o moarte ridicolă. Chipul lui Singurus se întuneca, deși nu-și schimbase poziția, își ținea în continuare mâinile pe genunchii încrucișați și doar din când în când îi părăsea pentru a-și atinge tâmples, una sau cealaltă, bieteles lui tâmples. „Disprețul mortului față de propria lui moarte”, îmi trecu prin minte brusc. Ridurile de pe frunte i se accentuau. Presupune, de asemenea, să ai tot timpul în jurul tău un alt grup de posibili asasini care, mai mult pentru solda lor de mercenari decât din fidelitate sau convingere, vor încerca să-ți apere viața în loc să atenteze la ea și poate că îiucid pe alții în misiunea lor bine plătită, viața noastră contra vieții celorlalți, dar uneori cei care ne apără se grăbesc, au ordin să se grăbească și mereu vor fi îndreptățiți să o facă. Presupune, de asemenea, să nu fie alegerea ta cu cine să ai relații și cu cine nu, să fii obligat să le strângi mâna unor supuși de care ți-este silă și să faci compromisuri cu ei, să te prefaci că nu știi ce au făcut sau au intenționa să facă cu cei mai mici decât ei sau cu cei asemenea lor. Presupune și să ierți ceea ce nu poate fi iertat. Și să te prefaci, evident, să te prefaci în orice clipă; și în timp ce te prefaci, să strângi mâini pătate de sânge, și astfel se murdăresc puțin și ale tale, dacă nu cumva sunt murdare încă de la început, de la nașterea noastră și chiar de dinainte. Nu știu dacă există locuri în care poți să nu ai mâinile pătate, uneori mă gândesc că se poate, în toată istoria nu s-a pomenit nici un guvernator sau rege care să nu fi dus povara unor morți, în mod direct și, dacă nu, măcar indirect, așa a fost întotdeauna și peste tot. Uneori a fost de ajuns să nu intervină pentru a le împiedica sau să nu vrea să știe de ele. Dar asta e deja suficient pentru a nu fi nevinovat.

Solitarul tăcu. Anita se încrunta imitându-l fără a-și da seama pe șeful ei, își încleșta fălcile făcând să-i apară încrețituri în jurul buzelor. Segurola tremura cu paleta în mână, mai tare decât de obicei, din fericire, Cow-boy-ul nu îl vedea și era agasat din această cauză, deși poate că se agasase pe el însuși ce gândurile lui neobligatorii și rătăcitoare. Segarra își ținea foarte deschiși ochii optimiști și vii, ochii cuiva care niciodată nuf înțelege nimic pe de-a-ntregul, și nu mai stătea așa de țeapăn, îfi sprijinise o mână înmănușată pe speteaza fotoliului de lângă el.

Tdlez își golea în sflrșit pipa istovită, lovind-o de scrumieră cu gesturi mici, și mormăia cu rigiditate:

— Nu e chiar așa, nu e chiar așa, prea multe scrupule vă faceți, nu trebuie să vă chinuiți mintea, domnule, gândindu-vă la lucruri ipotetice și improbabile. În plus, nu poți fi răspunzător de ceea ce nu știi sau de ceea ce afli când e deja prea târziu, și Domniei Voastre nu i se povestește totul.

— Nici nu e nevoie, să știți, interveni Anita silitoare – oricum are prea multe pe cap.

— Nu? Zise Only the Lonely repede (deși nu destul de iute pentru a împiedica intervenția matematică a domnișoarei). Ești sigur de asta, Juanito? Un vânător poate merge la vânătoare și poate trage cu pușca la întâmplare și de la distanță. Ucide fără măcar să știe un băiat care dormea în tufișurile din pădure și care nu scoate nici un strigăt când îl pătrunde glonțul, moare în somn: vânătorul nu știe ce a făcut, poate nu va afla niciodată, dar lucrul e făcut: băiatul nu a murit de la sine. Un șofer dă peste un trecător într-o noapte, îl lovește, e grăbit, îi e frică sau e beat, chiar și așa frânează puțin, stând la îndoială; vede în oglinda retrovizoare că victima lui se ridică șovăind pe picioarele nesigure, nu s-a întâmplat o nenorocire, răsuflă ușurat și conduce mai departe. După câteva zile o hemoragie internă îl bagă pe pieton în mormânt, șoferul nu află, poate nu va afla niciodată, dar lucrul e făcut: trecătorul n-a murit de la sine. Sau, și mai la întâmplare, și mai fără voie: un medic îi dă un telefon unei femei bolnave, ea nu e acasă și răspunde robotul, el lasă un mesaj banal și uită să apese butonul care închide telefoanele astea modeme – Only You arată cu un deget spre cel pe care îl avea în buzunar Anita, care îl scoase imediat, ca și cum ar fi fost gata să facă o demonstrație, dacă avea ocazia – și pe urmă (a rămas cu gândul la ea), medicul comentează cu asistenta lui diagnosticul fatal al feriei, căreia deocamdată se gândise să-i dea speranțe sau să nu-i spună nimic. Comentariile lui de compasiune și cele ale asistentei lui se înregistrează pe caseta din aparatul bolnavei, care, ascultându-le, se decide să nu mai aștepte durerile atroce și lentă destrămare și își pune capăt zilelor în aceeași noapte. Medicul poate să afle niciodată, mai ales dacă pacienta lui locuiește singură și nu-i trece nimănui prin minte să asculte respectiva casetă. Dar lucrul e făcut: bolnava nu a murit de boala ei, n-a murit de la sine.

„Sau dacă ia cineva caseta”, m-am gândit, și de data aceasta gândul mi-a venit mult mai încet, „dacă cineva o fură, medicul însuși sau asistenta, care și-au dat seama, chiar dacă e prea târziu. Sau dacă discuția lor n-a fost inocentă, ci o prefăcută compasiune, dacă o cunoșteau amândoi pe pacientă și avcău ceva împotriva ei, sau pur și simplu le stătea în cale”.

— Dar asta ni se poate întâmpla tuturor, protestă Tellez, nu numai conducătorilor, o dovedesc chiar exemplele date. Singurul lucru sigur ar fi să nu spui și să nu faci niciodată nimic, și chiar și în acest caz: se poate ca lipsa oricărei activități și tăcerea să aibă aceleași efecte, rezultate identice sau, cine știe, chiar mai rele.

— Nu mă consolează deloc, Juanillo, să știu că acesta e mersul lucrurilor, că nimic nu poate fi stăpânit – îi răspunde Unicul, acum având pe chip semne evidente de îngrijorare, parcă dintr-odată i se încleiasse gura. E ca și cum mi-ai spune, la moartea unui prieten: „Bine, în fine, așa este mersul

lucrurilor, toți suntem datori cu o moarte”, asta nu m-ar consola. Nu e tolerabil ca pentru asta să-ți moară prietenii, este intolerabil să moară. Tu ai pierdut recent o fiică, iartă-mă că ți-o amintesc, și faptul că știi că acesta e mersu! Lucrurilor nu cred că te-a ajutat prea mult, nici nu te-a consolată. Cât despre mine... Ceea ce fac eu sau ceea ce nu fac are urmări mai acute decât ceea ce ar face oricine altcineva, este mai grav, slăbiciunile sau erorile mele le pot dăuna multora, nu numai unui băiat adormit sau unui trecător sau unei femei condamnate la moarte de boala ei. Oricare faptă a mea poate avea repercusiuni importante și în lanț, de aceea avem atâtea ezitări totdeauna. Oricare dintre faptele noastre le poate schimba viața unor oameni, iar eu nici măcar nu-i cunosc sau îi cunosc prea puțin. Și cu toate acestea, realizez faptul că fiecare viață e unică și fragilă. Se întoarse și mai mult spre mine, se uită] un moment prin mine și adăugă: '

— E insuportabil ca persoanele cunoscute de noi să rămână în trecut.

T611ez își scoase punga cu tutun aromat și începu să-și pregătească o altă încărcătură pentru pipă ca și cum ar fi vrut să disimuleze, printr-o operațiune manuală, vocea care avea să-i sune înecat. (Poate și pentru avea ocazia de a-și coborî privirea.)

Spuse foarte rar, cu un fel de lene, în timp ce-și umplea pipa:

— Nu trebuie să-mi cereți iertare, domnule. Îmi aduc eu aminte în fiecare clipă, Domnia Voastră nu mi-a amintit nimic.

Lucrul cel mai intolerabil este să rămână trecut cineva pe care ți-l amintești ca viitor. Dar singura soluție la ceea ce spuneți, domnule, e ca totul să se termine și să nu mai fie nimic.

— Nu mi se pare o soluție rea câteodată - răspunse Singurul, și Tellez probabil că socoti acest răspuns mult prea nihilist pentru ca aceia care erau de față să-l audă rostit de o gură atât de distinsă, deoarece reacționă imediat, încercând să detumeze discuția de la acel subiect, și spuse:

— Dar să ne întoarcem la preocuparea noastră, domnule, cu voia Domniei Voastre. Ce v-ar plăcea să se întrevadă din adevărata personalitate a Domniei Voastre, în afară de ezitări, care nu știu dacă vor fi bine primite? Ruiberriz are nevoie de indicații.

În acel moment se deschise ușa pe care intraseră Singurul și Anita, și apărură o femeie de serviciu, destul de bătrână și cu o înfățișare primitivă și ursuză. Ținea în mâini un pământ de pene și o mătură și aluneca, puțin încovoiată, pe două cârpe pentru a nu călca pe pardoseală cu tălpile încălțărilor, din care pricină înainta foarte lent, ca un schior pe zăpada bătătorită, cu un băț foarte lung și altul foarte scurt. Ne-am întors cu toții stupefiați privind interminabila traiectorie a femeii cu părul alb și despletit care le dă un aer atât de bătrân femeilor în vârstă, și discuția rămase, pentru un minut sau două, în suspensie, pentru că femeia fredona cu o voce afonă în timpul mersului ei ca teleghidat; atunci când în sfârșit ajunse în dreptul lui, Segarra o prinse de braț cu mâna lui îmbrăcată cu mănușă albă - brusc arăta ca o gheară - și-i spuse ceva în șoaptă în timp ce arăta spre noi. Femeia avu o tresărire, se uită la noi, își duse o mână la gură ca pentru a-și înăbuși o exclamație fără cuvinte și își grăbi pașii cât de mult putea, până dispărură pe

prima uşă, pe care intrasem eu și Tllez în urmă cu ceva timp. „Avea o înfățişare de o vrăjitoare”, m-am gândit, „sau poate de banshee”: această ființă supranaturală din Irlanda, care le anunță familiilor că unul dintre membrii urmează să moară. Legenda spune că uneori boește ca de înmormântare în timp ce își piaptăna pletele, dar cel mai adesea țipă sau scoate gemete sub ferestrele casei aflate în primejdie, cu o noapte sau două înainte să se întâmple moartea pe care o prevestește. Femeia de serviciu fredonase ceva imposibil de recunoscut, nu ajunsese să scoată țipătul sau geamătul sinistru și nu era noapte, m-am gândit: „Nu cred ca această casă să fie amenințată, doar eu și Tellez am avut deja, acum o lună, o moartă, el în familie, eu în amorurile mele. O prevestire despre trecut”. Trase uşa în urma ei, ultimul lucru pe care l-am văzut dispărând a fost pământul, care se agățase pentru o clipă de clanță.

— Acum vreo lună n-am putut deloc să adorm într-o noapte, spuse atunci Solitarul, fără a se sinchisi prea mult de apariția acelei banshee. M-am sculat din pat și m-am dus în altă cameră, ca să nu deranjez, am dat drumul televizorului și m-am uitat la un film vechi, căruia îi pierdusem începutul, nu știu care e numele lui, m-am dus pe urmă săcaut ziarul din ziua aceea ca să văd cum se numea, dar mi-l aruncaseră deja, mereu mi le aruncă prea curând. Era alb-negru și juca Orson Welles, foarte bătrân și foarte gras, vă amintiți, este înmormântat în Spania. Și filmul fusese făcut tot în Spania, am recunoscut zidurile Avilei, și Calatanazor, și Lecumberri, și Soria, biserica Santo Domingo, dar acțiunea se petrecea în Anglia și ajungeai să crezi asta, deși vedeai aceste locuri atât de cunoscute, chiar și Casa del Campo era acolo, și totul părea o păcăleală, totul părea ca în Anglia, e straniu să vezi ceva ce știi că este țara ta și să crezi că e Anglia, pe ecran. Era un film cu regi, Henric al IV-lea și Henric al V-lea, ultimul pe când era încă Prinț al Țării Galilor, Prințul Hal îl numeau câteodată, un ușuratic, un derbedeu, ținându-l numai într-o petrecere în vreme ce tatăl lui era în agonie, prin bordeluri și taveme cu femei ușoare și cu prietenii lui de petrecere, grăsanul de Welles, bătrânul care îl învăța numai la rele, și un altul de vârsta lui, un individ cu o față neplăcută, cinic, căruia i se spunea Poins și care începe să-și îngăduie cu el prea multe intimități, se vede că nu-și vedea lungul nasului și prințul îl tot pune la locul lui, pe măsură ce se produce în el transformarea.

Bătrânul rege este îngrijorat și bolnav, într-una dintre scene cere să i se pună coroana pe pernă și fiul i-o ia înainte de vreme, crezând că a murit. La mijloc e o scenă în care regele n-are somn, cum mi se întâmpla mie în acea noapte, din fericire, la mine era un accident, o întâmplare. El are insomnie de zile întregi, privește cerul pe fereastră și de acolo îi face reproșuri somnului, spunându-i că poposește în căminele cele mai sărace și casele criminalilor, iar pe al său, mai nobil, îl disprețuiește.

„Oh, tu, somn pătitor”, îi spune cu amărăciune somnului, și n-am putut să nu mă simt la fel ca el în acele momente, uitându-mă la televizor, în halat, în timp ce alții dormeau, chiar dacă aduceam puțin și cu prințul cel risipitor. De fapt, regele nu apare prea mult în film, sau nu în partea pe care am văzut-o eu, e destul însă pentru a-ți face o idee despre cum este și,

totodată, despre cum a fost. Pe prinț îl vezi schimbându-se, când în sfârșit moare tatăl și el este încoronat rege abandonează viața pe care o dusesse (dar care abia trecuse, imaginați-vă, e chiar viața lui de ieri și de alaltăieri) și îi dă la o parte pe tovarășii de rele, pe bietul Welles îl alungă cu toate că bătrânul îl numește „dulcele meu copil”, îngenunchează în fața lui, în mijlocul ceremoniei de încoronare, în speranța favorurilor promise și a bucuriilor îndelung amânate, amânate până ce el ajunge foarte bătrân și decrepit.

„Nu mai sunt cel care am fost”, îi spune proaspătul rege, care doar cu câteva zile mai înainte îi fusese părtaș la aventuri și năzbâtii. Pe toți îi dezamăgește, bătrânul rege Henric simte nerăbdarea fiului său schimbat, „Adăstez prea mult timp lângă tine, te obolesc”, îi spune pe când era pe cale să moară. Și chiar și așaâi dă sfaturi și-i împărtășește taine, îi spune: „Numai bunul Dumnezeu știe pe ce scurtături și întortocheate căi am ajuns la coroană; pentru felul în care am dobândit-o, El să mă ierte”, îi spune,. Chiar înainte de trece în lumea cealaltă. Măinile lui sunt pătate de sânge și nu a uitat asta, poate a fost sărac și, neîndoios, conspirator sau asasin, deși sunt ani mulți de când rangul la care s-a ridicat i-a conferit demnitate și a părut să șteargă totul ușor, la fel ca și prințul, încetează să fie mai un ușuratic când ajunge rege, ca și cum acțiunile și personalitatea noastră ar fi determinate parțial de felul în care noi înșine ne percepem, ca și cum până la urmă am ajunge să ne credem alții decât cei care credeam că suntem, pentru că hazardul și trecerea năvalnică a timpului transformă împrejurările exterioare și învelișurile noastre. Or, scurtăturile și întortocheatele căi afe strădaniei noastre sunt cele care ne transformă și până la urmă ajungem să credem că este vorba despre destin, ajungem să ne vedem toată viața în funcție de ultimul lucru pe care l-am făcut, sau a celui mai recent, ca și cum trecutul ar fi fost doar o pregătire și am înțelege acest lucru pe măsură ce rămâne tot mai mult în urmă și am înțelege totul abia la sfârșit. Mama crede că i-a fost dat să fie mamă, și fata bătrână să rămână nemăritată, asasinul asasin și victima victimă, așa cum cel care conduce își închipuie că pașii săi l-au predestinat ca voința altora să fie la bunul său plac, iar în copilăria geniului se caută sclipirile doar atunci când se știe că e geniu; regele se convinge pe sine însuși că îi era sortit să fie rege, dacă ajunge să aibă tronul, și că îi era sortit să se transforme în martir al neamului său, dacă nu reușește, și cel care îmbătrânește până la urmă își aduce aminte de sine ca o lentă anticipare a îmbătrânirii de-a lungul întregii vieți: își vede viața trecută ca pe un complot sau ca pe un simplu semn, și atunci o falsifică și o răstălmăcește. Welles nu se schimbă în film, ci moare fidel sieși, văzând cum favorurile și bucuriile i se amână o dată mai mult, până după moarte, trădat și cu inima sfâșiată de dulcele lui copil.

(„Adio, răsete, și adio, jigniri. N-am să vă mai văd, și nici voi n-o să mă mai vedeți. Și adio, înflăcărare, adio, amintiri.”) Atât figura lui, cât și chipurile de regi văzute într-o oră și jumătate sunt ușor de distins și ușor de recunoscut, niciodată nu voi putea să încetez să văd aceste chipuri, nici să nu mai aud cuvintele lor când am să mă gândesc la Henric al IV-lea și la Henric al V-lea ai Angliei, dacă se va întâmpla să mă mai gândesc la ei. Eu nu sunt

așa, chipul și cuvintele mele nu spun nimic, și a venit vremea să schimbăm asta. Cow-boy-ul tăcu brusc, ca și cum s-ar fi oprit din lectura unei cărți, ridică fruntea și adăugă pe un alt ton: Este vorba de forța reprezentării, cred, ar trebui să văd într-o zi tot filmul.

— Clopote la miezul nopții, domnule, dacă doriți să știți, am spus eu atunci.

— Ce spui?

— Numele filmului pe care l-ați văzut, domnule. Este Clopote la miezul nopții.

Only the Lonely mă privi cu uimire și o urmă de neîncredere:

— Și tu de unde știi? L-ai văzut în noaptea aceea?

— Nu, mă uitam la alt film, pe alt canal, dar când am schimbat la un moment dat canalul am văzut că era și acesta.

L-am recunoscut imediat, îl văzusem cu ani în urmă la cinema.

— Ah, păi atunci va trebui să aranjez să-mi dea cineva sau să-mi împrumute caseta video. Notează, Anita, și tu la ce film te uitai? Nu puteai dormi nici tu? A fost cam acum o lună, cum v-am mai spus.

L-am privit pe Tellez, dar n-am văzut la el nici o reacție deosebită, desigur că dormea în noaptea aceea, iar programele de televiziune nu puteau să-l ajute să o identifice ca fiind noaptea nenorocirii. Își revenise din emoție, își aprinse cea de-a doua pipă și părea că se așezase comod la locul lui, mulțumit că-și petrecea astfel dimineața, deși era tot mai frig în salon.

Era, într-un fel, ca la școală, când ne strângeam în curte în pauză, în copilăria mea, și cel care văzuse un film îl povestea celorlalți și le făcea poftă să-l vadă și ei sau compensa faptul că nu-l văzuseră prin narațiunea sa, era o formă de generozitate, a povesti ceva. Only You era liderul clasei.

— Nici eu nu știu cum se numea filmul meu, nu l-am văzut de la început și n-aveam ziarul la îndemână. Nu eram acasă.

Habar n-am de ce-am mai spus această ultimă frază, aș fi putut să nu o rostesc, poate că am vrut să fiu generos. Deși n-am amintit de faptul că îl văzusem lară sonor.

— Păi era cam târziu să nu fii acasă, remarcă Unicul cu un început de surâs. Ce zici de prietenul nostru, Anita? O pasăre de noapte.

Anita își atinse instinctiv firul rupt al ciorapului, ca pentru a-și acoperi pielea care rămânea goală. Dar nu reuși decât să agațe un fir cu o unghie și acum ciorapul se deșiră și mai mult, devenise o zdreanță. Ne-am prefăcut cu toții că n-am văzut nimic, ea spuse:

— Vai, Dumnezeule, și nu era clar dacă exclamația ei se datora catastrofei de mătase sau a ceea ce se insinuase, eufemistic, despre noctambulismul meu.

— Bine, cum spuneam, reluă atunci Singurul: cred că am fost destul de clar, nu-i așa, Ruiberriz? Oricum o să lucrezi în zilele care urmează foarte aproape de Juanito, inclusiv lael acasă, dacă vă convine la amândoi, ca el să supervizeze și să verifice totul și să-ți dea instrucțiuni, mă cunoaște de o mie de ani. Și dacă suntem mulțumiți, fără nici o îndoială că vei mai primi de lucru - mai spuse, ca și cum ar fi fost curată mană cerească ceea ce îmi

oferea: cu siguranță nu era la curent cu tarifele atât de joase pe care le plătea Casa regală. Se ridică de pe fotoliu și imediat am făcut toți același lucru, Anita și eu repede, Tellez cu încetineală sau cu dificultate; Segarra se așază iarăși în poziție de drepti, iar Segurola predă armele, pensula și paleta în mâinile căzute, nu mai putea să-și continue opera în absența modelului. Singurus era pe cale să plece, și arată spre piciorul lui Juanito:

— Juanillo, îi spuse, știi că ai șiretul desfăcut, o să te împiedici în el.

Tellez se uită din nou la pantof, cu o oarecare disperare, era evident că nu putea să și-l lege la loc singur, nici măcar dacă și-ar fi ridicat piciorul pe un taburet. Într-o secundă am înțeles cum stăteau lucrurile: lui Segarra i-ar fi luat veacuri întregi să ajungă până la locul unde ne aflam și ar fi durat chiar și mai mult să se aplece Tellez; pe Segurola nu puteam conta, poate i se și interzisese să-și părăsească acel colț al lui și să se apropie de Solitar, părea exilat sau întemnițat în castelul său; domnișoara Anita, tânără și zeloasă, ar fi putut fi perfectă pentru această sarcină, dar dacă se apleca sau îngenunchea, ar fi putut să-i sară nasturii de la jachetă, iar ciorapii să i se rupă de tot. Rămâneam eu și Cow-boy-ul. M-am uitat la el pe furiș și am văzut că nu schița nici un gest. Era normal să nu facă nimic. N-am mai stat să mă gândesc mult.

— Vi-l înnod eu, nu vă faceți griji, i-am spus, și deși părea că mă adresam lui Tellez, i-o spuneam lui Only the Lonely, de parcă s-ar fi putut cumva să se ocupe el de șiretul lui Tellez.

— Lăsați, lăsați, protestă Tellez, ușurat sau poate recunoscător. Nici nu era nevoie să mă adresez lui, pe el îl câștigasem chiar cu gestul meu spontan, M-am așezat cu un genunchi pe pardoseală și am prins capetele șiretului, care aveau o lungime inegală; i-am legat șiretul cu un nod dublu, și m-am simțit de parcă el ar fi fost un copil, iar eu aș fi fost Luisa, fiica lui la cimitir, cu care timp de o clipă m-am identificat sau poate m-am înfrățit. Cu toții s-au uitat în treacăt la acea operațiune în timp ce era îndeplinită, așa cum un grup de chirurghi l-ar privi pe cel mai priceput și mai în vârstă dintre ei atunci când extrage din trupul pacientului un glonț. Am îngenuncheat în fața bătrânului tată al Martei Tellez, așa cum căzuse în genunchi bătrânul Welles sau Falstaff dinaintea noului rege, care pentru că acum era rege, încetase să mai fie pentru el ceea ce fusese dintotdeauna, dulcele lui copil.

— Gata, am spus, ridicându-mă, și mi-am suflat peste degete fără să mă gândesc la ce făceam.

Tellez se uită atent câteva clipe la șiretul bine legat.

— Cred că acum mă strânge, spuse. Dar mai bine așa.

Only You își suflă peste degetele cu leucoplast într-un act de imitație inconștient. Și atunci n-am rezistat tentației să-l întreb, deși riscam să-l agasez în ultimul moment.

— Ce este cu acești plasturi, domnule? I-am spus.

Unicul își ridică degetele arătătoare ca și cum s-ar fi pregătit să dea tonul unui concert, privindu-le ca și cum ar fi vrut să-și amintească ce era cu ele, cu o expresie de glumă. Li apărură din nou pe buze începutul lui de surâs și spuse:

— Ah, dacă v-aș povesti.

Și toți am hohotit din nou scurt.

E INUTIL SĂ SPUN CĂ INCERTELE DORINȚE ALE Singurului nu numai că nu intrau în efemerele mele atribuții, dar, fără doar și poate, fuseseră o toană datorată cu siguranță întâmplării cu somnul părtinitor, care nu întotdeauna ocolește sau poposește în aceleași case, și programelor nocturne de televiziune. El nu văzuse întreg acel film și simțise o invidie bruscă și primară, fără a-și aminti și fără a realiza că acei doi medievali Henric de Lancaster se bucurau de trecerea secolelor care îi făcea deja niște ficțiuni în sine, obiect de reprezentare numai, nici măcar de cercetare sau studiu, sau mai știu eu ce, atât de ușor de distins și ușor de recunoscut, cum nu pot fi niciodată persoanele în came și oase, ci numai personajele. El încă era o persoană, cu toate că, spre deosebire de majoritatea muritorilor, ar putea să fie aproape convins că după moarte avea să treacă această frontieră, pe care foarte puțini o trec; iar persoanele sunt instabile și nestatornice și fragile și se abat de la interesele lor pentru orice, trădându-și sau pierzându-și astfel caracterul, se uită în altă parte și portretul este compromis, sau trebuie trucat anticipând moartea modelului, înfățișat de parcă nu s-ar mai putea schimba pentru că nu va mai fi în viață și nu va mai tăgădui nimic, precum Marta Tellez, pe care pe zi ce trece o simt ca și cum dintotdeauna ar fi fost moartă, este moartă de mai mult timp decât am petrecut cu ea și am văzut-o, și am vorbit cu ea și am sărutat-o vie fiind: doar trei zile vie, iar eu martor al respirației ei timp de câteva ore ale acelor zile.

('ys''fs'ws nasturii de lajachetă, iar ciorapii să i se rupă de tot. Rămâneam eu și Cow-boy-ul. M-am uitat la el pe furiș și am văzut că nu schița nici un gest. Era normal să nu facă nimic. N-am mai stat să mă gândesc mult.

— Vi-l înnod eu, nu vă faceți griji, i-am spus, și deși părea că mă adresam lui Tellez, i-o spuneam lui Only the Londy, de parcă s-ar fi putut cumva să se ocupe el de șiretul lui Tellez.

— Lăsați, lăsați, protestă Tellez, ușurat sau poate recunoscător. Nici nu era nevoie să mă adresez lui, pe ei îl căș-tigasem chiar cu gestul meu spontan.

M-am așezat cu un genunchi pe pardoseală și am prins capetele șiretului, care aveau o lungime inegală; i-am legat șire-tul cu un nod dublu, și m-am simțit de parcă el ar fi fost un copil, iar eu aș fi fost Luisa, fiica lui la cimitir, cu care timp de o clipă m-am identificat sau poate m-am înfrățit. Cu toții s-au uitat în treacăt la acea operațiune în timp ce era îndeplinită, așa cum un grup de chirurghi l-ar privi pe cel mai priceput și mai în vârstă dintre ei atunci când extrage din trupul pacientului un glonț. Am îngenuncheat în fața bătrânului tată al Martei Tellez, așa cum căzuse în genunchi bătrânul Welies sau Falstaffdinaintea noului rege, care pentru că acum era rege, încetase să mai fie pentru el ceea ce fusese dintotdeauna, dulcele lui copil.

— Gata, am spus, ridicându-mă, și mi-am suflatpeste dege-te fără să mă gândesc la ce făceam.

TeHez se uită atent câteva clipe la șiretul bine legat.

— Cred că acum mă strânge, spuse. Dar mai bine așa. Only You își suflă peste degetele cu leucoplast într-un act de imitație inconștient. Și atunci n-am rezistat tentației să-l întreb, deși riscam să-l agasez în ultimul moment.

— Ce este cu acești plasturi, domnule? I-am spus. Unicul își ridică degetele arătătoare ca și cum s-ar fi pregătit să dea tonul unui concert, privindu-le ca și cum ar fi vrut să-și amintească ce era cu ele, cu o expresie de glumă. Îi apăru din nou pe buze începutul lui de surâs și spuse:

— Ah, dacă v-aș povesti.

Și toți am hohotit din nou scurt.

E INUTIL SĂ SPUN CĂ INCERTELE DORINȚE ALE Singurului nu numai că nu intrau în efemerele mele atribuții, dar, fără doar și poate, fuseseră o toană datorată cu siguranță întâmplării cu somnul părtinitor, care nu întotdeauna ocolește sau poposește în aceleași case, și programelor nocturne de televiziune. El nu văzuse întreg acel film și simțise o invidie bruscă și primară, fără a-și aminti și fără a realiza că acei doi medievali Henric de Lancaster se bucurau de trecerea secolelor care îi făcea deja niște ficțiuni în sine, obiect de reprezentare numai, nici măcar de cercetare sau studiu, sau mai știu eu ce, atât de ușor de distins și ușor de recunoscut, cum nu pot fi nicio-dată persoanele în came și oase, ci numai personajele. El încă era o persoană, cu toate că, spre deosebire de majoritatea muri-torilor, ar putea să fie aproape convins că după moarte avea să treacă această frontieră, pe care foarte puțini o trec; iar persoana-tele sunt instabile și nestatornice și fragile și se abat de la interesele lor pentru orice, trădându-și sau pierzându-și astfel caracterul, se uită în altă parte și portretul este compromis, sau trebuie trucat anticipând moartea modelului, înfățișat de parcă nu s-ar mai putea schimba pentru că nu va mai fi în viață și nu va mai tăgădui nimic, precum Marta Tellez, pe care pe zi ce trece o simt ca și cum dintotdeauna ar fi fost moartă, este moartă de mai mult timp decât am petrecut cu ea și am văzut-o, și am vorbit cu ea și am sărutat-o vie fiind: doar trei zile vie, iar eu martor al respirației ei timp de câteva ore ale acelor zile.

137 Oricum, nu ar fi mai vie dacă aș fi cunoscut-o mai demult: durează mult mai mult orice viață moartă decât viața vie atât de fragilă, nu numai viața ei moartă, care a ajuns-o prematur, ci toți viii care au trăit pe această lume și care dăinuiesc mai mult în starea lor de morți, când au rămas deja în trecut, atâta vreme cât ne mai amintim de ei. Lar ea probabi! Crezuse, când mi-a spus „la-mă”, că se născuse pentru a muri mai degrabă tânără și căsăto-rită și mamă, poate a văzut toți pașii de dinainte și zilele ei de început ca pe un drum, în sfârșit ușor de înțeles, care ducea la noaptea aceea cu mine, noapte infidelă, neîmplinită. Lar eu, la rândul meu, probabil am văzut-o drept cineva care a apărut în viața mea doar pentru a muri în brațele mele și pentru a arunca asupra mea această vrajă, ce stranie misiune sau îndatorire este aceasta, să apară și să dispară pentru ca eu să fac alți pași, pe care altminteri nu i-aș fi făcut – firul continuității neîntrerupt, firul meu de mătase încă neatins, dar fără călăuză – să mă îngrijerez pentru un copil și să caut cu înfrigurare un anunț mortuar și să asist prefăcându-mă la o înmormântare

Înainte de un mormânt din 1914 și să ascult, iar și iar, o casetă („asta înseamnă că nu prea ai chef să fii cu mine, dacă vrei mai pot să trec pe la tine, mie tipul mi se pare bine, dar să zicem că nu e un om de litere, nu te îmbăta cu apă rece, povero me, aici lucrurile nu stau așa de bine ca el să-și permită să dispară în ceață, așa că facem cum crezi tu, putem să ne întâlnim luni sau marți, bună, eu sunt, lăsați-mi un pic de șuncă serrano, te rog, te rog”; și hohote de plâns), să mă ames-tec fără nici o intenție și pe furiș în viețile altor persoane, pe care nici măcar nu le cunosc, ca un spion care nici măcar nu știe ce trebuie să afle – sau dacă trebuie să afle ceva – și care, în schimb, își periclitizează propriul său secret tocmai în fața celor mai nepotrivite persoane, deși acestea nu știu că are un secret care îi privește; ca să păstrez totuși acest secret și să scriu acum cuvintele pe care Singurus le va rosti în fața lumii când eu sunt nimeni și aproape că nici nu aparțin lumii, deși poate așa este cel mai bine, ca aceste cuvinte atribuite lui să vină de la cineva cât mai obscur, cât mai anonim din regatul său, pentru ca într-adevăr să devină cuvintele lui; poate ar trebui să spun obscur și pseudonim, din moment ce pentru el am fost Ruibriz de Torres, acesta a fost 138 numele meu. Stranie misiune sau îndatorire, cea a Martei Tellez, să apară și să dispară pentru ca eu să-mi îndrept pașii spre casa tatălui ei bătrân și să-i fac existența mai puțin precară, să îl fac să se simtă folosit și chiar având responsabilități de stat, timp de o săptămână, pentru ca eu să-i aduc mai multă viață cuiva care stă să moară și care, în ciuda acestui fapt, le supraviețuiește copiilor săi. Dacă Marta ar fi fost în viață, eu nu aș intra acum pe poarta veche și enormă a unei case din cartierul Salamanca, nici n-aș urca acum în liftul cu uși din lemn pretențios și demo-dat cu o banchetă anacronică, nici n-aș suna la ușă zile de-a rândul, nu m-aș afla diminețile într-un birou mare, pestriț și încă viu, plin de cărți și tablouri, așezat în fața unei mese care nu este a mea după ce îmi cărasem până acolo, în prima zi, mașina de scris portabilă, pe care o mai folosesc foarte rar, cu un bărbat în vârstă care veghează în salonul de lângă birou, un om simpatic și mulțumit să aibă pe cineva în casă, altcineva decât servitoarea care avea o înfățișare cum nu se mai întâlnește în ziua de azi, în uniformă cu șorț, fără bonetă însă, și care, cu siguranță, îi înnoadă dimineața șireturile rebele. Nu aș primi aceste vizite disimulate, nici nu aș fi supravegheat de acest bătrân care, pretextând că ia o carte sau caută o scrisoare, se foiește prin birou fredonând o melodie și care mă întreabă aceiași lucru de fiecare dată: „Cum merge? Avansați? Vă trebuie ceva?”, sperând căam să mă sfătuiască cu el asupra vreunei chestiuni sau am să-l las să citească ultimele rânduri pe care le scrisesem, pentru le aproba așa cum sunt sau a-mi sugera să schimb ceva, cu dreptul lui de vechi cunoscător favorit al felului de a gândi al Solitarului. (În răstimpuri, se duce la bucătărie să macine cafea.) Și nu aș fi cunoscut-o pe Luisa, Luisa Tellez, fiica lui în viață și sora Martei, care venise la ultima oră a celei de-a doua dimineți de fredonare și lucru să-l ia pe tatăl său, nici pe Eduardo Dean, ginerele, soțul, văduvul, care ajunsese nu mult mai târziu, ca să meargă la masă împreună cu ei, cu noi adică, sau i-aș fi cunoscut în alte împrejurări. („Vreți să veniți cu noi?”, mă întrebase Tellez, fusese ideea lui, iar

eu am răspuns „Da, cum să nu”, de prima dată, fără a mă lăsa rugat, fără nici cea mai mică insis-tență, care poate că nici nu ar fi existat.) Și nici nu aș intra acum într-un restaurant împreună cu ei, primul care a trecut pragul a fost tatăl, așa cum fac tații și, de asemenea, soții italieni, care nu lasă femeile să le-o ia înainte într-un local, ca să poată vedea mai întâi cum e înăuntru (în acel moment poate că zboară prin aer sticle și fuigeră cuțite, oamenii se iau la bătaie în locurile cele mai puțin potrivite pentru certuri) apoi a pășit înăuntru Luisa Tellez, apoi eu, deoarece Dean m-a poftit să trec înainte cu un gest oscilând între paternalism și semnalarea unei incerte superiorități sociale (sau poate era falsa amabilitate cu care sunt tratați subalternii), cretinule, nu știi că sotia ta a murit în brațele mele pe când tu te aflai la Londra, cretinule, încă n-ai habar de asta, și imediat m-am corectat rușinat: uneori am, în gândul meu, reacții prea agresive sau masculine. Când insulti pe cineva în gând nu poți decât să-l tutuiești.

Dean era un bărbat mai curând arătos, chiar mai bine acum văzut de aproape și după ce-i dispăruse de pe chip deprimarea pe care i-o văzusem la cimitir acum o lună, cu mâinile la tâmpile. Nu știu dacă este corect să spun cele ce urmează, fiindcă eu știam, din prima clipă, destule despre el și fusesem de față la schimbarea stării lui civile, când el încă nu știa acest lucru, dar adevărul este că avea un chip de văduv, fiind greu să-ți dai seama dacă se schimbase în această ultimă lună sau așa fusese chipul lui dinainte de a-i fi murit soția. (Văduvii par persoane resemnate chiar și în mijlocul disperării sau al tristeții lor, atunci când acestea există.) Dăduse mâna cu stânga, deși nu era stângaci și nici nu avea mâna dreaptă pansată sau în ghips, o originalitate, un capriciu care deja făcuse ca primul contact cu el să fie puțin stânjenit și complicat și pieziș, gestul se potrivea cu expresia sau ca figura lui indecisă, sprâncenele arcuite a bătaie dejoc și ochii alungiți și serioși, bărbia cu gropiță ca aceea a lui Grant și Mitchum și MacMurray (dar era mai slab decât oricare dintre aceștia). În timp ce ni se făceau prezentările în casa lui Tellez, am fost sigur că nici el, nici cumnata lui Luisa nu mă văzuseră la înmormântare și deci nu aveau cum să mă recunoască; dar dintr-odată, în timp ce mâncam sau în timp ce așteptam să ni se aducă prânzul, m-am îndoit de asta o clipă, în timp ce Tellez și fiica lui discutau despre o problemă domestică, neinteresantă 140 din punctul nostru de vedere, iar noi ascultam aproape în tăcere: în cursul acestor două-trei minute se uită la mine cu coada ochiului sau direct în față, de parcă ar fi știut ceva despre mine sau, mai bine zis, de parcă în fața lui nu puteai să păstrezi nici un secret, felul acela de ochi plini de suspiciune și în așteptare care te forțează să vorbești tot timpul, chiar dacă nu există întrebări, ci doar tăcere, să explici mai mult decât ți s-a cerut, să încerci prin noi argumente să demonstrezi ceva de care nu s-a îndoit nimeni, și n-a fost contrazis de nimeni, dar simți că nu ești crezut și că ceva nu este în regulă, fiindcă celălalt nu-ți răspunde, ci stă în așteptare, precum cineva aflat la un spectacol și care nu participă dar vrea să fie satisfăcut până la sfârșitul reprezentației. Tu ești spectacolul, cu toate că, în timpul celor două-trei minute în care m-a privit, eu am fost un spectacol mut, doar privit, ca al unui televizor pornit, fără sonor. „Nu înțeleg cum

reuşea Marta să aibă un amant”, m-am gândit, „pe Vicente cel care iese atât în evidenţă, care niciodată nu poate fi discret, după cum spunea soţia lui, Ines, un gură-spartă care nu reuşeşte să se abţină să nu povestească tot, chiar şi ceea ce îi face rău şi îl poate duce la pierzanie. Nu înţeleg cum putea să fie încurcată cu el când trăia sub acelaşi acoperiş cu acest soţ cu privirea atât de ameninţătoare, căruia nimeni nu-i poate ascunde ceva prea mult timp, doar dacă nu cumva relaţia dintre Marta şi Vicente nu dura de mult, ci chiar apăruse recent, în ciuda familiarităţilor de pe casetă şi a insultelor verbale şi nu doar în gând, carnea oferită îţi dă încredere şi îţi stârneşte pofta de a abuza, totul se şifonează sau se pătează ori se maltratează, va trebui să mai ascult încă o dată caseta, poate că în vocea bărbatului am să percep nerăb-darea pe care o aduce ceea ce este nou, când noul îţi provoacă entuziasm şi nu poţi fără el. Dean are o minte ascuţită şi este probabil răzbunător, ar vrea să mă întâlnească, după cum a spus Ines, nu pare genul de bărbat care să accepte cu uşurinţă ceea ce i se întâmplă sau care să nu facă nimic, mai degrabă trebuie să fie intrigant şi activ, manipulator, convingător, trebuie să constrângă şi să detumeze faptele şi voinţele, privirea lui trădează o hotărâre de neclintit o dată luată şi multă convingere, multele riduri abia schiţate care îi vor încreţi chipul ca o scoartă la bătrâneţe,

— . - ' - i&y' această lentoare şi această capacitate de a surprinde şi această capacitate de înţelegere nemărginită pe care acum o simt şi o văd de aproape, de cealaltă parte a mesei, e vorba despre cineva care îşi cunoaşte şi îşi cântăreşte consecinţele faptelor şi care ştie că totul este posibil şi nu trebuie să ne uimească mai mult de o clipă – doar clipa care precede nemărginita înţelegere – nici măcar propriile noastre gânduri sau acţiuni, cruzimea, mila, zefle-meua, melancolia şi furia; prostia, corectitudinea şi buna-credinţă şi însingurarea; vehemenţa, sau poate cruzimea, toate acestea fără ajustările pe care le neglijează sau pe care nu le cunosc cei care stau să se gândească puţin şi apoi acţionează. Acest bărbat este prevăzător şi intuitiv, este vigilent şi ţine cont de ceva ce foarte puţini ţin cont: pe ceea ce va fi, şi vede ce urmează să se întâmple drept pentru care, atunci când acţionează, crede că este corect ceea ce face. Sau poate că nu este așa, ci invers, poate că are o excelentă retorică mentală şi verbală şi face totul fără pre-meditare, sigur fiind că mai târziu va afla argumentul sau raţiunea potrivită pentru a justifica ceea ce a fost o improvizaţie dictată de gustul ori instinctul său, ceea ce-i va explica faptele şi cuvintele, ştiind că orice poate fi demonstrat şi orice părere contrară poate fi contrazisă, putem să avem totdeauna dreptate şi să povestim orice, dacă o facem asociind faptele cu exaltarea, justificarea sau explicarea (sau numai cu reprezentarea lor), a povesti este o formă de generozitate, totul se poate întâmpla şi totul poate fi narat şi acceptat, din orice putem scăpa nepedepsiţi sau, şi mai mult, neatinşi, codurile şi poruncile şi legile nu sunt respectate şi se pot transforma întotdeauna în literă moartă, tot-deauna va fi cineva care va reuşi să spună: „Pentru mine nu este valabil, sau nu în cazul meu, sau nu de data aceasta, cu toate că data viitoare va fi valabil, dacă va mai fi o dată viitoare”. Cineva care va reuşi să susţină sus şi tare şi să-i convingă de adevărul spuselor lui.” Dean

avea o voce deosebit de joasă, ruginită și răgușită de parcă ar fi ieșit din coiful unei armuri sau de parcă ar fi reflectat la cuvintele sale secole întregi și acum ar fi zgârcit cu fiecare vorba, articula foarte rar, așa a vorbit, când am trecut la felul al doilea, despre Marta, soția lui care murise cu o lună înainte.

— Nu știu dacă v-ați gândit că peste o săptămână e ziua de naștere a Martei, spuse. Ar fi împlinit treizeci și trei, nici măcar n-a ajuns la vârsta asta despre care se vorbește atât.

A spus cuvintele astea cu ochii tătărești de culoarea berii, privind-o pe Luisa, ale cărei fraze de dinainte îi pregătiseră frazele sale sau cel puțin le situaseră într-un context potrivit, să nu pară doar un rezultat al gândurilor lui care n-aveau legătură cu conversația celorlalți, care până atunci cursese cam fără rost, în salturi și întreruptă de scurte pauze, poate din pricina prezenței mele stânjenitoare acolo și, poate, a subiectului domestic, pe care începuseră să-l discute Luisa și tatăl ei imediat după ce ne-am așezat la masă, un subiect administrativ. Sau poate că acea conversație dezlânată era o formă de a încerca să evite ori mai curând să amâne subiectul pe care, fără îndoială, îl mai aveau încă toți trei în minte, ca o pulsație neîncetată, mai ales când se aflau laolaltă, un lucru pe care Dean nu se putuse abține să nu îl pomenească, așteptase să ni se ia comanda și să ni se aducă primul fel de mâncare, apoi cel de-al doilea (mânca un fel de pește și bea vin). Până atunci nu-mi acordaseră prea multă atenție, adică nu se purtaseră cu mine cum te porți de obicei cu o persoană nou cunoscută, arătându-i un minim interes, din politețe, mă trataseră nu ca pe un egal, ci într-adevăr ca pe un subaltern care li se alătură la masa de prânz celor care l-au angajat, pentru că altminteri nu prânzește, doar că în acest caz ei nu urmau să-mi plătească nimic, nici măcar Tellez, iar eu aș fi putut să iau masa altundeva, singur, fără ca asta să fi însemnat o lipsă de respect față de mine. Era posibil și ca ei să fi fost prea absorbiți și prea obișnuiți să vorbească despre ale lor (se întâmplă adesea în toate familiile), ca să schimbe pentru mine programul și tonul și haoticele teme eteme ale întâlnirilor lor, poate mai dese acum ca altădată, moartea cuiva îi apropie în mod pasager pe cei apropiați lui. Luisa îl întrebase pe tatăl ei cât era dispus să cheltuiască pentru cadoul pe care îl va face el, dar pe care îl va cumpăra ea în locul lui, în această după-amiază, pentru nora și eumnata lor Maria (Maria Fernández Vera, eu rețin toate numele), care își sărbătorea ziua de naștere a doua zi, erau angajați în discuția asta când Dean spusese fraza despre care am vorbit, într-o confuzie de timpuri verbale greu de înțe-les, mai întâi vorbise ca și când Marta ar fi fost încă vie („E ziua de naștere”), apoi rectificase, pomenind despre anii pe care n-avea să-i mai împlinească, morții își opresc în loc vârsta și așa ajung să fie mai tineri, dacă noi, cei care trăim în continuare și ne amintim de ei, trăim mai mult, până în momentul de față doar cu o lună mai mult, în acest caz. Luisa probabil că se gândise și ea la ceva de acest fel, fiindcă ea a răspuns prima, după o tăcere care recunoștea zădărnicia eschivării verbale de la un lucru la care se gândesc în același timp trei persoane, care de fapt erau patru, iar această a patra persoană era haunted, deși celelalte trei habar nu aveau, celelalte care poate că se aflau și ele sub vrajă de când văzuseră căzând în groapă

pământul simbolic. Tellez își așază tacâmurile de pește încrucișate pe farfurie (mero la grătar, până atunci mâncase cu poftă); Luisa își duse șervetul la buze și îl ținu apăsător timp de câteva secunde ca și cum și-ar fi stăpânit cu el lacrimile – mai degrabă decât ceea ce poate ieși din gură, vomă sau cuvinte – înainte de a-l restitui coapselor ei, mânjit de ruj și salivă și de sosul mușchiului de vacă pregătit în sânge (nu mușchi ă l'irlandaise, de bună seamă); Dean își duse mâna dreaptă la frunte și își așază ostentativ cotul pe masă, ca și cum brusc ar fi pierdut regulile bune-cuviințe, după ce își abandonase furculița înfiptă într-un cartofeopt. Și când Luisa restitui în cele din urmă șervetul coapselor ei, pe care le putusem vedea în treacăt peste masă când rămăseseră descoperite – fusta mai puțin ridicată decât fusese fusta surorii ei, pâna albă pe gura deschisă – a spus aceste cuvinte care semănau cu ceea ce gândeam eu:

— Niciodată nu mi-am închipuit că eu aș putea să fiu într-o zi mai în vârstă decât Marta, este unul dintre lucrurile despre care știi încă din copilărie că sunt imposibile, chiar îți dorești asta uneori, când sora mai mare îți ia vreojucărie sau te cerți cu ea și cauza ta e dinainte pierdută pentru că ești mai mică. Și totuși e posibil. Peste doi ani voi fi deja mai mare decât ea, dacă trăiesc până atunci. Incredibil.

Încă mai ținea cuțitul în mâna dreaptă, un cuțit ascuțit și zimțat, cu mâner de lemn, așa cum se aduc uneori la masă în restaurante, pentru a tăia mai ușor camea. Își așezase furculița 144 pe farfurie, când își dusesese șervetul la gură, apoi nu o mai luase. Părea o femeie îngrozită care trebuia să se apere de ceva cu acel cuțit cu tăiș zimțat.

— Nu spune tâmpenii și bate în lemn, fata mea, îi spuse Tellez înfiorându-se.

— Dacă trăiesc până atunci, dacă trăiesc până atunci, tu auzi ce spui... Ce alte nenorociri mai vrei? Și întorcându-se spre mine adăugă în chip de explicație (superstițios, dar cel mai conștient de prezența mea), încurcând și el timpurile verbale: Marta e fiica mea cea mai mare, soția lui Eduardo. A murit acum mai bine de-o lună, pe neașteptate. În ciuda a cele ce se întâmplaseră, credea în noroc, convins că lucrurile nu au de ce să se repete.

— Mi s-a părut că aud spunându-se ceva despre asta la Palat – am răspuns eu, singurul care mai ținea în mâini amândouă tacâmurile, deși nici eu nu mai mâncam. Nu știți cât de rău îmi pare. Lar acest clișeu era pe buzele mele mult prea exact și mult prea adevărat („cum mă bucură această moarte, cât o regret, cum o sărbătoresc”). Apoi am rămas tăcut, nici măcar n-am întrebat de cauza morții ei (nu mă interesase niciodată prea tare, de fiecare dată tot mai puțin), am vrut să spun numai cuvintele adecvate, pentru a le îngădui apoi să reia discuția, să vorbească așa cum făcuseră până atunci, de parcă eu nu m-aș fi aflat acolo, de parcă aș fi fost nimeni, cu toate că atunci când făcuse pre-zentările, Tellez îmi spusese pe numele meu adevărat, care nu apare niciodată nicăieri.

Dean își bău vinul alb și își umplu din nou paharul, stând în continuare cu cotul pe masă și cu fruntea în palmă. Dar Luisa vorbi din nou și spuse (deși nu omisese să bată în lemn, cum o sfătuisese tatăl ei: am văzut-o căutând cu

un gest mecanic lemnul sub fața de masă, cum fac aceia care asociază un cuvânt cu un act, era un gest normal, banal pentru ea, și ea era superstițioasă, poate asta îi venea din originile ei italiene, deși în Italia se bate mai curând în fier pentru a conjura o nenorocire):

— Îmi amintesc încă de petrecerile din adolescența noastră, la care ea mă făcea să sufăr teribil: nu-mi dădea voie să-mi placă vreun băiat, până nu alegea ea întâi. „Așteaptă să mă hotărâsc eu, ai auzit?”, îmi spunea în poarta casei în care se dădea petre-

„Îmi plăcea să mă dădea petre- cerea. „Ai să aștepti, nu-i așa? Sigur, dacă nu, eu nu intru”, îmi spunea, și doar după ce-i răspundeam „Bine, fie, dar hotărâște-te mai repede”, sunam la ușă. Pentru că era cea mai mare, își luase un fel de drept de cercetare a terenului, iar eu mă complăceam în asta. Apoi stătea destul să se hotărască în timpul petrecerii, dansa cu mai mult? Înainte de a mă informa pe care pusese ochii, eu eram neliniștită în acest timp, temându-mă exact de ce se întâmpla aproape de fiecare dată, până la urmă îmi alegea tocmai pe băiatul care îmi plăcea mie cel mai mult. Sunt sigură că de multe ori se străduia să ghicească cine îmi plăcea mie ca să-l aleagă, și apoi, când protestam, îmi spunea că sunt ca o maimuță care imită, că mă uit întotdeauna la băieții care îi plăceau ei. Și dansa în continuu cu el toată seara. De fiecare dată eu încercam să-mi ascund cât mai bine preferințele, dar nu puteam, mă cunoștea bine și intuia totdeauna cine-mi plăcea, până când am încetat să mai mergem la aceleași petreceri, când ne-am făcut mai mari. Așa era Marta - spuse Luisa cu privirea puțin dusă a cuiva care se lasă invadat de trecut - deși la fel de adevărat este că ea avea întâietate oricum, pe atunci avea pieptul destul de mare față de al meu și, deci, se bucura de mai mult succes.

N-am putut să mă împotrivesc tentației de a mă uita un moment la pieptul Luisei Tellez și, cum se spune, de a i-l măsura din priviri. Poate că sutienii ei întotdeauna atrăseseră privirile. „Cum e posibil să mă uit! A pieptul și la coapsele Luisei Tellez”, m-am gândit. Știu că așa fac bărbații în orice situație, chiar dacă e cea mai tristă sau tragică dintre situații, nu putem să ne reținem de a măsura femeile din priviri, decât chinându-ne, dar asta m-a făcut să mă simt groaznic -cum ar spune adolescenții, un libidinos - și, cu tot acest sentiment de vinovăție, i-am cântărit iarăși bustul cu privirea o clipă sau două, cu o privire atât de mascată și ipocrită, pe care apoi mi-am plecat-o în farfurie și am luat o înghițitură, pe când Dean vorbea despre apropiata aniversare a celei care nu va mai împlini acel număr de ani. Eu n-avusesem cum să-i plac înainte, pe mine nu mă văzuse mai înainte Luisa, a cărei voce nu mi se părea a fi fost aceeași cu vocea care va spune la nesfârșit pe robotul meu, dacă nu aveam să șterg acea casetă: „...Nimic. „mâine să mă suni neapărat să-mi povestești totul cu amănunte. Mie tipul mi se pare foarte bine, dar nu știu ce să zic. Adevărul e habar n-am de unde ai atâta curaj. Pe curând și mult noroc,,. Nu voisem să mă gândesc prea mult la asta, dar era posibil ca eu să fi fost „tipul,, mesajul cu pricina trebuie să fi fost penultimul sau, mai degrabă, ultimul (penultimul cu siguranță șters prin înregistrarea

vocii cu rezonanță electrică pe care eu o auzisem în direct, iar Marta niciodată) înainte de-a suna eu; poate că după ce se hotărâse în cele din urmă să ne întâlnim, Marta avusese timp să-i povestească unei prietene sau surorii ei: „Mă întâlnesc cu un tip pe care îl cunosc foarte puțin și vine să cineze acasă la mine; Eduardo e la Londra, nu sunt sigură că o să se întâmple ceva, dar e posibil,, cu aceeași excitație ca înaintea unei petre-ceri din adolescență („Așteaptă să mă hotărâsc eu, ai auzit?,, și numai după aceea să sune la ușă), poate că Marta lăsase și ea pe robotul prietenei sau surorii ei acest mesaj căruia i se răspunsese în timp ce ea se ducea în ultimul moment la Vips-ul din apro-piere, lăsându-l pe copil singur un moment, așa cum îl lăsasem și eu timp de o jumătate de noapte, să cumpere, poate, înghețata Häagen-Dazs pentru desert, de pildă. Sau este posibil să nu se fi referit la mine spunând „tipul,, ci numele meu mic și poate și numele de familie, să fi reușit să vorbească cu prietena sau cu sora ei direct, nu prin intermediul robotului, și să fi discutat despre mine (dar asta presupunea că Luisa știa numele meu și cu siguranță că Luisa nu-l știa când ne-a făcut prezentările tatăl ei, poate că acum nici nu-l mai ținea minte), să fi făcut presupuneri și comentarii, l-am cunoscut la un cocteil și ne-am dat întâlnire la o cafea, în altă zi, cunoaște tot felul de oameni, e divorțat, scrie scenarii printre altele, asta declar de obicei despre profesia mea trecând sub tăcere mai întotdeauna latura mea de negru sau scriitor fantomă, deși nici nu o ascund dacă vine vorba despre ea, știu că întâmplările implicate de această latură sunt amuzante pentru interlocutorii mei. Și în acea noapte stătuse Marta pe gânduri sau își exercitase dreptul de cercetare a terenului, îl sunase pe Vicente, dar nu-și putuse da întâlnire cu el, îl sunase cel puțin pe el, și poate și pe alt bărbat, eu fusesem fără îndoială dublura, probabil, și numai de aceea a murit ea în fața ochilor mei și în brațele mele. Am mai spus că nu mă interesa deoc cauza medicală a decesului ei, nici nu voiam să reconstitui ce se întâmplase în ziua aceea, înainte ca noi să ne fi întâlnit, nici ce anume ne atrăsese unul spre celălalt, nu voiam nici să aflu povestea ei sau a familiei ei, ori pe cea a căsniciei ei de rutină, nici să trăiesc în imaginar ceva care fusesese întrerupt sau mai bine spus anulat, eu am o personalitate pasivă, care aproape niciodată nu caută, nici nu vrea nimic, ori habar n-are ce caută și vrea, o persoană căreia lucrurile i se întâmplă, e destul să stai liniștit pentru ca totul să se complice și să vină peste tine și să stâmească furie și neînțelegeri, e destul să respiri în lume, mini-mă oscilație a respirației noastre ca balansul foarte ușor pe care nu pot să nu îl aibă lucrurile ușoare, care atârnă de un fir, privi-rea noastră mascată și indiferentă, precum oscilația inertă a avioanelor atâmate din tavan, care întotdeauna până la urmă ajung să se lupte între ele din cauza acestui tremur sau mișcări sumare. Și, dacă acum încercam să mai aflu ceva, era mai de-grabă fără o intenție clară, nici măcar nu voiam să mă lămuresc ce era cu acea casetă, ascultată de nenumărate ori, fiindcă oricum nu era posibil: chiar și acel mesaj putuse să fie pentru Dean și nu pentru Marta, poate „tipul,, era cineva cu care Dean avea să trateze o afacere anume, foarte îndrăzneță, iar ea nu-i povestise despre mine nimănui și nimeni pe lumea asta nu știa că eu fusesem ales

pentru acea noapte: nu pentru a face dra-goste cu ea, ci pentru a fi cu ea în ultimele ei ceasuri. Ceea ce căutam, poate - îmi veni în gând, pe când mestecam și îmi luam privirea ipocrită de pe pieptul Luisei - ceea ce voiam era poate absurd, dar nu de neînțeles, poate voiam să-mi transform indecența de a fi fost acolo în noaptea morții ei în ceva mai con-venabil și potrivit, chiar dacă intenția, venind în urma faptelor, era mai mult sau mai puțin onestă, era un fel de a le deforma mai credibil decât oricare altul, să văd viața trecută ca pe un complot sau doar ca pe un semn, ca și cum tot ce ni se întâmplă în viață ar fi numai o pregătire și am înțelege pe măsură ce devine mai îndepărtată, și am înțelege-o în întregime la sfârșit: ca și cum aș fi crezut că nu era potrivit, nici corect, ca ea să-și fi luat adio de la această lume alături de un individ pe care de-abia îl cunoștea și care nu voise decât să nu rateze o întâlnire amo-roasă și că ar fi fost mai bine dacă acest necunoscut ar fi ajuns să se apropie de cei care-i fuseseră ei apropiați, dacă datorită morții ei și a ceea ce fusesem eu pentru ea în ultimele sale clipe, aș fi putut avea un rol esențial sau important sau măcar folositor în viața vreuneia dintre ființele pe care iubise, sau dacă le-aș fi salvat de la vreun pericol ce le amenința. Și totuși se ivise o primă ocazie imediat, m-am gândit, aș fi putut să rămân pe Conde de la Cimera pentru a mă asigura că nu avea să i se întâmple nimic rău lui Eugenio, copilul care rămăsese singurân casă cu un cadavru, dar nu făcusem acest lucru. Aș mai fi putut telefona din nou, aș fi putut insista pe lângă recepționarul melodios de la Wilbraham Hotel din Londra ca să-i comunic lui Mister Ballesteros vestea, să-i fi spus ceea ce Marta ar fi dorit ca el să afle imediat ce simțise că avea să moară, ne este insuportabil ca aceia care ne sunt apropiați să nu afle despre suferințele noastre, există patru-cinci persoane în viața fiecăruia dintre noi care trebuie să știe imediat tot ceea ce ni se întâmplă, și e insuportabil să ne creadă în viață, dacă am murit. Nu îl anunțasem pe Dean, pentru a mă feri de mânia lui presupusă și pentru a o proteja pe ea, care îmi spusese la început: „Ești nebun, cum să-l sun, m-ar omorî dacă ar ști că ești aici.” Dar este absurd să vrei să protejezi o moartă, să faci în așa fel încât să eviți să fie omorâtă când ea deja a murit și, pe deasupra, tăcerea mea nici măcar nu reușise să-i păstreze intactă imaginea, știau că fusesem la ea în noaptea aceea, adică știau că fusese la ea un bărbat. Nu o facu-sem. Ce făceam eu era prea puțin, încercarea de a-i abate gândurile tatălui de la golul din sufletul lui timp de câteva zile, singurul lucru care îmi reușise până atunci.

— I-auzi ce prostii mai spuneți, zise Tellez, și mai luă și ci repede o îmbucătură din mero-usău, ca și cum s-ar fi ferit, probabil încă îi mai era poftă, dar după aceea își încrucișă din nou tacâmurile pe farfurie de parcă nu mai îndrăzneam să mai mănânce. Era clar că îl stingherea ca fetele lui să vorbească despre propriul lor piept, chiar dacă era pieptul de adolescentă care ținea deja de trecut și deci putea fi cu ușurință un subiect de glumă: pentru el, fără îndoială, fiicele lui nu aveau așa ceva, nu mai mult decât aceea care se numise Gloria și trăise atât de puțin, mi s-a părut că roșise puțin, deși la bătrâni este foarte greu să deosebești când se înroșesc la față sau când se încălzesc, de obicei obraji lor nu se prea îmbujorează. Folosise

persoana a doua plural de parcă Luisa ar fi fost reprezentanta aleatorie individuală la acea masă a ceea ce era mereu o noțiune plurală, fetele, ca și cum și sora ei ar fi putut să facă sau să aprobe același comentariu pe care îl făcuse Luisa sau să fie de acord cu el. Este greu să te înveți cu ideea că cineva nu mai poate face comentarii.

— Ce perspectivă trivială aveți despre lucruri. O cafea, vă rog, adăugă, făcând un semn chelnerului care trecu pe lângă noi cu brațele încărcate de tăvi și care nu-l observă. Vreți un desert? Eu cred că n-o să iau nimic de data asta. Acest din urmă plural era diferit: mă includea și pe mine, și pe cei doi bărbați care erau de față.

Ne aflam într-un restaurant unde era binecunoscut, aproape de casa lui, ar fi fost firesc să fie servit imediat. Se uită urât la chelner și își scoase pipa, lovind-o de palmă; îndată ce șeful de restaurant îi văzu gestul, se apropie amabil și-i spuse „don Juan”:

— Nu v-a plăcut mero-u don Juan? Îi spuse.

— Ba da, ba da, dar nu mi-e prea foame, și cred că nici celorlalți, puteți să strângeți. Vreau o cafea. Voi? Mi-am dat seama că la plural începuse deja să mă tutuiască, o va face și la singular foarte curând.

În acel moment șeful de restaurant se întoarse spre fereastră chiar înainte să se audă tunetul – de parcă l-ar fi presimțit – și se porni deodată o ploaie cu găleata la fel ca în urmă cu o lună sau mai mult, sau nu la fel, de data aceasta torențial și năvalnic, ca și cum ploaia ar fi vrut să compenseze faptul că dura prea puțin sau ca și cum ar fi fost o escapadă aeriană atacată de artilerie. Timp de o jumătate de minut am văzut înghesuindu-se oameni de pe stradă în ușa restaurantului, am văzut alergând femei și bărbați și copii pentru a se adăposti de ceea ce cădea din cer, asemenea bărbaților și femeilor și copiilor din anii treizeci, în același oraș, pe atunci sub asediu, care alergau căutând un adăpost pentru a scăpa, de asemenea, de ceea ce cădea din cer și de loviturile de tun care veneau din împrejurimi, de pe culmea Angeles sau de pe Garabitas, obuze care conform traiectoriei lor cădeau pe clădirea Companiei de Telefoane sau în piața de lângă ea, când nu nimereau ținta, loc care ajunsese să fie numit din această pricină „piața gropii”, cu un neverosimil umor negru, sau pe imensa cafenea Negresco, care fusese bombardată și în care muriseră o mulțime de oameni, iar a doua zi lumea netul-burată și, totodată, resemnată mergea să-și bea berea la cafe-neaua vecină, La Granja del Henar de pe strada Alcaïă colț cu Gran Via, știind foarte bine că acolo putea să se întâmple același lucru, periferia și cerul, cea mai mare amenințare pentru trecătorii care căutau adăpost pe trotuarele acoperite la fel ca acum sub furtună, întrucât această ploaie cădea pieziș din cauza vântului, iar obuzele lansate de tunuri ar fi putut ajunge pe un trotuar sau pe celălalt, în funcție de colina de pe care se dădea asediul, doi ani și jumătate din viața tuturor, asediind și fiind asediați, doi ani și jumătate alergând pe aceste străzi, ținându-și cu mâinile pălăriile și căciulile și beretele și fustele fluturând și ciorapii rupți sau, pur și simplu, fără ciorapi, în acest oraș care, începând de atunci, n-a reușit să-și piardă obișnuința de a trăi și de a fi ca o insuiă.

Șeful de restaurant ne scrisese chiar el nota, purta la brâu un fel de învelitoare albă (mai lungă decât un șorț) care îi venea până aproape de călcâie, cum au chelnerii francezi, pânză albă deasupra uniformei negre, să nu se murdărească. Cei care ne aflam la masă am privit o clipă cum ploua.

— Nu va dura mult, dar e mai bine să luăm un desert, spuse Dean. Deși eu sunt chiar în întârziere.

— Nu pleca așa repede, îi zise Luisa, încă n-am vorbit deloc despre copil.

— Da, cred că mai bine ne întâlnim altă dată, răspunse Dean cu felul lui lent de a vorbi, și nu se putu abține, sau nici măcar n-avusese această intenție, să nu-mi arunce o privire iritată, ca un avertisment, apoi încă una mai stăpânită lui Tellez, care se simți vinovat și își întoarse privirea, mângâindu-și pipa pe încă neaprinsă. Poate că tocmai de aceea se întâlniseră la acea masă, pentru a discuta despre copil, orice ar fi fost de discutat

— TSte. Ia. &salsoi.

(în fbnd, era un alt subiect de familie), iar invitația lui Tellez și mai ales faptul că o acceptasem detumase scopul reuniunii. Tellez întoarse privirea precum cineva conștient că a călcat în străchini, dar care nu are chef să i se spună acest lucru încă o dată, eu însă mi-am păstrat expresia neutră, ca și cum n-ar fi fost vorba de mine.

— E foarte simplu, Eduardo, răspunse Luisa, spune-mi ce ai decis să faci cu copilul acum, că e și tata aici și poate să-ți spună și el ce crede, aș prefera să discutăm despre asta împreună ca să nu existe neînțelegeri. Eu n-am cum să alerg toată viața de la casa ta la a mea, neglijându-le pe amândouă. Dacă vrei să-l ții la mine o perioadă, spune-mi clar, sau spune-mi dacă vrei să-l ții tu, o să te ajutăm să-ți faci un fel de program, deși nu va fi ușor cu tine, care muncești atât și ești tot timpul pe drumuri. Eu nu pot să umblu de colo-colo ca o ștafetă, o țin tot așa de mai mult de o lună.

— Sau ca o logodnică a zilelor noastre, se amestecă în vorbă Tellez, socotindu-se deja absolvit de greșeala de a mă fi invitat, dintr-o excesivă politețe. Nu din cauza asta se căsătoresc cuplurile în ziua de azi, din oboseala de a se trezi într-o casă, pentru ca apoi să traverseze orașul și să-și dea senzația că se trezesc din nou în propria casă? Am auzit că în ziua de azi căsătoriile rezistă pentru că oamenii uită în mod cronic să-și ia de acasă periuța de dinți sau) e este lene să mai cumpere una, pe vremuri lumea nu se culca în altă casă, asta e foarte rău. Și își mișcă arătătorul dintr-o parte în alta ca și cum pentru el era foarte clar că lucrul foarte rău despre care vorbea îl făceau fiecare dintre noi, cei trei care îl ascultam. Luisa are dreptate, Eduardo. Las-o să se ocupe ea de copil, îi va fi mai ușor să-l țină acasă la ea și să-și vadă de treabă după programul ei. Măcar deocamdată, până te lămurești cum stau lucrurile, cum te organizezi sau până o să te gândești să te căsătorești din nou, ești încă tânăr și poate că cineva se va sătura să doarmă în casa ta, neavând la îndemână periuța de dinți dimineața. Și nou Tellez remarcă prezența mea, sau ținu cont de ea, și adăugă din bună-creștere, ca să înțeleg și eu despre ce vorbeau: Fiica mea Marta a avut un copil, pe nepotul meu Eugenio. E foarte mic, 152 are numai doi ani. Eduardo

e foarte ocupat și Luisa este dispusă să ia în seama ei creșterea copilului. Pe deasupra, Eduardo călătorește mult, și uneori călătoriile lui sunt cu ghinion.

Eu nu trebuia să fi înțeles acest din urmă comentariu răutăcios, dar l-am înțeles și poate a fost nepotrivit să nu întreb la ce se referea. Sau poate nu, mă arătam discret până la a trece drept invizibil, asta-mi vine din obișnuința de a mă estompa adesea, pentru a fi nimeni, este și asta un fel de a flata: dacă cei care rămân sunt mai puțini cu o persoană, se vor simți mai bine și vor avea impresia că i-au luat locul și că au câștigat ceva prin asta. „Prin urmare Tellez poate să fi răutăcios, m-am gândit, cu Dean cel puțin, sub înfățișarea sa liniștită și distrată și un pic greoaie și un pic candidă, care umple spațiile închise”, poate această naivitate prefăcută, atât de proprie bătrânilor, datorită căreia ei pot face și spune până la urmă tot ce le trece prin minte, fără să le reproșeze nimeni asta, nici să-i ia în serios, se prefac a fi cu un picior în groapă pentru a da impresia că nu sunt un pericol pentru nimeni, și că nu ar dori și nu ar aștepta nimic, când de fapt nimeni nu încetează să mai fie viu atâta timp cât își păstrează conștiința și amintirile, mai mult, amintirile sunt cele care fac ca toate ființele vii să fie periculoase și dornice și să aștepte tot timpul ceva, e imposibil să nu îți faci proiecte și să nu rânduiești amintirile în viitor, adică să nu le așezi doar în ceea ce a trecut, ci și în ceea ce trebuie și în ceea ce urmează să vină, există anumite lucruri despre care e imposibil să te gândești că n-au să se mai repete, ceea ce a fost o dată nu poate să nu mai existe, dacă ai avea certitudinea că ai făcut dragoste ultima dată din viața ta, ai pune capăt conștiinței și amintirii și te-ai sinucide, poate, dacă ai ști sigur acest lucru imediat ce ai făcut-o de data aceasta care a fost ultima. Lar oamenii au obiceiul să spere că încă se mai poate întâmpla ceea ce nu s-a petrecut niciodată, cele mai mari inversări de situații și lucruri neprevăzute, precum în istorie sau în povești, trădătorul să ajungă rege, ori cerșetorul, ori asasinul, și capul împăratului să se rostogolească sub tăișul spadei, frumoasa să iubească bestia sau pe cel care l-a omorât pe iubitul ei și care i-a adus nefericire în suflet, să fie câștigate războaiele pierdute și morții să nu mai fie duși, ci să stea în preajma noastră sau să apară și să aibă ceva de spus; iar sora cea mai mică dintre cele trei surori să fie, poate, cea mai mare într-o zi, de exemplu. Cu cine o fi făcut pentru ultima dată dragoste Marta Tellez, cu Dean cel tensionat ori cu iritantul Vicente, cu mine desigur nu, și oricum nu știuse că era pentru ultima oară, nici i-ar fi trecut prin minte, cu oricine ar fi făcut-o nu dăduse nici o importanță faptului, nici solemnitate, poate nici măcar pasiune ori afecțiune, poate făcuse duș amăgitoare sau somnoroasă, când rămăsese singură, dacă s-a întâmplat cu Vicente într-un hotel sau în mașină, pentru a îndepărta mirosul obscen al celui alt, așa cum mirosul Martei a luat ceva timp să-mi dispară mie din cămașă și din trup, deși am făcut o baie în dimineața aceea, și în plus era mirosul ei era un miros de metamorfoză; poate se spălase doar în bideu și apoi se întorsese la loc în pat, gândindu-se că se mai dusesse o jumătate de oră din somnul ei de noapte, dacă fusese cu Dean în dormitorul pe care eu îl știam, oglinda mare și televizorul aprins, tubul de Redoxon și o mască de purtat în avion, pantalonii și fustele zvârlite pe scaune și necălcate în acea

noapte, și nici într-o alta. Și poate în ambele cazuri adormise ceva mai târziu, cu gândurile învinse și cu mintea pustie, în timp ce, dacă ar fi știut ceea ce aproape niciodată nu se știe, ceea ce nu știuse, n-ar fi putut să adoannă, sau chiar mai mult, l-ar fi trezit pe soțul sau pe amantul ei ca să continue, să sfarme neîntârziat verdictul și să evite astfel pe loc ca aceea să fi fost ultima oară, dar dacă i-ar fi convins pe unul sau pe celălalt, dacă i-ar fi stâmit să facă încă o dată dragoste cu ea, după încă o clipă ar fi aflat că această ultimă dată venise iarăși și deja trecuse, și așa trece timpul, cu aceste eforturi ale noastre zadarnice și contradictorii, ne îngăduim să fim nerăb-dători și să vrem să se întâmple mai repede lucrurile pe care le dorim cu înfrigurare, care se amână sau întârzie, când, odată sosit și terminat, totul pare puțin și prea rapid, a repeta fiecare act îndrăgît ne apropie încă puțin de sfârșitul său, și ceea ce este mai rău e faptul că ne apropie la fel de bine de imposibilitatea de a-l mai repeta, totul călătorește încet spre dispariție, în mijlocul grabei noastre zadarnice și al întârzierilor noastre închipuite, și numai ultima dată este ultima. Marta Tellez probabil crezuse că i e *

Wârew'âwa'gi-j y'j. ÎtSâMavea să se mai culce cu încă un bărbat în noaptea în care am fost la ea acasă, așa crezuse probabil pe când ne duceam împreună spre dormitor (călăuzit de ea, mână în mână, Chateau Malartic, cu un mers puțin amețit amândoi) și când am început să-i scot hainele și să o explorez cu degetele mele instinctive și ne-am sărutat, săruturi care ar fi putut să nu existe și astfel eu să nu mi le amintesc acum. Probabil fusese sigură de ceea ce avea să urmeze, de fapt ar fi putut să se culce cu mine, cred (ar fi avut timpul s-o facă), dacă fiul ei ar fi adormit mai devreme sau dacă eu aș fi făcut primul gest cu mai multă hotărâre sau mai repede -acel gest care plutește în aer, acel prim gest care se poate preci-pita sau amâna foarte mult, precum aglomerarea norilor înainte de tunet; apoi furia și graba -nici între noi nu existase impor-tanță, nici solemnitate, nici chiar pasiune, poate numai un pic de obscenitate și un pic de afecțiune în formare, nu am avut timp pentru mai mult, de fapt nu se știe, nu s-a întâmplat ceea ce urma să se întâmple, ci metamorfoza sa. Și dacă fiul ei ar fi stat și mai mult treaz sau ar fi fost mai multă ezitare și eu n-aș fi îndrăznit până la urmă să fac acel gest care putea și el să nu fi fost făcut, chiar dacă era de câțva timp în aer, atunci aș fi plecat de pe Conde de la Cimera, după alte câteva momente de discuție și după ce ea-mi oferise un lichior și făcusem câteva glume, iar ea ar fi rămas singură să facă un duș, îndepărtând astfel mirosul așteptării. Ar fi stat fără a zâmbi și fără a râde la capătul patului, după ce ar fi strâns resturile cinei noastre și ar fi culcat copilul, calm și somnoros imediat ce eu aș fi plecat, și-ar fi scos eleganta bluză Armani peste cap și i-ar fi rămas mânecele întoarse pe dos prinse de încheieturi, rămânând așa câteva clipe parcă obosită de un efort sau de o zi grea - gestul deprimat al cuiva care nu poate să nu se gândească și se dezbracă încet pentru a se adânci în gândurile lui între o haină și alta și are nevoie de pauze - sau poate obosită de așteptarea frustrată al cărei miros încă îi mai păstra; bluza bej-deschis pe care eu am ajutat-o să și-o deajos și-ar fi scos-o cu televizorul aprins,

uitându-se fără nici un interes la fața abrutizată și lascivă a lui MacMurray, sau poate ar fi dat peste canalul pe care se uitase Singurul în noaptea în care nu putuse adormi, Clopote la miezul nopții, Spania era Anglia și lumea întregă în alb și negru în zori; apoi s-ar fi dus la baie gândindu-se poate să-i telefoneze din nou lui Vicente și să-i lase un alt mesaj: „Dacă te-aș fi găsit mai înainte poate treceai puțin pe la mine, n-aș mai fi avut o noapte sinistră. Dacă te întorci repede, să zicem pe la trei șjumătate sau patru fără un sfert, sună-mă dacă vrei, eu n-am somn acum și dacă mai vrei, poți să treci acum pe la mine, am avut o noapte absurdă, sinistră, am să-ți povestesc în ce încurcătură am intrat, și mi-e totuna dacă mă culc mai târziu, oricum mâine n-am să mai fiu bună de nimic. Trebuia să-mi amintesc mai înainte, sigur că sunt zăpăcită”. Nu, sigur ea nu i-ar fi spus așa, doar un bărbat este capabil să trateze drept sinistră o noapte care n-a fost cum se aștepta el, o noapte în care fi vrut să se culce cu o femeie și n-a reușit, nu s-a regulat și nici nu s-ajucat cu pisicuța, ar fi spus Ruiberriz de Torres într-un bar. Nu i-ar fi spus nici că primise la ea acasă un tip ca să-i țină locul lui, care era de negăsit la telefon, nu, nicidecum, ar fi făcut să dispară imediat orice urmă a trecerii mele și a cinei, iar mesajul ei de noapte, plănuit pentru urechile lui Vicente, ar fi fost (plănuit sub duș): „Nu pot să dorm, nu știu ce e cu mine, fiindcă nu te-am găsit, m-am culcat repede și nu pot deloc să adorm deși am băut puțin vin, probabil că nu adorm de ciudă că nu mi-am amintit mai devreme că Eduardo nu este azi acasă. Sună-mă când ajungi, chiar dacă e târziu. Mi-e dor de tine. Și, pe deasupra, nu mi-e somn, deci n-ai cum să mă trezești. Dacă nu ești prea obosit, vino.” Dar cine știe dacă ar mai fi ajuns să dea telefonul acesta, după ce ieșise de la duș, în halat de baie sau înfășurată în prosop, cine știe dacă ar fi ajuns măcar să iasă de la duș, dacă n-ar fi alunecat din pricina frustrării sau a gândurilor sau a oboselii și s-ar fi lovit la ceafă și ar mai fi avut încă timp să închidă robinetul cu un gest instinctiv sau disperat în cădere, rămânând apoi pejumătate întinsă pejos și udă, goală și udă pe gresia din baie cu ceafa ei de femeie din secolul nouăsprezece rănită, pe care, după un timp, ar fi părut a curge sânge pejumătate uscat ca niște dăre sau fire de păr negru și lipit sau noroi, deși nimeni nu ar fi văzut pentru că eu nu aș mai fi fost acolo: dar aceasta e o moarte oribilă, fără a putea chema în ajutor în toiul nopții, copilul în sfârșit dormind adânc și telefonul

1C< prea departe, dacă mi-aș fi cumpărat unul fără fir; dar aceasta e o moarte ridicolă, nimic mai ridicol precum un accident în propria mea casă, într-o noapte în care soțul meu e plecat într-o călătorie și în care musafirul, care ar fi putut să mă salveze, a plecat, ce ghinion, și goală, ce nenorocire, totul poate fi ridicol sau tragic, în funcție de cel care relatează lucrurile și cum le relatează, și cine oare va povesti moartea mea, sau va fi po-vestită de mai multe ori, toți care mă cunosc își vor spune unii altora, în toate felurile imaginabile. Și aceste gânduri străful-gerându-i prin minte chiar în timp ce cădea pentru că, poate, Marta Tellez ar fi murit oricum și ar fi murit imediat, fără să mai aibă timp să-i fie rău, nici frică, fără să se f5 simțit deprimată sau vinovată. Dar nimic din toate acestea nu s-a petrecut, ci un alt fel de moarte nu mai puțin oribilă, nici mai puțin ridicolă, având lângă ea un necunoscut, pe

cale să se reguleze, ce îngrozitor, ce rușine, cum pot să-mi povestesc cu aceste cuvinte întâmplarea, ceea ce atunci când se întâmplă nu este indecent, nici nobil, nici plin de haz, nici trist, poate să fie trist sau plin de haz sau nobil sau indecent atunci când e povestit, lumea depinde de povestitorii ei și eu am un martoral propriei mele morți și nu știu cum o înțelege; dar poate că el nu va vorbi, poate că nu va povesti moartea mea și la urma urmei nu contează cum o va face – primul, sursa – poveștile nu sunt numai ale celui care este martor la ele sau ale celui care le născoceste, o dată ce au fost povestite aparțin deja tuturor, sunt repetate și se interpretează și se modifică, nimic nu este povestit de două ori la fel, nici în aceleași cuvinte, nici măcar dacă unul și același om spune povestea de două ori, nici măcar dacă este unul și același cel care o spune de fiecare dată, și oare ce-o fi crezut povestitorul meu sau martorul meu despre propria mea moarte atât de nepotrivity, adevărul e că nu m-a salvat, deși nu a plecat și a rămas lângă mine, nici el nu a putut să mă salveze cu toate că era lângă mine, nimeni nu mă salvează.

Nu, nimic din toate acestea nu a avut loc și probabil că face parte din vraja mea să mă gândesc la cele neîntâmplare, nu trebuie să încerc să izgonesc aceste glasuri și aceste gânduri, ci să mă învăț cu ele, cât timp voi mai fi așteptat în umbră sau vizitat sau bătuit sau haunted. Dean aruncă o altă privire rapidă și nerăbdătoare pe când îi răspundea lui Tellez cu vocea lui ruginită ca o spadă sau armură ori lance;

— Bine, cred că am pus prea mult pe tapet problemele astea, și nu e momentul acum. Să o lăsăm pe altă dată, ce spuneți? Și acum a avut și curiozitate în privire, de parcă ar fi stat să se gândească pentru o clipă dacă chiar nu era momentul. De parcă brusc ar fi dorit să facă tocmai invers de cum spunea pentru că îi convenea să-i calmeze sau să-i stăpânească pe cei cu care vorbea prin prezența unui necunoscut.

— Atunci te rog să-mi spui ceva, Eduardo. Eu am nevoie să știu la ce să mă aștept, zise Luisa cu și mai multă nerăbdare. Nu e același lucru să trăiești singură sau să crești un copil, nu poți să faci lucrurile din mers.

— Mai lasă-mă puțin, câteva zile acum mai poți aștepta. Poate reușesc să aranjez să nu mai plec în călătorii sau să plec mai rar, trebuie să mai discut despre asta cu Ferrán, nu sunt sigur. Nu sunt sigur nici dacă pot să trăiesc singur cu copilul, avea doi părinți, nu știu dacă poți să înțelegi.

— Să călătorești, să călătorești: cu ghinion, îi repetă Tellez, cu rea intenție, ginerelui său. O spuse ridicând degetul ca un profet.

— Știți ceva, Juan, îi răspunse atunci Dean, n-a contat deloc faptul că n-am fost acasă, dumneavoastră știți asta bine. Nimeni n-ar fi putut face nimic.

Eu nu căutasem să aflu, dar recunosc că auzind acest lucru m-am simțit foarte ușurat: m-a bucurat enorm faptul că nimeni n-ar fi putut face nimic, din moment ce eu nu făcusem nimic. Era o bucurie retrospectivă și condiționată.

Lui Tellez i se adusese cafeaua, își aprinse în sfârșit pipa și se uită la Dean prin flacăra care creștea și se micșora. O stinse destul de greu (nu suflă în ea, ci o scutură moale în aer) și pe când făcea asta spuse privind în gol, cu

pipa în gură, poate căutând ceva de neînțeles (privea flacăra nesupusă mai mult cu sprâncenele lui arcuite de spiriduș decât cu ochii lui mari și albaștri):

— Nu-ți reproșez asta, Eduardo, nu sunt atât de nesăbuit să-ți spun în față că nu ai salvat-o, dacă nimeni nu putea s-o salveze, ci că Marta a trebuit să moară singură. Tu nici măcar nu știi dacă ai putea să trăiești singur cu copilul, ea a murit singură, cu copilul dormind. Și copilul a rămas singur-singur, cu mami lui care murise și cu tatăl plecat în călătorie, ce spui de asta? Norocul lui că e încă foarte mic.

Flacăra îi atinse unghiile chiar înainte de a se stinge. Teilez nu era la curent cu împrejurările morții fiicei lui, cum presupu-sesem eu, don Juan sau Juan sau Juanito sau Tellez sau Exce-Jenta Sa, niciodată aceleași cuvinte sau apelative pentru aceeași persoană, persoanele sunt tot atât de schimbătoare ca și poveștile, depinde de cine vorbește despre ele sau] i se adresează.

Dean mormăi înfundat ceva, poate că număra până la zece așa cum se spune că fac unii oameni pentru a-și întârzia o izbucnire de furie, dar de fapt ațâțându-și furia, nu am numărat niciodată în acest scop, dar unele lucruri se întetesc când sunt amânate. Poate se gândea dacă să îi spună sau nu socrului său a cărei remarcă îl jignise: „Fiica ta nu era singură, bătrân cretin ce ești, și nici nepotul tău, Marta a profitat de absența mea, o aranja de minune, cine știe de câte alte absențe nu profitase până atunci. Dar cu toate astea, ai ceva dreptate în ce spui, dobitoc bătrân: să călătoresc, să călătoresc, cu ghinion”. Luisa își plecase ochii și își domolise nerăbdarea și insistența, îi părea rău de turnura atât de riscantă pe care o luase discuția din cauza ei, sau atât de inoportună, ea știa despre moartea surorii ei, moartea ei nesingură. Și eu știam, am simțit un val de căldură urcând în mine, cred că m-am îmbujorat puțin, mi-am încleștat degetele, din fericire nimeni nu se uita la mine atunci, deși roșeața feței mele ar fi putut fi expjcată: putea să fie din cauza prezenței mele tot mai nepo-trivite acolo, de fapt chiar se datora, parțial, acestui motiv. Dean rezistă tentației, acum și el păstra ceva secret, și în dezavantajul lui, din milă pentru bătrânul cretin; răspunse ce era înțelept, sau de așteptat, dacă Marta ar fi murit așa cum credea tatăl ei:

— Nimeni n-avea cum să prevadă asta, cum putea să fi știut vreunul? Când am plecat eu se simțea perfect, am sunat-o de la Londra după cină și încă se simțea bine, nu mi-a spus nici o clipă că i-ar fi rău, se pregătea să culce copilul, v-am mai spus. Ce-ați fi vrut, să nu fi făcut nici o călătorie în viața mea, doar „>iit”îa) „li,”i”: iiâfeuCT.>MA'; A, așa, ca nu cumva să se întâmple ceva acasă? Presupun că înainte de asta, dumneavoastră nu vi s-a părut un lucru rău sau ciudat că am plecat, cum făcusem de atâtea ori. Vreți să spuneți că nu ați stat niciodată departe de familia dumneavoastră câteva zile? Nu fiți absurd și nedrept.

— Mie nu mi s-a părut în nici un fel fiindcă nu știam că ai plecat.

— În regulă, dar nu cred că ați fost la curent cu tot ce-am făcut eu în acești ani. Și de ce să fi fost?

— Eu nu trebuia să fiu la curent, ea însă da. N-a putut să-ți ceară ajutorul, nu a putut să-ți dea telefon, nu-i așa? Tu i-ai lăsat nurnărul tău din Londra, dar n-am reușit să-l găsim, nu era niciunde în toată casa și toți au

căutat după el, nimeni n-a putut să fe găsească până în noaptea următoare; nu i l-ai lăsat nici prietenului tău Ferrăn, de ce am crede că i]-ai lăsat ei? Nu te-ai deranjat să i-l lași. Tellez foiosea pluralul pentru a o implica în discurs și pe Luisa, cu siguranță și pe Guillermo și pe Maria Fernández Vera, toată familia, toți ceilalți Tellez, deși acestora le-ar fi părut rău de Dean, niciodată n-aveau să-i reproșeze ceva, din moment ce ei știau. Dean recursese și el la plural pentru a nu rămâne exclus și a se asimila lor: „Cum puteam să fi știut vreunul?”, spusese. Tellez tăcu puțin și apoi adăugă mușcând din pipă, vorbind printre dinți, cu duritate: Mă îngrozesc gândin-du-mă cum ți-ai petrecut tu ziua aceea, cu soția ta moartă aici și tu habar n-aveai. Îmi închipui că acum vezi toate aceste ore petrecute în ignoranță și fără griji într-o lumină foarte diferită, nu aș vrea să fiu în pielea ta, cred că acum îți apar în coșmaruri. Se opri, își scoase pipa și mai spuse, fără rețineri sau cu mai mult dispreț: Desigur, se poate ca nici măcar să nu fi fost la Londra.

Acum uitaseră cu totul că eram și eu acolo, cel puțin Tellez, care nici nu se mai gândea să-mi spună și mie despre ce era vorba, bătrânii nu prea au discemământ, e adevărat, de obicei nu sunt conștienți de toate elementele unei situații, mai ales dacă este vorba de un conflict, doar de cele esențiale, și esențialul însemna pentru el Dean și Luisa, eu făceam parte din decorul invizibil, nu eram mai real sau mai important în acele momente decât șeful de restaurant sau decât chelnerii sau ceilalți clienți sau lumea îngrămadită în ușa restaurantului, la adăpost de ploaie, nu contam mai mult decât furtuna însăși (am văzut pe fereastră un ziar desfăcut deasupra unor capete, ferindu-le de ploaie). Și doar atunci, când nimeni nu mă privea nici măcar cu coada ochiului, mi-am dat seama, am căpătat certitudinea că nu trei, ci patru erau lucrurile pe care le aveam cu mine ieșind de pe Conde de la Cimera și pe care nu le avusesesem când am venit: mirosul, sutienul, casetași o hârtie galbenă, pecare fărăândoială o scrisese Dean, nu Marta, și pe care încă o mai țineam în portofel, era acolo în buzunarul meu. Și m-am gândit: „Dean nu va mai suporta, acum va ceda tentației, va povesti, nu va suporta să fie pusă la îndoială chiar și realitatea călătoriei sale, va spune: „Cineva a luat hârtia pe care eu am scris numele hotelului și telefonul, cineva care a fost cu ea toată noaptea și a văzut-o cu ochii lui în agonie și murind fără dea de știre cuiva, cineva a luat această hârtie pe care ați căutat-o toți cu atâta zel și a și folosit-o după douăzeci și patru de ore, în noaptea următoare, când a sunat la hotelul meu din Londra și a întrebat de mine și cu toate astea nu avut curajul să-mi vorbească când i s-a făcut legătura în cameră și eu am ridicat receptorul, ce voia și ce-ar fi putut să-mi spună atunci, era prea târziu să se mai schimbe ceva, așa cum a ajuns prea târziu mesajul primit la puțin după aceea, când vocea lui Ferrăn și vocea Luisei mi-au spus că Marta era moartă, toată ziua aceea și noaptea de dinainte sau o parte din ea, pentru că în prima parte a nopții era în viață și însoțită de un bărbat. Luisa știe și poate să vă confirme, toți știu, în afară de dumneavoastră, moartea Martei nu a fost numai oribilă, ci și și ridicolă, au găsit-o pejumătate goală în așternuturi și cu fardurile întinse pe față nu numai de la lacrimi, ci și din pricina sărutiirilor, bărbatul cu care s-a sărutat probabil că a fost îngrozit, stupefiat, năucit,

frustrat. Singura mea bucurie acum este să mă gândesc la cât de oripilat a fost acel bărbat de întâmplare.,, „Va spune toate acestea,, am gândit, „iar eu va trebui să mă ridic de la masă și să mă duc la toaletă cu șervetul în gură, fiindcă n-am să pot suporta să le aud ,,. Fusesem gata să copiez numele hotelului și numărul de telefon (Wilbraham Hotel, numele), voisem să o fac și chiar

— „ -,, „-t'„ rupsesem o foaie din carnețel în acest scop, scosesem stiloul din haină și cu ocazia asta mă și îmbrăcasem și astfel îmi făcusem curaj să plec și până la urmă nu mai copiasem nimic, păstrasem acel post-it galben, hârtia deja scrisă, fără să vreau și fără să-mi dau seama, furând-o fără intenție, inconștient - aveam atâtea lucruri la care să mă gândesc - un număr nou de telefon te tentează întotdeauna să-l formezi imediat și din acest motiv a doua zi nu-l găsisem nimeni, Luisa și Guillermo și Maria Fernández Vera și poate, de ce nu, femeia care stătea în aceeași clădire, cu mânușa ei bej, se uitaseră peste tot și căutaseră iar și iar, îngrijorați că nu puteau să-l anunțe pe Dean de nenorocire, lucrul cel mai rău și mai grav care i se putea întâmpla și care era deja întâmplat. Poate vorbiseră toți cu acel Ferrán de mai multe ori și era adevărat că el habar nu avea unde era partenerul său, eu aveam dovada acestui lucru, pe caseta din robot, înainte de întâmpinarea fatidică el îi lăsase un mesaj Martei, î! Știam deja pe dinafară cum le știam pe toate celelalte: „Marta, sunt Ferran. Știu că Eduardo a plecat azi în Anglia, dar tocmai mi-am dat seama că nu mi-a lăsat numărul de telefon, nici adresa, nimic, nu știu de ce, i-am spus să mi le lase neapărat, aici lucrurile nu sunt atât de în ordine încât el să-și permită să dispară în ceață. Poate ți le-a lăsat ție sau, dacă vorbești cu el, transmite-i să mă sune imediat, la birou sau acasă. E destul de urgent. Mulțumesc”. Dar ea nu-i telefonase pentru a-i da numărul de telefon care atunci se afla în casă, într-un loc ușor de văzut, nici nu-i transmisese mesajul lui Dean, când acesta a sunat-o după ce luase o cină nemaipomenită la Bombay Braserie, de lângă stația de metrou Gloucester Road - știu acest local - sau nu-mi aminteam eu de asta. Desigur, erau și în mintea ei tot felul de gânduri -încă mai gândea atunci - sau poate, dimpotrivă, cele două prezențe care se excludeau reciproc, a copilului și a mea, nu-i îngăduiau să gândească la nimic care să nu aibă legătură cu noi, el și cu mine, să înceteze să mai supravegheze copilul doar un moment și să se apropie de mine numai în timpul acestui moment, să nu mai sune telefonul, să nu se supere copilul și să devină agitat, să bea îndeajuns de mult vin, pentru a căuta și a vrea ceea ce încă nu știa dacă voia sau căuta. Și toate aceste lucruri fuseseră cauza pentru care Dean nu fusese găsit o zi întreagă, Tellez avea dreptate, avea o minte pătrunzătoare și știa să răsucescă cuțitul în rană, ce făcuse oare Dean în ore întregi de nepăsare și de ignoranță în Londra, cum își petrecuse oare ziua aceea, crezând că aceea care era deja moartă este în viață, poate se dusese devreme la întâlnirile lui de afaceri, motivul călătoriei sale, apoi se plimbase poate prin St. James's Park sau prin cartierul Hampstead sau Chelsea, poate cumpăraseră un cadou pentru Marta în timpul lui liber și, în acest caz, ea nu a primit niciodată acel cadou și acel suvenir, nici n-a știut ce călătorie sau ce absență i-a adus, dacă

a fost o recompensă pentru așteptare sau ambasada unei cuceriri sau împăcarea unei conștiințe încărcate: a fost adus prea târziu; și astfel, acel cadou nici măcar nu a ajuns să fie un suvenir, nici să aibă trecut și origine, sau poate le avea în altă conștiință și în altă memorie, dacă Dean se hotărâse să i-l dea altcuiva, aflând despre moartea celei căreia îi era destinat, cumnatei Luisa, sau soției cumnatului, Maria, sau poate vecinei din cimitir cu mânușa ei bej sau nici uneia dintre ele – o broșă, o rochie, o pereche de cercei, o eșarfa, o geantă, un flacon de Eau de Guerlain, cine știe ce cadou era. Dean poate că cinase în Sloane Square, foarte aproape de hotelul lui, ca să nu mai aibă de mers după masă, obosit fiind după aceeași, singur sau împreună cu niște colegi, cunoscuți sau prieteni, cine știe, apoi se întorsese în camera lui cu fereastră cu ghilotină și poate se uitase pe geam în întunericul nopții londoneze, spre clădirile din față sau înspre alte camere ale hotelului, cea mai mare parte neluminate, spre camera de la mansardă a unei cameriste de culoare care își scoate hainele, boneta și pantofii, ciorapii și șorțul și uniforma, spălându-se apoi pe față și sub braț într-un lavoar, sumar, într-un mod britanic. Mirosul cameristei nu ajunge până la Dean, dar el poate să-i știe deja mirosul, poate se întâlnește cu ea pe un coridor sau pe scări. Și atunci probabil a sunat telefonul la o oră nepotrivită în acel oraș, iar când Dean ridicase receptorul și răspunsese: „Alo?” cu un accent străin, eu am închis alarmat telefonul public al unui Vips din Madrid, alături un individ cu dinții lungi care aștepta să las cabina liberă. Soneria telefonului meu în camera lui Dean sună și o sperie în fețe; 6i. E, 4i-; yi, noapte pe angajata pejumătate dezbrăcată și o face să realizeze că o poate vedea cineva, face câțiva pași în sus și chiloți până la fereastră, o deschide și se înclină puțin în afară ca pentru a vedea dacă nu cumva se cățără cineva pe zid către ea – nici un burglar, în engleză există acest cuvânt specific pentru hoții care intră în clădiri, pentru intrusul care fusesem eu cu o noapte mai înainte în casa Martei și a soțului ei, deși nu intrasem pe furiș – și după aceea o închide și trage perdelele cu atenție, nimeni nu trebuie să o privească în tristețea ei, în oboseala sau depresia ei, nici pejumătate dezbrăcată și nici așezată la capătul patului cu mânecile uniformei întoarse pe dos agățate de încheieturi, poate că a fost deja văzută astfel, fără ca ea să știe. „Și va mai spune Dean”, m-am gândit în continuare, „va spune: „Dar nu-mi sunt de ajuns năuceala și supărarea și panica lui, și ghinionul lui care deja nu mai este, nu-mi este de ajuns oripilarea lui dintr-un moment deja trecut, vreau să dau de acest bărbat ca să vorbesc cu el și să-i cer socoteală și să-i povestesc ce s-a întâmplat din vina lui. Vreau să-i povestesc ce am făcut în toată ziua aceea în care am crezut-o pe Marta în viață și ea era moartă deja și cum văd acea zi acum când revine în coșmarurile mele și aud glasul care spune: „Mâine în bătălie să te gândești la mine, când am fost muritor, să îți se frângă lancea. Mâine să fiu o povară pe sufletul tău, să fiu eu plumb în pieptul tău și să îți se sfârșească zilele în sângeroasa bătălie. Mâine în bătălie să te gândești la mine, să mori în disperare” „. Asta va spune, și, dacă o va spune, eu îmi voi duce mâinile la urechi și mă voi prăbuși fără cunoștință, sau poate la tâmpilele care au să-mi

explodeze, bietele mele tâmples, pentru că nu voi suporta să o spună, iar eu să fiu silit să ascult.”

Dean rezistă și de această dată tentației, nu spuse nimic din toate acestea, păstră tăcerea sau mormăi din nou ceva de neînțeles, câteva secunde bune, de parcă ar fi numărat până la douăzeci acum și răspunse cu calmul și vocea lui ruginită sau cu nesfârșita răbdare pe care trebuie s-o avem față de ființele pe care morții noștri le-au iubit:

— Știți ceva, Juan, în mintea dumneavoastră s-a înfipt ideea că eu sunt vinovat de moartea ei. Bine, se poate, poate că am o parte de vină și, pe deasupra, n-am nici un mijloc să vă conving că nu este așa. Eu pot să vă arăt biletul de avion, fac-turile de la hotel și de la restaurante și de la cumpărăturile făcute în Londra, dar dacă dumneavoastră preferați să credeți că nici măcar n-am fost acolo și asta vă folosește la ceva, țineți-o tot așa, cum vre {i, nimic nu se va schimba, doar că stima dumnea-voastră pentru mine va scădea și mai mult, nu e mare lucru, probabil că, peste puțin timp, nu vom mai avea nimic de împărțk, abia dacă o să mai avem vreo legătură de-acum înainte. Nu consider că e mare lucru. Eu nu știu unde a pus Marta hârtia cu adresa mea, poate că a pus-o în geantă și a pierdut-o pe stradă, poate a zburat pe fereastra deschisă și au măturat-o de pe jos măturătorii străzii, n-am de unde să știu. Eu știu că i-am dat-o, dar nu pot să dovedesc asta și nu trebuie nici să mă credeți, e adevărat că prietenului meu Ferrán am uitat să i-o dau. Dar aveți dreptate într-un punct: nu voi uita acele ore despre care vorbiți. Unele lucruri trebuie să le știi imediat, ca să nu trăiești și să-ți vezi de ale tale nici măcar un minut crezând ceva atât de neadevărat încât lumea să fie altfel. Nu se poate ca totul să fie la fel, când totul e deja schimbat ori răstumat, și e adevărat că timpul în care am ignorat asta devine de nesuportat. Ce stupiditate din partea mea, ne gândim, și de fapt acest lucru nu ar trebui să fie pentru noi atât de dureros. E foarte ușor să trăim în amăgire sau în neștiință, mai mult, este condiția noastră natu-rală: nimeni nu poate scăpa de asta și nimeni nu este stupid din această pricină, nu ar trebui să opunem prea multă rezistență, nici n-ar trebui să ne învenineze atât. Totuși, găsim acest lucru intolerabil când aflăm, în cele din urmă. Mai rău este că răstim-pul în care am crezut ceea ce nu era adevărat se transformă în ceva straniu, plutitor sau fictiv, un fel de vrajă sau vis care ar trebui alungat din amintirea noastră; brusc avem senzația că nu am fi trăit pe de-a-ntregul acea perioadă, nu-i așa, ca și cum ar trebui să ne spunem din nou povestea sau să recitim o carte, și atunci ne gândim că am fi putut acționa altfel sau am fi folosit într-un mod diferit acel timp care începe să țină deja de limburi. Asta ne poate duce la disperare. Și, pe deasupra, acel timp uneori nu rămâne în limburi, ci în infem. („Mai curând totul e ca atunci când, în copilărie, ne duceam la cinematografe cu pro- 'IF'- gram dublu și filme unui în continuarea celuilalt”, m-am gândit, „și intram în sală pe întuneric cu un film lajumătate, pe care-l unnăream până la sfârșit, ghicind ceea ce se întâmplase la înce-put, cum ajunseseră personajele în împrejurările atât de grave în care le găseam, cejgniri își aduseseră ca să ajungă să fie duș-mani și să se urască; apoi începea un altul, și doar mai târziu, când din nou rula începutul primului film,

cel pe care îl pier-duserăm, înțelegeam că din ceea ce ne-am închipuit nimic nu era adevărat, nici nu se potrivea cu începutul adevărat. Și atunci trebuia să uităm cu totul nu numai ceea ce ne imaginaserăm, ci și ceea ce am văzut cu ochii noștri, dar cu mintea influențată de închipuirile noastre, un film care nu exista sau cel puțin un film denaturat. Acum, când nu mai există astfel de cinematografe, adesea facem același lucru când deschidem televizorul și ne oprim pe un canal la întâmplare, doar că acolo nu mai rulează din nou începutul și ceea ce ne rămâne este doar viziunea noastră trunchiată, dedusă și imaginată, chiar dacă urmărim dezno-dământul, oare ce-o fi înțeles Only You din povestea lui Poinș și Falstaffși a celor doi Henric de Lancaster, regele și prințul, cu ce bizară răstălmăcire sau poveste o fi rămas, din care a păstrat o impresie atât de puternică în noaptea aceea în care nu reușise să închidă ochii. Eu n-am văzut începutul și nici sfârșitul poveș-tii] ui MacMurray și al lui Stanwyck, nici nu am auzit replicile pe care și le dădeau, i-am văzut doar într-o subtitrare fantoma-tică în timpul nopții mele în care am vegheat și fără să flu atent la ei, trebuia să fiu atent la propria mea poveste care tocmai se afla în derulare.”) Dean respiră adânc ca pentru a-și trage răsu-flarea sau poate pentru a o domoli după vehemența reținută de care se lăsase purtat după calmul de la început, ca și cum ar fi utilizat ceea ce spusese ca substitut sau antidot împotriva mâniei. Așa că aveți dreptate spunând că acea zi o să mă urmărească, fiți liniștit, spuse. Nu o să vă vină să credeți, dar deja se întâmplă.

Tellez își fuma pipa în tăcere și acum se uita în ochii gine-relui său, care nu mai reuși să-i susțină privirea după ce termi-nase de vorbit: privi în lături, cu ochii lui asiatici, după șeful de restaurant căruia îi ceru nota de plată – schiță gestul de a scrie – ca și cum în acest fel ar fi voit să scape de compania sa ori măcar să treacă la alt subiect. „Probabil că îi pare rău că și-a dat drumul la gură”, m-am gândit, „poate va încerca apoi să rămână singur cu Luisa câteva clipe ca să se descarce, ea știe.” Luisa era într-o cu totul altă stare, era mândrită, nu se mai amestecă în discuție, nu-l mai zori pe Dean să ia vreo hotărâre, câteva zile mai mult nu mai conta acum. Ceea ce spusese Dean părea să fi avut un efect asupra lui Tellez, care continua să-și fumeze îngândurat pipa. Dar se dovedi că nu înțelegea cu adevărat: de fapt aștepta doar să se mai estompeze acest efect de îndoială și de stimă față de Dean și, poate, de surpriză, pentru a se întoarce la poziția lui de mai înainte, de învinuire și ranchiună și, întorcându-se la ea, să o consolideze și mai mult. Când observă că Dean era impresionat și își ferea priviriie, căpătă curaj și-i spuse:

— Oricum, nu erai acolo. Orice s-a întâmplat, ea n-a putut să te sune, sau poate nici n-a încercat. Poate că s-ar fi lovit de frivolitatea și nepăsarea ta. Poate că ai fi taxat-o drept ipohondră și închipuită și nu ai fi ridicat un deget să ne anunți pe noi sau un medic. Cine știe. Ea te cunoștea. Oricum, noi știm că cineva nu se poate baza pe tine – și vorbi din nou la pluralul familial care îl excludea pe acel văduv, pe ginere – și abia dacă ne-a rămas vreo legătură acum, asta-i adevărat. Când o să-mi vină ceasul, o să fii la

Londra sau în Tampico sau în Peloponez, știu că n-ai să fi lângă mine, în nici un caz. Și nici să nu te gândești să plătești tu nota, aici mă cunoaște lumea.

Dean își puse la loc portofelul pe care îl scosese după ce îi făcuse semn șefului de restaurant. Probabil se săturase, în unele cazuri singura modalitate de a-ți păstra calmul este să te retragi să nu mai asculți în continuare.

Ridurile ca niște creștături fine în pielea lui care părea să aibă culoarea și consistența lemnului se accentuaseră din cauza încruntării, când va fi mai în vârstă așa va arăta Dean. Bărbia puternică se crispase, ochii de culoarea berii aveau o strălucire demonică, poate din pricina luminii verzui a furtunii: erau deschiși larg, se vedea în ei răceală sau frământare. Se ridică, își luă pardesiul de pe suportul pe care îl lăsase, se îmbracă și își băgă mâinile în buzunare.

Î. YiB'

— Dacă nu plătesc nota asta, atunci pot pleca. Sunt în întârziere undeva. La revedere, Juan. Vorbim mai târziu, Luisa. Bună ziua.

Nu-și băuse cafeaua, ultimul salut îmi era adresat mie (exact cât trebuia pentru a nu fi grosolan, eu am răspuns „La revedere”), o sărută pe Luisa pe obraz (ea răspunse „Ne vedem mai târziu acasă” ca și cum casa le-ar fi aparținut deja la amân-doi, Tellez nu spuse nimic). La ieșire își luă la revedere de la șeful de restaurant, care îl însoțise până acolo și îi deschisese ușa, trebuia s-o facă pentru o rudă a lui don Juan Tellez. Își ridică gulerul pardesiului înainte de a-l înghiți ploaia, după ce se chinuise să se strecoare printre oamenii îngrămădiți la intrare, la adăpost de furtună. M-am gândit că nu aveam cum să-l urmăresc, dacă aș fi vrut să fac asta după masă, nu aveam decât să o urmăresc pe Luisa după ce ieșeam din restaurant, dacă m-aș fi decis să urmăresc pe cineva, nu eram prea ocupat, îmi făcusem timp toată săptămâna aceea pentru a scrie împreună cu Tellez discursul pentru Only the Lonely, scenariile pentru serialul de televiziune la care lucram nu avea un termen limită, era posibil ca până la urmă să nu se mai producă acel serial pentru care oricum aveam să primesc banii. Tellez, își bău cafeaua care sigur se răcise între timp: o dădu pe gât dintr-o dată, ca pe vodcă. Atunci luă act de prezența mea din nou și cred că, într-un fel indirect, îmi ceru scuze:

— Fiica mea n-a putut să ceară nimănui ajutor, explică el, de parcă eu n-aș fi putut înțelege. Medicii spun că nu avea nici o șansă. Dar mi se rupe inima când mă gândesc la ea singură în pat, murind neîmpăcată și făcându-și griji pentru copilul care rămânea singur fără nimeni în preajmă care să vadă de el. Îi dispărmse toată reaua-voință, imediat ce plecase Dean, ca și cum s-ar fi străduit să o manifeste în prezența lui. Nu pot suporta acest gând, mai spuse.

— Tată, ceea ce e ciudat (i-am mai spus asta), spuse Luisa (și prin acea propoziție între paranteze era prima dată când mi se adresa mie, adică „i-am mai spus-o lui” îmi explica mie, arătând că din punctul ei de vedere eram și eu prezent) este că nici pe noi nu ne-a sunat. E posibil să nu-l fi putut suna pe Eduardo la Londra, pe noi însă putea să ne sune, dar nu a făcut-o. Impresia mea a fost că spunând asta încerca să-i dea o mână de ajutor lui Dean fără să o trădeze pe sora ei moartă, în mod sigur îi părea rău pentru cumnatul ei.

Rămase pe gânduri și adăugă: Poate nici nu s-a gândit că o să moară, a crezut că o să-i treacă și n-a vrut să alarmeze pe nimeni la ora aceea târzie. Poate nici n-a știut și dacă este așa, atunci pentru ea nu a fost atât de groaznic. Groaznic trebuie să fie să te gândești la asta; și să știi că o să mori.

Am fost tentat să-i spun lui Tellez: „N-a fost singură în patul ei, credeți-mă, știu prea bine. N-a murit singură, n-a fost atât de groaznic, pentru că nu a realizat imediat că va muri, și când a înțeles, mi-a spus „la-mă, ia-mă, te rog, ia-mă,, și eu am asta am făcut, am luat-o în brațe, ea stând cu spatele la mine, fiindcă n-a vrut să fac nimic altceva, mi-a spus „nu face nimic încă, nu face nimic, mai așteaptă,, n-a vrut să o mișc nici un milimetru, nici să telefonez nimănui. Am luat-o și am îmbră-țișat-o și astfel măcar a murit lipită de mine, simțind atingerea mea, a murit apărută, a murit sprijinită. Nu vă mai torturați atâta.”

Dar nu puteam să-i spun acest lucru.

— N-ar fi trebuit să vin cu dumneavoastră la masă, am spus, în schimb. Imi pare foarte rău.

— Nu, n-aveți nici o vină, răspunse Tellez. Noi v-am stricat orice chef. Adevărul e că voiam să mai vorbim despre asta. Și lăsând pipa fumegândă sprijinită de scrumieră, își duse mâinile la cap. Sărmana mea fetiță, spuse precum Falstaff, iar pipa scotea fum.

Furtuna încetase brusc. Leșirea era liberă.

CE NENOROCIRE SĂ-ȚI ȘTIU NUMELE, CHIAR DACĂ mâine n-am să-ți mai cunosc chipul, numele nu se schimbă și rămân ancorate în memorie, atunci când rămân, fără ca nimeni și nimic să le poată smulge. Capul meu este plin de nume ale căror chipuri nu mi le aduc aminte, sau sunt doar o pată ștearsă plutind într-un decor, o stradă, o casă, o vârstă sau un ecran. Sau nume de locuri și localuri care păreau veșnice pentru că se aflau acolo de când am sosit în partea locului sau ne-am născut, o prăvălie de fructe și legume numită La Flor Sevillana, cinematografele Pncipe Alfonso, Maria Cristina, Voy și Cinema X, librăria Buchholz aproape de piața Cibeles sau băcăniile numite ultramarine pe a cărortăbliță încă mai scrie Viena Capellanes, cofetăria Las Hermanas Liso și Hotelul Atlantic și un altul, Londra și Anglia, Oriel și San Trovaso și Le Zattere și Halifax, infinite nume de străzi și magazine și localități - Calatanazor, Sils și Colmar și Melk; și Medina del Campo - numele actorilor și actrițelor fara număr văzuți din copilărie și care rezonază pentru totdeauna în memoria noastră, dar nu reușim să le distingem bine trăsăturile: Eduardo Cianelli, Diane Vârși și Bella Darvi, Ivan Triesault și Leora Dana, Guy Delorme, Frank De Kova și Brigid Bazâen, și totuși cu ei putem să ne împrós-pătăm memoria, dacă din întâmplare revin în fața ochilor noștri, în filmele lor care rămân. Locurile însă nu mai sunt la fel, prăvăliile au dispărut ori au fost înlocuite de bănci și, uneori, cele care au rămas mai sunt numai umbra lor de odinioară, le 170 privim din stradă fară să îndrăzni să intrăm și-i recunoaștem cu greu prin geamul vitrinei pe angajații sau pe proprietarii foarte bătrâni acum care ne dădeau bomboane și ne spuneau glume în copilăria noastră, îi vedem deodată încovoiați și micșorați și neputincioși, cu viața în urma lor, o viață la care noi nu am fost

martori, făcând aceleași mișcări în fața tejghelelor de lemn sau de marmură, doar, acum, mai nesigure și mai lente: li se pare complicat acel du-te vino între mărfuri și clienți, le e greu să împacheteze cumpărăturile. Nu mai văd aproape deloc fața unei servitoare tinere și blonde pe care eu, când aveam nouă sau zece ani, o trânteam pe un pat punându-i piedicăși o gădilam, când pă-rinții mei erau plecați de acasă, numele însă îmi vine imediat în cap: Câți. Nu îmi amintesc bine de expresia invalidului care se deplasa în căruciorul lui cu roți și cu manivelă, vânzând tutun, gumă de mestecat, chibrituri, într-un loc în care mergeam în fie-care vară – omul-fără-mâini-și-picioare, îi spuneam noi, cu o expresie infatuată și candidă – numele lui însă mi-l aduc aminte exact, este Eliseo. Colegii de școală cei mai neînsemnați sau cu care niciodată nu m-am avut prea bine, cu fețele lor de copii pe care acum nu le mai au, mi se estompează în amintire, dar numele lor de familie mă urmăresc, le aud în gând cum le auzeam când domnișoara Bernis striga catalogul: Lambea, Lantero, Reyna, și Tatay, Teulon, Vidal. Nu văd deloc un alt grup de băieți, mai puțin prezent, cu care m-am războit de nenu-mărate ori vara în parc, nu le uit însă niciodată numele de fami-lie sonore, cu multe litere: Casalduero, Mazariegos, Villuendas și Ochotorena. Nu știu cum arăta frizerul care venea acasă la bunicul meu medic să-l radă și să-i potrivească din foarfece părul rărit, știu doar că se numea Remigio, știu sigur. Acel lustragiu grosolan, cu țeasta cheală și cu mustăți și favoriți, așezat parcă la pândă pe cutia lui, îmbrăcat în negru și cu o eșarfa roșie la gât, știu bine cum era chemat de ceilalți: Manolete. De numele bărbatului aceuia scund și cu mustăcioară îngrijită, proprietarul unei papetării, nu-mi mai aduc aminte, însă de poreclă, da: eu și frații mei îi spuneam „Willem Dekker” din cauza asemănării lui fizice cu personajul unsuros și laș al unui film, Casa celor șapte șoimi, și îi trimiteam mesaje sinistre semnate Mâna Neagră pe petice de hârtie arse cu ajutorul unei lupe: „Zilele tale sunt numărate, Willem Dekker.” Am rămas corijent la matematică într-o vară, și profesorul, căruia nu-i văd decât frapantul craniu brăzdat de o cicatrice imensă din timpul războiului, cu părul lui atât de bine pieptănat cu apă de râu, numele lui însă îmi vine în memorie întreg, și este Victorino, nume vechi care nu mai există sau pe care nimeni nu-l mai poartă, nuine din alte vremuri. Chipul unui bărbat cu figură prelungă, calm și surâzător, care vindea discuri, mi se descoperă pe măsură ce îmi amintesc numele lui: este Vicen Vila, și așa se cheamă și prăvălia lui. Și nu-l disting bine pe bătrânul portarcare în fiecare dimineață, doi ani de zile, mi-a dat bună ziua din cușca lui, ridicând vesel mâna spre mine în semn de salut: dar îmi aduc clar aminte că numele lui era Tom.

Ce nenorocire să știu numele tău, chiar dacă mâine n-am să-ți mai cunosc chipul, chipul pe care încetăm să-l mai vedem ne va trăda și ne va trăda chiar în timpul care e al lui și i-a mai rămas, se va distanța în continuu de imaginea în care îl ancorăm noi, pentru a-și trăi propria viață, în voluntara sau regretata noastră absență. Chipul aceluia care s-au dus de tot, pentru că nu i-am ținut minte sau au murit, se va întuneca mereu în me-moria noastră, care nu este o însușire de a vedea, cu toate că uneori ne amăgim și credem că vedem încă ceea ce nu mai avem în fața ochilor noștri și ceea ce ne

amintim doar învăluit în ceață, ochiul interior sau ochiul minții se cheamă această formă neclară a iluziei sau a dorului nostru, ori a blestemului nostru. Eu aș putea să cred că nu te-am cunoscut niciodată, dacă nu ți-aș ști numele care rămâne neschimbat, fără a fi măcar ciobit, cu întreaga lui strălucire intactă și așa va fi mereu chiar dacă tu ai dispărut de tot și chiar dacă ai murit. Numele sunt tot ceea ce dăinuie, și numele vii nu se deosebesc în nici un fel de numele moarte, și nu numai asta, numele este singurul lucru care ne folosește pentru a ne recunoaște și pentru a nu înnebuni, deoarece, dacă cineva ne neagă numele spunându-ne: „Nu ești tu, chiar dacă te văd, nu ești tu, chiar dacă semeni cu tine”, atunci vom înceta cu adevărat să mai fim noi din punctul de vedere al celui care ne spune acest lucru și astfel ne neagă, și nu vom mai fi iarăși noi până când nu ne va restitui acest nume care ne-a fost nelipsit ca aerul. „Nu te cunosc, bătrâne”, i-a spus Prințul Hal, îndată ce s-a transformat în Henric al V-lea, prietenului său Falstaff, „nu știu cine ești, nici nu te-am văzut în viața mea, nu veni să-mi ceri ceva, nici să-mi spui vorbe mie-roase, pentru că nu mai sunt ce-am fost și nici tu nu mai ești. Am întors spatele fostului meu eu, așa că numai atunci când vei auzi că sunt din nou cel care am fost, apropie-te de mine și tu vei redeveni cel care ai fost.” Și, dacă asta ni s-ar întâmpla chiar nouă, ne-am gândi speriați: „Cum se poate să nu mă recunoască, nici să-mi mai spună pe nume?” Dar există unele cazuri în care ne-am putea gândi ușurați: „Norocul meu că nu-mi mai spune pe nume, nici nu mă recunoaște, nu tolerează ca eu să fiu cel care face sau spune lucrurile acestea ce nu se potrivesc cu mine și pentru că vede și aude aceste lucruri și asta este o realitate pe care nu o poate nega, mă neagă pe mine, din milă, pentru ca eu să fiu în continuare, din punctul lui de vedere, același care am fost, și prin asta să mă salvez”.

Ceva de acest fel mi s-a întâmplat într-o noapte, mai înainte cu mult timp de a afla numele Martei Tellez și pe cel al tatălui ei și numele lui Dean și al Luisei și numele lui Eugenio, iar negarea a fost reciprocă dacă aceasta a avut loc, dacă a avut loc recunoașterea. Mă întorceam acasă în mașină, la o oră târzie din noapte, când am văzut o femeie stând pe strada Hermanos Becquer, o stradă scurtă și înclinată care face o cotitură largă și dă în Castellana, atât de cotită și abruptă, încât cele două scurte porțiuni par perpendiculare una pe cealaltă și pe niveluri diferite, ca și cum cea înaltă ar fi un pod rămas neterminat al celei dejos, o stradă scumpă pe care foarte adesea stau în așteptarea clienților prostituatele și travestiții, dar solitari, în mod obișnuit în acest colț de la capătul pantei stă o femeie singură, în timp ce, la câteva străzi mai departe, în două sensuri diferite, la capătul celălalt al străzii Castellana și dincolo de Marâa de Molina, sunt o mulțime, târfele stau în grupuri, discutând și făcându-și concurență una alteia în timp ce așteaptă în hainele lor sumare, care contrazic și iama și toamna. Femeia postată la acest colț pe unde trec adesea și care întotdeauna este alta ori ăafest. 'Nă'N care întotdeauna pare diferită, dă impresia că explorează locul sau a fost ajungată de celelalte, ori poate că în fiecare noapte târfele trag la sorți cine să ocupe acel loc, pentru că este discret și ferit de priviri, iar pe acolo se circulă puțin și este suprave-gheat (Ambasada americană e la doi pași), un

post foarte bun pentru comerțul ei ambulant. În noaptea aceeași oprit mașina la semafor ca de fiecare dată și m-am uitat la târfa pe geam, cu acel amestec de curiozitate și fantasmă, posesivitate și milă cu care le privesc pe aceste ființe bărbații care nu obișnuiesc să meargă cu ea - și eu făceam parte din categorie - dacă nu cumva este vorba doar de înfumurare. Și, când s-a schimbat semaforul, nu am pornit, ci am privit-o în continuare prin geam deoarece, după ce văzusem din primele clipe că era o femeie adevărată și nu o imitație reușită, un travestit, am avut impresia că-i știam și numele. Avea pe ea un pardesiu scurt care îi lăsa pe jumătate descoperite coapsele în ciorapi negri, își ținea brațele încrucișate ca și când i-ar fi fost frig, dar un frig încă suportabil și, observând că mașina mea nu reacționa la culoarea verde, deveni mai atentă și își desfăcu brațele ca să mă lase să apreciez - să-l lase pe șofer, pe mine încă nu mă putea vedea - fusta încă mai scurtă decât pardesiul și un fel de bocty care fără îndoială îi venea bine și-i scotea în evidență sânii - așa se nuițesc, bocty-un. Își vârâ mâinile în buzunarele pardesiului și așa îl deschise sau îl întredeschise, cu un gest languros de exhibiționist. Eu stăteam acolo cu mașina oprită, în dreapta era loc să treacă mașinile care veneau din aceeași direcție cu a mea, dar nu plecam de pe loc și nu apropiam mașina de trotuar, ar fi însemnat un pas înainte și un interes evident care m-ar fi silit să-i vorbesc, să schimbăm cel puțin patru replici. Câteva secunde, deși începea să mă intereseze enorm, îngrozitor de tare, nu m-am hotărât dacă să vorbesc cu ea sau nu, nici să mă uit la ea mai bine, deoarece mi-era teamă că îi știu numele și că o recunosc, iar numele pe care îmi închipuiam că-l știu era numele Celinei, Celia Ruiz, Celia Ruiz Comendador, pentru că îl foloseam întreg, cu ambele nume de familie ale sale, și era chiar numele cu care mă căsătorisem cu ani în urmă și de care mă separasem apoi, și de care divorțasem recent.

Pe deasupra, auzisem niște zvonuri, le auzisem de la cineva care era la curent cu toate și ale cărui informații sunt de obicei fiabile și exacte, în cazurile în care nu încearcă să înșele ori să fure pe cineva: de la Ruiberriz de Torres, deși atunci nu l-am crezut. Căsnicia mea n-a fost prea rea dacă o luăm în contextul vremurilor nerăbdătoare în care trăim, cât timp a ținut; și a ținut trei ani, destul pentru o fată atât de tânără, mai tânără decât mine cu unsprezece ani atunci când a îmbrăcat rochia de mireasă, și nu mai știu dacă acum diferența de vârstă era aceeași între noi, anumite întâmplări și anumite lucruri văzute alterează vârstele ori le distrug, Ea avea douăzeci și doi, eu treizeci și trei când ne-am căsătorit, ea a insistat s-o facem, insistența cuiva care în conceptul „pentru totdeauna” nu vede mai departe de doi-trei ani (și i se pare, de aceea, dezirabil și demn de stimă) sau, dacă e mai bine așa, cuvântul folosit este „la infinit”, copilăria fiindu-i încă prea aproape pentru a concepe un viitor altfel decât prezentul, nepăsarea bine înrădăcinată în firea ei, fără îndoială, o trăsătură de caracter. Cât despre mine, eu am avut un acces de slăbiciune sau de entuziasm, aceste două lucruri fiind predominante în primul an, deja am dificultăți să mi-l amintesc; apoi tânăra a început să mă amuze, este primul lucru pe care-l aștepti de la o tânără și, prin urmare, era mai mult decât destul; apoi am început s-o tolerez și atât, iar

peste puțin timp, ne călcam pe nervi reciproc și trebuia să așteptăm să ne liniștim pentru a ne împăca sărutându-ne, împăcarea afectivă și sexuală este foarte folositoare atunci când poate avea loc, uneori se impune: prelun-gește ceva ce s-a terminat, dar asta nu poate merge nesfârșit. Eu am părăsit căminul nostru, cum se întâmplă frecvent, m-am mu-tat într-o casă unde locuiesc și acum, au trecut trei ani de atunci. Deoarece ea era cu atâția ani mai tânără, iritățile ei erau mai efemere și nu rămâneau, îi treceau repede, pentru ea următoarea și cea de-a nu știu câta oară nu era mai gravă, nici mai insuportabilă decât prima, ea nu era rachiunoasă și insultele ei nu aveau nici o intenție de ajigni, aceste jigniri pe care mi le arun-ca în față mereu trebuia să i le subliniez și chiar să i le explic, ca să realizeze că erau grave. Să-i fac note explicative. La mine însă se acumula și m-am grăbit asemeni vremurilor pe care le www,," trăim. Adică n-am avut răbdare cu acest lucru pe care ea nu l-a înțeles și, pentru că nu l-a înțeles, a fost disperată și a opus rezistență, acesta este motivul pentru care lucrurile s-au terminat rău mai târziu, după ce am încetat să mai trăim împreună. Ne-am luat o pauză unul de la celălalt, am hotărât sau am vrut să nu ne mai vedem măcar pentru câteva luni, să așteptăm să devenim puțin străini și diferiți unul de altul, mai puțin în ceea ce privea numele noastre. Eu îi trimiteam lunar un cec printr-un mesager (amândoi vedeam acest chip, dar noi nu ne vedeam unul pe altul), îmi asumam asta nu pentru că eu o părăsisem și pentru că întotdeauna art avut mai multe resurse, ci pentru că persoana-lele cu mai multă experiență întotdeauna se simt responsabile pentru cele neexperimentate, chiar dacă trăiesc departe, oricum se tem să nu li se întâmple ceva. Și acum îi trimit un cec, în mod legal, și-i mai dau și bani câteodată, un ajutor atâta vreme cât o să aibă nevoie, precum cei care fac cadouri de Anul Nou unui copil, poate că în scurt timp nu va mai fi nevoie. De obicei nu-mi place să vorbesc despre Celia.

Am început să aud ceea ce se aude în mod curent într-un oraș în care toți se întâlnesc cu toți și în care telefoanele sună la orice oră, de multe ori la miezul nopții, o parte dintre oameni nu dorm și nici nu-i lasă să doarmă pe aceia care încearcă. Venea cineva să-mi spună că o văzuse pe Celia într-un loc sau în altul, cu un personaj sau altul, cunoscut sau necunoscut, nu ducea lipsă de bărbați care să o curteze. Din ceea ce ajungea la mine am tras concluzia că nu își chinuia prea mult imaginația și se mărginea săcutreiere locurile părășiților sentimentali ai marilor orașe: ieșea în oraș până târziu, bea și se prefăcea a fi în euforie, dansa, se plectisea, nu voia să meargă acasă la culcare și uneori izbucnea în plâns la sfârșitul nopții sau în zori; căuta să aflu mereu ceva despre ea și întreba de mine cum întrebi despre un cunoscut oarecare, eu cunosc acest fel de-a întreba, buzele tremură și ne dau de gol, vocea e șovăielnică. Telefonul meu suna câteodată la ore imposibile și când ridicam receptorul nu răspundea nimeni, voia doar să afle dacă eram acasă sau poate intenția ei nu era chiar atât de meschină: poate voia să-mi audă vocea numai pentru o clipă, chiar dacă auzea doar o interogație repetată de mai multe ori. Și mie mi s-a întâmplat într-o noapte să formez fostul meu număr de telefon, înainte de-a mă culca, în timp ce mă dezbrăcam la capătul patului, dar n-am mai spus nimic când a răspuns ea, mi-a venit deodată în

mintea că s-ar fi putut să nu fie singură. La o dată Celia mi-a lăsat trei mesaje unul după altul pe robot: a spus multe lucruri, febrile și grotești și sarcastice și amenințătoare, dar înainte să se termine ultimul mesaj ajunsese să mă implore, spunând: „Te, rog... Terog. Terog.”, eu auzisem, deci, aceste cuvinte cu ani de zile mai înainte, pe caseta propriului meu robot. Nu avusesem curajul să răspund mesajului, mai bine era să rămână fără consecințe.

Mai târziu a ajuns la mine această informație, pe care nu am luat-o în seamă, chiar dacă cel care a avut grijă să mi-o dea a fost Ruiberriz de Torres, mai întâi cu aluzii și tatonându-mă, apoi mai pe față. Într-o zi mă întrebă ce mai știam despre Celia în ultima vreme, și când i-am răspuns că nu mai aflasem nimic de câteva luni, mă privi cu o îngrijorare simulată, da, puțin amuzat, am observat acest lucru. „Mă întreb dacă nu cumva trebuie să te implicii mai mult în viața ei, să vezi ce face din când în când”, îmi spuse. „Nu, prefer să nu”, am răspuns, „trebuie să treacă mai mult timp, nu vreau să-și reia obiceiul ei de-a se baza pe mine să-i rezolv problemele sau să mă încarce pe mine cu ele așteptând să-i dau sfaturi. Asta creează întotdeauna o legătură puternică și este un bun pretext și oricum mi-a fost destul de greu să întrerup orice fel de relație, cu excepția cecurilor pe care i le trimit.” „Atunci, poate că trebui să vorbești mai des”, răspunse el. Și, când îl întrebai de ce, sau ce anume știa, îmi povesti după ce făcuse câteva mofturi și cu o oarecare satisfacție, ceea ce mi se păru atunci o tâmpenie: cineva o văzuse pe Celia într-un bar de noapte unde de obicei ieșeau la agățat târfele, bând cu doi indivizi dubioși, niște tipi care păreau a fi oameni de afaceri mediocri din Bilbao sau Barcelona sau Valencia, în trecere prin oraș, oameni care nu aveau nimic de împărțit cu ea și cu care era neverosimil să fi ajuns în acel bar venind de altundeva. „Și ce-i cu asta?”, am spus eu. „Ce vrei să spui cu asta?” M-am înfuriat puțin. „Păi, te pune pe gânduri, este un pic alarmant, nu? Eu 'ai-saf.

Dacă aș fi în locul tău aș căuta-o... „Ce tâmpenie...”, am răspuns, „pe Celia întotdeauna a amuzat-o și i-a plăcut să meargă peste tot, cu cât e mai exotic sau mai ciudat localul cu atât se simte mai bine, i se pare că trăiește aventuros, e foarte tânără. Când eram căsătorită a fost de câteva ori cu niște prietene! A un bar de lesbiene, asta nu înseamnă că e lesbiană... „Da, da...”, răspunse Ruiberriz, „dar acum nu e același lucru... „De ce să nu fie? „Nu mai e căsătorită cu tine, unu; nu era cu prietenele ei, doi; a fost văzută de mai multe ori și în două baruri de târfe diferite, trei...”, și Ruiberriz ridica pe rând degetul mic, inelarul și degetul mijlociu al mâinii drepte pe măsură ce-și aducea argumentele. „Măi să fie, ce de-a lucruri mai văd prietenii tăi...”, a fost răspunsul meu, „probabil că le plac tare mult curvele dacă merg atât de des în barurile lor. Și ce mai e? Au văzut-o poate vârându-și bancnotele în sân? Oamenii se miră ce bârfe să mai inventeze. Celia e capricioasă: dintr-odată o amuză anumiți oameni și iese tot timpul cu ei, sau se duce la un local sau două în fiecare noapte, și după două săptămâni se plictisește de localuri și de noii prieteni și se închide în casă alte două săptămâni. Așa era când am cunoscut-o și așa va rămâne, câtă vreme nu o să aibă din nou o situație bine definită și până nu o să-și facă ordine în viață. Pe deasupra, îi trimit destui

bani și fără îndoială că o mai ajută și părinții ei din Santander. Lar ea mai are din când în când câte o slujbă ocazională., „Banii îți ajung sau nu, în funcție de ce nevoi ai și după cum trăiești, depinde de cât cheltuiești. Ea este mereu prin localuri. Poate că se droghează., „Nu, întotdeauna a avut oroare de orice stimulente în afară de alcool și tutun, niciodată nu a tentat-o să încerce măcar o țigară cu marijuana; și e clar că se găsesc destui care s-o invite când iese în oraș.,, am răspuns; „dar ia seama: de aici și până la prostituție este cale lungă, nu-mi spune poveștile astea aberante și răuvoitoare, Ruiberriz. „ Ruiberriz păstră tăcerea un moment și își aranjă frizura buclată de muzician uitându-se înjos, ca și cum ar fi stat pe gânduri dacă să mai aducă vreo dovadă sau oprească discuția în acel punct. „Bine, treaba ta.,, zise, „eu ți-am spus ce-au văzut alții și mi-au zis mie, am crezut că trebuie să știi.,. „Hai să vedem, ce-au mai văzut, dă-i înainte, ce mai știi.,, l-am îndemnat, eu cu nervozitate. Nu se putu abține să nu surâdă cu dinții lui strălucitori, surâsul cuiva care a fost prins pe picior greșit și se amuză, cu buza răsfrântă, lăsând să i se vadă puțin gingiile. „Nin-iic, asta e tot. Mie îmi ajunge, pentru tine e numai o bârfă. În regulă, asta e. Hai s-o lăsăm baltă, nu vreau să te scot din Fire., Brusc mă străfulgeră o bănuială. „Tu ai văzut-o?.,, l-am întrebat. „Ai văzut-o tu cu ochii tăi?., își umflă pieptul și trase aer în piept foarte adânc, precum cineva care se pregătește să mintă pe nerăsuflăte și fără a-i ezita vocea (dar nu am realizat asta pe loc, ci după trei săptămâni, pe când stăteam în mașina oprită la semaforul de pe Hermanos Becquer, la capătul mai abrupt al pantei, care de fapt este începutul străzii General Orăa, așa cum am citit pe plăcuță, dar eu întotdeauna am văzut această bucată de drum ca făcând parte din Hermanos Becquer, și la fel taximetriștii și ceilalți locuitori ai Madridului). „Nu, dacă aș fi văzut-o, ți-aș fi spus ca să te conving măcar să vorbești cu ea. Cel puțin asigură-te că nu este adevărat, vorbește cu ea.”

N-am vorbit cu ea, n-am crezut ce mi se spusese, n-am vrut să-i telefoniez Celinei și să întrerup o tăcere câștigată prin multă tenacitate și răbdare din partea mea, treptat, o tăcere care îmi convenea să continue. Dar am vorbit la telefon cu o prietenă a ei, pe care Celia o frecventa destul de des, și i-am spus ce aflasem de la Ruiberriz. Voiam să o rog să se intereseze împreună cu Celia, să afle cine avea motiv să o calomnieze astfel sau de unde pornise, dar nu a fost nevoie. Înainte să-i cer acest lucru, spuse exact ce spusese și eu, ceea ce m-a făcut să cred că nici măcar nu exista un motiv: „Dar ce tâmpenie și câtă răutate, oamenii nu știu ce să rhai inventeze, fără îndoială că e o bârfă ordinară, biata Celia”. Am rugat-o atunci să nu-i pome-nească Celinei de telefonul meu, în mod inutil, presupun, fiindcă legăturile prietenelor contează întotdeauna mai mult, își povestesc tot ce este interesant pentru ele, cu toate că era posibil ca acest lucru să nu i-l povestească, nu fiindcă o rugasem eu asta, ci ca să nu-i spună ceva jignitor prietenei sale. Oricum, m-am liniștit, n-am mai acționat în nici un fel, am încetat să mă gândesc la asta.

; t! J;,,! G (r) p” „5ți”S,,<r” y. - f. -yîwylf1”
SîSsi, wS&Ss&S\$’.

Lar acum stăteam acolo, semaforul trecuse din nou pe roșu, privind copacii încovoiați de pe Castellana, încă mai aveau frunze deși era toamnă și se încovoiaseră poate de furtunile mai multor zeci de ani – și târfa postată în fața clădirii cu fațadă trandafirie și verde a unei companii de asigurări, și acceptând dintr-o dată o situație ipotetică în timp ce o scrutam cu privirea pe femeia al cărei nume mi s-a părut că este Celia Ruiz Comendador: iar ipoteza care mi-a venit deodată în minte era că, dacă informația ar fi fost adevărată și dacă Ruiberriz ar fi văzut-o el însuși pe Celia prostituându-se într-o noapte, ar fi fost capabil să o închirieze pentru acea noapte, și ar fi făcut asta cu nonșalanță și amuzându-se. Doar apoi ar fi căpătat o grijă pe cât de sinceră, pe atât de prefăcută, Ruiberriz găsește că nimic nu e foarte grav și nu e foarte afectat de nimic, sau poate privește viața doar ca pe o comedie. Lar dacă ea era ea și numele același -deoarece chipul nu este de ajuns pentru recunoaștere, îmbătrî-nește, este fardat și se schimbă -; și dacă pe ea care era ea o închiriasse Ruiberriz și petrecuse o noapte cu Celia, atunci s-ar fi creat între cei doi bărbați – între mine și el, între noi – acea înrudire pe care limbile noastre nu o mai oglindesc, așa cum o face însă una dintre vechile limbi moarte. Când aud despre infidelități sexuale sau văd perechi care se recompun între ele sau sunt invitat la a doua căsătorie a cuiva – și tot astfel, când văd târfele pe străzi, din mașina mea, sau din taxi sau mergând pejos – îmi amintesc de fiecare dată de epoca mea de student la Filologie engleză, când am învățat despre un verb arhaic și ieșit din uz, un verb anglo-saxon care nu s-a păstrat și, pe deasupra, nu-mi amintesc exact care este, l-am auzit o dată pe profesor vorbind despre el într-unul dintre cursuri și mi s-a întipărit pentru totdeauna în minte semnificația lui, dar nu și forma. Acest verb numește relația sau înrudirea căpătată de doi sau mai mulți bărbați care au iubit ori s-au culcat cu aceeași femeie, chiar dacă în perioade diferite și cu înfățișările diferite ale acelei femei, dar care purta același nume în toate perioadele ei. Probabil că verbul avea prefixul ge; care la origine însemna „împreună” și în anglo-saxonă desemnează uneori tovărășie sau alăturare sau însoțire, ca în vreun substantiv pe care mi-l aduc aminte încă, ge-ftra, „tovarăș de călătorie”, ori ge-sweosfor, „surori”. Cred că este ceva asemănător prefixelor noastre „co-”, „com-” sau „con-” întâlnite atât de des, în „coparticipant”, „comesean” și „confrate” și „complice” și „consort” și în atâtea alte cuvinte, iar acest verb dispărut, pe care l-am uitat, poate că era ge-licgan, din moment ce licgan înseamnă „a se iubi”, iar traducerea și ideea ar fi prin urmare aceea de-a „con-iubi”, sau „a con-regula”, dacă acel verb ar fi mai vulgar. Deși este posibil să nu fi fost un verb care să desemneze această idee, ci un substantiv, poate ge-bryd-guma, care ar fi „coniubit” sau poate ge-for-liger, „cofornicăție”, nu mai știu, și mă tem că niciodată n-am să mai aflu, pentru că, atunci când am vrut să îmi confirm acea amintire și să aduc în mintea mea cuvântul, nu numai ideea, și i-am telefonat fostului meu profesor ca să-l întreb, mi-a spus că nu-și aducea aminte; m-am uitat în vechea mea gramatică anglo-saxonă dar nu am găsit nimic, nici în glosarul din anexă, poate este o falsă amintire a creierului meu; așa că m-am măr-ginit la posibilitățile amintite în care îmi învelesc ideea, atunci când e cazul.

Dar fie că există sau nu, acest verb sau substantiv medieval eraoricum folositorși interesant și, totodată, amețitor, și am avut senzație de vertij când am zărit-o pe târfa și m-am gândit că, dacă se numea Celia Ruiz Comendador, m-aș fi înru-dit după vechiul cuvânt anglo-saxon cu nenumărați alți bărbați pe lângă Ruiberriz de Torres. Adesea nu avem habar de această înrudire sau legătură, atât bărbații, cât și femeile, iar manifestarea ei cea mai concretă este boala, pe care o riscă cel mai mult cei care vin după, poate din acest motiv erau atât de prețuite fecioarele odinioară. Lar această înrudire, care este la fel de lipsită de opțiuni ca înrudirea de sânge, poate fi stânjenitoare sau umilitoare sau oribilă când este bănuită sau cunoscută, îi face adesea pe oameni să se urască sau chiar să se ucidă între ei, e stranie și în același timp comună, poate că verbul desemna o legătură mai aproape de ură, și din cauza asta nu s-a păstrat în limba derivată, nici în altele, o legătură de rivalitate și supărare și gelozie și stropi de sânge, o rețea de lanțuri sau afluenți mul-tipli care ar putea să ajungă la infinit și pe care oamenii nu vor să o mai denumească și nici să-i permită să mai fie în limbaj, cu toate că o concep în mintea și în faptele lor, un memento neplăcut, con-amanții sau con-iubiții; deși se poate să fie și invers, există unii care știu că anumite asocieri sexuale prin intermediul unei persoane anume, femeie sau bărbat, le conferă „. ȚȚWW prestigiu și îi înnobilează pe cei care le creează, le încheie sau le moștenesc, pe cei care vin după, care primesc atât boala, cât și aura, cu siguranță mai mult în zilele noastre decât în oricare altă epocă, sau nu mai mult, ci mai în văzul lumii, eu nu m-am simțit înnobilat, eu fusesem înainte în această ipoteză.

Femeia făcu trei-patru pași șovăitori, în așteptare, spre șosea, văzându-mi în continuare mașina oprită acolo, în fața semaforului acum iarăși pe verde și cu motorul pomit (nu mă putea vedea, pe mine și senzația mea de vertij), desigur, se gândise că trebuia să vină mai aproape și să se lase privită mai bine ca să mă pot hotărî, poate nu făcuse încă, în toată noaptea acelei zile reci de marți, nici măcar o vizită în vreun apartament sau în vreo mașină, pașii și vizitele ei menite să nu lase urme sau să se suprapună în memoria confuză și fatalistă și fragilă a cuiva. Șiatunci mi s-apărutpreamult-cumsăspun, umilitor-să fie obligată să treacă șoseaua și să vină până la geamul meu. Am văzut că nu venea nici o mașină prin dreapta mea și am mers pe lângă trotuar, depășind stația de autobuz, sub care probabil seadăposteau deploaieeasau semeneleei- 16 și61 – ocolind puțin pe o parte a străzii Castellana și oprind mașina în același colț; și înainte de a-și da seama că era o inanevră ca să vin mai aproape, ea grăbise pașii și ridicase un braț ca să mă rețină făcându-mi semn, temătoare parcă să nu piardă cumva un client din pricina nehotărârii sau orgoliului, sau cu același gest cu care chema un taxi de obicei. Încă nu oprisem motorul, încă nu știam dacă aveam să schimb două sau mai multe repiici cu ea, nici dacă aveam să o invit să urce, nu era vorba numai de nume. Am văzut cum venea cu picioarele ei puternice și strălu-citoare de mătase și am coborât cu un gest mecanic geamul din dreapta mea. Atunci ea se înclină să mă vadă la față și să-mi vorbească, se aplecă și își sprijini imediat cotu! Pe geamul coborât, poate o șmecherie ca să

nu poți ridica repede geamul la loc, dacă îți pare rău că ai făcut mișcarea. Mă privi fără să clipească, de parcă nu m-ar mai fi văzut în viața ei, mi s-a părut doar că își ținea respirația: dacă era Celia, poate tocmai se gândea ce să spună sau cum să răspundă la eventuala mea întrebare ori să-și schimbe vocea, ori dicția, voind să câștige timp. Fața era fața Celiei pe care o cunosc atât de bine și totodată nu era a ei, adică avea o coafură artificial răvășită, pe care Celia n-ar fi purtat-o niciodată, cu bucle încrețite și ineșe blonde, iar machiajul acesta nu-l văzusem niciodată, buzele acoperite cu un ruj sângeriu erau prea puternic conturate, ochii cu gene false, desi-gur, cu coada desenată și alungită, farduri exagerat dându-le o expresie presantă și în așteptare. Nici hainele de pe ea nu erau hainele Celiei, fusta prea scurtă, body-ul prea strâns pe corp, numai pardesiul putea fi al ei pentru că, văzând-o sub o lumină mai bună și de aproape, am văzut că nu era pardesiu, ci un impermeabil asemănător cu cele purtate de ea, și pantofii cu toc foarte înalt puteau fi pantofii purtați de Celia în nopțile în care mergeam] a petreceri împreună. Cu cotul sprijinit pe geamul meu, aruncă niște priviri iuți spre dreapta ei, uitându-se după celelalte două târfe pe care le vedeam acum amândoi, cocoțate pe treptele unei porți nobile de pe CasteHana, așteptau, de bună seamă, rezultatul discuției noastre, crezând probabil că ar putea avea o șansă dacă nu cădearn la învoială. Una dintre ele privea în sus, spre copacii bulevardului sau ai aleii – frunzișul – de parcă ar fi atras-o mișcarea crengilor, sau mai degrabă a frunzelor, erau doar adierea și norii. Erau mai puțin frumoase sau atrăgătoare văzute de la distanță.

„Urcă”, i-am spus, și am deschis portiera silind-o astfel să se dea la o parte o clipă. Nu știam prea bine ce trebuia să-i spun, așa că i-am vorbit cum i-aș fi vorbit Celiei dacă ea ar fi fost singură pe stradă la ora aceea târzie. Eu eram șoferul sau bărbatul cu mâini prea mari și degete stângace și dure pe volan -degetele mele ca niște clape de pian – care o poftea să urce în mașină de la locul meu, cu portiera deschisă, eu eram cel care hotăra ce trebuia făcut și cel care poruncea, nu s-ar fi întâmplat astfel cu Celia. Dar nu, încă nu se încheiase târgul.

„Ei, stai puțin, așteaptă. Unde mergem și ce avem?”, spuse ea și se dădu un pas înapoi târându-și tocurile și punându-și o mână în șold. Am auzit un zgomot de brățări lovite între ele însoțind acel gest, Celia făcea acest zgomot câteodată, deși mai sec, nu purta atâtea brățări sau erau mai apropiate.

„Mergem să facem o plimbare pe aici, prin împrejurimi, pentru început; și am bani, nu-ți face probleme. Hai să vedem, alege, poate o să fii mai drăguță”, am răspuns eu, și am scos câteva bancnote de valori diferite din buzunarul pantalonilor, aveam la mine destui bani cash. Nu va fi nici cea mai mică problemă cu asta, era ceea ce am vrut să-i spun și ea a înțeles. În timp ce întindeam spre ea mâna cu bancnotele în evantai ca niște cărți joc, mi-a trecut prin cap că mă purtam imprudent dacă femeia nu era Celia: ca și cum aș fi invitat-o să mă jefuiască printr-o metodă sau alta – poate aceea numită sărutul somnului – fiecare vrea să-și însușească ceea ce vede că există și îi este la îndemână. Dar asemănarea ei cu Celia era prea mare pentru a mă

îndoi atât de curând, hotărând că nu era ea. Mi se părea mai curând că era ea, chiar dacă nu era.

„Bine, o să-ți iau asta și asta, deocamdată, pentru plimbare, vrei?“, spuse, luând două bancnote ca pe două cărți, cu multă atenție și parcă cerându-mi voie. Și te vârî în poșetă. „Pe umnă vorbim, dacă vrei să mergem mai departe: una e Barajas și atta Guadalajara. Și dacă vrei să mergem până la Barcelona, poți să treci deja pe la un bancomat.“ „Hai, urcă“, i-am spus, bătând ușor cu palma scaunul gol din dreapta mea. Se ridică puțin praf.

Ea urcă și închise portiera, pe când plecam din loc am văzut cum celelalte două târfe se așezau la loc pe scară, șansa lor era compromisă, probabil că le era frig pe treptele de piatră, cum stăteau așezate, cu fustele lor prea scurte, plouase mai înainte și pământul era încăjilav. Fusta Celinei era la fel de scurtă, astfel încât, după ce se așezase pe locul de lângă mine mine, părea că nici nu are fustă pe ea, i-am văzut o porțiune a coapselor necoperită de ciorapii negri cu bandă elastică – nu avea portlartier – o fâșie de piele foarte albă, prea albă pentru gusturile mele, era toamnă. Am luat-o în sus pe Castellana.

„Ei, încotro mergi?“, spuse ea. „Mai bine intrăm pe unadin străzile astea din spate.“ Vorbea despre Fortuny și Marquez de Riscal și Monte Esquinza și Jenner și Fernando el Santo, străzi izolate pe care nu se circula mai deloc, străzi cu ambasade ale țărilor bogate îngrădite de grilaje negre și cu grădini cu gazon uniform și foarte bine tuns, cu mulți copaci și liniștite și noaptea și ziua, străzi în apropierea cărora stăteam în copilărie, când cele două autobuze care astăzi sunt lungi și roșii, 16 și 61, de lângă stația cărora se urcase în mașina mea falsă Celia sau Celia, erau autobuze cu etaj precum cele din Londra și era și un tramvai din șinele căruia încă se mai văd porțiuni ca niște fosile incomplete în asfaltul traseului lor, amândouă albastre, tramvaiul și auto-buzul cu etaj, în care mă duceam și veneam de la școală: le-a rămas numărul, adică numerele, 16 și 61. Pe aceste străzi poți parca o mașină și-i poți opri motorul, un moment, fără să te orbească în continuu farurile altora, poți priza și vorbi și te poți săruta, iar băieții pot să fumeze pe furiș, înainte de-a intra la oră, sunt străzile cele mai străine și cele mai libere.

„Nu-ți face probleme, ne întoarcem. Și o să te las din nou în colțul tău sau unde o să vrei, nu va trebui să oprești un taxi. Cred că nu întotdeauna vor șoferii de taxi să vă ia.“ Ultimele vorbe fuseseră un comentariu deplasat, poate jignitor, dacă femeia nu era Celia. „Aș vrea mai întâi să conduc puțin.“ „Bine, tu comanzi“, răspunse ea, „spune-mi când te plic-tisești de condus, dar nu face asta prea mult, altfel o să mă simt ca prietena unui taximetrist care face ture cu el pe liber, numai că eu nu opresc contoarul“.

Fraza pe care o spusese la urmă mă făcu să râd un pic, așa cum mă făcea să râd Celia după ce luase sfârșit accesul meu de entuziasm sau de slăbiciune pentru ea și începuse doar să mă amuze. Era adevărat, unii taximetriști tineri își iau prietena cu ei, în serile de vineri și sâmbătă, trebuie să lucreze și e singurul mod în care pot să fie împreună și să se vadă, ele au o răbdare imensă, ori sunt foarte îndrăgostite sau disperate. Nu pot nici măcar să vorbească prea mult, cu un client aflat tot timpul în spatele lor,

privindu-le ceafa și poate trăgând cu urechea, privind mai ales ceafa fetei, dacă clientul este un bărbat disperat sau singur.

Am condus în tăcere pe Castellana bine cunoscută, unele locuri rămân cum au fost, nu sunt prea multe schimbări, Castellana Hilton nu mai poartă același nume, dar pentru mine este tot Hilton, așul foarte vizibil de la House of Ming, un loc și un nume interzise și enigmatice în timpul copilăriei, și apoi stadionul lui Real Madrid, care, și el, îmi aduce în memorie nume pe care nu le-am uitat, nici nu le voi uita nicio-dată, formații întregi pe care încă le mai știu pe dinafară, și uneori chipurile pe care le-am învățat de pe cartonașele cu care măjucam zilnic cu unul dintre frații mei: Molowny, Lesmes, Rial și Kopa, grasul Puskas, Velázquez, Santisteban și Zărraga, jucători a căror față nu aș recunoaște-o acum dacă mi s-ar ivi ocazia să o văd, numele lor de familie au rămas, iar Velázquez a fost un geniu.

Am condus păstrând tăcerea pentru că mă uitam pe furiș la târfă vrând să văd dacă aveam aceeași senzație de altădată, când o aduceam acasă pe Celia obosită, ca în atâtea nopți. Voiam să o privesc mai din față și în voie, să mă uit bine la trăsăturile ei, dar pentru asta va fi timp, și chipurile sunt înșelătoare, uneori îți spun mai mult emoțiile și senzațiile proprii în fața acestor chi-puri și a detaliilor inconștiente ale prezenței celui alt, ritmul respirației, felul cum își drege vocea sau un gest, un defect de vorbire, un tic verbal, mirosul – mirosul morților rămâne, atunci când nimic nu mai rămâne din ei – mersul sau modul în care își încrucișează picioarele, degetele care bat vioraie ritmul sau degetul mare cu care își freacă bărbia; și râsul, râsul îl dă de gol pe cel care se preface și își neagă numele și este aproape incon-fundabil pentru fiecare persoană, m-am întrebat dacă trebuia să risc să o fac să râdă pe târfa pe care o luasem în mașina mea pentru că, poate, asta m-ar fi obligat să capăt certitudinea că era Celia.

Păstram tăcerea și pentru că mă întrebam din ce motive ar fi putut să se prostitueze Celia, dacă ea era cu adevărat, era imposibil s-o faci din nevoie de bani, poate avea însă destulă frivolitate și o doză suficientă de aventurism, un cuvânt sovietic, aventurism, acel lucru care îți îngăduie să spui: „eu am încercat totul”; sau, poate, din răzbunare, represalii care poate începuseră să-și facă efectul când au văzut-o prietenii lui Ruiberriz, în două baruri diferite, sau chiar Ruiberriz care este posibil să o fi închiriat în noaptea în care o văzuse, represalii care acum își puteau face întregul efect dacă eu eram eu și ea era ea, și ea poate avea îndoieli în ceea ce mă privește, oamenii își dau seama prea puțin de propriile lor schimbări, eu nu le realizez ale mele, poate grave și esențiale. Și ce putea fi această răzbunare, mi-am spus în gând, dacă nu faptul de a mă înrudi de-a valmacu necunoscuți despre care niciodată nu aveam să știu – nu voi ști cine au fost, nici câți la număr despre care nici măcar ea nu va ști prea multe, în afară de cazul în care le ținea socoteala și îi consemna în jurnalul ei și îi întreba de numele lor pe care probabil că nu i-l spuneau.

„Cum te cheamă?”, am întrebat-o eu pe târfa, la capătul străzii Castellana, când întorceam pentru a o lua pe aceeași stra-dă în sens invers.

„Victoria”, minți ea, dacă era Celia, și poate și dacă nu era ea. Dar dacă era ea, minți cu intenție, cu ironie și răutate sau chiar cu sarcasm, pentru că Victoria este varianta feminină a prenumelui meu. Își scoase din poșetă o gumă de mestecat, mașina se umplu de aromă de mentă. „Pe tine cum te cheamă?” „Javier”, minții eu la rândul meu, dându-mi seama că aș fi spus așa oricum, indiferent dacă ea era Victoria sau Celia mea, care încetase să mai fie a mea.

„Iar Javier”, comentă, „e plin orașul de Javieri, sau la toți v-ar plăcea să aveți numele ăsta, nu știu ce-i cu voi”.

„Toți cine?”, am întrebat eu. „Clienții tăi?” „Tipii în general, tipii, ce, crezi că eu nu cunosc decât tipi care umblă după curve?”

Avea ceva morocănos pe care Celia nu-l avea, sau nu-l are, dacă era ea, se prefăcea destul de bine, sau poate în timpul de când se prostitua – poate mai mult de o lună sau două, erau patru sau cinci de când reușisem să nu o mai văd, ori să vorbesc cu ea -se contaminase de anumite deprinderi. Imi mai trecu prin niinte gândul că ar fi putut fi iritată din pricina grabei cu care o închiria-sem, și cu plata anticipată pe deasupra: se putea întreba dacă o luasem în mașină din pricina asemănării sau umblasem dintotdeauna după curve și ea habar n-avusese cât fusesem căsătorit. „Presupun că nu, scuză-mă. Oi fi având și familie?” „Se-nvârt pe aici, prin zonă, eu nu-i văd, nu măntreba pe mine de ei.” „Și insistă cu resentiment, cu noaptea întunecată pictată în ochii ei: „Auzi, eu am ocazia să întâlnesc multă lume”.

„Da, da, iartă-mă”, am spus.

Nu era prea ușor să ducem această conversație, poate era mai bine să mergem în tăcere. Un moment mă gândeam că era Celia și am fi putut înceta să ne prefacem pentru a vorbi despre orice sau despre lucrurile de care vorbisem întotdeauna, sau să ne întrebăm pe față, iar în secunda următoare mă gândeam că nu putea fi ea și că era una dintre acele asemănări extraordinare care se văd uneori, de parcă ar fi fost ea, dar cu o altă viață sau istorie, aceeași persoană pe care ar fi schimbat-o în leagăn, ca în poveștile pentru copii sau în tragediile cu regi, aceeași înfățișare dar cu altă memorie și cu alt nume și alt trecut, în care eu n-aș fi fost prezent niciodată, poate un trecut de fetiță de țigani cocoțată peste grămada de obiecte șchioape și inutile dintr-o căruță trasă de un catâr, zeița protectoare a negustorilor de haine vechi, lovindu-se de crengile copacilor aplecați și privindu-le pe fetițele de burghezi molfăind gumă de mestecat la geamul unui autobuz cu etaj (dar ea era prea tânără ca să fi văzut acele autobuze). Deși n-ar fi fost prea greu nici să i-o explic, limita este subțire și totul este predispus la cele mai mari răsturnări -reversul timpului, fața lui întunecată – am văzut-o în viață, ca în romane și în teatru și în cinema, scriitori sau înțelepți, cerșetori și regi fără regat sau înrobiți, prinți închiși în turnuri și sufocați cu o pernă apăsată pe față, bancheri care s-au sinucis și frumu-seți care s-au transformat în niște monștri după ce au fost desfigurate de vitriol sau de un cuțit, nobili înecați în vase uriașe cu vin scârbos și idoli ai mulțimilor spânzurați de picioare ca porcii sau târâți de cai, dezertori preschimbați în zei și criminali în sfinți, genii reduse la condiția de bețivi

obtuzi și personaje încoronate diforme care le seduc pe cele mai frumoase ființe, evitându-le ura sau chiar metamorfozând-o; și amanți care îi asasinează pe cei pe care îi iubesc. Muchia e subțire și e de ajuns o clipă de neatenție pentru a cădea de partea detestată, pentru că muchia este tăioasă și, după puțin timp, tot sfârșești prin a cădea într-o parte ori în alta: e destul să începi să mergi și uneori e destul chiar să stai pe loc.

„Ei, cum merge cu șofatul?”, mă întrebă Victoria, după ce tăcuse o vreme. „Te antrenezi pentru Formula 1 sau tot te mai gândești unde vrei să ajungem? Vrei să mă uit pe hartă? Poate ai rătăcit drumul.” Și deschise torpedoul pentru a-și sublinia cu acest gest comentariile.

„Nu te grăbi, oricum ți-am piătit tot timpul ăsta”, am răspuns eu, iritat și închizând la loc torpedoul cu o lovitură. „Și nu te mai plânge, că ți-e mai bine aici decât stând în frig acolo la colț. De când stăteai acolo?” „Nu te privește, eu nu vorbesc despre munca mea. Mi-e destul că o fac, acum mai trebuie să și vorbesc despre ea?” își mesteca guma mișcându-și maxilarele cu putere și am deschis puțin geamul din partea mea ca să iasă afară mirosul de mentă, care se amestecase cu mireasma plăcută a parfumului ei, nu era parfumul cu care se dădea Celia.

„Așa, deci nu vrei să vorbești despre munca ta, nici despre familia ta, de nimic: și-așa te pomenești cu banii în geantă fără să-i fi câștigat.” „Nu-i așa, amice”, răspunse ea, „dacă vrei, îți dau banii înapoi și mi-i dai la sfârșit. Dar eu nu mă aflu aici ca să-ți dau raportul, fiecare lucru la locul lui, fii atent”.

„Tu te afli aici să faci ce-ți spun eu.” Am fost surprins eu însumi auzindu-mă cuin îi spuneam asta, Victoriei sau Celiei, oricine-ar fi fost. Noi, bărbații, putem face femeile să se teamă de noi doar cu o nuanță a vocii sau cu o frază amenințătoare și înghețată, mâinile noastre sunt mai puternice și strâng de secole întregi. Dar totul este înfumurare.

„Bine, bine, nu-mi fi grosolan”, zise ea pe un ton de împăcare; și reuși să mă calmeze prin acest „mi”, pentru că mă făcu să mă simt puțin al ei.

„Grosolană ești tu de când ai intrat în mașină. Poate ți s-a întâmplat ceva cu clientul de dinaintea mea.” Dar imediat m-am corectat, având sentimentul că alunecam într-o discuție absurdă, ca între soți sau între doi adolescenți: „Dar, scuză-mă, uitasem că nu-ți place să vorbești despre ceea ce faci, domnișoara păstrează secretul profesiei”.

„Nu-i așa că nici ție nu-ți place să vorbești despre munca ta?” răspunse târfa Victoria. „la să vedem, cu ce-ți câștigi pâinea?”

: î rv. '3sfvs~, sfmy~! Tff! vgt l ias*st,,(r) lit*B *'iă"a,,*. „N-am nici o problemă să vorbesc despre asta. Sunt producător de televiziune”, am mințit iarăși, deși cu o oarecare prudență, deoarece cunoșteam mulți producători și puteam juca perfect rolul unuia dintre ei în fața unei târfe. Mă așteptam să mă întrebe ce programe făcusem sau să-mi ceară o dovadă, dar nu mă crezu, și nu mai zise nimic (poate nu mă crezu pentru că era Celia, și în acest caz știa care-mi era meseria).

„La ora asta târzie, tot ce vrei tu”, zise, „suntem aici ca să vă facem voile, tu ai zis-o.”

De data asta m-am hotărât să intru pe străzile liniștite cu ambasade pe care mi le propusese ea mai înainte, să caut un loc liber pentru a parca mașina. Am găsit unul pe Fortuny, aproape de Ambasada germană, care părea pustie la acea oră, cu lumina gheretei stinsă, poate că paznicul vedea mai bine așa, în întuneric, și, mai mult, nu putea fi văzut. Trecusem pe lângă doi travestiți imposibil de confundat, în colțul străzii Eduardo Dato, stăteau în așteptare pe o bancă de lemn încă umedă, sub copaci, înconjurați de grămezi de frunze galbene moarte, de parcă l-ar fi alungat cu prezența lor pe un măturător chiar în mijlocul muncii sale.

„Cum vă împăcați cu ăștia?”, am întrebat-o pe Victoria, după ce am oprit motorul, arătând cu degetul mare în urmă, peste umăr. Folosisem și eu, ca și ea mai înainte, un plural care ne depersonaliza.

„Ei, asta-i”, răspuse ea. Acum răspuse mai normal, trebuia anulată acea acreală, măcar puțin, nu se poate crea un contact fizic dacă ești țâfnos, oricât de bine stabilit și codificat și plătit cu bani ar fi acel contact: „Bine, chiar dacă suntem în aceeași zonă nu ne călcăm pe bătăture. Să agățăm în locurile astea nici nu se pune problema, sunt ale lor, dar dacă într-o noapte nu apare niciunul pe-aici, ne așezăm noi, și dacă vin, plecăm. Nu avem probleme cu ei, problemele sunt întotdeauna cu clienții”.

„Ce se întâmplă, suntem grosolani?” „Uneori ne băgați în sperieți”, răspuse Victoria. „Niște bestii.” „De mine ți-e frică?”, am întrebat în mod stupid, deoarece, când o spuneam, am știut sigur că nu mi-ar fi plăcut dacă ar fi răspuns da, nici dacă ar fi negat. Nu se putea teme de mine dacă era Celia, dar ea se purta de parcă n-ar fi fost ea. Cât despre mine, eu mă purtam normal, în afară de micile neadevăruri, sau nici măcar nu trebuiau puse la socoteală. „Deocamdată nu, dar să vedem cu ce-mi vii”, răspuse ea cu o voce neutră, ca și cum mi-ar fi ghicit cumva gândul care îmi fulgerase prin minte, poate prea repede pentru a fi într-adevăr un gând. Și din nou mă incluse în „mi”-ul ei, cu care începea să mă câștige de partea ei. „Vrei să ți-o sug?” Și, pe când spunea aceste vorbe, își extrasei guma din gură și rămase ținând-o între degete, nehotărându-se dacă să o arunce sau nu. În acea pastă minusculă rămăseseră urmele măselelor ei, lucru după care se identifică cu certitudine un cadavru, dacă este găsit dentistul celui mort.

„Nu ți-e frică să te urci în mașina unor necunoscuți de-atâtea și-atâtea ori?” am insistat eu, și de data asta am întrebat pentru că eram realmente îngrijorat pentru Celia și, totodată, și pentru Victoria, dar pentru Victoria mai puțin, „Niciodatănu știi ce te așteaptă”.

„Sigur că mi-e frică, dar mai bine nu mă gândesc. De ce, ar trebui să-mi fie frică de tine?” În vocea ei am perceput o undă de alertă, am văzut că se uita la mâinile mele, le țineam încă pe volan. Brusc tot sarcasmul ei se dusese, ideea fricii îi provocase frica, și insistența mea la fel. Ce lesne este să vâri în capul altora o posibilitate sau o spaimă, sau o idee, totul se contaminează foarte ușor, de orice putem fi convinși, uneori e suficient un gest de aprobare pentru a ne atinge scopul, să ne prefacem că știm, să bănuim bănuiala celuilalt despre noi, pentru a ne da de gol fără să vrem, de frică, și a da la iveală ce trebuia să ținem secret. Celia sau Victoria se temea

acum de mine și o înțelegeam pe Victoria, dar cum putea oare să-i fie frică Celiei? Sau poate că da, putea, dacă îi trecuse prin cap că eu credeam că se răzbuna pe mine cu înrudirile ei, nu de sânge, pe care mi le impunea și mi le impusesse fără acordul și fără știința mea. Dar cum aș fi putut fi de acord? Poate aveam să mă înrudesesc cu mine însumi, Javier cu Victor, și aici ar fi într-adevăr vorba de acordul meu.

„Nu, sigur că nu”, am spus râzând. Dar nu sunt sigur dacă am fost destul de convingător, o dată indusă frica în mintea ei; femeile știu că orice ar reuși să obțină de la bărbați sunt numai concesii – o abandonare consimțită a forței lor, efemera odihnă a autori-tarismului lorși că bărbații pot să se răzgândească în oriceclipă.

„Atunci de ce ma întrebi dacă nu mi-e frică să mă urc în mașina unui necunoscut, când tocmai asta am făcut cu tine?” Tresărise la intruziunea nepermisă a fricii în mintea ei, încerca să o facă să plece înainte de-a o lua în stăpânire cu totul. Își vârî guma de mestecat la loc în gură, ce bine că nu o aruncase. „Vrei să mă sâcâi, și tu ești un necunoscut, ce crezi”.

De ce spunea un lucru atât de evident, dacă eu eram eu și ea era Victoria, mi-am pus eu întrebarea. Acum îi vedeam chipul din față, luminat confuz de un felinar scund cu lumină gălbuie, lumină acoperită sau cernută de crengile copacilor, chipul Celiei, nu însă numele ei. Celia avea atunci douăzeci și cinci de ani și Victoria arăta poate ceva mai în vârstă, douăzeci și opt sau douăzeci și nouă, ca și cum ar fi fost o prevestire pe termen scurt a Celiei, prevestirea primelor ei riduri și a oboselii și a panicii instalate în privirea ei, premoniția vieții ei irosite, sau poate numai o perioadă proastă, chipul mult prea fardat pentru o tânără atât de tânără și hainele care mai mult scoteau în evidență decât acopereau pieptul subliniat și ridicat de ace] body alb, picioarele goale, cu fusta aproape inexistentă într-un hal fără de hal, de atâta așezat pe locul de lângă șoferân mașinile de noapte, și poate apoi îngenunchind și chiarășezându-se în patru labe; cu expresia temătoare sau încăpățânată, în funcție de momente, cu simpatia sa voit ascunsă sau anulată, acea femeie mă amuzase multă vreme și în acele clipe mă amuza iar, cu impermeabilul ei lucios și cu gura ei mare și deprinderile ei urâte, cu noaptea întunecată pictată în ochii ei și, totodată, frica de mâinile mele, de dorința și de poruncile mele care nu vor întârzia să vină, ce nenorocire să-ți cunosc numele, chiar dacă azi nu îți mai cunosc chipul și chiar și mai puțin am să-l cunosc mâine. I-am pus pe coapsă mâna de care se temea, am atins fâșia de piele dintre ciorap și fustă, am mângâiat această fâșie.

„Chiar sunt?” i-am spus, iar cu cealaltă mână i-am apucat bărbia și i-am întors spre mine chipul, silind-o să mă privească în față. Ea își plecă ochii instinctiv și eu i-am spus: „Uită-te la mine, nu mă cunoști? Spune-mi că nu mă cunoști”. Se desprinse din mâna mea cu o mișcare a bărbiei și spuse: „Auzi, ce-i cu tine, nu te-am mai văzut niciodată în viața mea. Chiar că mă sperii dacă faci așa. Nu e ușor să-ți amintești de toată lumea, dar cu tine sunt sigură că n-am mai fost, și dacă te porți așa nici nu știu dacă o să fiu. Dar ce te-a apucat?” „De unde ești așa de sigură? De unde știi că nu ai mai fost cu mine? Chiar tu ai zis, nu-i ușor să îți aduci aminte de toată lumea, la voi

probabil că se confundă fețele, sau poate încerci cât poți să nu le privești, nici să le vezi, și așa să poți să-ți închipui de fiecare dată că ești cu același bărbat, cu iubitul sau cu soțul tău, poate ești căsătorită, ori ai fost vreodată.” „Crezi că dacă aș fi căsătorită aș sta aici, ce isteț. Și, pe deasupra, e invers, ne uităm foarte bine la toți și din față și din spate, ca să nu mai ne ducem cu ei dacă s-au purtat ca niște bestii sau dacă-i nasoală treaba. Când te duci cu un tip prima dată poate să ți se întâmple orice, dar a doua, înseamnă că ești fraieră. Cu voi, tipii, ne prindem repede ce aveți de gând. Așa că, hai, spune-mi ce ai tu de gând și să terminăm odată.” Tonul ultimei fraze a fost din nou împăciuitoare, în ciuda nerăbdării conținute în cuvinte.

„E nasoală treaba cu mine”, am spus.

„Nici prea bună nu e, cum vorbești despre frică și că dacă mi-e frică de tine și că dacă te cunosc.” „Îmi pare rău”, am spus.

Tăcurăm un timp. Ea își scoase impermeabilul – un alt gest împăciuitoare și nu-i aruncă la nimereală pe bancheta din spate, ci îl împături și-l puse cu grijă, ca într-un cinematograf. Nu purta sutien, Celia nu se lipsea de el niciodată.

„Uite ce e”, spuse, „toate suntem cam isterice în zona asta. Acum vreo lună, au căsăpuit un tinerel pe care l-au luat de pe Hermanos Becquer, chiar acolo de unde m-ai luat tu. De-aia nu mai stau acolo travestiții, e cu ghinion pentru ei și ne-au lăsat nouă colțul ăla. Până ce o să pățească ceva una din noi și atunci o să ne luăm valea, e multă superstiție în chestia cu teritoriul. Era un tinerel foarte delicat, ca o fetiță, nu ca ăștia”, și arătă cu degetul mare în spate, cu gestul meu de mai înainte, „chiar părea o fată. Era de puțină vreme aici, de-abia venise dintr-un sat din Málaga. S-a urcat într-un Golfea ăsta, doar că era alb, au oprit pe una din străzile astea să i-o sugă nenorocitului și a doua zi dimineața l-au găsit zăcând pe trotuar cu capul zdrobit și cu gura plină. Nici nu știa să umble bine pe tocure, săracul, cred că n-avea mai mult de optsprezece ani. Și ce? În noaptea următoare trebuie să ieșim iar și să uităm de asta, fiindcă dacă nu o facem, nu ieșim nici noi, nici ei. Nu se face așa, să-mi vii tu că dacă mi-e frică și că dacă te cunosc sau nu te cunosc, nu știu dacă-nțelegi.”

Nu putea să fie Celia, m-am gândit; Ruiberriz sau prietenii lui probabil o văzuseră pe această târfa Victoria care-i semăna leit și voiseră să creadă că ea era și poate crezuseră că se culcă cu Celia pe bani, dacă făcuseră asta cu Victoria. Nu putea să se schimbe atât de mult în toate privințele, nu putea fi ea; doar dacă nu se prefăcea magistral, inventând povești groaznice ca să mă sperie și să mă îngrijoreze și mai mult, până într-atât încât să vreau s-o salvez de la acea viață și acele pericole, întorcându-mă la ea, ca să nu mai fie obligată să stea aici sau în vreun local, ori în acel colț sinistru și ghinionist de pe Hermanos Becquer (ea spusese: „Crezi că dacă aș fi căsătorită aș sta aici, ce isteț”). Nu citisem nimic în ziare despre travestitul-fetiță cu capul zdrobit de trotuar, mă interesează de obicei acest soi de știri, din pricina profesiei mele. Celia era puțin fantezistă și mincinoasă, dar nu până într-atât, nu bătea câmpii despre nenorociri, are un caracter optimist și încrezător. Cu toate astea, m-am gândit, dacă ea era, chiar practica de câțiva timp meseria de

târfa și prin urmare chiar se transformase în târfa, poate cunoștea bine mediul în care se învârtea și deci nu avea nevoie să născocoască nimic, și prin asta toanele mofturoase și cuvintele mai din topor și dicția ei mai aspră ar căpăta o explicație, totul se contaminează. În fond, poate că nu se prefăcea. Cum era posibil să am îndoieli, cum era posibil să nu fiu sigur dacă eram cu soția mea sau cu o târfa (cu soția mea transformată în târfa sau cu o târfa despre care credeam că este fosta mea soție), trăisem cu ea trei ani de zile și fuseserăm împreună cu un an înainte de-a ne căsători, înă trezisem și mă culcasem cu ea în fiecare zi, o văzusem din toate părțile și îi știam toate gesturile și o auzisem vorbind nenumărate ceasuri în toate stările ei de spirit posibile - o privisem în ochi, pe pernă, altădată - doar de patru sau cinci luni încetasem să o mai văd, cu toate că oamenii se pot schimba mult în acest timp, dacă este un timp în care s-au întâmplat lucruri anormale, boală sau suferință sau negare a vieții de mai înainte. Dintr-o dată mi-a părut rău că nu avea o cicatrice sau vreo urmă ori vreo aluniță foarte vizibilă, dacă ar fi avut așa ceva aș fi dus-o la mine acasă și i-aș fi scos toate hainele, chiar riscând astfel să capăt certitudinea că ea este. Sau poate aceste semne care ar fi putut să o identifice existau pe trupul ei și nu mi le aminteam, memoria noastră este slabă și nu privim cu atenție la nimic, de ce am face asta când nimic nu este așa cum pare, pentru că nimic nu este nemișcat și perseverent, nimic nu dăinuie, nici nu se repetă, nici nu se oprește, nici nu persistă și unica soluție pentru toate acestea este ca totul să se termine și nimic să nu mai existe, ceea ce nu i se părea Unicului o soluție rea uneori, după cum a spus cu nihilism; și, în schimb, totul călătorește continuu și în lanț, unele lucruri aducându-le pe altele și ignorându-se toate, totul călătorește spre propria-i dispariție încet, imediat cum se întâmplă și chiar și în timp ce se întâmplă, chiar și în timp ce aștepti și încă nu se întâmplă, și îți amintești ca fiind trecut ceea ce e încă viitor și poate că până la urmă nici nu se mai petrece, îți aduci aminte de ceea ce nu a fost. Totul călătorește, mai puțin numele, adevărate sau false, care rămân pentru totdeauna întipă-rite în amintire ca pe pietrele funerare, Leon Suárez Alday sau Marta Tellez Angulo, poate deja au gravat în piatră numele Martei, și va fi un nume gravat în piatră, la fel ca acela de pe mormântul din 1914. Eu aș fi știut că Victoria era Celia, dacă Victoria mi-ar fi răspuns „Celia”, când am întrebat-o cum se numește, și este posibil ca atunci eu să-i fi răspuns „Victor”, la întrebarea ei. Și, dacă ar fi fost așa, ne-am fi recunoscut unul pe altul și poate ne-am fi îmbrățișat și nu ne-am fi dus pe strada Fortuny sub copacii care își mai păstrau frunzele și sub un felinar galben, ci în fosta noastră casă, care acum e numai casa ei, sau în noua mea casă, și nimic din ce se întâmplă acum n-ar fi avut loc în mașina mea, nici nu i-ar fi frică de mine.

„Da, înțeleg. Lartă-mă”, am spus. „Îl știai bine pe băiatul ăsta?”

:: 18; „Nu, doar l-am văzut de două sau trei ori pe acolo, am schimbat cu el două vorbe. Își târa tocurile înalte de parcă s-ar fi împiedicat în pantofi, nu era obișnuit sau poate din pricina bolii, părea firav și foarte zăpăcit. Era foarte drăguț, foarte timid, destul de educat, spunea întotdeauna mulțumesc când îi răspun-deai la o întrebare.” Victoria rămase pe gânduri o clipă și își

mângâie cu arătătorul capătul unei sprâncene, cum făcea Celia Ruiz Comendador când, în toiul unei discuții sau al unei povești, se oprea să se gândească la ce avea să spună sau își căuta cuvintele. Totuși, coincidența acestui gest nu mi s-a părut deci-sivă în acea clipă. „Era genul de individ care, dacă ești atent la el, ți se pare firesc să nu trăiască prea mult. Îl vezi de la o poștă, parcă ar fi în plus, parcă lumea asta nu i-ar suporta și s-ar grăbi să-i alunge din ea. Dar mai bine pentru ei ar fi să nu se nască deloc. Dar se nasc și sunt printre noi, și e îngrozitor ca oamenii pe care-i cunoști să moară, chiar dacă de-abia îi cunoști, nu te împaci cu gândul să nu mai fie cine a fost. Eu, cel puțin, nu înțeleg asta. Îi ziceau Franny, cred că îl chema Francisco. Ce moarte nenorocită.” Acum îi vedeam Victoriei ceafa, își întor-sese fața spre stradă, rămase așa un timp privind spre trotuarul străzii Fortuny lângă care parcasem, poate vedea cu ochii minții craniul spart al aceluia travestit-fetiță chiar acolo pe jos sau pe-aproape. „Moartea oribilă și moartea ridicolă”, m-am gândit, „capul între coapse în ultima clipă, și disprețul mortului față de propria lui moarte. Ce blestem, acum vatrebui să-mi amintesc și de acest nume al cărui chip nici măcar nu l-am văzut vreodată: Franny”; sau așa mi l-am închipuit eu scris, din cauza lecturilor mele. Am tăcut și eu un timp, mă gândeam, cu un cot sprijinit pe volan și frecându-mi cu degetul mare locul de sub buza dejos. Dar nu durat prea mult această tăcere. Poate că se uitau la noi de departe, din ghereta Ambasadei germane cufundate în întuneric.

„Ce spui, mergem un pic pe bancheta din spate? I-am propus Victoriei pentru a-i întrerupe reveria și acel gest al degetului ei arătător. I-am pus mâna pe umăr și i-am mângâiat ceafa. Tot trebuie să-ți câștigi banii”, și i-am arătat geanta.

Ea se uită la mine și își scoase guma din gură. De data aceasta deschise geamul și o aruncă pe trotuar.

? it-iS„It,. Í'TOy. FtpI”@

PÂNĂ LA URMĂ OBOSEȘTI SĂ RĂMÂI ÎN UMBRĂ, spionând fără să fii văzut ori să te străduiești să nu fii descoperit, așa cum obosești să păstrezi un secret sau să nu scoți la iveală un mister, ce epuizantă este clandestinitatea și să fii conștient tot timpul că apropiații tăi pot să știe lucruri diferite în legătură cu tine, unuia dintre prietenii noștri îi ascundem ceva și altuia îi spunem o versiune diferită, fără ca primul să fi aflat de acesta, născocesci pentru o femeie istorii complicate, pe care ulterior trebuie să le rememorezi ca să ți le întipărești în minte pentru totdeauna cu detalii, ca și cum le-ai fi trăit în realitate, conștient de riscul că mai târziu ai putea să te deconspiri, iar unei alte femei, o legătură mai recentă, i se povestește tot adevărul, în afară de acele lucruri inofensive care ne fac să ne fie rușine de noi înșine: că putem petrece ore întregi urmărind la televizor meciuri de fotbal sau concursuri idioate, că citim benzi dese-nate, deși nu mai suntem de mult copii, că ne-am târî pejos să jucăm capace, dacă am avea cu cine, că suntem înnebuniți după jocurile de noroc ori că ne place o actriță, despre care recu-noaștem că e groaznică și chiar agresivă, că suntem indispuși și fumăm de cum ne trezim, sau că avem fantasme despre vreo practică sexuală considerată perversiune și nu avem curajul să i-o propunem. Nu

Întotdeauna treci sub tăcere aceste lucruri ca să-ți servești propriul tău interes sau pentru că ai greșit, nu întotdeauna din orgoliu, ci pentru a nu crea neplăceri cuiva sau pentru a nu decepționa și pentru a nu face rău, alții numai din bunăcuviință, nu este politicos, nici civilizatsă-ți arăți adevărata v, s''i ta față, folosind un eufemism pentru manierele și tarele tale; uneori originile sunt ascunse sau se falsifică, pentru că aproape toți am fi vrut să avem o altă ascendență pe vreuna dintre cele patru linii ale bunicilor noștri, oamenii ascund ceva soților lor sau soțiilor și chiar aceleora dintre copii care îi seamănă prea mult celuilalt soț sau care îi este mai apropiat, ascund vreo perioadă din propria lor viață, își detestă tinerețea sau copilăria ori vârsta adultă, în orice biografie există un episod mai mult sau mai puțin jignitor, deprimant sau sinistru, un lucru sau mai multe care pentru ceilalți e mai bine să nu existe, iar pentru tine însuși mai bine să le treci sub tăcere, să faci abstracție de ele. Ne este rușine de prea multe lucruri, de înfățișarea noastră și de lucrurile în care am crezut altădată, de naivitatea și de neștiința noastră, de supunerea sau, dimpotrivă. De orgoliul de care am dat dovadă odată, de toleranță și de intoleranță, de atâtea lucruri propuse sau spuse fără să fi fost convinși de ele, ne este rușine că ne-am îndrăgostit de cine ne-am îndrăgostit și de-a fi fost prieteni cu cei cu care am fost, viețile nu sunt adeseori altceva decât trădare și negare continuă a ceea ce a fost înainte, totul se interpretează și se denaturează, cu trecerea timpului, și suntem conștienți, oricât de mult ne-am amăgi, că păstrăm în continuare secrete și pecetluim mistere, cu toate că majoritatea acestora sânt triviale. Ce obositor este să trăiești tot timpul în umbră sau, încă și mai greu, în penumbra niciodată uniformă, nici egală cu ea însăși, unele părți sunt luminate și altele întunecate pentru fiecare, veș-nic schimbătoare după cum le cunoaștem sau nu, după zile și interlocutori și ambiții, și ne spunem mereu: „Nu mai sunt ce am fost, am întors spatele fostului meu eu”. De parcă am ajunge să credem că suntem alții decât cei care credeam că suntem, pentru că hazardul și năvalnica trecere a timpului ne modifică în con-tinuu împrejurările exterioare și veșmintele, după cum a spus Singurul în acea dimineață când s-a apucat să-și exprime ideile fără formă. Și a adăugat: „Or, scurtăturile și întortocheatele căi ale strădaniei noastre sunt cele care ne transformă și până la urmă ajungem să credem că este vorba despre destin, ajungem să ne vedem toată viața în funcție de ultimul lucru pe care l-am făcut, sau a celui mai recent, ca și cum trecutul ar fi fost doar o pregătire și am înțelege acest lucru pe măsură ce rămâne tot mai mult în urmă și am înțelege totul abia la sfârșit”. Dar e adevărat și că pe măsură ce trece timpul și îmbătrânim, ascundem tot mai puțin și recuperăm tot mai mult din ceea ce a fost odată anulat, și facem acest lucru numai din oboseală și din pierderea memoriei sau conștiința apropierea sfârșitului, clandestinitatea și secretele și umbra cer o memorie fără greș, să-ți amintești în fiecare clipă cine ce știe și cine ce nu știe, când trebuie să te prefaci, cine este la curent cu fiecare revers și fiecare pas otrăvit, cu fiecare greșală și strădanie și scrupul și față întunecată a timpului. Uneori citim despre un om care mărturisește o crimă la patruzeci de ani după ce a comis-o, persoane care duceau o viață normală se

predau justiției sau descoperă un secret care îi macină, iar naivii și justițiarii și moralistii cred că le-a învins remușcarea sau dorința de a plăti pentru păcatele lor, sau o conștiință torturată, când de fapt ceea ce le-a învins și le pune în mișcare pe aceste persoane este oboseala și dorința de coerență, incapacitatea de a minți sau de a trece sub tăcere ceva, pentru a-și aduce aminte de ceea ce au trăit și au făcut și, totodată, de faptele din imaginație, de viețile substituite sau născocite, în afară de cele trăite efectiv, pentru a uita cele întâmplat în realitate și a le înlocui cu cele fictive. Doar oboseala pe care o presupune umbra îndeamnă uneori la dezvăluirea faptelor, așa cum se arăta deodată cel care se ascundea, urmăritorul și urmăritul, pur și simplu pentru cajocul să ia sfârșit și să scape din ceea ce s-a transformat într-un fel de vrajă. Așa cum m-am lăsat eu văzut de Luisa în acea după-amiază după ce am urmărit-o la ieșirea din restaurant, după ce l-am condus amândoi pe Tellez până la poarta casei lui, mergând pe jos fiindcă era foarte aproape, ea și cu mine încadrând silueta care se clătina pe picioarele subțiri de balerin retras precum o geamandură plutitoare, nu atât de tare precum în cimitir, din fericire, în acea zi nu numai din cauza vârstei sau a corpulenței sale nu putea să-și țină echilibrul. Și acolo drumurile noastre s-au despărțit, am văzut cum țâțâi deschidea ușa ascensorului vechi și se așeza pe banchetă pentru a se odihni în scurtul traseu vertical și dispărea în cutia lui de lemn precum o divinitate care se înălța în ceruri, și atunci Luisa Tellez îmi spuse „Bine, la revedere”, iar eu am răspuns „Ne mai vedem” sau ceva asemănător, amândurora ni se părea foarte probabil să ne mai întâlnim în ce mai rămăsese din acea săptămână, în care eu aveam să vin în continuare să lucrez pentru Tellez în casa lui.

Ea o luă într-o direcție, iar eu am schițat gestul de-a porni în direcție opusă, dar, după doi-trei pași, m-am oprit și m-am întors să mă uit după ea, și văzând-o din spate cum mergea, cu gleznelor ei care semănau atât de tare cu ale surorii ei Martasau poate mai mult mersul semăna decât gleznelor – m-am hotărât să o urmăresc o vreme, până când mă plictiseam sau oboseam. Merse cu pas iute pe câteva străzi, ca și cum ar fi știut ce țintă avea, și doar când a intrat pe Velázquez și-a încetinit mersul și a început să privească vitrinele, mai întâi doar câteva secunde -tocul într-o parte, pământul ud de ploaie – cum ar face cineva care vrea să-și ia doar repere pentru a reveni să se uite mai cu atenție și pe îndelete în altă zi, apoi a început să se oprească pentru mai mult timp – tocurele drepte, pământul ud de ploaie -până când în cele din urmă intră într-un magazin de haine, și atunci mi-am amintit că promisese să cumpere un cadou pentru aniversarea cumnatei ei, Maria Fernández Vera, din partea lui Tellez. M-am oprit cu multe precauții în fața magazinului și dintr-un colț al vitrinei am îndrăznit să privesc în interior pe furiș, mai ales după ce am văzut că Luisa stătea cu spatele la stradă, vorbind cu o vânzătoare. Apoi se duse spre raionul de fuste și rămase să le privească și să le pipăie, cu vânzătoarea ținându-se scări după ea – una dintre acele tinere care nu-i dau răgaz cumpărătorului să se gândească, anticipându-i mereu privirea, scotea din raft haine pe care Luisa le respingea cu un gest al capului – până ce în sfârșit luă o fustă și intră într-o cabină de probă. Era

neglijentă cu lucrurile ei sau încrezătoare, își lăsă poșeta afară, pe o tejghea de sticlă care semăna cu o masă. Câteva minute mai târziu ieși din cabină îmbrăcată în fustă, vârandu-și bluza în ea. Nu-i stătea bine, era prea lungă, iar culoarea era lipsită de gust, îi venea mai bine fusta ei. Făcu câțiva pași înainte și înapoi în timp ce se privea în oglindă - cu eticheta fustei atârând - se privi dintr-o parte, din spate, am înțeles din gesturile ei că nu-i plăcea și m-am retras de la postul din care o spionam, m-am dus mai încolo și m-am postat în fața unui chioșc de ziare, în timp ce Luisa ieșea, am fost nevoit să cumpăr un ziar străin, absolut neinteresant pentru mine. Când ieși în stradă, își privi ceasul, poate își trecea timpul așteptând ceva, o fustă nu mi se părea a fi un cadou potrivit din partea lui Tellez pentru nora lui, ar fi prea evident că nu el o cumpăraseră, deși poate că asta nici nu conta. Luisa continuă să meargă pe Velázquez și ajungând la colțul cu Lista sau Ortega y Gasset (acestei străzi i s-a schimbat numele de mult timp, dar încă i se mai spune așa, fiind cunoscută sub fostul ei nume, ghinionul filosofului), intră într-un local Vips, destul de mare ca să pot intra și eu în urmă și să o urmăresc de departe fără ca ea să mă vadă, dacă mă purtam cu prudență. Am văzut-o cum se uita la raionul de cărți, lua una, citea textul de pe clape sau de pe copertă și o puneă la nou, nu reușea să o răsfoiască (în acest fel de magazine au de obicei noutăți și multe sunt învelite în celofan, frustrant), în sfârșit se opri la o carte, întâi n-am reușit să-i văd titlul, și se duse apoi la raionul de discuri, eu am rămas mai departe și întors cu spatele, făcându-mă că mă uit la casetele video și uitându-mă din când în când peste umăr la ea, să nu iasă din magazin fără să o vadă. Într-un acces de panică (ea își ridică pe neașteptate privirea în direcția mea) am luat o casetă la întâmplare, ca și cum aveam de gând să o cumpăr, pentru a nu da de bănuț: un gest absurd, nu conta ce făceam dacă ea m-ar fi văzut și de asemenea nici dacă nu m-ar fi văzut. Dar Luisa nu era grăbită să plece sau căuta în continuare un cadou și, câteva minute mai târziu, se duse ținând în mână cartea, dar fără nici un disc, spre raionul de alimente, eu m-am dus cu caseta mea video până la cel cu reviste și m-am apucat să le răsfoiesc, privind-o cu coada ochiului, stând în continuare mai degrabă în spatele ei, este singura regulă imuabilă a următorilor. Și atunci mi-am dat seama că în curând avea să se întoarcă acasă la ea sau la Dean (să meargă acasă la cineva, oricare acasă), pentru că scosese două recipiente mari de înghețată Häagen-Dazs din frigider, deschizând ușița de sticlă transparentă, i-am văzut chipul înconjurat de vaporii înghețați câteva clipe, cât i-a trebuit ca să aleagă Ji„s”tiaS, toa>. A„*aitlă<.”i! i aromele, un nor de abur alb care, prin contrast, făceau ca fața ei să pară îmbujorată. Nu putea să mai întârzie prea mult înainte de a se întoarce acasă, altfel se topea înghețata, era aceeași marcă pe care mi-o dăduse ca desert Marta la cina din casa ei și obișnuia să o cumpere și Luisa, sau poate că îi plăceau copilului Eugenio și amândouă surorile i-o cumpărau - Marta făcuse din înghețata asta un desert ad-hoc, nu avusese habar că urma să aibă un invitat la cină până la o oră târzie a după-amiezii. Să duci înghețată, iarna, unui copil atât de mic, era foarte improbabil, mi-am schimbat gândul imediat, deși nu știu prea bine ce mănâncă copiii de doi ani,

nici de altă vârstă, Luisa ar trebui să știe, dacă se oferise să aibă grijă de el. Atunci mi-am pus între-barea, cu cine o fi stând copilul, la vârsta aceasta – atâta lucru știu și eu – nu pot să fie lăsați singuri nici un minut, afară de momentele când dorm, ca în acea noapte pe Conde de la Cimera când am plecat și l-am lăsat singur în toată casa, nu i se întâmplase nimic. Poate că îl țineau deocamdată mătușa și unchiul celălalt, Maria Fernández Vera și fratele Guillermo, în timp ce Dean și Luisa luau masa cu Tellez pentru a-i hotărî viitorul, lucru pe care eu, prin prezența mea, îl împiedicaser parțial. Luisa mai luă un borcan cu cârnăciori și niște bere mexicană, Coronița era numele ei, poate avea să încropească și ea o cină cu alimente atât de puțin festive, dar nu pentru mine. S-a dus să plătească la casă, eu m-am ținut pe urmele ei în spate, m-am dus la raionul de la care ea plecase, am luat și eu un pahar cu înghețată din frigider, m-am înconjurat în abur și apoi m-am așezat imediat la coadă la casă, ca să nu se așeze prea mulți cumpărători între ea și mine – din fericire numai unul s-a strecurat – altfel puteam să-i pierd urma la ieșire. Tipul nu era înalt de statură, nu mă împiedica s-o văd. Eram foarte aproape de ea, îi vedeam bine ceafa (am avut noroc că nu s-a întors brusc). Am putut atunci vedea și titlul cărții cumpărate de ea, Lolita, un roman excelent, dar pentru situația aceea puțin ciudat, deplasat, nu era o carte de oferit în dar unei cumnate. Doar când îmi plăteam deja grăbit înghețata și caseta video am realizat ce film tocmai cumpărasem la nimereală, era 707 dalmațieni desene animate, absolut neinteresant pentru mine, dar n-aveam timp să alerg înapoi să-l schimb. Ajunsă în stradă, Luisa Tellez coborî pe Lista spre Castellana și, înainte de-a ajunge pe Serrano, o luă pe altă stradă și intră într-un alt magazin de haine cu vitri-ne mari, așa fi fost mult prea vizibil ca să o pot spiona de acolo. Puteam aștepta într-un bar din apropiere, dar preferam să o țin sub ochi, așa că m-am hotărât să mă plimb prin fața magazii-nului, uitându-mă scurt înăuntru, fără să mă opresc, ca și cum așa fi fost un personaj dintr-un film, care intră și iese din câmpul vizual al spectatorilor traversând ecranul de la stânga la dreapta sau invers, gândindu-mă că dacă m-ar fi văzut o dată trecând, ei i s-ar fi părut că treceam prima dată, ar fi crezut că mă afluam întâmplător pe strada aceea centrală, s-au văzut coincidențe și mai puțin probabile. Pavajul era puțin înfundat în fața magazii-nului și apa de la ploaie se strânsese într-o băltoacă, de fiecare dată când treceam trebuia să o evit și, de fiecare dată, profitam de mica oprire ca să arunc o otheadă înăuntru, Luisa discuta cu vânzătoarele leneșe, pipăia și se uita la tot, poate că era nehotă-rătă. Luă o fustă și un fel de bluză elegantă (am văzut mai târziu că era elegantă) și se duse spre cabina de probă, lăsându-și din nou poșeta și pungă cu cumpărături, vânzătoarele care stăteau în picioare, cu brațele încrucișate pe piept, așteptau, căscând, să iasă, nu mai erau în magazin alți cumpărători în după-amiaza aceea cu vreme capricioasă, purtau haine chiar din acel magazin, deodată mi-am dat seama că era faimosul Emporio Armani. Începeam să mă satur să defilez dintr-o parte în alta (voiam să înă opresc puțin), când Luisa ieși cu bluza și fusta pe ea, fusta era destul de scurtă și de culoare roșu-închis și îi venea perfect, chiar mai bine decât cea pe care o avusese pe ea. M-am retras rapid din raza privirii ei și am stat

mai mult de un minut înainte să trec din nou, și pe când treceam am văzut că Luisa făcea două lucruri deodată: se întorcea să meargă! A cabina de probă după ce se uitase în oglindă, începând în acest timp să-și scoată, din mers, bluza elegantă de culoare bej-deschis. Am putut să-i văd sutienul, brațele ridicate și mânecile întoarse pe dos, i-am văzut subsuoara netedă și curată. Nu am putut să nu mă opresc să o privesc și am călcat în baltă cu piciorul drept, mi s-a udat pan-toful, am simțit apa în ciorap și pe piele, o adevărată pedeapsă, extrem de neplăcut. Când am ridicat privirea, intrase în cabină, dar acum știam cu siguranță că femeia care își scosese o bluză și se uitase pe fereastră din dormitorul Martei în a doua noapte după vizita mea era ea, sora, Luisa Tellez, care m-ar fi putut vedea de sus, prin urmare, pe când stăteam lângă taxiul cu moto-rul oprit, prefăcându-mă că așteptam pe cineva și m-am gândit o clipă că acea siluetă putea fi Marta vie. Mă gândisem la asta, deși știam că era imposibil. Una avea înghețată în casă, cealaltă o cumpăra acum; una avea o bluză elegantă, Armani, pe care eu am ajutat-o să și-o scoată, iar cealaltă o proba acum în fața pro-priilor mei ochi. Eram în continuare haunted, sub vrajă, m-am gândit, sau vraja puneă stăpânire pe mine din ce în ce mai mult. Dar poate bluza cea nouă o cumpăra pentru cumnata ei ca din partea lui Tellez, socrul cu bani, i-o fi adunat pe vremea lui Franco. Am văzut-o pe Luisa plătind cumpărăturile cu o carte de credit (fiecare obiect într-o pungă separată) și am făcut câțiva pași mai departe astfel încât să-mi reiau urmărirea imediat cum ieșea din magazin: se întoarse pe Ortega y Gasset sau Lista și ajunse până pe Castellana, această alee care pare a fi un râu al orașului, o fâșie lungă, cu cheiuri mărginite de copaci, dar prea dreaptă, fără meandre, fără apă, un râu de asfalt, cu cheiurile la același nivel. Unul dintre acești copaci fusese doborât de fur-tună, retezat de la rădăcini, și pământul era plin cu așchii de lemn, furtuna pe care o văzusem din restaurant probabil că fusese cu adevărat violentă, cu vânt năprasnic, doar dacă nu cumva dacă copacul se prăbușise de câteva zile și nu îl luase nimeni de acolo, în Madrid nimeni nu se grăbește să repare stricăciunile, crengile nici nu erau tăiate. Oricând s-ar fi întâm-plat, se prăbușise spre alee, nu spre șoseaua pe care treceau neîncetat mașini – râul – ar fi putut strivi vreun trecător. Nu eram departe de Hermanos Becquer, de colțul cu Castellana unde, în urmă cu mai mult de doi ani, o luasem pe Victoria și o lăsasem tot acolo, noaptea târziu, așa voise ea, să o las tot acolo și am făcut ceea ce mi-a cerut. După ce trecusem din nou pe locurile din față ale mașinii mele pe strada Fortuny și înainte de a pleca, am ezitat dacă să-i propun sau nu să mai câștige câteva bancnote în plus venind acasă la mine până dimineața: dacă era Celia i-ar fi fost teamă sau ar fi devenit nostalgică, dacă era Victoria ar fi trebuit să fie de acord și să se bucure, o noapte întreagă de marți cu aparatul de taxat pomit, nu putea fi ceva obișnuit, ci un mare chilipir. Totuși, nu i-am propus, poate o dată mai mult nevoind să capăt certitudinea, poate ca să nu fiu obligat să-mi amintesc silueta ei în dormitorul meu, sunt mai greu de alungat fantasmde care au trecut prin încăperile noastre.

„Altceva?”, m-a întrebat în timp ce eu stăteam la îndoială. Genul acesta de întrebare îl auzi în magazine, după ce ai cum-părat ceva.

„Vrei tu altceva?” i-am răspuns eu, forțându-mi norocul.

„Ah”, răspunse ea ușor surprinsă, luându-și revanșa „adu-ți aminte că eu mă aflu aici ca să fac ce-mi spui tu, tu comanzi.” își luase impermeabilul de pe bancheta din spate, dar nu-l îmbrăcase, îl ținea împăturit atent pe coapse, de parcă s-ar fi pregătit să plece. Eu n-am spus nimic, și atunci ea scoase altă gumă de mestecat din poșetă și în timp ce-i desfăcea ambalajul, mai zise cu o ușoară zeflemea, uitându-se la dreptunghiul foarte mic: „Adu-ți aminte-ți că puteai să mă și omori.” își îngăduia acest comentariu acum, pentru că era liniștită și nu-i mai era deloc frică, chiar ea spusese, „Cu voi, tipii, ne prindem repede ce aveți de gând”, în ceea ce mă privea se prinsese deja.

„Ce nesuferită ești”, am răspuns eu și am pornit motorul ca o continuare a acestei fraze sau ca o încheiere a ei. Zgomotul aduse deodată lumină în ghereta Ambasadei germane, doar o clipă, apoi se cufundă imediat iarăși în întuneric. Poate că paz-nicul nici nu ne văzuse, poate că ațipise și cheia de contact îl deșteptase dintr-un coșmar. „Unde vrei să te las?” „De unde m-ai luat”, răspunse. „Noaptea mea încă nu s-a terminat”, și își vârî guma în gură: acum era de căpșuni aroma care s-a amestecat cu mirosurile din mașină, niște mirosuri acum noi și puternice.

Nu mă așteptam la ultimul lucru pe care îl spusese, adică nu-mi trecuse prin cap să mă gândesc la asemenea lucru, și din acest motiv m-am hotărât să o urmăresc, sau mai degrabă să nu plec de-adevăratelea, după ce o lăsasem în colțul ei, care nu-i adusesese ghinion deocamdată. Eram atât de aproape, încât am l',!; „: T? W: %, 8' (tm). Ș:'-?'-'',',? W.țâw>-5 făcut un mic ocol până să mă întorc pe Hermanos Becquer, ca să mă obișnuiesc cu acest gând neașteptat și ca să câștig ceva timp. Înainte de-a se dajos din mașină, i-am mai dat o bancnotă, i-am pus-o în mână, banii din mână în mână, ceva neobișnuit.

„Asta pentru ce e?”, m-a întrebat.

„Pentru că ți-am făcut frică, mai înainte”, am răspuns.

„Ce idee fixă, dar nici nu mi-a fost frică de tine”, zise ea. „Dar oricum, mulțumesc.” Deschise portiera și ieși din mașină și începu să-și îmbrace impermeabilul înainte de-a atinge trotuarul, fusta ei prea scurtă era mai șifonată, dar nu pătată, nici stricată, cel puțin nu de mine. Eu am pornit în grabă, nu îmbră-case decât o mânecă. Am făcut la dreapta, nu mai era decât una dintre cele două târfe pe treptele de pe Castellana, pământul era tot umed și probabil înghețat.

Dar nu m-am dus încă acasă, ci am întors pe prima stradă și am parcat pe ea, lângă Dresdner Bank, cu grădina ei imensă cu gazon și bazin în spatele grilajului, pentru mine clădirea a rămas Colegiul Alaman care se afla aproape de colegiul unde învă-țasem eu, acea grădină era curtea fără pavaj unde priveam cum sejucau uneori băieții de vârsta mea în pauze cu un amestec de invidie și ușurare pentru că nu eram ca ei, așa îi privesc copiii întotdeauna pe ceilalți copii pe care nu-i cunosc. În fața acestei bănci sau

colegiu sunt trei sau patru localuri arhaic frivole unde vin să bea un pahar târfele din partea locului când simt nevoia de o băutură tare sau le-a udat ploaia până la piele. M-am dus pejos până la colțul următor celui în care se postase din nou Celia sau Victoria, locul cel mai înalt, acolo unde se sfârșea prima porțiu-ne a pantei, despre care am vorbit mai înainte – care semăna cu un pod – și începea cea de-a doua, perpendiculară pe ea, ade-vărata continuare a străzii Hermanos Becquer, pe această por-țiune a porțiunii erau copaci pe care se cățara o plantă deco-rativă urcătoare, cu trunchiurile acoperite de frunze perene și crengi pline la nivelul capului meu. Și, ascuns acolo, am spio-nat-o pe târfa, am văzut-o rezemându-și obosită și răbdătoare spinarea de zidurile companiei de asigurări, chiar în față era o altă clădire, o construcție amintind vag de decorurile biblice, cu o fațadă pretențioasă care semăna cu zidurile Ierihonului cum sunt înfățișate în unele stampe sau în filme, deși eu nu le vedeam bine de la locul meu de observație, nu o vedeam bine nici pe târfa, cele două colțuri sunt destul de îndepărtate, așa că am mai coborât puțin pe strada pe care aștepta ea, General Orăa și nu Hermanos Becquer, așa cum scrie pe plăcuță, riscând să mă vadă dacă se uita la stânga ei, partea din care veneau mașinile care, ca și a mea, ar fi putut să se oprească și să-și deschidă ușile ca să o facă să dispară înăuntru. M-am oprit în fața unui bar închis, Sunset Bar se numea, pardesiul meu crem ar fi fost o pată prea vizibilă în întunericul luminat de felinarele gălbui. Am stat acolo liniștit destul timp, lipit de perete precum Peter Lorre în filmul M, vampirul din Dusseldorf, l-am văzut și pe acesta. Se circula și mai puțin decât atunci când trecusem eu, și mi-a încolțit în minte speranța că nu va mai trece nimeni, dorința să nu o mai ia nimeni în mașină și astfel să ia sfârșit noaptea ei, contrar a ceea ce credea ea și îmi spusese. Era ftesc să doresc acest lucru dacă nu eram pe de-a-ntregul sigur că nu era Celia, dar stând acolo lipit de perete mi-am dat seama că doream asta chiar dacă era Victoria și tocmai o cunoscusem și niciodată nu aveam să o mai văd. Ce straniu este acest contact intim, cât de puternice sunt legăturile pe care le creează într-o clipă, chiar dacă mai pe urmă devin șterse și se rup și se uită, uneori este greu să-ți amintești că au fost într-o noapte, sau două, sau mai multe. Dar nu imediat după ce le-ai creat pentru prima oară, atunci par urme de foc, când totul s-a întâmplat nu demult și încă inai porți pictat în ochi chipul celui alt și-i simți mirosul, care se depozitează pe pielea ta un timp, asta rămâne după ce cuplurile se despart, adio, înflăcărare, și adio, jigniri. Adio, amintiri. Eu încă mai simțeam mirosul Victoriei sau al Celiei care era diferit de al Celiei când era numai ea singură și trăia cu mine, deodată m-am gândit că e absurd să nu o mai văd sau ca ea să se urce într-o altă mașină, chiar dacă asta era meseria ei, iar eu de fapt nu voiam să mai am nimic de-a face cu ea, dacă era Celia încetasem să mai am ceva cu ea, cu dificultate, dar pentru că așa voisem eu, o evitasem până ce se resemnase sau obosise, sau poate încercam doar să capăt ceva putere pentru a-mi permite să-i regret insistențele, o amânare. Înaintă doi-trei pași spre șosea, târându-și tocurile, din fericire pentru mine mai mult spre Castellana decât spre General Orăa sau Hermanos Becquer de unde o spionam eu, altfel m-ar fi văzut – cred eu –

acum tra-ficul era mai intens pe partea laterală a străzii Castellana și era posibil ca târfa rămasă pe trepte să fi agățat un client în timpul cât eu parcasem mașina și mă întorceam, așa că Victoria nu încălca teritoriul nimănui dacă stătea acolo. Pe trotuarul ori aleea mărginită de copaci apărură doi indivizi cu mutre oribile, de pușcăriași, care îi ziseră ceva, nu am auzit ce, o grosolănie, am auzit-o apoi pe ea răspunzând cu îndrăzneală în voce, iar ei își încetiniră mersul ca și cum ar fi vrut să se confrunte cu ea, m-am gândit că poate va fi necesar să mă amestec și în sfârșit să devin folositor și să o apăr - vampirul cel bun - să am iar de-a face cu ea împotriva voinței mele și a ceea ce era de așteptat, măcar în noaptea aceea, uneori nu te poți stăpâni să nu iei parte la ce se întâmplă în fața ochilor tăi, să încerci să oprești un cuțit care urmează să se înfigă în pânțelele cuiva, dacă îl vezi fulgerând, de pildă, sau să îmbrâncești pe cineva la o parte ca să nu fie decapitat de un copac prăbușit de furtună, dacă îl vezi căzând, de pildă. „Smochină uscată, gaurăcârboasă!”, îi strigară indivizii. „Cară-te să ți-o freci!”, strigă și ea și totul rămase aici, tipii nici nu se opriră, își văzură de drumul lor șovăielnic arătându-i un deget și umflându-și hainele de pe ei, ieșind diirraza privirii mele.

Și nu trecuseră decât două minute când opri acea mașină lângă Celia sau Victoria, o apropiie de trotuar cum o apropiasem eu pe a mea, doar că nu venea de pe Hermanos Becquer, ci de pe Castellana, era tot un Golf, de culoare roșie, se pare că noi, cei care avem mașini Golf, suntem mai solitari și mai noctambuli decât alții. Ea stătea cu spatele la mine acum, așa că m-am aventurat să înaintez câțiva pași încă, am trecut pe lângă apărătoarele de soare ale barului Sunset și am rămas mai expus, deși stăteam tot lipit de zid ca o șopârlă, voiam să văd și să aud, îmi străful-geră prin minte gândul că cine știe prin ce noroc puteau să nu ajungă la nici o înțelegere, tipul din Golfputea fi un zgârie-brânză sau putea să-i dea de gândit Victoriei într-un fel sau în altul. Ea înaintă până la marginea trotuarului, mă gândii că el avea să-i deschidă ușa din dreapta și astfel eu nu aveam să-l văd deloc, și totuși nu s-a întâmplat astfel, deschise ușa din stânga și ieși din mașină ca să vorbească cu ea peste capotă, cu mâna stângă rezemată pe portiera rămasă întredeschisă. Cu toate că pe ea o vedeam din spate, am recunoscut gestul schițat de ademenire, întredeschiderea impermeabiluluicu mâinileîn buzunare, pentru a lăsa să se vadă mai mult trupul ei cu care eu tocmai avusesem acel straniu contact intim care creează iluzia instantanee a unei legături, chiar dacă prin mijlocirea unui prezervativ. Mi-am scos pardesiul ca să devin mai puțin vizibil, dacă bărbatului îi trecea prin cap să se uite în direcția în care mă aflam eu, și m-ar vedea în întuneric: l-am așezat pe braț, simțind răcoarea nopții. „Cât vrei pentru un sfert de oră? Mă grăbesc”, l-am auzit spunându-i Victoriei, peste mașina aflată între ei. N-am auzit ce i-a răspuns, probabil ceva rezonabil, pentru că ann văzut după aceea gestul lui cu capul, un gest care porunca „Urcă” fără ezitare sau menajamente. Bărbatul urcă din nou în mașină și la fel și Celia, își deschise singură ușa din dreptul ei și plecară repede, dispărură din câmpul meu vizual, tipul se grăbea. Era un bărbat care părea de vârsta mea actuală, blond și cu un

Început destul de vizibil de chelie, mi s-a părut că nu arăta rău, destul de bine îmbrăcat și fără să pară beat sau disperat sau răuvoitor, mi s-a părut că ar fi un medic, poate își dorea să adoarmă repede și mai bine dacă mergea la culcare după ce s-a regulat sau după o felație rapidă cu mâinile pe volan, o chestie de igienă după ce petrecuse opt ore de gardă într-o clinică plină de infirmiere obosite, cu ciorapi alburii și cu cusături deformate. Și atunci mi-am simțit inima strânsă, rămas singur acolo precum ucigașul și fugarul M, toate târfele plecaseră și una dintre ele urma să mă facă obiect al dispărutului verb gelicgan împotriva voinței mele, sau părtaș al uitatului substantiv ge-forliger în timp ce eram singur, sau avea să mă transforme pentru totdeauna în fictiv ge-bryd-guma al acelui tip, fără acordul meu - dar cum ar putea exista acord - mă va face să mă coniubesc și să împlinesc cofornicația și să fiu coniubit al acelui presupus medic pe care îl văzusem câteva clipe de departe și care, spre deosebire de mine, se grăbeanici cu el nu va mai avea de-a face. În acea clipă sau în următorul sfert de oră mi se stabilea o înrudire anglo-saxonă 'ijSfi''ifSjS?! nedorită și postumă prin chiar caracterul ei, a cărei semnificație și sens exacte nu le voi ști, deoarece propria mea limbă nu le conține, nici nu le denumește, și împotriva căreia nu era nimic de făcut; și una este să o știi și alta e să o vezi cu ochii tăi ori să asști la preparative, una e să-ți imaginezi timpul în care se întâmplă faptele care ne sunt neplăcute, sau ne fac rău ori ne duc la disperare și alta să ne putem spune cu certitudine: „Acest lucru are loc chiar acum, pe când eu stau aici singur și nemișcat, lipit de zid, neștiind ce să fac în întunericul plin de frunze strivite și jilave, în timp ce mă întorc călcând aceste frunze la mașina mea parcată lângă Dresdner Bank sau Colegiul Alamăn al copilăriei mele și mă sui în ea și o pomesc, acum câteva minute eram tot în ea pe strada Fortuny însoțit de Victoria sau Celia, având acel straniu contact intim pe bancheta din spate sau vorbind înainte cu ea pe scaunele din față fără a avea curajul de a căpăta certitudinea pe care acum cred că o am din gelozie, încercând să nu o recunosc pe cea pe care o recunoșteam și, totodată, nedorind să iau o târfa oarecare drept propria mea soție pe care o părăsisem. Acum, în schimb, am o certitudine care nu depinde de identitate, nici de nume, știu că această femeie se află într-o altă mașină și că trupul ei se află în alte mâini, mâinile care alunecă în toate părțile fără șovăială, nici scrupule, mâinile care apasă, sau mângâie, sau caută și, de asemenea, lovesc (oh, a fost fără voia mea, nu trebuie să mi se ia în nume de rău), gesturi mecanice uneori ale mâinii experimentate și neutre a medicului care examinează un corp întreg, despre care nu știe încă dacă îi place.” Și în timp ce conduceam pe aceleași străzi pe care le străbătusem înainte cu ea, încercând să văd Golful roșu parcat - chiar Fortuny și Marques de Riscal și Monte Esquinza și Jenner și Fernando el Santo, pe niciuna, nici urmăm-am gândit, de asemenea, cu un amestec de oroare și speranță, că nici măcar de atâta lucru nu puteam fi sigur, fiindcă nu eram de față: poate nu vor ajunge nici să se reguleze, nici felația, cu mâinile pe volan, nu se va împlini, dacă acel bărbat sau medii avea degete stângace și dure ca niște clape de pian și se decidei să le folosească înaintea oricărui contact împotriva gâtului sau, pomeților sau a tâmplelor Victoriei sau Celiei, bietele ei tâmpk aruncând-o

până la urmă inertăpe asfalt și pe frunzele umede. Și, în timp ce mă dădeam bătut și mă întorceam, în sfârșit, acasă -sfertul de oră deja trecuse, chiar dacă acest sfert de oră e numai un fel de-a spune și poate cei doi erau încă în Golful roșu sau medicul se decisese să o ducă la el acasă până dimineața, eu nu voisem să dau ocazia acestei amintiri sau fantasme în dormitorul meu și acum sufeream - m-am gândit că în zilele care urmau va trebui să citesc ziarele cu atenție și cu respirația oprită, căutând și temându-mă să nu găsesc o știre care poate avea să mă transforme în văduv, dacă Victoria era Celia, și mă va face să îmi regret temerile până în ultimul ceas, dacă Victoria era Victoria. Mașina mirosea a ea și eu miroseam a ea.

Am ajuns acasă într-o stare de excitație extremă, nimic nu avea să mă mai facă să adorm, aș fi putut pleca, după ce o lăsa-sem pe târfa la locul ei și astfel ar fi rămas doar să-mi imaginez, o distracție, un amuzament, a-ți imagina ceva este doar un joc, în timp ce a vedea cu ochii tăi e un lucru serios și, uneori, o dramă, consolarea incertitudinii nu vine decât cu timpul. Dar mă văzusem pe mine însumi cu femeia în mașina mea și acest lucru mi-e destul ca să o văd și acum cu medicul conamant, sau con-curvar este un termen mai adecvat, poate că de el chiar trebuia să se teamă. Am dat drumul televizorului așa cum i-am dat drumul după doi ani și jumătate pe Conde de la Cimera, neștiind ce să fac în vreme ce o femeie murea lângă mine și eu nu mi dă-deam seama, nici nu îmi făceam prea multe griji, este adevărat că nici ei nu-i venise să creadă, și așa cum îi dăduse drumul Singurus în palatul lui în aceeași noapte în care suferea de insomnie și ieșise din dormitorul său ca să nu deranjeze pe nimeni și să ademenească în felul acesta somnul în fața ecranului, la mine a deschide televizorul este un gest firesc când ajung acasă noaptea târziu, cred că este un gest firesc la noi, oamenii care trăim singuri, și pe deasupra suntem nimeni, suntem curioși să vedem ce s-a mai întâmplat în lume cât am lipsit, ca și cum am fi fost mereu absenți din lume. Era deja foarte târziu și doar pe câteva canale mai era ceva, și primul lucru pe care l-am văzut pe unul dintre canale a fost un cavaler în armură care își încredința sufletul Domnului, îngenuncheat, în fața unui cort de campanie, era vorba fără îndoială de un film, era color și desigur nu era nou, cele mai bune programe sunt mereu noaptea, când aproape nimeni nu le poate vedea. Scena se schimbă imediat și atunci apăru un alt bărbat culcat și îmbrăcat, mi-am dat seama că era un rege, văzând mânecile cămășii lui pline de volane, un rege insomnic sau poate dormea cu ochii deschiși, se afla tot într-un cort de campanie, deși era întins cu fața în sus într-un pat adevăratcu perne și cu așternuturi, nu-mi amintesc prea multe, dar asta mi-a rămas în minte. Și atunci începură să-și facă apariția rând pe rând fantasme suprapuse peste un decor ce părea a fi câmpul unei bătălii care avea să fie dată peste puțin timp sau în viitor: un bărbat, doi copii, un alt bărbat, o femeie și un alt bărbat care își ridica pumnii și striga precum cineva care vrea răzbunare, dar toți ceilalți, cu chipuri adânc întristate și neferi-cite, părul albit și cuvinte amare pe buzele lor decolorate care păreau mai degrabă că citesc în șoaptă decât că vorbesc, cei care sunt deja fantasme rareori pot să ne vorbească fără dificultate. Acel rege era haunted sau sub vrajă, sau mai exact era haunted

sau hanțe în acea noapte de apropiații lui care îi reproșau propria lor moarte și-i doreau nenorociri pentru bătălia de a doua zi, îi spuneau lucruri oribile cu glasul trist al celor care au fost trădați sau au murit din cauza unei fțințe iubite. „Mâine în bătălie să te gândești! A mine”, îi spuneau bărbații și femeia și copiii, rînd pe rînd, „și fie ca spada ta să cadă fără tăiș: să mori în disperare”. „Mâine să fiu o povară pe sufletul tău, să fiu plumb în pieptul tău și să ți se sfârșească zilele în sângeroasa bătălie: să ți să frîngă lancea.” „Să te gândești la mine când am fost muritor: să mori în disperare”, îi repetau, rînd pe rînd, copiii și femeia și bărbații. Îmi amintesc bine de toate aceste cuvinte și mai ales de cele pe care i le spunea femeia, ultima care îi vorbea, femeia-fantasmă cu obraji și roind de lacrimi: „Această nefericită Ana, soția ta”, îi spunea, „care niciodată n-a dormit un ceas în pace cu tine, umple acum somnul tău de neliniște. Mâine în bătălie să te gândești la mine și fie ca spada ta să cadă fără tăiș: mori în disperare”. Și regele se ridica terifiat în capul oaselor sau se trezea pejos urlând după aceste coșmaruri ale groaznicei nopți,; iar eu m-am înspăimântat și eu văzându-le și auzind vuietul lorj din ecran; m-am înfiorat de spaimă – cred că este vorba de forța reprezentării – și am dat pe celălalt canal care încă mai emitea, era un alt film vechi, de dataacesta era alb-negru și cu avioane, Spitfire-uri Supermarine și Stukas-uri și Hurricane și Messer-schmitt-uri 10')? I de asemenea un Lancaster, numele dinastiei celor doi Henric; Bătălia pentru Anglia poate, despre aceasta era vorba, cea care i-a inspirat lui Winston Churchill una dintre cele mai renumite fraze ale lui: „Niciodată în istoria conflictelor umane, atît de mulți n-au datorat atît de mult la atît de puțini”, mereu abreviată această frază când este citată, ca și aceea cu „sânge, sudoare și lacrimi”, din care se omite cuvântul „strădanie”. Stukas-uri și Junkere au bombardat Madridul în timpul războ-iului nostru, mai ales Junkerele, populația le poreclise „găini” din cauza lentorii cu care se apropiau cu încărcăturile lor distru-gătoare profilate pe fundalul aceluiași cer pe care îl vedeam de la fereastra mea, în schimb cele de vânătoare republicane erau numite „șoareci” Mig-uri rusești rapide și vechi Curtiss-uri ame-ricane. M-am simțit mai în largul meu în această lume care nu avea nimic supranatural, cu lupte aeriene și avînd o ațiune mai apropiată în timp, personajele cu armură și volane ale primului film probabil că erau mai aproape de folosirea verbuluige-licgan sau ale substantivelor ge-for-liger și ge-bryd-guma, la care mă gândisem în acea noapte și pe care este posibil să le fi inventat mintea mea dar sensul lor nu-l inventasem eu: nu voiam să le văd, să știu cine erau, preferam să rămân în secolul meu și la o moarte războinică chiar dacă poate că pe cetălalt canal se dădea deja o altă bătălie și noile morți erau de asemenea războinice și nu crime, uciderea unor bărbați, femei și copii. M-am uitat la avioa-ne ezitînd, dar în timp ce le aveam în fața ochilor îmi răsunau în minte, plutind, blestemele fantasmelor din acea scenă de insom-nie sau de coșmar, și de aceea m-am gândit sau mai degrabă mi le-am amintit mult mai târziu, când în camera copilului Martei Tellez m-am lovit în întuneric de ceva și am văzut atâmate de tavan avioanele dejucărie care fără îndoială fuseseră ale tatălui său, mai multe și mai bune decît cele pe care le avusesem eu

vreodată când eram copil, avioanele atâmate de fire, care în fiecare noapte se pregăteau leneș pentru o luptă obositoare, nocturnă, minusculă, fantomatică și imposibilă care niciodată nu avea loc sau avea loc doar în insomnia și coșmarurile mele.

Mi s-a întipărit în minte ceea ce s-a întâmplat în acele două nopți, totul mi-a rămas fixat în memorie.

Stăteam la îndoială dacă să-i telefonez Celinei, era târziu și, în cazul în care era acasă, cel mai probabil dorinea, de patru sau cinci luni nu mai aflasem nimic de ea decât de la alții și aș fi preferat să nu știu nimic, eu nu o sunam și deja încetase și ea să mă mai sune, cum aș putea să-i explic incoerența atitudinii mele și impulsul meu brusc de a vorbi cu ea fără să-i povestesc ce se întâmplase, fără a-i spune că motivul apelului meu nepotrivit era acela că eu îmi închipuiam că fusesem cu ea cu puțin timp înainte, că-i deschisese portiera mașinii și că-i dădusem bani în stradă, că o luasem cu mine într-un colț izolat ca să și-i câștige: să-i spun că eu credeam că tocmai o regulasem, m-ar fi crezut nebun dacă auzea asta. Și, totuși, e greu să te abții să telefonezi când te-ai gândit serios să faci asta, așa cum un număr nou de telefon te tentează întotdeauna să-i formezi pe loc, acela fusese până nu demult numărul meu. Era trecut de trei și Spitfire-le luase în vizor și urmărite de Messerschmitt-uri zburau pe ecran când am ridicat receptorul și am format numărul, fără a-mi mai îngădui alte ezitări. Dacă răspundea Celia aveam să știu măcar că nu era Victoria și că nu se afla în primejdie, nu ar fi avut timp să scape din. Măinile medicului și să se întoarcă acasă, și, pe deasupra, noaptea ei putea chiar și acum să nu se fi terminat; dar, dacă nu răspundea, ar fi fost mai rău, neliniștea mea ar spori, din două motive sau dindouă spaime: că Celia era într-adevăr Victoria și că i se întâmplase ceva rău, ceva atât de rău încât într-o zi îmi va apărea în insomnia mea sau în coșmarurile mele pentru a-mi spune ceea ce numai în ele îmi va mai putea spune: „Această nefericită Celia, soția ta, care niciodată n-a dormit un ceas în pace cu tine, umple acum visul tău de neliniște.” Sau îl umple de vrăji și blesteme pentru că o lăsasem să iasă din viața mea și, de asemenea, din acea noapte, această noapte în care aș fi putut să o aduc acasă la mine sub alt nume și în felul acesta să o salvez. Prin urmare, era o greșeală să telefonez, o greșeală, dar am făcut-o: sună o dată, a doua și a treia oară, încă nu era prea târziu să închid și să rămân cu incertitudinea. S-a declanșat însă robotul și am auzit vocea ei înregistrată: „Bună, ai sunat la 5496001. Acum nu sunt acasă, dar dacă vrei să lași un mesaj, spune-l după ce auzi semnalul. Mulțumesc”. Îl tutuia pe cel care suna, oricine-ar fi fost, lucru caracteristic tinerilor, ea era tânără, ca și Victoria. Am auzit două sau trei semnale scurte de la telefoane anterioare și apoi semnalul lung, și m-am hotărât să vorbesc câmpins deteamă, spre deosebire de cealaltă dată, când formase în fostul meu număr în liinp ce îmi scoteam hainele la capătul patului, într-o noapte melancolică sau deprimantă. „Celia”, am spus, „ești acolo?”, robotul telefonului minte foarte adesea. „Sânteu, Victor, nu ești acasă? Poate dormi și ai telefonul dat încet, nu știu”, spuneam ceea ce aș fi dorit eu să fie când mi se împlini această dorință și vocea vie a Celinei mă întrerupse, era

acasă și ridicase receptorul auzindu-mă, prin urmare nu era Victoria și încă nu, încă nu, m-am gândit imediat, încă nu pentru că era în viață. „Victor, dar tu ai habar cât e ceasul?”, spuse. „Încă nu”, m-am gândit, cum încă nu sosise ceasul pilotului aceluși Spitfire MK XII Super-marine, care încă vedea lumea din înalt și zbura. Nu mi s-a părut că o trezisem din somn, eu îi cunosc vocea adormită așa cum îmi amintesc de chipul ei nefardat și adormit, întrebarea părea mai mult un reproș de formă decât unul adevărat, nu-i stricasem somnul, eram sigur. „Ce se întâmplă?”, adăugă. Eunu-mi pregătisem un pretext credibil, cum aș fi putut să-l pregătesc din moment ce nu exista niciunul, și starea de excitație mă zăpăcise, așa că am spus pentru a câștiga timp: „Vreau să vorbesc cu tine despre ceva. Pot să trec pe la tine un moment?” „Acum?”, răspunse ea. „Ești nebun? Dar tu știi cât e ceasul?” „Da, știu”, am zis, „dar e urgent. Nu dormeai, nu-i așa? Nu pari trezită din somn.” Ea tăcu puțin, și, înainte de a-mi răspunde la întrebare, spuse: „Așteaptă o secundă”, putea să fie secunda care-i trebuia să se întindă după o scrumieră dacă-și aprinsese o țigară, deși nu auzisem țăcănitul brichetei, care se aude de obicei prin telefon, uneori se aude chiar și zgomotul pe care-l face trăgând din țigară Gel cu care vorbim la telefon. „Nu, nu dormeam, dar nu poți veni acum.” „De ce? Nu stau mult, te asigur.” Celia tăcu o clipă, am auzit un suspin de exasperare. „Victor”, spuse, și am știut imediat că nu avea să mă primească, pentru că niciodată nu căpătăm ceea am cerut când femeile își încep fraza spunându-ne pe nume, „dar trebuie să-ți dai seama și tu. De luni de zile nu vrei să știi de mine, de luni de zile nu ne vedem, nici nu vorbim, și dintr-o dată mă suni la trei și jumătate dimineața și îmi ceri să vii la mine. Dar tu cine te crezi...?” Acest tip de frază întotdeauna te dezarmează, „dar tu cine te crezi...?”, avea dreptate, nu am spus nimic, deși încă nu era trei și jumătate, m-am uitat la ceas și atunci ea mai spuse în mod gratuit, numai din răutate, desigur, pentru că eu nu mai insistam, nu avea nevoie să-mi spună: „Pe deasupra, nu poți veni acum fiindcă nu sunt singură.” „Ah, da?”, am spus eu prostește. Celia lăsă fraza să-și facă efectul, una este să-ți închipui ceva înainte sau după ce se întâmplă sau să o știi când tocmai se întâmplă; apoi vorbi iar, cu mai multă simpatie: „Sună-mă mâine dimineață mai târziu și vorbim despre tot ce vrei tu. Dacă vrei ne întâlnim să mâncăm împreună. Ce zici? De acord? Mă suni mâine.” De data asta eu am răspuns din răutate: „Mâine cu siguranță va fi prea târziu”. Și am închis fără să-mi iau rămas-bun. Am stat liniștit un moment, am văzut un pilot cu mustăcioară care spunea cu privirea spre cer: „Mitch! I-am învins cu Splitfire-urile, Mitch! I-am învins”, mi s-a părut că era David Niven și-i vorbea vreunui coleg mort; apoi avioanele intrară în nori și apărură scrise faimoasele cuvinte ale lui Churchill, bătălia se termina și am schimbat din nou canalul, dintr-o subită curiozitate sau grabă de a afla acum ce bătălie și ce film era celălalt, în culori și de epocă și cu fan-tasme și regi, dar din păcate se terminase și acesta, nu voi afla niciodată. În locul filmului, niște fetițe rahitice făceau gimnastică, înfășurându-se în niște panglici care dansau, comentariile le făceau niște lesbiene pretențioase cărora nu le plăcea nimic. Le-am privit și le-am ascultat câteva minute (le-am privit pe fetițe și le-am ascultat pe lesbiene) și am dat

la loc pe canalul cu luptele aeriene, dar m-am îngrozit: începuse o emisiune reli-gioasă (nu știu calendarul sfinților, nu știu cu ce ocazie) și niște; credincioși hidoși cântau cât îi țineau plămâni într-o biserică) Domnul este păstorul meu și alte balade pontificale. Am oprit televizorul și am căutat ziarul ca să aflu din program cum se numeau cele două filme din care văzusem doar fragmente, dar menajera mi-l aruncase la gunoi, venise în acea zi în absența mea și îmi aruncase totul prea devreme, cum îi fac Solitarului cei de la Palat, agasându-l, așa cum am descoperit mult mai târziu. Și atunci calmul meu s-a apropiat de sfârșit, n-a ținut mai mult, pentru că mintea mea n-are aproape niciodată odihnă și gândește și se frământă fără încetare: „Dacă Victoria nu era Celia și Celia este cu cineva”, m-am gândit, „și Celia, nu numai Victoria, mă face subiect al verbului și obiect al! Vechii înrudiri, iar eu am făcut-o pe ea, în noaptea asta, conamantă a târfei Victoria care îi seamănă uluitor, poate că verbul și substantivele la feminin se construiesc la fel.” Și cred că senzația de-a fi dublu subiect sau dublu ge-bry-d-guma în aceiași timp – o senzație tulburătoare – m-a făcut să mă gândesc în continuare și acest nou gând a fost și mai rău și a distrus brusc efectul numai în parte liniștitor al telefonului meu, liniștitor doar pentru cele două spaime ale mele: Celia ridicase receptorul și era acasă, dar înainte de-a începe eu să-mi las mesajul pe robot auzisem două sau trei semnale care indicau mesaje anterioare, deci era probabil ca atunci când a ridicat, Celia să fi intrat tocmai atunci cu însoțitorul ei, pentru că încă nu avusese timp să asculte acele mesaje anterioare. Așadar, Celia putea să fie Victoria, iar ea și medicul puteau să fi decis să meargă la ea – un bărbat căsătorit – și să fi intrat chiar în clipa aceea, la puțin timp după ce ajun-sesem eu acasă, poate după ce făcuseră o plimbare prin orașul pustiu sau după oprirea rapidă pe o stradă izolată, bărbatul nemaifiind, acum, grăbit. Și dacă era adevărat, dacă însoțitorul sau medicul era acum cu ea, însemna că primejdia nu trecuse și acum era amenințată Celia, nu Victoria, încă nu, încă nu, dar cine știe mâine sau după o clipă, „cei care mă cunosc tac, și tăcând nu-mi iau apărarea”. Nu puteam să o sun din nou deoarece totul era posibil și acesta este prețul incertitudinii, aș fi fost ridicol și aș fi provocat, pe deasupra, furia și insultele ei. Eram într-o stare în care a încerca să adorm ar fi fost lipsit de sens, trebuia să mai las să treacă un timp, cel puțin timpul unui act sexual sau poate două simultane, mai mult sau mai puțin același timp, în realitate nu durează prea mult, o jumătate de oră, o oră cu tot cu preludiul, cu o târfă și mai puțin pentru că în acest caz nu există preludiu, poate dura mai mult cu o iubită, încă și mai mult cu cineva cu care ești prima oară, timpul se întinsese prea mult cu Marta Tellez, din acest motiv nu ajunseseam să creez înrudirea sau legătura cu Dean, nici cu acel Vicente pri-mitiv și tiranic, cu aceștia nu am nici o înrudire, cred eu, chiar dacă am senzația explicabilă de a o fi căpătat în acea noapte, nu din voia noastră nu am obținut-o, nici nu o aveam, nici nu o voi mai avea vreodată, din fericire, nu cu voia Martei, nici cu a mea.

M-am hotărât să ies din nou și să fac o plimbare pejos, să umblu un timp ca să-mi limpezesc mintea și să-mi obosesc trupul și cel puțin să nu stau singur într-un dormitor în timp ce alții erau doi sau patru. Orașul nu rămâne

niciodată pustiu, dar la acea oră a nopții umede erau puțini cei care treceau, doi sau trei indivizi care păreau ieșiți de curând din pușcărie, tipii cu furtu-nul care pălăvrăgesc cu voce tare, de parcă, dacă ei nu dormeau, nimeni altcineva nu dormea și care risipesc apa inutil, totul era ud și putea să înceapă din nou furtuna, după cum arăta cerul; o bătrână zdrențăroasă și rătăcitoare, un grup mic de femei și bărbați gălăgioși care probabil veneau de la vreo sărbătorire sau de la discotecă, vreo petrecere a burlacilor, un câștig la loterie, o aniversare. M-am îndepărtat destul de mult spre vest, îmi dis-place zona asta, pe strada Princesa și apoi pe Quintana am auzit niște pași în urma mea, i-am auzit pe distanță destul de mare, pe două străzi diferite, prea mult timp și spațiu ca să nu-imi pun întrebări, cineva care mi se uita în ceafă și poate mă unnărea ca să mă atace din umbră, era o noapte a spaimelor și a fricii, dar nimic nu se va întâmpla câtă vreme voi continua să-i aud pașii care nu se grăbeau, nu voiam să fug, așa că la cel de-al patrulea șir de case i-am dat ocazia să treacă pe lângă mine, dacă erau ai unui trecător inofensiv care nu putea să meargă mai repede, m-am oprit uitându-mă la vitrina unei librării, mi-am scos ochelarii și mi i-am pus la loc și cu acest prilej am tras cu coada ochiului și i-am așteptat sosirea, am auzit pașii otrăviți care se apropiau, și era încă nu, încă nu, și încă no, și continuam să-i aud: trecură fără să încetinească și fără să mă prefac – acum eu îi vedeam ceafa celui din fața mea – m-am uitat la silueta care se îndepărta, un bărbat de vârstă medie, după cum mergea și după croiaia hainei de cămilă, nu am reușit să văd mai mult în întuneric, mi-am aranjat pardesiul, mi-am pus la loc ochelarii. Am mers în continuare spre sud-vest, Rosales, Bailen, îmi place mai mult pe aici, pe Rosales a fost Tabăra de pe Munte, unde s-au purtat lupte grele în ziua a treia a războiului nostru, sunt atâția ani de atunci, acum se află acolo un templu egiptean. Și în dreptul Pieței Oriente am văzut doi cai care mergeau în direcție contrară celei în care o luasem eu, mergând cât mai aproape de trotuar pentru a lăsa drumul liber celor câteva mașini care treceau. Erau doi cai și un singur călăreț, sau un cal și o iapă, bărbatul cu cizmele înalte călărea calul de culoarea scorțișoarei, iapa bălțată mergea în același rând, cu șaua pusă, poate uneori rămânea în urmă puțin, mergeau la pas și erau liniștiți, cai andaluzi de călărie, cele opt copite răsunau pe pavajul strălucitor de ploaie, un sunet vechi, copite în oraș, ceva neobișnuit în aceste vremuri dure care i-au alungat pe acești tovarăși ai omu-lui de-a lungul întregii lui istorii, în copilăria mea nu eraneobișnuit să-i auzi, înhămați la șaretelor telalilor sau la căruțele artizamlor, încălecați de polițiști cu lungile lor paltoane lugubre care-i făceau să semene cu niște ruși și lungile lor bastoane de cauciuc, sau ducând în spinare vreun călăreț înstărit care se întorcea de la lecțiile de călărie. Animalele erau o prezență familiară pentru oamenii de la oraș și chiar îmi amintesc că am văzut vaci înghesuite în pivnițe, le vedeam de la înălțimea mea de copil prin ferestrele cu zăbrele, la nivelul podelelor lăptăriilor care se numeau „văcării”, printr-un termen propriu, răspândindu-și mirosul lor puternic, miros de vacă și miros de cal și de tatar și de măgar, un miros cunoscut, mirosul balegii lor. De aceea m-am mirat când am văzut acei cai uriași în dreptul Pieței Oriente, în fața Palatului

Regal în care nu locuiește nimeni, am avut o senzație minunată deși merg uneori duminica la hipo-drom, dar una este să vezi caii defilând prin padoc și apoi aler-gând pe pistă și alta este să îi întâlnești în mijlocul orașului și pe asfalt, lângă trotuarul pe unde treci, niște animale uriașe, lucioase și deja ininteligibile, cu gâturi foarte largi și trunchiuri și extremități musculose, animale cu memorie bună, știu să găsească drumul de întoarcere acasă când stăpânii lor se rătăcesc și au un instinct fără greș care le ajută să deosebească prietenul de dușman, fie de aproape, fie de la distanță, ei niciodată n-ar lua pașii inofensivi drept pași otrăviți, simt primejdia când nici nu a apărut încă, iar noi încă nici nu ne-o închipuim. Era o oră prea târzie pentru ca acei cai să treacă pe stradă lângă Piața Oriente, e drept că altă dată, demult, văzusem unul trecând noaptea sau ziua prin acea zonă, dar nu dimineața – sau poate că eu nu umblam pe strada Bailen la ore târzii – poate erau animale de călărie ale Palatului Regal, caii regelui, așadar, chiar dacă el nu locuia în această clădire, sau puteau fi ai Palatului Liria care se află la doi pași, cai aristocrați în orice caz. M-am uitat cum treceau, uimit, în acel decor erau atât de înalți și imemoriali, un cal încălecat și o iapă fără călăreț în noapte, se auzi un tunet departe și iapa se sperie, nu însă și calul, ea se cabră, se ridică aproape în două picioare o clipă, precum un monstru, cu cele două picioare din față ridicate ca și cum ar fi fost gata să cadă peste mine, strivindu-mi craniul cu copitele ei fantastice și lăsându-și să cadă peste mine greutatea corpului ei enorm, o moarte oribilă, o moarte ridicolă. Amenințarea nu ținu decât o clipă, călărețul o liniști imediat, cu un singur cuvânt și dintr-un singur gest. O iapă în noapte, asta e ceea ce mulți cred, până și englezii înșiși, că înseamnă cuvântul lor nightmare, a cărui traducere corectă este „coșmar”, dar care în sens literal înseamnă „iapă a nopții sau iapă nocturnă” și nu este totuși adevărat, și asta am învățat-o când eram tânăr, substantivul mare are două origini după cum este singur sau împreună cu cuvântul „noapte”, când denumește iapa provine din anglo-saxonul me-re, care este chiar numele animalului, iar în nightmare – coșmar – originea cuvântului este în schimb mara, dacă îmi aduc amintesc eu bine, care însemna „incub”, spiritul malign, sau demonul sau spiridușul care se așeza ori zăcea pe trupul persoanelor adormite, strivindu-le pieptul și dându-le senzația de apăsare împovărătoare a coșmarului, uneori întreținând relații camale cu el sau cu ea, deși, dacă este vorba de un el, spiritul este feminin și se numește succub: și se află sub, iar dacă este vorba de o femeie, spiritul este masculin și atunci este incub și stă deasupra: mâine să-ți fiu povară pe suflet, plumb în pieptul tău, care să te ducă la ruină, rușine și moarte, poate acea banshee care, în Irlanda, prevesteamoartea gemetele și strigătele și litaniile ei aparținuse acestei specii, în drumul meu văzusem o bătrână zdrențăroasă și rătăcitoare, poate o banshee care încă nu se hotărâse spre ce cămin să ducă în noaptea aceea ca să-și intoneze bocetele, poate se va îndrepta spre căminul care pe vremuri fusese al meu, eu nu mai locuiam acolo, așa că nu eram în primejdie, dar nu era cazul Celiei, fiindcă aceea era în continuare casa ei și acum nu era acolo singură, îmi spusese, ci avea relații carnale acolo. Toate acestea mi-au trecut foarte repede prin cap, în timp ce calul și iapa seândepărtau lăsând în

aer dâra mirosului lor puternic și luând cu ei zgomotul vechi al copilăriei mele până cine știe când, superstiția este doar o formă ca oricare alta a gândului, o formă care subliniază și reglează asocierile, o exagerare, o boală, dar în realitate orice gând este bolnav, de aceea nimeni nu se gândește niciodată prea mult sau aproape toți caută să nu o facă.

Am ieșit pe șosea căutând din priviri un taxi în orice direcție, am traversat strada și am mai traversat-o o dată, trecură două mașini și apoi un taxi liber pe care l-am chemat strigând, am avut noroc, i-am spus taximetristului fosta mea adresă, de multă vreme nu mai mergeam, nici nu mai ceream să fiu dus acolo, deși o făcusem timp de trei ani, și când m-am trezit în fața porții pe care am intrat în atâtea nopți și am ieșit în atâtea zile în acești ani, mi-am dat seama că păstrasem, și pe deasupra le aveam la mine, cheile în portcheiul meu – l-am și atins în buzunar. Puteam intra dacă nu cumva schimbaseră încuietorile, puteam să deschid și să urc în ascensorul bine știut până la etajul patru și, ajuns acolo, să deschid ușa din dreapta și să văd cu ochii mei că nu se întâmpla nimic rău în această noapte și că prin apropiere nu-și strigase bocetele nici o banshee, iar Celia Ruiz Comendador era în viață și era nevătămată în patul ei, cu cineva sau singură-poate Dean nu ar fi vrut să știe altceva, dacă ar fi bănuț de la distanță, din Londra -; trecuse o oră și jumătate de când ple-casem pe străzi, timp suficient pentru un act sexual și chiar pentru două, dacă perechea era nerăbdătoare, era ceea ce autorii clasici numeau conticinium, un latinism, ora nopții în care toți păstrează tăcerea ca printr-un acord reciproc – prefixul „con-”, din nou – deși această oră în Madrid nu există, poate Celia fusese cu cineva și acum rămăsese singură, poate medicul sau oricine ar fi fost – incubul – plecase deja, după actul sexual, noi, spiritele masculine, nu rămânem de obicei să vedem ce mai urmează. Și dacă nu plecase, eu voi pune în cele din urmă capăt îndoielilor despre Celia și Victoria, am să-l văd pe bărbat și am să văd dacă era blond și cu un început de chelie foarte vizibil sau nu, dacă era altul, un iubit și în orice caz un coniubit, oricare dintre cei doi s-ar speria de moarte: cel care pe vremea aceea încă mai era soțul legal al femeii, dând buzna după ce deschisese cu propria lui cheie în toiul nopții, găsindu-l în pat cu cea care era încă soția lui din punct de vedere birocratic, câteva clipe amantul sau clientul se va teme de o scenă sau de o tragedie, se va uita speriat, trăgând de aștemuturi să se acopere, spre buzu-narul pardesiului meu ca să vadă dacă nu scoteam de acolo o annă, o moarte mai mult ridicolă decât oribilă. Era un scenariu ispititor, din atâtea motive, serioase și frivole laolaltă. De pe celălalt trotuar am privit în sus, spre ferestrele despre care știam că erau ale apartamentului, propriile mele ferestre până acum un timp, cea de la dormitor, cele de la salon, dintre care una era de fapt o ușă care se deschidea spre terasa cea mare, luasem masa de seară pe terasă adeseori verile, în cei trei ani de căsnicie. Totul era în întuneric, poate Celia făcuse schimbări prin casă de când plecasem, poate că mutase dormitorul în camera din spate, care avea fereastra spre curte. Nimic nu dădea de bănuț că ar fi fost cineva în casă, era casa unor oameni adormiți sau morți, toți liniștiți, nu se vedea nici o siluetă care să-și scoată sau să îmbră-ce vreo haină. Am

ezitat, am auzit nu prea departe zgomot de sticlă spartă și voci mânioase și înfundate, poate tocmai avea loc unjafin vreun magazin, după câteva clipe se auzi o alarmă, ceea ce nu împiedică nici cioburile de sticlă să cadă, nici pe hoți săj jefuiască în continuare, este binecunoscut faptul că în Madridi alarmele se declanșează de la sine și nimeni nu le dă importanțătl sunt inutile, probabil că totul se petrecea la câteva străzi distanțS Alarma încetă și se auzi un alt tunet, acum atât de aproape, înci începu să plouă imediat, picături mari pe frunzele veștede și pământul umed, pe noroiul precum sângele pejumătate închegat sau precum șuvițele de păr negru și lipit, numai eu eram pe stradă, numai eu trebuia să-mi caut adăpost, hoții își tenninaseră probabii treaba, am traversat și m-am adăpostit sub poarta casei, și cum stăteam acolo n-am mai putut rezista să nu încerc să deschid cu fosta mea cheie, care merse de prima dată. O dată intrat, nici nu e nevoie să gândești pentru a face pașii pe care i-ai făcut de o mie de ori, pașii te poartă singuri sau îi faci mecanic, ascensoriTI era întotdeauna sus, niciodată la parter, cineva ajun-gea întodeauna după ce ieșise ultimul dintre cei care părăseau clădirea, vreun noctambul sau eu însumi și Celia, ea era atât de tânără și dornică să iasă noaptea, intram și ieșeam împreună, o adevărată pereche. Acum eu urcam singur și nerăbdător, neli-niștit și totodată amuzat, lucrul făcut pe ascuns amuză și neliniș-tește, și când am vârât cheia în broasca ușii de la intrarea aparta-mentului am făcut-o cu multă grijă pentru nu face nici un zgo-mot, precum un burglar sau unjefuitor de case care se cațără și intră pe furiș, asta eram eu în acea clipă chiar dacă nu aveam să iau nimic, ori aveam să iau certitudinea că era în viață și ea nu era decât ea, și să-mi liniștesc spiritul cu aceasta. Dar și dacă nu era, și dacă nu era... Dacă nu era, nu era necesar să umblu în vârfulurile picioarelor, ci dimpotrivă, va trebui să aprind lumina și să-mi duc mâinile la cap și să urlu de durere și de remușcare, să încerc să o readuc la viață din nou cu săruturile mele și să fiu disperat, să anunț un medic și vecinii, să telefonez la părinții ei și la poliție și să le spun povestea mea. Nu se auzea nimic, nu am auzit nimic când intrasem deja, am închis ușa după mine cu foarte multă grijă, cunoșteam bine această ușă, intrasem și altă-dată când Celia dormea, în unele nopți în care nu fusesem împre-ună, iareu mă întorsesem mai târziu. Puteam umbla pe întuneric în această casă, fusese a mea și, când este așa, știi distanțele și locul mobilelor, lucrurile de care te poți împiedica și colțurile și lucrurile ieșite în afară, știi chiar și în ce porțiune a coridorului scârțâie parchetul. Am mers pe acest coridor și am intrat în salon, acolo se vedea mai bine fiindcă venea de afară lumină, felina-rele, vreun neon, cerul care întotdeauna luminează chiar dacă este acoperit de nori și înnegurat, zgomotul furtunii îmi va aco-peri pașii, ea sau ei nu aveau să le audă cu toate acele tunete și ploaia căzând pe acoperișuri și terase, pe copaci și pe frunzele moarte și pe pământ. Era posibil și să o trezească sau să îi tre-zească vuietul furtunii, nu pașii mei inofensivi și de neauzit sau sentimentul prezenței cuiva pe care îl poți avea și când dormi, dar nu când ești mort. Eu eram incubul și fantasma care venea acum să-i strice somnul sau să-i descopere cadavrul, eram eu și nu eram nimeni, poate nu chiar atât de inofensiv. Lucrurile mele nu se mai aflau acolo,

un colț al salonului îl foloseam câteodată ca birou, ca să nu stau prea multe ore în același loc atunci când aveam mult de lucru, scenariile în biroul meu de lucru și discursurile comandate într-un colț al sufrageriei, era destul de mare, masa pe care o instalasem acolo dispăruse, și la fel mașina de scris, nu mai erau nici hârtiile mele, nici instrumentele de scris, nici scrumiera mea, nici dicționarele și gramaticile mele, nimic din toate astea nu-i mai trebuia nimănui în acea casă. Restul mi se păru neschimbat în penumbră, Celia nu modificase încăperea, poate că nu avea destui bani ca să redecoreze totul cum i-ar fi plăcut. Când ne întoarcem într-un loc binecunoscut, timpul cât am lipsit se comprimă sau chiar dispare și rămâne anulat o clipă, de parcă n-am fi plecat niciodată, spațiul nernișcat ne proiectează înapoi în timp. Mi-a venit să mă așez în fotoliul meu, să fumez și să citesc o carte. Dar nu era posibil, pentru că încă nu știam și starea mea de agitație creștea tot mai mult, spaima și frica mea nocturnă, nevoia imperioasă de-a afla și teama de-a ști și dorința de liniștire, trebuia să pun capăt asociațiilor și ideilor, să-mi alung superstițiile. Și atunci am îndrăznit să mă duc până la ușile glisante vopsite în alb care dădeau în dormitor, la cul-care le închideam de fiecare dată chiar dacă în casă, în afară de noi, nu mai era nimeni, un gest de intimitate și pudoare înspre lumea care nu ne vedea și, astfel, puneam o ușă între noi și restul casei pentru a dormi sau a ne îmbrățișa cu ochii deschiși. Așa erau și acum, închise, era normal ca ea să fi făcut în continuare la fel, indiferent dacă era singură sau însoțită, mai ciudat ar fi fost ca medicul sau amantul să le fi închis la loc în urma lui, după ce a ieșit din dormitor lăsând acolo trupul ei fără viață, lucrarea sa. Asta m-a încurajat, m-am gândit nimic nu se întâmplase, am îndrăznit să apuc mânerul și să deschid ușa foarte puțin, m-am uitat prin deschizătură cu ochiul lipit de ea, n-am văzut nimic, în dormitor era și mai întuneric, Celia probabil lăsase jaluzelele complet, profitând de absența mea, ei îi plăceau coborâte, iar mie ridicate, ajunseserăm la un compromis, coborâte, dar cu fante lăsate, astfel încât pe ea să n-o trezească lumina dimineții iar eu să pot ști dacă se făcuse ori nu ziuă când mă trezeam, mă trezesc adesea de mai multe ori noaptea, niciodată nu dorm neîntors sau fără întreruperi. Am tot tras până când am deschis de tot ușile, nu eram sigur că vreau să fac asta, dar am făcut-o, mișcările anticipează uneori voința, un da și un nu și un poate și între timp totul a continuat sau a trecut, trebuie să-i dai un conținut timpului care presează și continuă să treacă fără să ne aștepte, acționăm mai lent, și așa vine ceasul în care nu mai putem spune: „Nu știu, n-am dovezi, să vedem.” Mi-am dorit să o văd pe Celia singură în pat ca și cum nu ne-am fi despărțit niciodată, nici nu ne-am fi întors spatele unul altuia, să-i văd figura adormită pe care mi-o aduc aminte atât de bine, cu brațul stâng sub pernă, așa doarme ea, respirând regulat. N-a fost nici o reacție, nu am auzit nimic, am așteptat ca palida lumină din salon, care era a cerului înnegurat și a străzii biciuite de furtună, să lumineze puțin dormitorul, ca ochii mei să se învețe cu întunericul pentru a desluși ceva. Am văzut pata albă a cearșafurilor, primul lucru pe care am reușit să-l disting, la fel precum ea, sau ei amândoi, ar fi văzut pata de culoare deschisă a pardesiului meu dacă s-ar fi trezit în clipa aceea și ar fi scrutat spațiul din direcția mea. Cu

mult timp după aceea am stat așa în ușa camerei unui copil, dar el mă văzuse mai înainte și trecuse de la starea de trezie la somn, și nu invers. Și, când ochii mei s-au învățat cu întunericul, am distins două forme în patul conjugal, două siluete care nu se vedeau bine sub așternut, în partea dreaptă se afla Celia și în partea mea nu mă aflam eu, ci un alt bărbat, aceleași locuri ocupate de persoane diferite, asta se petrece în fiecare clipă, nu numai în timpul care ne este dat să-l trăim și în înlocuirile conștiente sau urmărite sau impuse și în uzurpări, ci și de-a lungul secolelor în spațiul nemișcat, casele celor care pleacă sau mor sunt ocupate de cei vii sau de cei proaspăt veniți, dormitoarelor lor, băile, paturile lor, oameni care uită sau ignoră ce s-a întâmplat chiar în acele locuri când ei poate nici nu se născuseră sau erau doar copii cu timpul lor inutil. Se petrec atâtea lucruri pe care nimeni nu le observă, nici nu-și amintește de ele. Aproape nimic nu rămâne înregistrat, gândurile și mișcările efemere, proiectele și dorințele, incertitudinea se-cretă, reveriile, cruzimea și ofensa, cuvintele rostite și cele au-zite și apoi tăgăduite sau neînțelese ori interpretate greșit, promisiunile spuse și nebăgate în seamă, nici măcar de acei cărora le sunt făcute, totul se uită sau se pierde, tot ce faci singur și nu se consemnează undeva și de asemenea aproape tot ce nu faci singur, ci cu alții înjurul tău, ce puțin rămâne din fiecare om, din cât de puține lucruri rămâne o urmă, și din acest puțin care rămâne atâta se ascunde, și din ce nu se ascunde îți amintești pe urmă doar o parte foarte mică, și pentru puțină vreme, memoria individuală nu se transmite, nici nu interesează pe nimeni, din moment ce fiecare creează și posedă propria sa memorie. Tot timpul este inutil, nu numai timpul copilului, sau tot timpul este la fel, tot ce se petrece, ce stârnește entuziasm sau doare când este simțit doar o clipă, apoi se pierde și totul e alunecos ca zăpada băcătorită, așa cum este visul lor pentru Celia și bărbatul care îmi ocupă locul, chiar în această clipă. Acest vis s-a șters pentru totdeauna în fața bchilor mei, chiar dacă nu eu l-am risipit, deși eram acolo: un fulger urmat de un tunet mai puternic decât cele de dinainte incendie casa dintr-o dată, incendie salo-nul și domnitorul și spectrul meu nemișcat, în picioare, cu parde-siul pe mine, cu brațele în lături ținând ușile albe; și incendie patul, în care cele două forme sau siluete se ridicară în capul oaselor sau se treziră simultan și violent, smulse amândouă din somn, și Celia țipă precum acel rege terorizat de viziunile lui, cu ochii deschiși larg și cu mâinile acoperindu-și urechile ca să nu mai audă tunetul sau propriul ei țipăt. Lar eu am privit-o numai pe ea, pieptul ei gol ca acela al Martei Tellez, mai târziu, sânii ei albi și tari care pe mine nu mă mai interesau de un timp și care mă interesaseră iarăși în noaptea aceasta dacă ea era și Victoria. De pe Hermanos Becquer. La lumina fulgerului palid am putut să o văd, ca și hainele ei aruncate pe un scaun, amestecate cu siguranță cu ale lui, scoase în același timp, poate și le scosese unul altuia. Și nu l-am văzut pe bărbat, nu i-am văzut fața decât ca pe o pată albă precum așternutul, n-am văzut dacă era un medic blond cu un început de chelie foarte vizibilă sau un alt individ pe care nu-l văzusem ori nu-l zărisem niciodată, ori era cineva pe care-l cunoșteam sau un prieten, Ruiberriz de Torres, să zicem. (Sau Dean, sau Vicente, abia peste doi ani

șijumătate aveam să le știu numele și să le aud glasul și să le cunosc chipurile.) Puteam să fi fost eu acolo, lângă ea. Lumina dispăru înainte ca eu să-l pot vedea și n-a fost numai atât, cred că am strigat și eu – poate ridicând pumnii în sus precum cineva care cere răzbunare, chiar dacă nu aveam dreptul la nici o răzbunare – și am închis ușile și m-am întors speriat și am ieșit în fugă prin întunericul salonului și al coridorului -speriatdemineânsumi și efectul pe care-l produseseam. Cunoșteam locul și nu puteam să mă împiedic de nimic, chiar dacă aș fi fugit mâncând nori, după cum se spune în limba mea, puteam ajunge la ușa de la intrare înainte ca ei să-și fi dat seama că bărbatul cu pardesiu care se uitase la ei din pragul camerei, în toiul furtunii, era un bărbat în carne și oase, înainte ca ei să poată să se scuture de panica trezirii aceleia bruște, poate credeau că avuseseră un coșmar împărtășit de amândoi, soțul însuși sau incubul venind la ei și apăsându-i până i-a smuls din somnul lor plin de spaimă. Erau dezbrăcați și nu aveau să iasă după mine, erau dezbrăcați ce] puțin de la mijloc în sus, cum văzusem în lumina fulgerului. Erau desculți. Trebuia să ajung și am ajuns la liftul care se afla tot sus, la etaj, puteam să cobor cu el și să deschid poarta și să ies în stradă, unde cădea cu furie ploaia torențială care mă udă până la piele într-o clipă, în timp ce alergam și mă gândeam cu ușurare că Celia era în viață, cu toate că nu era singură, iar eu nu voi ști niciodată dacă ea era și Victoria. Dar în timp ce fugeam și ieșeam și coboram și mă udam până la piele și alergam, gândul care îmi ocupa aproape pe de-a-ntregul mintea era altul, mă gândeam: „Ce puțin a rămas din mine în această casă, cât de rare sunt lucrurile care lasă urme.” Crengile copacilor se loveau unele de altele precum brațele furioase ale unei răscoale.

AM TRAVERSAT CASTELLANA ÎN URMA LUISEI, îl priveam deja de ceva timp picioarele dar acum nu mă mai simțeam mizerabil, nici nu-mi mai era rușine să le privesc, poate pentru că o făceam în voie, fără să fie nevoie de ochi ipocrit plecați și fără posibili martori, poate pentru că, urmărind-o, nu mai aveam de ales, nici nu puteam să mai doresc altceva, ce mai voiam oare. Merse pe străzile cu ambasade, pe care ziua nu sunt parcate mașini cu persoane înăuntru, nici travestiți așteptând răbdători și fataliști, așezați pe bănci, traversase patru străzi mergând în zig-zag, și după a cincea intră pe poarta care era ținta ei, după cum mergea era clar că, de când ieșise din magazin, avea o țintă bine definită, cel care nu trasează două linii drepte și perpendiculare când poate să o facă, ci merge în zig-zag, știe încotro se îndreaptă, este un mod de a suprima monotonia unui drum deja cunoscut. Era poarta cea mai modestă și mai neîn-grijită de pe o stradă civilizată, zonă scumpă, nu era foarte modestă, nici părăginită, doar puțin învechită, având nevoie să fie recondiționată. În apropiere nu era nici un bar unde să mă pot așeza ca să-i pândesc ieșirea, cât timp oare va sta acolo, poate era propria ei casă și nu avea să mai iasă toată ziua, eși nu păruse a fi casa eiJudecând după felul în care intrase, de obicei când te apropii de intrare îți cauți deja cheile în buzunar sau în -poșetă dacă ești femeie, cred, dacă ești Luisa sau Marta Tellez. J Mi-am amintit de ultimele vorbe pe care i le spusese Luisa lut Dean în restaurant, „Ne vedem mai târziu acasă”, eu înțec că vorbea despre

Conde de la Cimera, în realitate cuvintele erau interpretabile, „acasă” putea să fie și la Luisa, care poate era aici. M-am decis să aștept, mi-am acordat o jumătate de oră, dar știam că aveam să aștept și trei sferturi, dacă era necesar, m-am îndepărtat câțiva pași, m-am sprijinit de un colț de zid ca să nu fiu ușor de văzut și să pot dispărea într-o clipă, la o adică, mi-am aprins o țigară, mi-am trecut timpul citind ziarul străin pe care îl cumpărasem la nimereală, din fericire puteam să-l înțe-leg, era La Repubblica, limbi latine amândouă, mi-am trecut timpul, totodată, cu gândurile mele. Și am așteptat. Am așteptat.

Citeam un articol despre criza de joc a echipei de fotbal Juventus Torino, provocată poate de înclinațiile satanice care luaseră proporții și erau mereu în creștere ale orașului căruia îi aparține, mă absorbisem în similitudinile dintre cele două limbi – mai curând acest lucru mi-a abătut atenția sau mi-a slăbit vigi-lența, sau poate că am așteptat mult mai puțin decât îmi închi-puisem, nici măcar un sfert de oră, și de aceea nu eram atent -când mi-am întors ochii spre poartă, a nu știu câta oară în aceste unsprezece sau treisprezece minute, și în locul porții deschise sau a vreunui vecin necunoscut – ieșiseră doi deja în acel răs-timp scurt – m-am trezit cu figura și privirea uluită a Luisei Tellez, aproape de mine, și cu un alt chip și o altă privire cunoscute și care mă priveau de la o înălțime mult mai mică, înălțimea vârstei de doi ani: copilul Eugenio era foarte bine îmbrăcat și purta o căciuliță de stofa moale, cu o curelușă sub bărbie, amintind de cele pe care le purtau pe vremuri piloții, deși avea un cozoroc minuscul și, prin urmare, era șapcă și nu căciulă. Mergea ținut de mână de Luisa și ea era acum mult mai puțin împovărată, în cealaltă mână avea doar poșeta și una dintre cele două sacoșe de la Armani, pe cealaltă o lăsase în casă – cadoul lui Tellez pentru aniversare, bluza sau fusta – și o lăsase și pe cea de la Vips, adică Lolita – poate un cadou din partea ei, nu mare lucru, o carte broșată; sau un comision bizar, cineva o rugase – și sticlele de bere și câmăciorii și înghețata, toate erau fără îndoială cina simplă și expeditivă pe care Maria Femández Vera nu avusese cum s-o cumpere, dacă stătuse o parte a dimineții și o mare parte a după-amiezii cu copilul, cumnata ei poate se oferise să-i aducă ea niște mâncare pentru ea și pentru Guillenno când îl avea să-l ia pe nepotul lor orfan, nepotul tuturor. Erau chiar lângă mine, mătușa și copilul, la doi pași, probabil ieșiseră imediat după ce mă uitasem spre poartă penultima oară și avuseseră timp să ajungă, fără ca eu să prind de veste, spre locul unde citeam despre satanism și fotbal în italiană: urmau să dispară după colț. Sau poate era mai simplu și eu mă dădusem de gol, obosit să stau în umbră. M-am întrebat dacă Eugenio avea să mă recunoască, nu știu cum stau lucrurile cu memoriacopiilormici, nu știu dacă unul are mai multă sau mai puțină memorie decât altul, trecuse mai bine de o lună de când mă văzuse, dar în fond mă văzuse destul de multe ceasuri și într-o noapte pentru el de-zastruoasă, în care lumea lui s-a prăbușit: în timpul unei întregi cine care nu se mai termina el se transformase în păzitorul mamei sale și nu voise să se culce din pricina mea. El auzise de mai multe ori numele meu așa cum îl auzisem eu pe al lui („Haide, Eugenio, dragul meu”, îi spusese Marta

„mergem la culcare, că dacă nu o să se supere Victor”, și nu era adevărat că eu aveam să mă supăr, dar eram pe cale să-mi pierd răbdarea), și mă văzuse din nou după ce visele lui rudimentare fuseseră întrerupte de trezirea nocturnă, când deschisese ușa dormitorului și se sprijinise de tocul ei, cu biberonul și iepurașul lui dejucă-rie în brațe, fără ca mama lui să fie conștientă de prezența lui acolo, îmi pusese mâna pe braț și eu îl dusesem de-acolo, ascunzând în buzunar sutienul sau trofeul pe care îl mai am și acum și împiedicându-l să-și ia adio de la mama sa, încă nu știam atunci că asta va fi condamnarea la dispariție a lumii lui și că era pentru ultima dată când el putea s-o vadă în viață. Altfel l-aș fi lăsat înăuntru, cu toate că ea era pejumătate goală.

— Itor, spuse copilul și arătă cu degetul spre mine, îmi spusese numele zâmbind, își amintea numele meu. Cred că acest. Lucru m-a tulburat puțin.

Luisa Tellez rămase uitându-se fix la mine, cu o curiozitate evidentă, revenindu-și încet-încet din stupefacție. Atunci am realizat cât de ridicol eram cu un ziar străin în mâini și cu e sacoșă pejos, care conținea caseta video cu cei 101 dalmațieni, care nu mă interesa absolut deloc, și o înghețată care probabil deja începuse să se topească, am înțeles că nu aveam să mă întorc acasă prea curând. Mai aveam și un pantof ud cu care călcasem într-o băltoacă, auzeam apa plescăind când mergeam, parcă eram pe puntea unui vas.

— Care e jocul pe care-l faci, mă întrebă ea în ciudată, și de data asta mă tutui fără să ezite, cum fac tinerii și cum facem toți când vorbim în gând cu cineva, chiar dacă nu-i spunem insulte, nici blesteme, nici nu-i dorim ruina, rușinea și moartea, nici nu aruncăm o vrajă asupra lui.

M-am fistăcit, probabil că fața mi s-a înroșit puțin la fel ca fața ei în aburul rece al frigiderului cu înghețată, dar îmi amin-tesc bine că am simțit în același timp mulțumire și pace, sfârșitul prefăcătoriei și al secretului, cel puțin față de ea, o zonă întune-cată mai puțin, pentru sora Luisa.

— Spune-mi, ce ai păstrat până la urmă, fusta sau bluza? Am întrebat-o, și totodată am făcut gestul de-a arunca o privire în sacoșa pe care avea. Am tutuit-o și eu, fără nici cea mai mică ezitare.

Știi când supărarea se poate transforma în râs, îți petreci viața încercând să întri în grațiile cuiva făcându-l să râdă, dar și în sensul cel mai larg al cuvântului, sensul care are o legătură cu o altă expresie misterioasă „a afla grație în ochii cuiva” (sau misterios este sensul ei), să te porți astfel încât să nu se țină cont de greșelile și abuzurile, ratările tale și decepția provocată celor care au avut încredere în tine, miciletrădări și micilejigniri. Știi întotdeauna cine te va ierta, măcar pentru un timp, cine nu va ține seama sau la cine vei afla iertare, după expresia tot mai puțin folosită, chiar și expresiile se șterg treptat și dispar din limbile noastre. Luisa poate că era astfel, binevoitoare și flușturistică și pragmatică, și chiar frivolă, dacă se ivea ocazia, atunci mi-am dat seama de acest lucru, nu-l observasem înainte în timpul mesei de la restaurant, dar atunci ea îmi dăduse foarte puțină atenție și era un pic iritată de cumnatul și de tatăl ei, primul cu neputința lui de a se hotărî care o privea îndeaproape, 'ar cel de-al doilea cu atitudinea lui față de

viață demodată și plictisitoare, un bărbat din alte vremuri, care nu putea înțelege prea multe, nici nu încerca, nu mai avea vârsta scrimbărilor sau a eforturilor, mulțumit de personajul său ori de rolul de ființă-ultimă. Și totuși eu prinsesem încă de pe atunci ceva din acest caracter vesel și generos, cum îi luase fără cuvinte apărarea lui Dean, compasiunea pe care o avea față de el, chiar dacă poate nu-i era prea simpatic, nici nu-l respecta prea mult, simțul datoriei față de copil, faptul că era dispusă să-l ajute, schimbându-și pentru asta obiceiurile - viața - dorința ei de a-i reconcilia pe cei apropiați, tăcerea ei în timpul discuției dintre bărbații cărora le era atât de greu să se suporte, nevoia ei de claritate și, probabil, de armonie, capacitatea ei de a-și imagina partea cea mai rea a morții altuia („Groaznic trebuie să fie să te gândești la asta”, spusese; „și să știi că o să mori”). Nu-mi dăduse atenție, dar în timpul prânzului eu nu eram decât un angajat, un intrus, o prezență neavenită pe care doar neatenția lui Tellez o făcuse posibilă. Acum devenisem în schimb cineva, numele meu nu numai că începuse să aibă o importanță covârșitoare în rostirea stângace a copilului, ci dintr-o dată căpăta un alt interes și, ca să spunem așa, o altă ierarhie. Acum eu eram un ales al surorii ei mai mari, Luisa nu trebuia să știe că fusesem un fel de dublură: cineva cu care Marta împărtășise într-o atingere atât de intimă ultimele sale ore, despre care nu știusese că erau ultimele, dar fuseseră, și ceasul ei din urmă o marcaseră pe vecie, ajungem să ne vedem toată viața în funcție de ultimul lucru pe care l-am făcut, sau a celui mai recent, mama crede că i-a fost dat să fie mamă, și fata bătrână să rămână nemăritată, asasinul asasin și victima victimă, iar adultera adulteră, dacă știe că moare în mijlocul adulterului ei și dacă nu cumva acest cuvânt nu a ieșit, și el, din limba pe care o vorbim astăzi. Marta nu a știut-o, eu însă am știut și eu sunt cel important, cel care povestește și cel care ie va îngădui altora să vorbească, „toți cei care vorbesc despre mine nu mă cunosc și vorbind despre mine mă ponegresc”. Astfel, se putea ca Luisa să fi povestit mai înainte la masă versiunea ei trunchiată și subiectivă și greșită, sau falsă din adolescența celor două surori, acela era privilegiul ei, așa cum este acesta al meu, nimeni nu-i va nega cuvintele, în asta constă mizerabila superioritate a celor vii și efemera noastră lăudăroșenie. Dacă Marta ar fi fost de față, ar fi dezmințit în mod sigur spusele Luisei și ar fi făcut-o iarăși maimuță care imită, ar fi susținut că Luisa era cea indecisă și că era destul ca ea, Marta, să se uite la un băiat pentru ca imediat să se nască dorința fierbinte a surorii mai mici de a fi cu acel băiat și mecanismul uzurpării să se pornească. Oricare dintre cele două variante putea fi adevărată, așa cum poate fi adevărat când spui: „Nu eu am căutat-o, nu eu am vrut asta” sau „Eu am căutat-o, eu am vrut asta”, de fapt totul este, în același timp, într-un anume fel și în felul său invers, nimeni nu acționează fiind convins că nu are dreptate și de aceea nu există dreptate, și nici dreptatea nu învinge, cum a spus Singurul în învălmășirea ideilor sale: punctul de vedere al societății nu este punctul de vedere al nimănui, aparține doar timpului și timpul este alunecos ca somnul și zăpada bătătorită și întotdeauna îți îngăduie să spui „Nu mai sunt ce am fost”, e foarte ușor, atâta vreme cât mai este timp.

Nu a râs, nu pot spune că a râs, dar a avut o jumătate de surâs reținut, mi-am dat seamă că, lăsând la o parte surpriza și indignarea, și Luisa era oarecum flatată, eu o urmărisem și o pândisem, mă arătasem interesat de ea și îmi neglijasem ocupațiile mele obișnuite pentru ea, o privisem și aveam o părere des-pre hainele și cumpărăturile ei, un ales al Martei care acum îi dădea ei toată atenția, cât mă bucură moartea aceasta, cât o re-gret, cum o sărbătoresc. „Ce ușor e să seduci pe cineva sau să fii sedus”, m-am gândit, „cu cât de puțin ne mulțumim”, și m-am simțit sigur pe mine și în afara oricărei amenințări, roșeața feței și zăpăceala mi-au dispărut, și m-am gândit, am gândit ceea ce cu câteva clipe mai înainte n-aș fi conceputân ruptul capului: „Dacă Dean ar renunța la copil și l-ar crește Luisa, acest copil ar putea ajunge să fie aproape al meu, dacă aș vrea, și atunci n-aș mai fi pentru el ceea ce mi-am închipuit că fusesem de la început, o umbră, un nimeni, o siluetă aproape necunoscută care s-a uitat la el câteva clipe din pragul ușii camerei lui fără ca el să știe, nici să o afle vreodată, nici să-și poată aminti, așadar, amândoi călă-torind încet spre propria noastră dispariție. Nu aș mai fi reversul timpului lui, fața lui întunecată. Sau da, aș fi, dar nu aș fi numai atât, ci și alte lucruri, parțiala compensare a lumii lui condamnate și pierdute, moștenirea secretă și plină de răsplată a unei nopți a nenorocirii, figura paternă interimară – uzurpatorul, de faptamândoi călătorind la fel spre dispariția noastră, dar mult mai lent și străduindu-ne mai mult să uităm, răbdătoarea uitare. Și poate într-o zi am să-i pot povesti acestui copil despre acela care a fost el în acea noapte”. Și m-am gândit și mai departe, m-am gândit și la Luisa: „Poate eu sunt soțul nevăzut din ceață, care încă nu este prezent în viața ei și care o va ajuta să rămână mult timp printre vii atât de nestatornici – într-o lume a bărba-ților structurată de reviste ilustrate și poze și povești (și atârnate de tavan avioane). Avem mai mult de un lucru în comun, amân-doi am legat șiretul la pantofaceleiași persoane”.

— Ah, da, spuse pe gânduri și cu surâsul ei reprimat – erai și tu acolo.

— Fusta îți venea bine, i-am spus. Bine, și bluza la fel, dar mai bine fusta. Eu nu mi-am reprimat zâmbetul, trebuia să-i intru în grații, eram din nou celibatar de un timp.

— Bine, și acum? Acum ce facem? Spuse ea și își relua seriozitatea sau dădea întâietate supărării, dar se trăda în conti-nuare folosind pluralul, „ce facem”, în toiul exasperării ei și al severității sincere și prefăcute totodată.

— Să mergem undeva să vorbim în liniște, i-am răspuns eu. 1 Ea mă privi bănuitoare, dar a fost ceva efemer, suspiciunea s îi dispăru apoi, sau fu dată deoparte de celelalte întrebări care nu încetau să-i vină în minte, îmi puse și mie câteva, nemaipu-l tându-se stăpâni.

— Și copilul? Trebuie să-l las acasă la Marta, acum îl duceam acioio. Tu cunoști bine casa ei, și pe dinăuntru și pe dinafară, nu? Te-am văzut lângă un taxi, așteptând într-o noapte, tu erai, nu-i așa? În noaptea următoare. Cum ai putut lăsa copilul singur?

Pentru ea casa nu era, încă, a lui Eduardo, nici a lui Eugenio, era casa Martei, îți trebuie timp să te dezveți de frazeK care nu vor mai fi spuse, foarte greu devin desenate. Ultima ci întrebare fusese aspră, mai curând tonul unei

mustrări, buzel bosumflate, nu prea era în stare să se înfurie, poate mai mult s se plângă. Copilul se uita la mine în continuare cu o expresi prietenoasă, mă recunoscuse și nu trebuia să-mi spună atee nu avea de ce să mă răsfete, adulții sunt cei care îi alintă pe copii. M-am aplecat până la înălțimea lui, i-am pus mâna pe umăr, el mi-a arătat o prăjitură cu ciocolată pe care-o ținea în mână. M-am gândit că o să zică: „Ata”. Începuse să se murdă-rească de ciocolată pe degete și pe la gură.

— Copilul poate să vină cu noi, încă nu e târziu, lui Eduardo poți să-i spui că ai mai stat aici. Și am arătat spre poarta pe care nu fusesem în stare să o țin sub ochi. Îndrăzneam să-i propun Luisei să-i ascundă ceva cumnatului ei, cum puteam face asta? Apoi am răspuns, nu la ultima ei întrebare, ci la penultima:

— Poți să-l lași acasă la el, te așteptlos. Da, pe mine m-ai văzut, cred, dacă tu te afli în acea noapte în dormitorul Martei.

— A murit singură? Întrebă repede.

— Nu, eram cu ea. Eram tot aplecat, răspundeam fără a-mi ridica ochii.

— Și-a dat seama până la urmă? A știut că murea?

— Nu, nu i-a trecut prin minte nici o clipă. Nici mie. A fost absolut pe neașteptate.

— Habar n-aveam ce îi trecuse Martei prin minte, dar am spus așa, eu eram povestitorul.

Luisa tăcu. Mi-am scos batista din buzunarul hainei, i-am luat copilului din mâini prăjitura cu ciocolată, cu îndemânare și având grijă să nu-l contrarez, i-am șters gura și degetele lipi-cioase.

— Ce s-a mai mânjit, am zis eu.

— Da. I-a dat-o cumnata mea, răspunse Luisa, să aibă pe drum. O idee a naibii de bună.

Copilul se pregătea să protesteze, nu trebuia cu nici un chip să-l fac să plângă, trebuia să-i intru în grații mătușii sale.

— Taci, nu plânge, uite ce-ți dau, i-am spus, și am scos din pungă caseta cu cei 707 dalmațiem.

— Știu că îi plac mult dese-nele animate, are unele cu Tintin, ne-am uitat împreună la ele -i-am explicat Luisei. Nici nu se va gândi vreodată că eu nu nu avusesem nici o intenție să cumpăr acea casetă video, că nici pnn minte nu-mi trecuse să o iau pentru copil, pentru nimeni, un simplu accident. Caseta îmi va fi utilă pentru a-i intra în grații, Luisa va crede că am un suflet bun. Am căutat un coș de gunoi Pe aproape și am aruncat restul de prăjitură cu ciocolată și ambalajul ei, de asemenea La Repubblica, ziarul care mă încurca și înghețata și punga, începea să picure, m-am murdărit puțin, am mai păstrat puțin batista ca să mă șterg, era în ultinnul hal. Am aruncat și batista la gunoi, gândindu-mă: „Ce noroc cu cei 101 dalmațieni'1.

— Se putea spăla, spuse Luisa.

— N-are nici o importanță.

N-am vorbit în taxiul în care ne-am urcat, așa cum îi sugerasem, în sfârșit nu mai aveam nimic în mână, am deschis portiera, copilul stătea între

noi doi, un copil cuminte, se uita mereu la ilustrația casetei lui, știa filmele, își închipuia ce îl aștepta, îi arăta pe dalmațieni și spunea:

— Linii. Din nu știu ce motiv mi-a părut bine că nu spunea „au-au” sau alte cuvinte de acest fel, după cum știam că fac majoritatea copiilor de vârsta lui.

M-am purtat bine în drum spre Conde de la Cimera, am înțeles că Luisa Tellez voia să învărtească pe toate părțile ideea, să câștige timp și să se obișnuiască cu acea asociație bruscă, fără îndoială reconstitua scenele la care fusese prezentă și altele la care nu participase, noaptea mea cu Marta și noaptea următoare, când Dean era încă la Londra și ea rămăsese probabil singură în casă cu Eugenio, în dormitorul și în patul în care se întâmplase moartea, nu însă și actul sexual – dar ea nu avea cum să știe acest lucru – nenorocirea, probabil schimbase cearșafurile și aerisise încăperea, pentru ea fusese poate o noapte teribilă, saturată de tristețe și gânduri rele și închipuiri. Am avut curajul doar să-i privesc pe ascuns coapsele când am observat că ea îmi studia chipul pe furiș, fusese în fața ei în timpul prânzului, dar atunci abia dacă îi aruncase câteva priviri fugare, acum îi dădea acest chip al meu celui care până în acea clipă nu avusese nici un chip și fusese nimeni, cineva căruia nu-i cunoștea nici numele – Victor Frances este numele meu, așa mă prezentase Tellez Luisei, și nu Ruiberriz de Torres, este Victor Frances Sanz numele complet, deși niciodată nu folosesc cel de-al doilea nume de familie: mă numesc Mr. Sanz în Anglia – acum putea să și-o reprezinte pe Marta împreună cu mine, putea chiar și să aprecieze dacă eram o pereche potrivită, să înțeleagă faptul că ea putuse să moară în brațele mele. Și eu voiam să-i pun între-bări, nu multe, am avut răbdare, nu am făcut atunci decât să vorbesc cu copilul, să-i confirm:

— Da, câini, câini mulți cu pete. Fără îndoială copilul nu știa cuvântul „pete”.

Mi-am luat la revedere de la el în poarta casei lui sau a Martei, l-am mângâiat pe șapcă, probabil că Dean mai avea puțin și ajungea acasă, dacă nu cumva ajunsese deja, era înjurul orei la care el și Luisa stabiliseră să se întâlnească acasă, ea îi telefonase la birou din casa cumnatei ca să afle când să-l aducă pe Eugenio, am aflat asta de la ea. Dean cred că îi răspunsese astfel: „Poți să o iei spre casă de-acum, dacă vrei, vin și eu imediat, cred că pe la șapte șijumătate sunt acolo”.

— Dacă nu a venit încă, va trebui să-l aștept, îmi zise Luisa în fața intrării de pe Conde de la Cimera. Nu mai e nimeni sus.

— Eu te aștept în cafeneaua de acolo din spate, oricât ai sta – am spus, și am arătat cu un gest incert spre localul cu nume rusesc aflat în spatele clădirii izolate, la parter, un local care probabil vara avea o terasă. Mai era și o vopsitorie, sau așa ceva, sau poate era o papetărie, ori amândouă.

— Și dacă are nevoie să stea de vorbă cu mine un moment? Poate că vrea să-și descarce sufletul după povestea cu tatăl meu, ai văzut și tu.

— Te aștept oricât.

Era pe punctul de a intra pe poartă cu copilul când se răsuci pe jumătate – cu tocul într-o parte, pământul încă ud – și adăugă, îngândurată:

— Îți dai seama că până la urmă va trebui să-i vorbesc despre tine.

— Dar nu acum, nu-i așa? Am zis eu.

— Nu, nu acum. I-ar veni poate ideea să vină după tine să te caute – spuse ea. Încerc să nu întârzi, am să-i spun că am treabă acasă.

— Poți să-i spui chiar adevărul, că ai o întâlnire la opt și jumătate, să zicem. Și m-am uitat la ceas. Ea se uită la al ei și răspunde:

— Să zicem.

Am așteptat în acea cafenea din care nu-l puteam vedea pe Dean sosind, nici el nu putea să mă vadă așteptând – era pe cealaltă parte a imobilului – doar dacă nu intra să bea ceva înainte de-a urca să cumpere (igări, ceea ce era destul de impro-babil. Am așteptat. Am așteptat, regretând că nu aveam un articol de demonologie și fotbal cu care să-mi omor timpul, și la nouă fără un sfert, am văzut-o venind pe Luisa Tellez, cu punga ei în care avea bluza sau fusta, stătusem mai bine de o oră așteptând-o, poate ea și Dean vorbiseră mai mult sau bărbatul ajunsese târziu. Nici măcar nu-mi pusesem problema, nici o clipă, că nu va mai veni, sau că va apărea fără veste împreună cu Dean: îi va vorbi despre mine, dar nu acum; o credeam. Văzând-o venind m-am simțit deodată obosit, nu mai eram încordat, băusem două beri, umblasem toată ziua, nu fusesem deloc pe-acasă, nu-mi ascultasem robotul, nici nu-mi văzusem scrisorile, a doua zi dimineța trebuia să mă trezesc devreme să merg la Tellez și să scriu mai departe la discursul pe care Only You avea să-l spună în curând în public, de parcă ar fi fost propriile lui gânduri, nimeni nu crede asta. Am dorit ca noaptea care urma să nu fie o altă noapte lungă, este timp pentru toate, nu o noapte ca noaptea', Martei Tellez sau noaptea târfei Victoria și a Celiei, mintea mea a tranșat retrospectiv că acestea nu erau una și aceeași: nopți absurde, sinistre, fără sfârșit. Celia este acum pe cale de a se! Recăsători și de a-și face ordine în propria-i existență.;

— Ei, unde mergem? Mă întrebă Luisa. Se făcuse deja 1 întuneric. Rămăsesem la bar, cum obișnuia să facă Ruiberriz.

— Putem merge acasă la mine? I-am propus eu. În acea, clipă voiam mai presus de orice să-mi schimb pantofii și șose-l tele.

— Aș vrea să-mi schimb pantofii, i-am zis și i-am și arătat. Se uscaseră păstrând pete alburii, mai ales pe cel drept, ca niște urme de praf sau mai degrabă de var. Ai ei erau neatinși, deși mersese la fel de mult ca și mine, și pe aceleași străzi. Văzând! expresia de neîncredere de pe fața ei am adăugat: Am și casetî din robotul Martei, poate ar trebui să o ascuți.

— Deci tu ai luat caseta, spuse, ducându-și două degete gură. Nu știam dacă Marta a aruncat-o, n-am vrut să caut prii' gunoi în acea noapte, doar l-am strâns și l-am aruncat, pentru nici pe Eduardo să nu-l tenteze s-o caute la întoarcere, și pe deasupra gunoiul începuse deja să miroasă. Și tot tu ai luat foaia cu telefonul și adresa lui? De ce?

— Să mergem undeva și am să-ți răspund la toate întrebări-e. Dar deja îi răspundeam la una, pentru că am adăugat imediat:

— Adresa am luat-o fără să-mi dau seama ce fac, trebuia să o copiez și nu am copiat-o, m-am gândit că poate trebuia să-l sun a Londra, apoi n-am mai avut curajul. Uite, le păstrez aici. Am scos portofelul și i-am arătat/? O/-; /-ul galben pe care Marta nu îl vârâse în geantă, nici nu-l pierduse pe stradă, nici nu zburase pe fereastra deschisă, nici nu-l măturaseră gunoierii. Luisa nu-i aruncă nici o privire, nu voia să-l vadă sau credea cuvânt cu cuvânt ceea ce spusese, știa ce scria pe hârtie. Haide, să trecem puțin pe la mine. Apoi ieșim să mâncăm undeva, dacă vrei.

— Nu, mergem să mâncăm mai întâi, nu vreau să intru în casa cuiva necunoscut.

— Cum vrei tu, am spus eu. Dar amintește-ți că ne-a făcut prezentările chiar tatăl tău. Ea era gata să zâmbească iarăși, își reprimă acel surâs, încă trebuia să fie fermă și serioasă.

Ne-am dus la Nicolăs, un local mic unde sunt cunoscut, astfel ea avea să vadă că nu întotdeauna mă purtam ca un om urmărit sau un intrus, acolo proprietarii îmi spun Victor și chelnerițele domnul Frances, acolo am și un nume, nu numai un chip. Și acolo am ajuns în sfârșit să povestesc, am răspuns la întrebările pe care mi le-a pus și i-am povestit alte lucruri despre care ea nu mă întrebase, nici nu avea cum, fără îndoială chiar asta voiam, să ies din umbră și să încetez să mai păstrez o taină și să ascund un mister, poate că am și eu uneori nevoie de clari-tate și probabil și de armonie. Am povestit. Am povestit. Și povestind, nu am avut senzația că ies din vraja mea din care încă nu am ieșit și poate că niciodată n-am să ies, ci că încep să o amestec cu o alta, mai puțin stăruitoare și mai benignă. Cel care povestește știe de obicei să explice bine lucrurile și știe să dea explicații și pentru faptele sale, a povesti este totuna cu a convinge sau a se face înțeleș sau a scoate la iveală și în felul acesta totul poate fi înțeleș, până și infamia, totul iertat când este ceva de iertat, totul trecut sub tăcere sau asinnilat și chiar compătimit, asta s-a întâmplat și trebuie să trăiești cu asta după ce știm că așa a fost, să-i căutăm un loc în conștiința noastră și în memoria noastră, care să ne permită să trăim mai departe. Ceea ce s-a întâmplat este așadar, mai puțin rău, din moment ce spai-mele și ipotezele, presupunerile și închipuirile și coșmarurile nu le integrăm conștiinței noastre, ci le îndepărtăm după ce ietrăm sau le conștientizăm într-un moment anume și de aceea continuă să ne înspăimânte, spre deosebire de întâmplări, care sunt mai ușor de suportat prin însăși natura lor, adică aceea de-a fi fapte: pentru că știm că acest iucru s-a întâmplat și o știu și este irever-sibil, ne spunem despre ele, trebuie să-mi explic și să-mi asum asta, sau să determin pe cineva să-mi explice, și cel mai bine ar fi să-mi povestească tocmai cel care a fost implicat, dat fiind că el știe. Dar poți chiar să intri în grațiile cuiva dacă povestești, acesta e riscul. Forța reprezentării, cred: de aceea există acuzați, de aceea unii dușmani sunt uciși sau executați sau linșați fără a li se permite să spună vreun cuvânt – de aceea există prieteni pe care îi gonești de lângă tine și le spui: „Nu te cunosc”, ori nu le răspunzi la scrisori, ca să nu le dai ocazia să se explice și să

poată brusc să-ți intre în grații, vorbind, mă ponegresc și e mai bine să nu vorbească, chiar dacă tăcând nu-mi iau apărarea.

Și apoi am pus și eu întrebări, nu multe, doar câteva lucruri, din pură curiozitate, cine și când a ajuns acasă și a descoperit ceea ce eu tănuisem în noapte, câtă vreme a fost singur copilul, când și cum l-au găsit pe Dean la Londra și cât timp a stat fără să știe din momentul în care ar fi putut ști, câte minute a stat în ignoranță, cât din timpul lui a rămas transformat în ceva straniu,; plutitor sau fictiv, ca un film căruia i-ai pierdut începutul la televizor sau la cinematografele de odinioară, un timp care a început deja să țină de limburi. Și Luisa mi-a răspuns fără mes' chinărie, fără reticențe - nu avea niciuna față de mine, eu explicasem motivul faptelor mele și o făcusem să le vadă, n făcusem înțeleș și, poate, chiar iertat, dacă era ceva care să mi i ierte (îl lăsasem singur pe copil, dar n-ar fi fost oare mai rău iau cu mine, așa i-am spus: ca o răpire de copii); și o făcu; să-i pară rău de mine, cu siguranță. Copilul stătuse singur e în timpul dimineții, de când se trezise până la sosirea menajei care avea cheia casei, femeia care făcea curat și le pregătea de mâncare lui și Martei și soțului ei, când acesta lua masa acasă, și apoi stătea cu copilul când mama mergea la cursurile ei la facultate - aceeași în care am studiat și eu, programul ei de dimineață sau de după-amiază, în funcție de zile. Copilul nu părea a fi conștient de moartea Martei, pentru că nu poți recunoaște decât ceea ce cunoști deja, iar el nu știa ce este moartea, era probabil neștiutor, de altfel, și probabil asimilase cu somnul trupul nemișcat și indiferent la chemările și la atingerile lui, apelase la ideea mamei lui dormind ca să își formeze o repre-zentare despre ce se întâmpla în acea dimineață. Probabil se urcase în pat, probabil își dezvelise mama chinuindu-se să tragă cearșaful și cuvertura grea; o atinsese, își plimbase mâinile peste tot corpul ei, poate o lovide, copiii mici uneori lovesc când se supără (și nu trebuie să li se ia în nume de rău) și Marta încă semăna cu Marta. Nu se știe dacă a plâns sau dacă a strigat furios multă vreme fără ca vreun vecin să-l audă, sau cu vecinii prefăcându-se că nu aud, este foarte probabil să fi obosit și să i se 11 făcut foame, mâncase din mâncarea amestecată pe care i-o lăsasem eu pe farfurie și băuse paharul cu suc, apoi se așezase la televizor, nu ia cel din salon pe care i-l lăsasem deschis, pe care rula Câopote la miezul nopții când am plecat, ci la televizorul din dormitor pe care îl lăsasem să meargă când încă se vânturau pe ecranul lui MacMurray și Stanwyck vorbind subtitrat, se presu-pune că preferase să rămână alături de mama lui adormită, păstrându-și speranța că ea se va trezi din somn până la urmă. Așa l-a găsit menajera după-amiază, întins la capătul patului lângă mama lui nemișcată și zgâlțâită, uitându-se fără sonor la programul care se nimerise să fie atunci, poate printr-o întâmplare fericită să fi fost ceva pentru copii. Menajera a rămas descum-pănită câteva minute - cu mâinile pe capul acoperit cu pălăria fixată cu un ac de păr pe care încă nu și-o scosese după ce intrase, cu paltonul încă pe ea, trecându-i fulgerător prin cap cât de mult avea să muncească să pună în ordine casa - ea nu știa că Dean era la Londra, așa cum nu-și amintise Marta de călătoria lui, cu o zi mai înainte, până la o oră târzie, sunase la birou și nu dăduse de Ferră, țipase isteric la secretara lui

care înțelese „: Wmy s -' „w puțin sau nimic din ce-i spunea, apoi căutase telefonul surorii, al Luisei, care sosi pe Conde de la Cimera prima, cu răsuflarea tăiată, într-un taxi, după zece minute ajunsese și colegul sau partenerul de la birou, venise să vadă ce se întâmplase, după mesajul funest și incoerent al menajerei, transmis de secretara lui. Au căutat peste tot, inutil, adresa și numărul din Londra al lui Dean, au sunat un medic pe care-l cunoșteau și, în timp ce acesta examina cadavrul și lua măsurile pentru ridicarea lui -n-am întrebat cauza morții, pentru că în continuare nu mă interesa, iar viața este unică și fragilă, cine știe, o embolie cere-brală, un ictus, un infarct miocardic, un anevrism de aortă, glan-dele suprarenale distruse de meningococi, o supradoză de medi-camente, o hemoragie intemă din pricina loviturii la cap, pro-vocată de vreo mașină cu câteva zile înainte, orice rău care omoară rapid fără răbdare și fără șovăială sau rezistență din partea moartei care moare în brațele mele ca și cum ar fi fost o fetițăcuminte, care nu se opune, Ferrán rămăsese să-i țină com-panie, iar Luisa dusesse copilul acasă la fratele ei Guillermo -să-l ia de acolo cât mai repede, săânceapă să uite și să nu întrebe - și apoi se dusesse la tatăl ei ca să-i dea personal vestea, mena-jerei i se spusese să aștepte, dar să nu atingă, nici să nu arunce încă nimic, trebuiau să mai caute adresa lui Dean de la Londra, menajera acceptă, dar bombăni despre cum pierdea ea timpul în bucătărie, stând degeaba, îmbrăcată în hainele ei de lucru, când desigur au să-i ceară să rămână să facă ordine și să curețe după ce orele ei de program se terminaseră. Luisa îl însoți pe Tellez acasă la Maria Fernández Vera imediat ce tatăl reuși să se ridice din fotoliul în care căzuse sau în care, mai degrabă, se afundase, din moment ce era deja așezat - cu chipul ascuns în mâinile pline de pete maronii de la bătrânețe, căutând adăpost - și după ce își băuse paharul de whisky pe care i-l adusesse fiica lui, deși era încă dimineață, în Madrid se numește dimineață tot timpul; până când se ia masa de prânz: probabil că la ieșire Luisa i-a, înnodat bine șireturile ca să nu se împiedice precum o anunțauj picioarele lui înmuiate de vestea nenorocirii, va merge ca pej zăpadă, ieșind și afundându-se la fiecare pas cu picioarele lui atât de mici, de balerin la pensie. În timp ce ea se ducea acasă ' tatăl ei, Maria Femández Vera, care plângea și-l îmbrățișa ne-contentit pe copil de când îi fusese adus, își eliberă totuși pentru câteva clipe o mână ca să-i telefoneze soțului ei la serviciu, iar el și Luisa se întoarseră împreună pe Conde de la Cimera (sau doar Luisa se întoar-se, Guillermo se duse), unde se prezentase deja un medic legist cu niște favoriți total nepotriviți pe chipul lui, ca pentru a-i compensa chelia, medicul care întocmi certificatul de deces, iar colegul Ferrán nu mai era acolo: foarte tulburat, spu-sese menajera, coborâse la cafeneaua cu nume rusofil pentru a bea câteva pahare de băutură tare sau câteva beri. Luisa s-a dus să-l aducă de acolo și, pe urmă și-au reluat cu îndârjire dubla căutare, materială (a hârtiei cu numărul și adresa lui Dean la Londra, de care se ocupau Luisa, Guillermo și menajera), cău-tarea telefonică fiind sarcina partenerului, care încerca să dea de urma oamenilor de afaceri englezi cu care era de așteptat să se întâlnească Dean la Londra. Dar Ferrán vorbea foarte prost engleza, Dean o știa bine și de aceea el era cel care pleca

În călătorii, pe unii dintre oamenii de afaceri nu reuși să-i găsească și crezu că înțelege de la singurul cu care putuse în cele din urmă să discute că acesta nu fusese contactat încă de colegul lui, nici nu știa că era la Londra. Mai trebuise să fie anunțate prin telefon câteva persoane apropiate, față de cele mai multe vor fi trecute sub tăcere împrejurările - nu cauza - era preferabil să afle foarte puțini, pentru a limita pe cât posibil întrebările. Cu toate acestea, în casă începură să sosească neconținut rubedenii și vecini și prieteni și acel soi de oameni care își fac de obicei apariția în astfel de împrejurări nefaste, sub pretextul că vin să prezinte condoleanțe familiei, ca vulturii pe cadavre - cu sigu-ranță venise și tânăra cu mânuși bej, dar nu am întreat de ea - apăru un judecător cu barbă, și în sfârșit trupul moartei a fost dus la capela cimitirului. Câțiva l-au însoțit, printre care Guillermo și apoi Maria Fernández Vera, când Luisa putu să se întoarcă acasă la ea să-și ia tatăl și pe copil, eliberându-l din îmbrățișările cum-„atei, îl lăsă pe Tellez acasă la el dându-i un calmant, trecu pe la ea pe acasă să-și ia câteva lucruri și se întoarse, acum singură, cu Eugenio picând de somn, pe Conde de la Cimera în jur de unsprezece seara, pentru a treia oară în acea zi: s-a dus ea să doarmă acolo în loc să-l ducă pe copil acasă la ea, din convin-gerea că este mai bine ca aceia care trăiesc în casa cuiva care a murit să doarmă și să trăiască acolo în continuare încă din prima noapte, altfel este posibil ca mai târziu să nu mai dorească să revină, să nu mai vrea să se întoarcă acolo niciodată; și la fel credea și tatăl ei care avea mult mai multă experiență, cu care se sfătui despre ce era de făcut. Menajera plecase în toane foarte proaste, spusese portarul, fără să-i fi dat nimeni nici un ordin, sau să fi vorbitcu ea-doar Luisa orugasesă-i împrumute cheia casei - dar, chiar și așa, probabil că avea să vină a doua zi să facă curățenie și să pună un pic de ordine în acel haos, avea să înțeleagă situația. Luisa îl culcă pe copilul istovit în camera iui -singura rămasă intactă, nimeni nu atinsese avioanele, deși toți aruncaseră o privire în încăpere când trecuseră prin fața ușii deschise - biberonul și iepurașul lui nelipsit, apoi luă și ea un calmant. Strânse și scoase afară gunoiul, sau asta o făcu mai târziu, căută, deja lipsită de speranță și cu superficialitate adresa de negăsit în timp ce strângea puțin prin casă, schimbă așternu-turile patului Martei, nimeni nu se ocupase de acest lucru, menajera n-avea deloc inițiativă. Se întinse pe pat și atunci își aminti de mine, de cel care încă nu purta chipul meu, își aminti mesajul pe care i-l lăsase Marta pe robotul ei cu mai mult de douăzeci și patru de ore mai înainte („Am întâlnire cu un tip pe care îl cunosc foarte puțin și pe care-l găsesc atrăgător, l-am cunoscut la un cocteil și în altă zi m-am dus cu el la o cafea, are relații cu tot felul de oameni, e divorțat, scrie scenariii, printre altele, și o să vină să luăm cina împreună la mine; Eduardo e la Londra, nu sunt sigură că are să se întâmple ceva, dar este posibil, și am emoții,,); nu-i pomenise numele, nu spusese nici un nume, numele meu. Se gândi la sora ei, se gândi îndelung la sora ei în, patul și în dormitoru] ei fără să priceapă ce s-a întâmplat, dispariția sa atât de bruscă, de parcă dintr-o dată nu ar fi putut distinge 1 viața de moarte, nu ar fi știut care este diferența dintre cineva pe care nu-l vezi în acea clipă și cineva pe care nu ai să-l mai vez (chiar dacă ai

vrea (pe nimeni nu vedem în fiecare clipă, numa pe noi înșine, și pe deasupra doar părți ale trupului nostru brațele noastre și mâinile și picioarele). „Nu știu de ce eu sânt' și ea este moartă, nu știu ce este una și ce este cealaltă. Acum nu înțeleg prea bine aceste cuvinte.” Acesta a fost gândul ei sau a fost gândul meu în locu) ei în timp ce îmi povestea. Aprinsese televizorul, probabil nu reușise să adoarmă mult timp, deși era epuizată de alergătură și din cauza nefericirii și a tristeții, nici măcar nu dori să încerce, încă era foarte devreme pentru programul ei obișnuit de viață, nici măcar nu-și scoase hainele. Era trecut de miezul nopții când sună telefonul, alertând-o, și atunci realizase că robotul automat nu avea nici o casetă înăuntru, sau imediat după aceea, văzând că era pomit și cu toate acestea nu intra nici un mesaj, ci suna în continuare; îl ridică neliniștită, dorind și temându-se în același timp să nu fie Dean din Londra, sunând din obișnuință acasă lael, neștiind în conti-nuare nimic: era Ferrăn, reușise să ia legătura cu unul dintre oamenii de afaceri londonezi care îi spusese în sfârșit numele rătăcit al hoteiului, Wilbraham Hotel, numele lui. Ferrăn nu voia să sune, nu avea curaj, trecuseră prea multe ore pentru a-i comunica cele întâmplare prietenului său cu răceală, el era deja insensibil. „Îl sun eu,,” îi spuse Luisa, „dar să fii sigur că el o să-ți telefoneze, când va afla că ai sosit după mine și ai văzut-o și tu pe Marta în starea în care era.,” „Bine, asta e altceva, dacă vrea el să mă sune,,” răspunse Ferrăn, „dar nu mă simt capabil să-i dau eu vestea acum, așa, prin telefon. O să-i spui că nu era singură?,,” „Dacă pot, am să aștept să vină ca să i-o spun, dar nu cred că va fi posibil, o să-mi pună întrebări, o să vrea să știe imediat detalii, cum s-a întâmplat și motivul pentru care ea nu l-a sunat când și-a dat seama că îi e din ce în ce mai rău. Deja au aflat prea mulți despre asta ca să o mai putem trece sub tăcere față de Eduardo, va trebui să-i spunem, e mai bine să știe.,” Și Luisa sună atunci fără întârziere la hotelul al cărui nume se aflase (n-am întrebat-o dacă a cerut cu Mr. Dean sau Diin sau Mr. Ballesteros), așadar el deja aflase când eu i-am format nu-măru în jur de unu dimineața de la un telefon public și am închis fără să spun nimic după ce i-am auzit vocea spunând echivalentul în engleză al jui „Alo?” Tocmai aflase vestea de la Luisa și partenerul său îi confirmase că era adevărat, și vreo douăzeci de ore din timpul său petrecut la Londra trebuiau să fie corectate sau suprimate sau renumărate acum, vreo douăzeci de ore au trebuit să i se transforme în ceva straniu, plutitor sau fictiv, cum vor fi pentru mine imaginile pe care le țin minte din MacMurray și Stanwyck în ziua în care voi vedea tot filmul acela subtitrat, sau pentru Only the Lonely partea pe care a văzut-o din Câopote la miezul nopții în timpul nopții lui fără somn când îi vor aduce caseta video, dacă domnișoara Anita se va învrednici să-i facă rost de ea. Sau acele scene cu piloți de Spitfire și cu fantasme și regi văzute de mine într-o altă noapte cu doi ani șijumătate în urmă, când pierdusem începutul celor două filme care rula în același timp, încă nu știu din ce film erau, nici nu le înțeleg, fără să fie cu toate acestea nici negate, nici anulate. Aceste douăzeci de ore poate că începuseră să fie pentru el un fel de vrajă sau vis care trebuia să fie suprimat din memorie, ca un răstimp care n-a fost trăit pe de-a-ntregul, ca o întâmplare povestită din nou sau o carte recită; și, poate,

începuse să fie un timp insuportabil care poate să ducă pe cineva la disperare.

Luisa se întinse din nou pe pat, după ce-și îndeplinise ultima obligație a zilei ridicându-se în picioare – e greu să anunți moartea cuiva și să-i spui cât de rău îți pare celui rămas singurân timp ce stai culcat.

— Și se uită la televizor mult timp până când veni la ea inexplicabilul somn, și chiar și atunci își adună puterile să se ridice iarăși și să înceapă să-și scoată hainele fără să o ajut eu și fără să o ajute nimeni – cum poți să adormi după ce a murit o ființă pe care ai iubit-o, și totuși întotdeauna adormi în cele din urmă – se duse lângă fereastră și acolo își trase pulo-verul peste cap, își duse mâinile la coaste, încrucișate, și trase de pulover în sus până și-l scoase dintr-o singură mișcare lăsând să i se întrezărească subsuoara pentru o clipă – astfel încât doar mânecile întoarse pe dos îi rămaseră pe brațe sau agățate de încheieturi. Silueta ei rămase așa câteva secunde parcă obosită de efort sau de alergătura de peste zi – gestul deprimat al cuiva care nu poate să nu se gândească și se dezbracă încet ca să se adâncească în gândurile lui între o haină și alta, și are nevoie de pauze – sau ca și cum doar după ce și-a datlos puloverul pe care și-l scosese în spatele perdelelor s-ar fi uitat printre ele și ar fi văzut ceva sau pe cineva, poate pe mine cu taxiul în spatele meu.

— Te caută, mai spuse, când termină de povestit faptele pe care eu nu le știam sau pe care doar le presupusesem – și eu va trebui să-i spun că te-am întâlnit.

— Știu, am spus, și atunci i-am spus despre frazele pe care le auzisem fără voie atunci la ieșirea din cimitir, i-am mărturisit că fusesem acolo în acea dimineață în care o văzusem pe ea pentru prima oară și i-am povestit despre cuvintele auzite de la niște oameni pe care nu-i cunoșteam, după cum i-am spus: nu mă simțeam capabil să-i spun eu, dacă ea nu știa deja, preferam să afle ca și mine ascultând caseta deși, de fapt, eu ascultasem mesajul în direct. „S-a aflat ceva despre tip?”, întrebuse un bărbat care mergea înaintea mea, așa am spus; și femeia care era lângă el răspunsese: „Nu, nimic. Dar de-abia au început să caute, și se pare că Eduardo ar vrea să-l întâlnească.” Nu erau chiar niște necunoscuți, Vicente și Ines, numele lor, cu el fusesem cât pe ce să mă înrudesc, să devin con-amant.

Nu mai era nici un client în restaurant, eu achitasem deja nota de plată, proprietarii, din amabilitate, se prefăceau că încheiau casa, făcându-și socotelile. Mâncasem tot ce ne aduseseră, fără să dăm felurilor nici un fel de atenție, Luisa își duse șer-velul la buze pentru o ultimă dată cu un gest mecanic, îl lăsase pe masă după desertul pe care îl terminase, nu voise cafea, ci un lichior de pere.

— Da, zise, cred că a aflat toată lumea, mai puțin tatăl meu, din fericire. Sper din tot sufletul să nu afle niciodată.

— Înainte să vorbești cu cumnatul tău, aș vrea să ascuți caseta, am rugat-o. Pe ea se află ceva despre care tu nu știi, ceva ce nici el nu știe, desigur. De altfel, din acest motiv am și luat-o. Te-ar deranja să trecem pe la mine un moment? Apoi te conduc eu acasă cu un taxi. Am tăcut puțin și am

adăugat: Acum nu mai sunt chiar un necunoscut pentru tine. „Și mult mai mult ai să mă cunoști, poate”, m-am gândit.

Luisa se uită fix la mine cu sprâncenele încruntate de parcă mi-ar fi auzit gândul, păreau că în mintea ei curiozitatea se lupta cu oboseala și neîncrederea – a povesti este extrem de obositor curiozitatea învinsă, în cele din urmă. Semăna cu adevărat cu Marta, mai ales când nu avea chipul crispat de suferință ca atunci la înmormântare. Era mai tânără, chiar dacă va fi mai bătrână decât Marta peste un timp, poate mai frumoasă sau mai puțin nemulțumită de ceea ce îi adusesse soarta. Spuse:

— Bine, atunci hai să mergem, să ne grăbim. Eu știam și știu pe dinafară această casetă, ea o auzea pentru prima dată. Nu dori nimic de băut la mine, am rugat-o să aștepte în salon un minut, în timp ce eu îmi scoteam în sfârșit în dormitor pantofii și ciorapii și-mi puneam alții, o ușurare extraordinară. Se așeză în fotoliul în care stăteam eu de obicei cu o carte în mână, sau fumând în timp ce mă gândesc, se așeză pe marginea lui lăsându-și paltonul aruncat neglijent pe unul dintre brațele fotoliului, cum fac oamenii care n-au de gând să stea prea mult în locul în care tocmai au ajuns. Era așezată pe margine de la înce-put, dar veni și mai pe margine – ca și cum s-ar fi zbârlit – când auzi prima voce sigură și grăbită și monotonă care spunea: „Marta? Marta, ești acolo? S-a întrerupt, nu? Auzi?” o pauză și apoi un sunet, un fel plescăit de al limbii arătând că vorbitorul era contrariat. „Auzi? Ce fel de jocuri sunt astea? Nu ești acolo? Dar tocmai am sunat și ai ridicat receptorul, nu? Ridică naibii odată receptorul.”; și când această voce despotică, semănând cu sunetul unui aparat de ras electric, își termină mesajul, eu am oprit caseta și ea mi-a spus mie, dar vorbind ca pentru sine:

— Țista e Vicente Mena, un prieten; bine, și fost iubit al surorii mele, au fost împreună un timp înainte ca ea să-l cunoască pe Eduardo, apoi au rămas prieteni, se văd adesea toți patru, el și soția lui, Ines, și Eduardo și Marta. Habar n-aveam despre asta, Marta nu mi-a spus niciodată că se întâlnea din nou cu el în felul ăsta, ce om nesuferit. Tăcu o clipă. Li scăpase un verb la prezent, „se văd adesea toți patru”, avem nevoie de timp pentru a ne învăța să folosim timpurile trecute când vorbim despre cei apropiați nouă care au murit, nu ne dăm seama prea curând de diferență. Își mângâia tâmpla cu un deget, gânditoare: Cine știe dacă au încetat vreodată să se întâlnească, ce nebunie.

— Ce gardă e asta, pe care o face soția lui? Am întrebat-o eu ca să aflu un amănunt neînsemnat, poate curiozitatea mea n-avea să fie satisfăcută în privința lucrurilor importante care îmi veneau în minte. Ce meserie are ea?

— Nu știu sigur, eu nu-i cunosc prea bine, parcă lucrează la un tribunal, răspunse Luisa, și atunci am dat drumul mai departe casetei făcând să se audă cel de-al doilea mesaj al cărui început se ștersese, „. Nimic”, spunea vocea feminină pe care am recunoscut-o în acea clipă ca fiind a Luisei, pentru că acum o ascultasem mai mult, o seară întreagă, vorbind pe mai multe tonuri, „mâine să mă suni neapărat să-mi povestești totul cu amănunte” și Luisa închise ochii spunând: -Astasânteu, cândi-am răspuns

tamesajul pe care mi l-a lăsat în după-amiaza aceea, povestindu-mi că avea o întâlnire cu tine pe seară. Cât timp a trecut.

Am întrerupt caseta.

— Despre asta cum de ți-a spus?

— Ei bine, căsnicia ei cu Eduardo nu mergea prea bine, avea și ea evadările ei, mai mult în fantezie decât în realitate, sau așa am crezut eu până acum: Vicente Mena, auzi, ce nebunie -repetă încă nevenindu-i să creadă, neplăcut surprinsă. Și totuși, întotdeauna ne-am povestit totul una alteia, sau aproape tot, poate că ea nu-mi povestea decât fanteziile și trecea sub tăcere ce se întâmpla în realitate. - „Eu sunt doar o fantezie”, m-am gândit-sau asta eram înainte de-a ajunge pe Conde de la Cimera. Și poate și mai apoi, am fost poate un incub și o fantasmă, și încă mai sunt”.

— Deși nu prea avea sens să gândesc asta, nu ne judecam faptele una alteia, nici măcar nu ne sfătuiam, doar ne ascultam povestind. Există persoane care întotdeauna par a face bine ceea ce fac, ești de partea lor, pur și simplu, oricare ar fi situația. Luisa își freca tâmpla cu un gest inconștient. „Marta, spune-i lui Eduardo că nu este corect să spui „mesaj”, se spune „comision”,; vocea bătrânului care termina autocompătimit-du-se cu cochetărie, „povero me”, spunea.

— Acesta e tatăl meu, bietul de el, într-adevăr, bietul de el - spuse Luisa. Se înțelegea foarte bine cu Marta, ea îi dădea mai multă atenție decât mine, îl ascuha povestindu-i conflictele desuete cu colegii lui și micile lui intrigii și favoruri de curte. El i-ar fi spus despre tine imediat cum te-a cunoscut, de mai multe ori pe zi, pentru el este un adevărat eveniment să lucreze cineva cu el în casăcâtevazile; de aceea cred că a ținut să te cunoaștem, ca pe urmă să putem să ni-l închipuim mai bine în compania ta și să putem să ne dăm cu părerea despre tine când ne-ar fi povestit. Sigur, mie, nu lui Eduardo. Luisa nu-și dădea seamă că Tellez n-ar fi avut cum să-i vorbească despre mine Martei, pentru că eu niciodată n-aș fi ajuns să-l cunosc pe Tellez dacă Marta nu ar fi murit. „Marta, sunt Ferrán”, era mesajul care urma, și pe acesta Luisa nu-l comentă în nici un fel, nu era nici o noutate pentru ea, îl ascultă în tăcere, iar eu nu am întrerupt caseta și apoi se auzi următorul, sau doar sfârșitul următorului, „. Așa că o să facem cum spui tu, cum vrei tu. E alegerea ta”. Acum eram deja sigur că nu era aceeași voce de dinainte, nu era a Luisei, deși vocile feminine seamănă între ele mai mult decât cele ale bărbaților. Luisa îmi ceru să mai derulez încă o dată caseta, și pe urmă spuse: I

— Nu știu cine e, nu recunosc vocea asta, cred că nici măcar j nu o cunosc. Nu am auzit-o niciodată.

— Atunci nu știi cui îi vorbește, dacă lui Dean sau Martei.

— N-am cum să știu.

— Acum vin eu, acesta sunt eu, m-am grăbit să anunț înainte de-a începe acel mesaj sau comision de care îmi era rușine, și acesta incomplet: „...Dacă te aranjează, putem să ne întâlnim luni sau marți. Dacă nu, va trebui să o lăsăm pentru săptămâna viitoare, de miercuri sunt foarte prins”. Cum am putut să spun „sunt foarte prins” ca un farsor ieftin, m-am revoltat din

nou împotriva mea, orice curtare devinejosnică privită din afară sau atunci când ți-o amintești, eu acum o vedeam din afară și mi-o aminteam, și, ceea ce e și mai rău, poate făceam curte cuiva din nou, de aceea nu puteam să-mi văd cuvintele și atitudinea dej acum, nici din afară, nici dinăuntru, nici să mi le amintesc, uneori ne măsurăm fiecare vorbă după intențiile noastre necunoscut. „Cât timp a trecut.” N-am întrerupt caseta, Luisa nu comentă în nici un fel vocea mea politicoasă, apoi se mai auz! Încă o dată zbârnâitul electric: „Eduardo, bună, eu sunt. Auzi, mj mă așteptați la cină”, până în punctul în care ceruse să-i lase uțj pic de șuncă și își luase la revedere cu grosolănie: „Bine, atunc la revedere”, spuse.

— Ȃsta e tot Vicente Mena, spuse Luisa, ies adesea toți patru, sau împreună și cu alții.

— Și folosi din nou timpul prezent care de mai bine de o lună era inadecvat.

Am oprit înregistrarea și am spus:

— A mai rămas unul. Ascultă.

Și atunci se auzi acel plâns strident și continuu și imposibil de disimulat, care vine în contradicție cu cuvântul și chiar și cu iândul pentru că mai degrabă le împiedică sau le exclude decât le înlocuiește - le oprește - vocea deprimantă care reușea să articuleze doar atât: „. Te rog... Te rog... Te rog...”, și suna nu atât ca o implorare reală care închide în ea speranța că va trezi un efect, ci mai degrabă ca un descântec, ca o litanie rituală și superstițioasă fără semnificație, cu rol salvator sau de neutra-Sizare a amenințării, un plâns impudic și aproape malign, ce semăna cu celălalt, mai reținut, al femeii-fantasmă care rostea blesteme cu buzele ei decolorate, ca și cum ar fi citit cu voce înceată, cu lacrimile șiroindu-i pe obraji: „Această nefericită Ana, soția ta, care niciodată n-a dormit un ceas în pace cu tine, umple acum visul tău cu neliniște”. Și numai când l-am auzit atunci, a nu știu câta oară, dar pentru prima oară împreună cu cineva care se afla lângă mine și îl auzea, îmi străfulgeră prin minte că această voce de copil sau de femeie copilăroasă putea fi chiar a Martei, poate că îl sunase pe Dean cu mai multă vreme în urmă, aflându-se într-o călătorie, și îl implorase în absența lui -sau poate că el era acasă lângă telefon, o asculta cum plângea și nu voise să răspundă - îi iăsase pe robot rugămintea ei în mijlocul plânsului, sau suprapusă plânsului de parcă nu ar fi fost decât una dinre tonalitățile lui, își înregistrase suferința pe care acum o ascultau sora ei și un necunoscut - poate soțul nestatornic și nevăzut din ceață, care încă nu sosise pentru această soră - așa cum Celia îmi lăsase o dată trei mesaje unul după altul și la sfârșitul ultimului nu mai putea să vorbească articulat, nici să-și tragă răsuflarea, din cauza plânsului. Și nu am avut curajul să-i răspund atunci, era mai bine să nu spun nimic.

— Cine e? Cine vorbește? Mă întrebă Luisa alarmată. Era o întrebare absurdă, ieșită din confuzia ei amestecată cu tristețe contagioasă, eu n-aveam cum să știu, cu toate că eram stăpânul provizoriu și întâmplător al casetei (hoț sau păstrător al aceluși obiect), și o ascultasem de nenumărate ori.

— Eu n-am de unde să știu, am răspuns, am crezut că poate știi tu. Oare pe cine imploră femeia asta, pe Dean sau pe Marta? Mi-am reluat aerul întrebărilor.

— Nu știu. Peel, fără îndoială. Peel, sper, spuse Luisa. Era tulburată, înai mult decât atunci când auzise primul mesaj al lui Vicente Mena, revelația lui grosolană. Își freca tâmpla și mai tare, era un gest inconștient care mima calmul pe care nu îl avea, sau pentru a se controla. Cântări mai bine lucrurile și adăugă: -Dar presupun că este așa numai pentru că e o voce de femeie. De fapt, n-am nici o idee.

Am ezitat dacă să pomenesc despre ceea ce tocmai îmi venise în minte și, până să mă hotărâsc, o și făcusem, înainte de a mă gândi dacă era bine sau dacă voiam să-i induc Luisei modul meu de a gândi care mi-a devenit aproape un obicei, felul vrăjii care este o pulsație neconținută în gând (timpul nu are răbdare):

— N-ar putea fi Marta?

— Marta? Luisa tresări, nouă, cei care locuim singuri, ne este greu să ne închipuim pe noi înșine formând propriul nostru număr, nici pe ceilalți sunând la numărul lor. Dar eu nu am locuit mereu singur.

— Da, n-ar putea fi vocea Martei? Lar mesajul, sau mai de-grabă apelul, pentru că nu' lasă nici un mesaj, să fie pentru Dean?]

— Mai pune-l încă o dată, te rog, îmi spuse. Acum se așeză; mai bine în fotoliul meu, nu mai stătea pe margine, nu mai părea atât de nerăbdătoare, nu mai avea aerul că voia să plece imediat, noaptea întunecată pictată în ochii ei, fbarțe larg deschise, rar se întâmpla să-mi văd fotoliul ocupat de o altă persoană, o femeie, era plăcut. Am derulat caseta și am ascultat-o din nou, vocea implorătoare și plină de lacrimi se auzea atât de schimbată, încât era imposibil să-ți dai seama a cui era, dacă era a unei persoam cunoscute de mine sau de ea sau de amândoi (întâi doar Marta; copilul fuseseră persoanele pe care le cunoșteam amândoi, acui și Dean și Tellez), eu nu mi-aș fi recunoscut nici propria-n voce dacă ar fi fost atât de disperată.

— Nu știu, ar putea să fie ea, nu cred, ar putea fi oricine, i putea să fie femeia de mai înainte, care a spus: „E alegerea ta'

— Ce fel de viață duce Dean, tu știi ceva? Am întrebat-o, și de fapt întrebam mai mult pentru a întâmpina întrebările pe care probabil și le punea Luisa, decât din curiozitate. Niciodată nu am fost curios privitor la Marta, nu am vrut să știu mai multe despre ea, era moartă și morții nu sunt obiectul curiozității, cu toate filmele și romanele și biografiile care au acest pretext, viețile celor care nu mai trăiesc, e doar o trecere de timp, cu morții nu te mai întâlnești și nu-i nimic de facutân privința asta. Nu voiam nici să aflu mai mult despre Dean (poate că voiam să știu mai multe despre Luisa, dar asta devenise foarte ușor și posibil, în clipa de față.) în realitate eram conștient ca, după ce ce aș fi aflat ce era de aflat (dacă exista ceva), n-aș fi putut să-mi iau de la capăt viața mea obișnuită și activitățile mele, ca și cum legătura creată între mine și Marta Tellez nu avea să se rupă niciodată sau avea să mai dureze pentru multă vreme, prea multă vreme și eu poate aveam să fiu haunted tot restul vieții mele. Sau poate voiam doar să povestesc ceea ce-i

povestisem deja o dată în această noapte Luisei în timpul cinei, să povestesc o întâmplare ca plată a unei datorii, chiar dacă este simbolică și nesolicitată ori nepretinsă de nimeni, nimeni nu poate să ceară ceva nu știe că există, cuiva pe care nu-l cunoaște, ceea ce nu știe că s-a întâmplat sau tocmai are loc și. În consecință, nu poate cere să se reveleze ori să înceteze. Cu numai câteva ore în urmă Luisa Tellez nu știa despre existența mea. Cel care povestește hotărăște să o facă și chiar să impună aceasta, cel care se dă de gol sau se trădează hotărăște în ce moment, de obicei când l-a ajuns din urmă oboseala pe care o împieică tăcerea și umbra, este singurul lucru care te determină în unele cazuri să povestești faptele, fără să-ți ceară nimeni, fără să aștepte nimeni acest lucru de la tine, nu are nimic de-a face cu vinovăția, nici cu o conștiință prea încărcată, nici cu remușcarea, nimeni nu face nimic socotindu-se un ticălos în momentul în care o face, dacă simte impulsul de-a o face, numai pe urmă vin indispoziția și frica, și e mai mult indispoziție și frică decât remuș-re, ori e mai degrabă oboseală.

Luisa își încrucișă picioarele, pantofii ei erau în continuare perfecți, de parcă nu mersese pe pământul ud multă vreme.

— Îmi aduci acum ceva de băut? Spuse. Mi-e cam sete. Nu „lai era atât de grăbită, nu se mai simțea atât de stingherită în casa mea, pe amândoi ne unise ceea ce ascultam, o casetă care avea pe ea înregistrate vocile noastre între multe alte voci, pe care nu le înțelegeam pe de-a-ntregul. Ne apropia și oboseala; faptul de-a fi povestit, de-a ne fi spus ceva unul celuilalt e într-un schimb, lucruri care aduceau inutile completări, e spunându-mi ce a urmat și eu ce a fost înainte de ceva pentru„, care nu mai exista nici o soluție și poate că nici nu ne interesa foarte mult: oricum ar fi fost, era trecut, se întâmplase, dar nu se mai întâmpla, putea fi scos la iveală, dar deja se sfârșise. Eu m-am ridicat și m-am dus la bar să-i pregătesc un whisky, se ridică și ea din fotoliu și veni cu mine, sprijinindu-se de tocul ușii cu familiaritate, urmărindu-mă cum scoteam sticla și cuburile de gheață, un pahar, sticla cu apă. Așa fac uneori cuplurile vorbesc în timp ce unul dintre soți se ține după celălalt prin casă, în timp ce acesta face ordine sau pregătește cina sau calcă rufe, casa este un teritoriu comun în care nu se dau întâlniri, nu trebuie să stai jos pentru a vorbi sau pentru a-ți spune sau povesti lucruri, ci treburile merg înainte în mijlocul cuvintelor ori al lucrurilor uitate și al celor terminate, știu asta fiindcă nu am, locuit singur mereu.

— Bine, ți-am mai spus că viața lor împreună nu mergea bine de câțiva timp, răspunse Luisa, așa, sprijiniți de toc. Se prea poate ca el să aibă pe cineva, bărbății nu se mulțumesc numai cu fantezii prea mult timp. Dar nu știu nimic concret, adevărul e că nu am nici dovadă că ar fi ceva.

M-am întrebat dacă ceea ce îmi spunea ea era adevărat, ceaa mai înainte îmi spusese că ea și Marta își povesteau aproape totul, poate Marta însăși nu avea nici o dovadă și de aceea își trecuse sub tăcere bănuielile față de sora ei, mai bine să taci, câtă vreme mai poți spune ceea ce este întotdeauna cel mai bun răspuns: „Nii știu, n-am dovezi, să vedem”, alinarea incertitudinii care și ea este retrospectivă. I-am dat paharul ei de whisky, eu

mi-am tuma o grappa. Nu părea a fi o persoană obișnuită să mintă, dar putea i vorba despre discreție în acest caz.

— Noroc, am spus, și atunci am avut curajul de a o rugi ceva, pentru a mi-o face aliată, mai mult decât mi-o făcuser deja, nimic nu este mai util pentru a câștiga oamenii de partea ta decât să le ceri favoruri, aproape toți le acceptă cu plăcere. Era rugămintă modestă și care avea o justificare, dar Luisa Telk încă nu avea nici un motiv să-mi acorde ceva.

— Aș putea să te rog să nu-i vorbești lui Dean despre mine până nu termin lucrarea pentru tatăl tău? Numai săptămâna asta. Ai putea să aștepti până săptămâna viitoare, ca și cum nu m-ai fi cunoscut până atunci? Te rog. Aș prefera să duc la bun sfârșit lucrarea comars-dată, și pe deasupra am și un partener și, dacă Dean dă de mine, îmi va fi greu să reușesc. S-ar putea să vrea să mă împiedice, ar fi capabil, cred, să-i povestească totul tatălui tău, ca să mă îndepărteze de el, de toată familia lui, de Marta.

Luisa bău puțin, cuburile de gheață clinchetiră în pahar, făcu un pas înainte, își puse mâna stângă pe bar, brățara ei clincheti și ea, în dreapta ținea paharul, spuse:

— Cât e ceasul?

Purta ceasul la mâna dreaptă precum persoanele stângace, poate era o întrebare formală ca să câștige timp, sau poate îi era teamă să nu verse paharul dacă și-ar fi întors încheietura mâinii pentru a se uita la el.

— Aproape unu, am răspuns. Era cât pe ce să-mi vărs eu paharul de grappa.

— E târziu. Am să cam plec și eu. „Câte nuanțe au limbile noastre, ca și cele vechi, m-am gândit. „Am să cam plec și eu,, înseamnă că nu pleacă încă, are să mai stea încă puțin, măcar până își va beajumătate din whisky, chiar dacă îl va bea foarte repede, a lovit-o din nou graba pentru că i-am cerut ceva și nu vrea să riște să-i mai cer și altele. Peste un răstimp va spune „Am să plec,, și ceva mai târziu va spune „Plec,, și doar atunci va pleca cu adevărat.” Ne-am întors în salon la inițiativa mea, eu m-am îndreptat într-acolo, ea a venit după mine de parcă ar fi fost soția mea, și nu o necunoscută. Rămase în picioare, uitându-se la cărțile și la casetele mele video în timp ce bea cu înghițituri repezi. Era vădit indispusă. Stătea întoarsă cu spatele.

— Ai să aștepti?

Se răsuci spre mine, mă privi în ochi, îmi ocolise privise de când mă întrebase cât e ceasul, chipul celuilalt, al meu, era acum P'ctat în ochii ei.

— Da, sigur, pot să mai aștept, răspunse. Dar să nu-ți închi-Pui cine știe ce, nu cred că Dean vrea să-ți pocească fața sau ceva de felul ăsta. Nu la vârsta noastră, nu în această situație.

I

— Ah, nu? Am întrebat eu naiv, oarecum dezamăgit: încorda-3 rea scăzuse, îmi amintise că nu mai suntem tineri.

— Și ce atunci e vrea? De ce dorește atât să mă întâlnească? Ce vrea? Să știe? Dacă e așa, poți să-i povestești tu totul, ce ți-am povestit deja.

— Am să-i povestesc, am să-i povestesc, nici o grijă, spuse Luisa răbdătoare, am să te scutesc să-i repeți lui ce mi-ai spus și mie, dacă vrei, când am să-i vorbesc despre tine luni, dacă ești de acord, nu aș vrea să-i ascund totul mai mult decât e absolut necesar. Înțeleg că e destul de greu și pentru tine. Era amabilă cu mine, îmi dădea mai mult decât îi cerusem.

— Luni e bine. Nu pot să-mi predau lucrarea mai târziu de luni, e bine, o va duce tatăl tău, așa că sigur am să termin. Îți mulțumesc mult. Dar atunci ce vrea de fapt? De ce mă caută? Am întrebat din nou.

— Cred că mai degrabă decât să afle, vrea să-ți povestească el ceva. Nu știi ce, fiindcă mie nu mi-a spus. Dar a repetat în mai multe rânduri că vrea să-l întâlnească pe bărbatul care a fost în acea noapte cu Marta ca să-i spună niște lucruri. Vrea să afli: niște lucruri, nu știi ce. Ascultă, am să plec, sunt obosită. O să-ți spună el ce vrea. ' „Ah”, m-am gândit, „și el vrea să povestească. Și el e obo-sit, și umbra lui e obo-sitoare.”;

— Notează-ți numărul meu de telefon, am spus. Poți să idai oricând, de luni, dacă vrei, ca să nu aibă nevoie să-l caute nici să i-l ceară tatălui tău. 1 l-ani notat eu însumi pe un post-it galben, și eu am carnețele din acestea cu foi detașabile adezive lângă telefon, aproape în toate casele se găsesc.

Luisa luă bucata de hârtie și o vârî în buzunar. Acum pare chiar deprimată, o copleșise frământarea întregii zile, trebuie s se fi saturat de toate, de tatăl ei, de copil, de Dean, de mine, d,, propria ei soră vie și moartă. Se așeză la loc pe fotoliul meu ci paharul în mâna dreaptă, de parcă n-ar mai fi putut să se țină p picioare. Cu stânga își acoperi fața ca atunci în cimitir, de acum nu plângea: cu gestul celor care sunt îngroziți sau lei rușine și nu vor să vadă ori să fie văzuți. Nu am rezistat să i mă uit la buzele ei - aceste buze - pe care mâna nu le acoperiș încă nu spusese „Mă duc”, încă nu o spusese.

AM LUCRAT ÎMPREUNĂ CU TELLEZ TOT RESTUL acelei săptămâni, iar duminică m-am dus cu Ruiberriz de Torres la curse, cu gândul că acum eram capabil să-l răsplătesc pentru strădania lui, să-mi plătesc datoria față de el și să-i povestesc ce pățisem când mă aflam cu o necunoscută cu mai mult de o lună înainte, povestea avea să-l amuze, pur și simplu, într-un sens mă va invidia: dacă istorisirea ar fi fost a lui, ar fi trâmbițat-o de la început în cele patru vânturi și ar fi fost o narațiune între maca-bru și burlesc, comic și tenebros, moartea oribilă și moartea ridicolă, un lucru care în momentul când se întâmplă nu e nici grosolan, nici nobil, nici distractiv, nici trist, poate deveni ori-ciim când este povestit, lumea depinde de povestitorii ei și, la fel de mult, de cei care aud povestea și o condiționează uneori, nici eu nu îndrăznisem să i-o relatez pe a mea lui Ruiberriz altfel, în timpul primelor două curse care nu erau așa de importante, altfel decât pe același ton tenebros și burlesc, întrerupându-ne fără probleme pentru a urmări liniile drepte cu binoclurile noastre, ducându-ne de la gradene la padoc și de la padoc la bar și de acolo la pariuri și din nou la gradene, nimic nu se povestește de două ori în același fel, nici cu aceleași cuvinte, nici măcar povestitorul nu este la fel de fiecare dată, chiar dacă rămâne același. I-am povestit distrat și gesticulând, ca să-i placă, în linii niari totul, lui Ruiberriz nu puteam să-i povestesc o vrajă. „Fugi de-aici”, spunea din când în când, „tipa

ți-a căzut pe spate?” Da, pentru el era singurul lucru important, tipa îmi căzuse pe spate.

„Și, pe deasupra, nici n-ai ajuns să ți-o tragi cu ea, pe toți dracii”, spuse puțin amuzat de ghinionul meu. Și era adevărat că nu i-o trăsesem, ce ghinion. „Și era fiica lui Tellez Orati? Fugi de-aici”, mai zise, dacămi aduc bine aminte. El m-a ascultat cu un amestec de veselie și înfiorare, ca atunci când citim în ziare despre nenorocirea inevitabil derizorie a vreunui necunoscut care moare în șosete sau la frizer, cu un prosop la gât, într-un bordel sau la dentist, sau mâncând pește și cu un os rămânându-i în gât, precum copiii a căror mamă nu e acolo ca să le vâre degetul pe gât și să-i scape, moartea ca reprezentație sau ca spec-tacol, despre care află de la știri, așa am vorbit eu despre moarta mea, bântuind prin hipodromul la care adesea venise și Tellez i când nu era atât de bătrân, în fața ghișeelor de pariuri și la bar și la padoc și în picioare pe gradene, cu binocluri la ochi, caii pierzându-se într-o ceață din ce în ce mai groasă, a fost o lună cu ceață în Madrid, aproape tot timpul, nu fusese așa în tot secolul, au avut loc atâtea accidente și întâzieri la aeroport, caii alergau 1 de parcă n-ar fi avut picioare, le vedeam înaintând spre linia de sosire corpurile și capetele spectrale, ca și cum ar fi fost piese ale caruselului din copilăria noastră, primii noștri cai erau lipsiți de picioare, aveau o bară care trecea prin corpurile lor de lemn și pe care o apucam în timp ce călăream în cerc fără a ne mișca din loc, tot mai repede ca la o cursă pe turfsau iarbă, tot mai vertiginos până muzica încetau și rotirea se încetinea. Luna care tocmai începuse venise cu cețuri, cea de dinainte cu furtuni. Ruiberriz era îmbrăcat cu un pardesiu cu cordonul strâns înno-dat, cum poartă înfumurații, eu îl aveam pe al meu desfăcut, amândoi cu mănuși tari din piele, păream doi bodyguarzi. Nici o clipă nu i s-a șters fulgerarea albă a dinților, lăsa să i se vadă partea interioară a buzelor răsfrângând-o pe cea de sus cu râsul lui obscen, se uita cu indiferență la primele curse fără însemnă-l tate, se uita înjurul lui în căutarea prăzii sau a cunoscuților pe care să-i salute sau să obțină ceva de la ei, totul în timp ce eu îi povesteam, își dăduse cu prea multă apă de colonie. Nu i-ar povestit ultimul lucru întâmplat, nu i-am vorbit despre sor Martei, nici despre ce îmi închipuiam că o să se întâmple mî târziu, îmi plătisem datoria prin povestirea morții și a actului sexual ratat. Apoi l-am informat că terminasem discursul cu o zi înainte, i-am dat o copie, la urma urmelor el avea să primească o parte din remunerația neînsemnată, nici nu știam când vom primi banii, eu acționasem în numele lui.

— Cum a ieșit? Mă întrebă în timp ce îl îndoia neglijent și îl vâra într-un buzunar al pardesiului, fără să-i arunce vreo privire.

— Aiurea, la fel ca toate, la fel de plictisitor și banal, nimeni n-o să fie, ca de obicei, atent la el, când o să-l recite Only You. Tellez m-a silit să mă comport și să fiu foarte conven-țional, m-a ținut strâns, și de fapt nici n-a trebuit să-mi modifice mare lucru, nici eu n-am cutezat prea mult. Cum știi și tu, beneficiarul muncii tale ajunge până la urmă să ți se impună, sau imaginea pe care o ai despre el dacă este publică, în momentul în care scrii, e imposibil să ți-o scoți din minte.

Lucrasem până sâmbătă, toată săptămâna, cu Tellez, care era tot mai agitat și își permitea tot mai multe familiarități, vizitându-mă, corijându-mă, cercetându-mă, sfătuindu-mă, înfoindu-se drept cunoscător al psihicului nobil al beneficiarului. Fără îndoială, pentru el erau niște zile bune, avea un proiect pe mână, responsabilități de Stat, un bărbat mai tânăr care venea dimineața pentru a se supune comenzilor lui. Câteodată mă întrerupea vorbind despre altceva, despre anunțurile mortuare pe care le cerceta în amănunt, despre catastrofa situație a țării jefuite, despre ridicolul și orgoliile colegilor lui faimoși. Își fuma pipa în tovărășia mea sau îmi șterpelea câteva țigări, le ținea stângaci între degetul mare și arătător, ca pe o pensulă sau o cretă, trăgea fum în piept cu precauție, se înroșea puțin trăgând fumul, dar reușea până la urmă. Se ducea o clipă să macine cafea la bucătărie și la jumătatea dimineții mă silea să fac o pauză, își turna un porto și-mi tuma și mie unul, recitea cu păhărelul în mână, cu voce tare, paginile pe care le terminasem și le aprobase, sublinia ritmul cu un gest demonstrativ al mâinii care ținea paharul, mai adăuga o virgulă sau mai des o înlocuia cu punct și virgulă, îi plăcea mai mult acest semn, „te ajută să respiri”, spunea, „și te împiedică să pierzi șirul”. Telefonul nu suna aproape niciodată, nimeni nu-i cerea nimic, nimeni nu-l căuta, numai din când în când îl auzeam vorbind cu fiica sau cu nora lui, dar mai mult el le suna la serviciu sub diferite pretexte. Existența lui era într-adevăr precară. În ultima zi, sâmbătă, i-am trimis, eu fiind acolo, un vas mare cu flori de la Bourguignon, ceva mai puțin somptuos nu l-ar fi satisfăcut. L-am trimis fără nici o carte de vizită sau mesaj, știam că asta îl va preocupa mai multe zile – până ce florile aveau să se ofilească – îl va ajuta să nu-mi simtă lipsa când lucrarea mea se va termina și nu voi mai veni în casa lui, nici duminică, nici luni, nici marți, nici în vreo altă zi. Servitoarea străveche aduse în salon aranjamentul cu celofanul și vasul său, îl puse pe covor, iar Tellez se ridică imediat pentru a-l contempla uluit, ca pe o bestie necunoscută.

— Desfaceți-l, îi spuse servitoarei cu același ton cu care împărații romani i-ar fi poruncit unui sclav „Gustă”, în fața unor mâncăruri alese, dar poate otrăvite. Și, o dată date la o parte celofanul și servitoarea (ultima dispăru împăturind ambalajul cu grijă, putea fi refolosit) dădu ocol vasului de două-trei ori, uitându-se la el curios și plin de suspiciuni. Flori anonime – spunea- 1 cine naiba să-mi trimită mie flori? Mai uitați-vă, Victor, sigurnu e nici o carte de vizită pe nicăieri? Uitați-vă bine printre tulpini. Ciudat, extrem de ciudat.

— Și își scărpină bărbia cu capătul pipei stinse, în timp ce eu căutam stând pe jos ceea ce știam sigur că nu voi găsi. Le arată cu indexul, așa cum văzusem căâși arăta pantoful în cimitir, cu degetul mare al celeilalte mâini la subsuoară ca o cravașă. Voia să spună ceva, dar era prea confuz, prea încântat. Nu se apropie de flori nici o clipă, se așază în sfârșit cu toată greutatea corpului său care se legăna, se uita la ele pe covor ca la o minune, scoțându-și în față pieptul și chipul ca un gargouilăe.

— Nu e ziua mea de naștere, nu e ziua mea de nume, nici vreo altă aniversare de care să-mi aduc aminte -spuse. Nu pot să fie nici din partea

Casei, încă nu am predat; discursul. Să vedem ce zic Marta și Luisa, poate le vine lor vreO idee, o sun pe Marta să-i povestesc, uneori nu are cursuri până după-amiază și pe deasupra azi e sâmbătă, sigur e acasă. Aproape făcu gestul de-a se ridica să se ducă la telefon, dar se opri imediat, se lăsă să cadă din nou în fotoliu și își sprijini ceafa pe spătarul lui de parcă un val enorm l-ar fi lovit amenințându-l săl ar fi avut o revelație care l-ar fi istovit. Sau poate i se încețoșas vederea și trebuia să se uite în sus ca să i se limpezească ochii Realiză imediat greșeala și își ceru scuze față de mine, deși m'j era nevoie:

— Să nu credeți că sunt atât de nebun sau cu memoria atât de slabă - îmi spuse - doar că este foarte greu să te obișnuiești, nu-i așa? E greu să înțelegi că nu mai există cineva care a existat.

— Se opri și apoi adăugă:

— Nu știu de ce mai trăiesc când atâția s-au dus. Nu și-a îngăduit să se lamenteze mai mult. S-a ridicat din nou, proptindu-se de brațele fotoliului ca să-și ia avânt, și începu să se învârtească în jurul vasului cu flori. Era întotdeauna pus la patru ace în casă, ca și cum ar fi fost gata de a ieși în oraș, chiar dacă nu avea avea nici o intenție să iasă, cu cravată și vestă și haină și întotdeauna încălțat cu pantofii de stradă, într-o dimineață l-am ascultat vituperând împotriva respingătorilor pantaloni de trening. „Nu înțeleg cum pot politicienii să se lase fotografiați în felul acesta”, spusesese. „Mai mult: nu știu cum îndrăznesc să se îmbrace așa, chiar dacă nu îi vede nimeni. Și vara umblă fără ciorapi, sunt niște bătărași, incredibil cât prost gust.” Era cochet și galant, semăna cu o piesă de mobilier veche, finisată îngrijit și fără ornamente în exces. Își duse pipa la gură și adăugă:

— În sfârșit, nu știu ce este cu florile acestea, va trebui să mă interesez de unde vin, trebuie să mulțumesc cuiva pentru ele. Să ne întoarcem la lucru, altfel nu mai terminăm astăzi, prietene Victor, și nu-mi stă în caracter să nu îndeplinesc ceea ce promit. Mă luă de braț, conducându-mă înapoi în biroul de alături, plin de cărți și tablouri, colorat și încă viu, unde eu eram gata să-mi închid mașina de scris portabilă care rămăsese deschisă o săptămână întreagă. Nu o sună pe Luisa chiar atunci, avea s-o facă mai târziu, cum făcea și cu alții, după ce avea să găsească vreun pretext bun. M-am gândit că acum avea un motiv să trăiască până luni, se va duce la Palat ca să predea opera noastră trecătoare, a lui și a mea și a Unicului și a falsului Ruiberriz, chiar dacă acolo nu vor fi ca să-l primească, poate, decât Segurola și Segarra, Singurul nu este liber atât de des. Viețile precare atârnă de fiecare zi, sau poate toate viețile sunt astfel. Va fi ocupat să se gândească de unde veneau florile alte câteva zile, poate chiar toată săptămâna, cu puțin noroc.

Nici cea de-a treia cursă nu era interesantă, până acum nu riștigaserăm nici un pariu, biletele rupte cu furie și aruncate cu dispreț pe jos, cu toate că Ruiberriz nu pleacă niciodată cu mâinile goale de la vreun joc. Îmi povestea amănunte nerușinate și bizare despre imprudenta victimă care îi satisfăcea pe vremea aceea poftele de Don Juan, în timp ce urmăream defilând prin padoc caii noii curse - mereu în cerc, ca la carusel - când el se întoarse auzindu-și numele întreg precedat de cuvântul „dom-nule” (dintre cei pe

care-i cunoșteam, îl văzuserăm până atunci doar pe amiralul Almira cu numele lui predestinat și pe soția lui atât de frumoasă, nu era nici măcar nelipsitul filosofeu barbă și ochelari, poate că nu venise din cauza ceții sau avea să ajungă la a cincea cursă). S-a întors, ne-am întors amândoi, el a avut o expresie de mirare ca și cum n-ar fi reunoscut-o pe femeia care-i strigase numele și care veni spre mine fără șovăieli, cu mâna întinsă, numindu-mă, absurd în momentul acela, cu numele lui, „domnule Ruiberriz de Torres”, e atât de lung. Era domnișoara Anita, asistenta personală atât de devotată a lui Singurus, îm-preună cu o prietenă care-i semăna la statură și înfățișare. Amân-două aveau pe cap pălării, de parcă ar fi fost la Ascot, în ziua de azi e ciudat să mai vezi pe cineva purtând pălărie, erau oarecum vulgare, am observat că pe Ruiberriz îl cam deranja ținuta lor; dar este interesat aprioric de toate femeile, și eu la fel, mai mult sau mai puțin, în acest punct nu este nici o diferență între noi, ne deosebim prin felul în care ne purtăm cu ele și prin metodele de: seducție fblosite. Interesul meu dispare mai repede.!

— Vi-l prezint pe Victor Frances, am spus eu, referindu-mă j la Ruiberriz. Domnișoara Anita.

— Anita Perez-Anton, spuse ea. Ea este Lali, o prietenă. - 1 Prietenei nu-i spuse numele de familie, așa cum făcuse Solitarul i cu ea, de fapt nici măcar nu făcuse prezentările, doar ne tutuise pe toți de-a valma, nu se străduia deloc să se arate manierat. '

— Sper că astăzi n-o să mai aveți probleme cu ciorapii - am glumit eu numaidecât, ca să văd reacția ei, părea mai veselă în timpul liber decât la lucru. Avu o reacție minunată, spuse:

— Oh, în ce hal mi s-au rupt în ziua aceea. Își duse mâna gură râzând, și explică adresându-i-se prietenei ei, mai curân”i decât adevăratului Ruiberriz: - îți vine să crezi că mi-am rupl groaznic ciorapii și n-am avut timp să mi-i schimb înainte de întâlnirea cu acest domnpe care îl primea șeful. Domnul trebuil să verifice un discurs. In sfârșit: firele s-au tot dus în timpii vizitei și aproape că am ajuns cu ciorapii atârându. Și făcu un gest cu mâinile arătând cum atârnu, un gest care indica partea de jos a fusteii, care era tot o fustă scurtă și strâmtă. Ruibemz nu scăpă gestul, trebuie să-și fi închiphuit imediat ceva murdar.

— Să fi văzut, ce rușine, cu ciorapii ferfeniță și nimeni de-acolo nu zicea nimic, ce mai peripeție!

Cuvântul „peripeție” este desuet, dar ea lucra într-un loc desuet prin el însuși. Tot mai multe cuvinte încetează să mai fie folosite, sunt din ce în ce mai disprețuite. Am tras-o puțin la o parte ca să-i spun:

— Discursul tocmai l-am terminat, domnul Tellezâl va preda mâine. Ruiberriz mă auzi și înțelese, cred că interesul lui față de tinerele femei deveni și mai puternic, deși nu trebuia să fie sti-mulat în nici un fel, din moment ce, pe măsură ce îmbătrânea, prietenul meu dorea tot mai înflăcărat tot ce face mișcări cât de cât grațioase. Dar dacă rămâneam toți patru împreună, el va trebui, fără îndoială, să se ocupe de Lali cea fără nume de familie (poate un copil părăsit). Era puțin probabil să ne amuze compania lor pe timpul a una sau două curse, până la a cincea. Nici tovărășia noastră nu

putea fi prea distractivă pentru ele. Era mai bine să ne dăm întâlnim într-una din seri, toți patru, doi sau patru.

— Cum adică mâine? Întrebă domnișoara Anita, pentru o clipă regăsindu-și aerul profesional. Pălărie grena îi stătea oribil. Nu v-au informat că a căzut povestea cu Strasbourg-ul? Chiar eu am dat instrucțiuni să-l sune pe domnul Tellez ca să-l anunțe. Să nu-mi spuneți că nu v-au anunțat.

— Am lucrat inclusiv ieri, n-am știut nimic, am zis după câteva secunde. Poate că domnul Tellez a uitat să-mi spună, e cam în vârstă, desigur. Mai întâi mi-a părut rău pentru Tellez, pentru ziua lui de luni la palat care se duse pe apa sâmbetei, apoi mi-a venit în minte gândul că poate chiar a aflat și nu mi-a spus ca să mă mai rețină câteva zile, să vin în continuare acasă la e!

— Acel discurs va rămâne pentru totdeauna într-un sertar, discursurile sunt texte potrivite numai pentru o anume ocazie. Ideea era destul de supărătoare, deși eu nu eram decât negrul sau fantoma. M-am gândit: „Bietul bătrân, știe să se descurce, știe să o ducă de la o zi la alta”.

Ne-am dus toți patru spre ghișeele unde se fac pariuri, eu atingeam ușor cu mâna cotul domnișoarei Anita, cu un gest masculin protector, Ruiberriz mergea puțin în spate, silit să discute cu Lali, pălăria acesteia era și mai oribilă.

— Îmi pare rău că ați lucrat inutil, spuse Anita. Dar discursul va fi plătit, să știți, se va plăti oricum, vă rugăm să ne întocmiți factura. „Precum scenariile mele care nu se mai produc”, m-am gândit, „altă risipă fără rost. Măcar am de lucru, nu sunt fără ocupație ca atâția alții.” Domnișoarei Anita îi scăpă din mână programul, m-am aplecat să i-l ridic, și ea se aplecă, dar mai încet, am profitat de mișcare ca să o lovesc ușor, ca din greșeală, peste capul încă plecat (se ridica și mai încet, îi era greu din cauza fustei) pentru a-i da jos oribila pălărie. M-am aplecat din nou să i-o ridic, am atins-o de pământ o clipă, pe furie, pentru a putea să par dezolat că se murdărise atât de rău. Ea spuse:

— La naiba! Nu știu dacă ar fi avut curajul să vorbească așa la Palat.;

— Ce rău îmi pare, în ce hal s-a murdărit, pe jos e atâta l murdărie.

Stați liniștită, o țin eu până reușim s-o curățăm cumva, o să înceapă cursa. Pe deasupra, sunteți mai frumoasă cu capul descoperit. Era adevărat, avea o față rotundă plăcută și un frui mos păr negru, dar mai ales eu nu suportam pălăria, în unele; privințe sunt aproape maniac. 1

Am pariat toți patru, ele sume de amator, noi sume mai mari, probabil lor le-am lăsat impresia unor oameni bogați, i într-un sens chiar suntem pentru vremurile în care trăim, cu; siguranță eu mai mult decât Ruiberriz, fiindcă duc o viață mai puțin trândavă și nu trăiesc pe socoteala nimănui. El deveni consilierul fetei dezmoștenite, eu am sfătuit-o pe curtezană pe c să parieze. Ne-am întors la gradene cu biletele noastre, ele 1(țineau în mână ca pe niște obiecte de mare valoare pe care t” temi să nu le pierzi, noi ni le-am vârat în buzunarul de sus ai hainei, unde se poartă batista, cu un colț la vedere, cum se fact de obicei, eu nu port niciodată batistă în acest buzunaFJ Ruib6rriz întotdeauna are una culori vii, își descheiase pardesiu ca să i se vadă pectoralii. Deja mi-l închipuiam în maiou, i scoseserăm mânușile. Ele nu

aveau binocluri, am fost nevoiți să li le împrumutăm pe ale noastre din politețe, era clar că nu aveam să rămânem împreună la cea de-a cincea cursă, cea mai importantă, nu-mi surâdea deloc ideea să ne dăm seama ce se întâmplă pe ghicite. Din cauza ceței foarte dese și neavând binoclul n-am reușit să vedem mare lucru, Lali se înșelă și strigă că ieșise câștigător calul care nu câștigase, voia cu orice preț să învingă calul ei, pe care-și pariase banii care nu-i prisoseau deloc. Niciunul dintre noi patru n-a câștigat, am rupt imediat biletele cu firescul amestec de dispreț și ciudă, ele mai stătură puțin sperând într-o iluzorie descalificare ulterioară care să răstoarne situația în avantajul lor. Acum trebuia să mergem la barul de lângă padoc, iarăși și iarăși aceiași pași pe durata a șase curse, acesta este farmecul, pauzele de ojumătate de oră înaintea fiecărei curse, durează foarte puțin, dar uneori îți amintești de ele.

— Cum de a căzut povestea cu Strasbourg-ul? Am interogată-o pe Anita, cu un pahar de coca-cola în mână. Li țineam în continuare pălăria confiscată, o adevărată corvoadă pentru mine. Credeam că este important, dat fiind programul șefului dumneavoastră, alcătuit cu mult timp înainte și aproape imposibil de schimbat.

— Da, de regulă așa este, dar e atât de copleșit, bietul de el, încât uneori nu mai rămâne altceva de făcut decât să anulezi ceva dintr-o tăietură. E preferabil decât să întârzi sau să îți aiurești tot programul sau să încerci să le împaci pe toate, asta chiar ar fi un haos. Am presupus că voise să spună „dintr-un foc”, deși poate îi plăceau luptele; sau poate „dintr-o lovitură”, era înai puțin probabil.

— Dar cei care pierd nu protestează? Am spus. Poate se simt foarte frustrați, sau dați deoparte. Lucrurile astea nu provoacă incidente diplomatice?

Ea mă privi nehotărâtă și severă (buzele ei date cu ruj erau țuguiate) și răspunse cu infatuare:

— Dracu' să-i ia, el face oricum mai mult decât ar trebui. Il solicită din toate părțile, abuzează de el. Că doar e unul singur, Ge dumnezeii mă-sii nu se prind de asta? Categorie avea gura „lare, dar în ziua de azi aproape toți sunt astfel.

— Din acest motiv i se spune Unicul, nu? Am spus eu. Dum-neavoastră îl numiți așa, când vorbiți despre el, vreau să spun?

La aceste întrebări avu rezerve să răspundă, se arătă sus-ceptibilă, cu siguranță nu-i plăcea să circule în alte medii poreclele pe care le folosea cercul celor mai apropiați.

— Ei, domnule Ruiberriz de Torres, prea vreți să aflați multe, spuse. Adevăratul Ruiberriz, așezat puțin mai departe de noi la bar, nu se putu abține să nu-și lungească gâtul auzindu-și numele. N-avea nici o idee despre ce vorbeam, nu ne putea auzi conversația, prietena Lali era vorbăreață, o mașină de produs trăncăneală.

— Dar sper că anularea discursului nu a avut nici o urmare neconvenabilă pentru șeful dumneavoastră.

Domnișoara Anita era mai prudentă când venea vorba des-pre sentimentele ei decât în ceea ce privește viața și obiceiurile Singurului. La replica asta răspunse fără să stea pe gânduri:

— Nu, nimic rău, doamne ferește, bateți în lemn. Și atinse scobitorile care stăteau într-un păhărel de porțelan pe tejgheaua barului.

— El este cu adevărat la capătul forțelor sale, nu-și cântărește eforturile, dar nu-i lăsat în pace, vrea să-i împace pe toți și doarme foarte prost în ultima vreme. Niciodată nu a avut acest fel de probleme cu somnul. Și, desigur, asta îi afectează sănătatea, e terminat, ca o cârpă. Să vedem dacă îi trece perioada asta proastă, a fost mai ales în ultima săptămână. Zice că atunci când se culcă începe să se gândească la tot felul de lucruri și asta nu-l lasă să adoarmă. Sau că nu scapă de gânduri nici când doarme, că se trezește din cauza lor.

— Așa se întâmplă când ai insomnie, am răspuns eu doct, când e mai tare gândul decât oboseala și somnul și când mai mult te gân-dești decât vizezi, greu de tot reușești să adormi, până la urmă.:

— Ei, asta mie nu mi s-a întâmplat niciodată, spuse Anita.¹ Era cu adevărat sănătoasă, nu era de mirare că lui Only the Lonely îi plăcea să o aibă prin preajmă. J

— Dar oare nu ia nimic șeful dumneavoastră, există somnifere, sigur are înjurul lui o armată de medici să i le prescrie.

— A încercat să ia Oazin, îl știți? Oazin Relaxant, cred că vine de la oază. Auzisem despre Oasil Relax, cred că desprej acest tranchilizant vorbea.

— Dar e foarte slab și nu are nici un efect asupra lui. Acum i-au adus din Italia niște picături care sunt mai bune, EN sau NE, nu știu de la ce vine numele, îl adorm repede, dar se trezește înainte de ora lui. Așa că nu se știe cât o să le ia și pe astea. „Înainte de ora lui”, mi s-a părut o expresie cam prea maternă.

— A pomenit ceva despre asta, parcă, în ziua când ne-a primit, am spus. Și la ce se gândește? V-a spus? Nu că ar duce lipsă de preocupări, cred că tot timpul e preocupat de ceva.

— Spune că se gândește la el însuși. Că are îndoieli. Toți suntem neliniștiți de asta.

— Îndoieli? De ce are îndoieli?

Domnișoara se irită iarăși, era temperamentală:

— Îndoieli, la dracu', îndoieli, de ce e important ce fel de îndoieli? Nu vi se pare de-ajuns?

— Nu, mi se pare de ajuns, mai ales în cazul lui. Și ce face când nu are somn? Profită de asta ca să lucreze mai mult? E mai bine să nu se neliniștească, vă spun fiindcă și eu sufăr de insom-nie în unele nopți, de mai mulți ani.

— Da, dragă, să mai și lucreze în toiul nopții. Asta o spuse exact pe tonul pe care îl avea Only You vorbindu-i pictorului Segurola, Anita căzuse în capeana mimetismului, un lucru fi-resc.

— Nu, încearcă să se odihnească chiar dacă nu doarme, se întinde și își odihnește picioarele, citește, se uită la televizor, deși doar câteva canalele emit în zori; dă cu zarurile în speranța că se plictisește și-i vine somn.

— Cu zarurile?

— Da, cu zarurile. Și domnișoara Anita făcu un gest de parcă ar fi agitat niște zaruri, apoi își suflă în pumnul închis, ca și cum s-ar fi aflat la Las Vegas, cred că vedea multe filme, Las Vegas, Ascot.

— Haideți, dați-mi pălăria - mai zise. O s-o curăț cu puțină apă, ce tâmpenie.

— Își permisesese să spună așa, cu siguranță, fiindcă uitase că tâmpenia fusese a mea.

I-am dat-o înapoi ca să scap de ea, dar nu a mai avut timp să ceară apă:

— O să se strice dacă o udați, am spus.

— Ei, să mergem la padoc, caii au ieșit de ceva vreme -spuse Ruiberriz întrerupând pentru o clipă avalanșa nestăvilită de vorbe a lui Lali.

Aproape că nici n-a fost timp să-i vedem defilând, am fost nevoiți să alergăm la pariuri, era coadă la toate ghișeele, hipo-dromul se umpluse deja foarte tare, cum sunt toate în Madrid oricând, acest oraș tumultuos. Cele două femei priveau uimite ecranele cu cotații, neînțelegând nimic.

— Auzi, Ani, o întrebă prietena ei, nu în a patra trebuia să faci pariul cel mare?

— Ah, da, așa este, slavă Domnului că mi-ai adus aminte, asta e deja a patra, nu? Răspunse Anita. Își deschise poșeta cu o grabă neașteptată (unghiile ei lăcuite), scoase o hârtie cu câteva numere notate și mai scoase și un teanc gros de bancnote. Păreau a fi noi, recent ieșite din Casa Monedei, încă mai aveau banda care le strângea laolaltă (înainte de războiul nostru se emiteau în Anglia: Bradbury, Wilkinson din Londra se ocupau de asta, am văzut bancnote din timpul Republicii și erau în stare perfectă; înainte de războiul nostru hipodromul era pe Castellana, nu în afara orașului cum este de câteva decenii încoace, este deja vechi și nobil, cel de la Zarzuela). Părea o sumă foarte mare, e greu de apreciat din ochi, când bancnotele sunt noi-nouțe. Nu mai era un pariu de amator, era pariul cuiva care a aflat un pont dintr-o sursă foarte sigură și vrea să-și echi-libreze puțin afacerile. M-am simțit penibil cu cele două banc-note pe care le pregătisem pentru pariul meu, acum eu și Ruiberriz păream amatorii. Am lăsat-o să treacă în fața mea, cum se obișnuiește, pe deasupra îmi și convenea să fac asta.

— Totul pe nouă, câștigător, îi spuse Anita celui de k ghișeu. Și asta tot pe nouă, la fel.

— Și-i dădu separat o bancnotă cu valoare mare, fără îndoială că era propriul ei pariu. „: M-am uitat la cotarea calului, sau mai degrabă a iepet Condesa de Montoro, nu era printre favoriți și încă foarte birM cotată, dar dacă mai continuam tot așa o vom face noi să co boare. Oricum Anita, nepricepută, trebuia să fi făcut mai înti propriul ei pariu. Am scos a treia bancnotă și am pariat pe loct doi, câștigător, unde nu era numărul nouă, ca

să nu batăpreai la ochi. Dar cu cele două bancnote pregătite am pariat pe același număr ca domnișoara fără să stau prea mult pe gânduri.

— Am să mă iau după dumneavoastră, i-am spus. Ruiberriz nu pierdu nimic din toate astea, cu toată avalanșa continuă din urechile lui. O lăsă pe Lali, copilul găsit, și ne urmă exemplul, patru bancnote, dublă suma pe care pariasem eu, cotarea se resimțea deja după infuzia noastră de încredere.

Cele două femei își puseră cu multă grijă biletele în poșete și se uitară una la alta, râseră bucuroase acoperindu-și puțin gura, Anita îmi spuse:

— Aveți încredere în mine, după câte văd.

— Sigur că da, sau am încredere mai degrabă în prietenul pentru care ați făcut pariul, asemenea sume nu sunt aruncate în mod stupid. Este un cunoscător?

— Foarte cunoscător, răspunse ea.

— Și de ce nu vine la hipodrom?

— Nu poate veni tot timpul. Dar uneori vine. Zaruri solitare, pariuri riscante, nu am vrut să fac nici o legătură între cele două: dacă numerele erau câștigătoare, în mod sigur era vorba de un pont, adică de un spectaculos aranjament, pe care nici Ruiberriz nu-l aflase. Preferam să nu mă gândesc la Unic în contextul unor asemenea fraude. Dar cât de noi erau bancnotele acelea.

Din nou am rămas fără binocluri în avantajul tinerelor femei, imediat cum am ajuns la gradene. Ceața nu se risipise, dar nici nu creștea. Masa de spectatori era estompată și părea mai compactă, oamenii păreau lipsiți de contururi, mai erau câteva minute până începea cursa a patra, caili începeau să intre în boxe, am văzut căjocheul Condesei era o pată vișinie, la fel și șapea lui, acest reper avea să-mi folosească pentru a-l urmări, rezervat să urmăresc cursa fără binoclu, cavalerismul masculin re nu ia sfârșit niciodată. Voiam să facem cumva să ne desco-torosim de femei la a cincea cursă, ne săturasem să nu putem vedea nimic.

— I-ați procurat caseta aceea video? Am întrebat-o brusc pe domnișoara Anita.

Cui? Ce casetă? Răspunse ea, și surpriza sau deruta mi s-au părut sincere.

— Șefului dumneavoastră. Cu filmul despre care am vorbiț vă amintiți? A povestit că a avut insomnie într-o noapte, cu e lună înainte, s-a uitat la televizor la un film început, Clopote h miezul nopții, eu i-am spus titlul. Urmărise doar a douajumă*-tate, a spus că i-ar plăcea să-l vadă pe tot într-o zi, era foarte afectat de ceea ce văzuse, s-a uitat la el până la sfârșit, ni l-a povestit.

— Ah, da, își aminti Anita. Păi, de fapt nu m-am ocupat, am fost preocupat de povestea cu somnul, nu ne-a stat capul la amănunte, știți cum e, mereu sunt o mie și una de lucruri de făcut, iar dacă el mai e și tot timpul deprimat, vă închipuiți e toți numai la asta ne gândim.

— Din timp în timp vorbea la plura un plural care nu era al maiestății, ci mai degrabă al modestiei 5 în care ea se estompa, trebuia să includă acolo multe persoanî cu siguranță familia și pe Segurola și Segarra, poate și pe

femej cu pământul și mătura, care străbătuse lent salonul mergând pe cârpele ei, fredonând, bătrâna banshee.

— Nici nu mi-a mai zis de ea, și asta e adevărat – adăugă, în chip de justificare parcă. Stata pe gânduri o clipă și apoi spuse:

— Deși nu cred că a uitat, el ciudat, acum îmi aduc amintesc: atunci a vorbit despre „somni părtinitor” prima oară, asta e ceva ce a repetat adesea în ultimele zile, „somnul părtinitor nu mi-a venit nici în noaptea asta, Anita” mi-a spus în câteva dimineți. Cu ce era filmul, vă amintiți?

— Ei bine, în afară de asta, nimic, cred. Bătrânul reg Henric al IV-lea nu poate să adoarmă și-i reproșează somnului că vizitează atâtea locuri și pe la palatul lui nu trece, că li s dăruiește celor umili și celor ticăloși și chiar și animalelor animalele nu erau pomenite, dar îmi trecu prin cap să le incll pentru că eram la hipodrom – și în schimb, refuză să coboai pacea asupra capului său încoronat și bolnav. Acest rege era' agonie și moare, bătuit de trecutul lui și de viitorul în care l mai avea loc. Și-i spune asta somnului: „Oh, tu, somn părtinitor”. Asta e tot, dacă îmi aduc bine aminte, de fapt îmi amintesc mai mult ce a povestit șeful dumneavoastră în ziua cî ne-a primit decât filmul, l-am văzut cu mulți ani înainte.

Anita își țuguie din nou buzele, își mușcă partea lor inte-rioară, cu adevărat preocupată.

— Da, da, zise, s-ar putea să facă aluzie la asta. Poate că filmul ăsta e cauza insomniei de acum. Poate că ar fi bine să-i facem rost de caseta video și să-l vadă pe tot, așa va avea povestea întregă și nu se va mai gândi la ea, cred.

— Se poate, cine știe. Merită să încercați.

— Vă mulțumesc că mi-ați adus aminte, am uitat complet de film. Spuneați că se nurnește?... Și își scoase repede din poșetă aceeași hârtie pe care își notase numerele pentru pariuri.

— Țineți-mi puțin pălăria, vă rog.

— Mi se pare că l-ați mai notat o dată, în ziua aceea, am spus, luând din nou oribila pălăria.

— Of, cine știe pe unde o fi ajuns hârtia aceea. Spuneți-mi.

— Clopote la miezul nopții, i-am spus încă o dată. S-a turnat aici în Spania, unele scene chiar în Madrid. N-o să fie greu de găsit greu, la Televiziune sigur au o copie.

— Uite că vin, strigă Lali și începu numaidecât să răcnească aclamații.

— Dă-i bătaie, Condesa de Montoro, dă-i bătaie. Era un nume prea lung pentru a-l striga, trebuia să-i spui Condesa, scurt.

Domnișoara Anita puse hârtia la loc în grabă, nu apucase să scrie titlul, închise poșeta și își duse binoclul meu la frumoșii ei ochi fardați. Începu și ea să strige ca să încurajeze iapa, dar îi spunea Montoro, un nume impropriu.

— Dă-i bătaie, Montoro, trage tare, spuse. Îi plăcea, pro-babil, să meargă la catch sau la meciuri de box.

Nu se putea vedea nimic, dar cu toate acestea n-am putut să mă prefac nepăsător față de mersul cursei, nu atât pentru banii pariați, cât din curiozitate: voiam să aflu dacă pontul prietenului era unul bun, poate cel care

Îi dăduse domnișoarei acest pont era un prieten puțin convenabil, genul acesta de fete sănătoase adesea se însoțesc cu indivizi dubioși, poate o formă de a ntrabalansa caracterele lor foarte cinstite sau naive. Toți patru „e-am ridicat de pe locuri, l-am privit cu coada ochiului pe Ruiberriz și îmi făcu un semn care spunea că nici el nu putea vedea cum mergeau lucrurile, binoclul lui la fel, în mâini albe, așa se numeau înainte, pe vremea ofenselor, când mâinile acestea nu aduceau ofense. La începutul liniei drepte am văzut în sfârșit clar pata vișinie ajocheului nostru, toți caii alergau încă în grup, în afară de doi sau trei care rămăseseră în urmă, deja pierduți pentru acea cursă, niciunul dintre ei nu era Condesa. Toți spectatorii scoteam din gură aburi, mii de aburi, și asta înțețoșă și mai mult perspectiva. Deodată se întâmplă un acroșaj și o cădere, doi călăreți se rostogoliră pe jos și își acoperiră capuli imediat cum se opriră, șepeii în culori vii zburară prin aer, unul dintre caii lor continuă să alerge singur, celălalt aiunecă pe turf cu picioarele din față întinse și desfăcute, de parcă ar fi schiat pe zăpada alunecoasă și bătătorită, un al treilea se sperie și făcu doi sau trei pași șovăielnici de balerin, apoi se cabră și se ridică în două picioare, monstruos, răsucindu-se, ca iapa aceea uriașă de pe strada Bailen în urmă cu doi ani și jumătate, pe când eu rătăceam noaptea gândindu-mă la Victoria și Celia și relațiile lor> carnale de afaceri, poate ale mele. Mere. Mara. Ceilalți iuțiri galopul pentru a ieși cât mai repede din acroșaj, pentru a nu se lăsa prinși în el, în acest moment cursa se rupse, fiecare animal se extrase de acolo cum putu, unele proiectându-se spre exterior altele spre înăuntru, majoritatea trezindu-se cu ritmul pierdu) sau frânat sau modificat. Calul care purta pata vișinie în spinara a fost singurul care rămase drept, fără să oscileze dintr-o parte în alta, se deschise în fața lui un culoar prin care alergă nestin gherit de nimic, galopul lui neschimbat, galopând, galopând, jocheul nici măcar nu avu nevoie să-l îndemne cu biciul. „Haide Condesa, hai”, am avut surpriza să mă trezesc gândind, nu-mi stă în obicei să strig în locurile publice.

— Haide, Montoro, hai, striga din răspuțeri domnișoara Anita. Gata, gata, gata, repeta entuziasmată. M-am gândit că n vor fi descalificări, în ciuda neregularităților posibile și a cădeții. Dacă acela era un pont, felul în care fusese îndeplinit erii dintre cele mai riscante.

Tinerele săreau în sus de bucurie, se îmbrățișară de trei ori strigând „Trăiască nouă!”, Lali scăpă din mână binoclul lui Ruiberriz, nici măcar nu realizează asta, el îl culese de pejos sup3 rat, avea o lentilă spartă. Cu toate acestea nu obiectă nimifl desigur era mai presus satisfacția de-a fi câștigat, el niciodată nu pleacă cu mâinile goale de la vreun joc, și nici astăzi. L-am zărit de departe pe amiralul Almira care-și rupea biletele evident iritat, și pe filosoful incredul care ajunsese și el deja, aproape toată lumea le rupea. Cu excepția noastră, luna aceea începea să aducă ceva, mai ales că era posibil să nu mi se plătească discursul.

— Bine, atunci la revedere, noi plecăm, suntem puțin cam grăbite. Încântată de cunoștință, domnule Ruiberriz de Torres, domnule Frances. Și mulțumesc pentru totspuse domnișoara Anita, luându-și rapid la revedere de la amândoi în același timp. Se grăbeau să se ducă să ridice banii, pentru

suma asta aveau să-i ceară actele la ghișeu, cred, eu niciodată nu câștigasem atâția bani. Era posibil să nu mai stea să vadă și cursa a cincea, prietenul sau individul dubios le aștepta probabil pentru a sărbători victoria. Nu erau interesate de noi. Îmi dădu înapoi binoclul, eu i-am înapoiat pălăria care avea aceeași culoare cu șapea jocheului miraculos. Am văzut-o îndepărtându-se cu picioarele ei frumoase cu coapse pline, fusta scurtă de tot lăsa să li se vadă partea de sus, ciorapii ei nu pățiseră nimic în timpul curselor. Până la urmă nu ajunsese să noteze titlul filmului, avea să uite din nou, Singurul nu îl va vedea de la cap la coadă, așa că își va aminti mereu de el, iar insomnia lui va fi din ce în ce mai agasantă.

— Mișto tipe, comentă Ruiberriz, săltându-și cureaua panta-lonilor cu amândouă mâinile și scoțându-și pieptul în afară în timp ce ele se făceau nevăzute în mulțime. Și asta a fost tot ce a spus, expediindu-le din sfera noastră de interes.

Am hotărât să ne încasăm banii mai târziu, ne interesa foarte „lult cursa a cincea, voiam să ne ducem repede la padoc ca să-i admirăm de foarte aproape pe cei mai buni cai, puteam să ne bucurăm de cursă fără să mai avem grija rezultatului, vom ieși 'n câștig oricum, grație acelor tipe, acelor fete. Am ocupat un loc bun la bar, de acolo aveam o perspectivă foarte bună asupra participanților, când aveau să iasă. Hipodromul era acum plin pină la refuz, orice s-ar întâmpla nu vor îndrăzni să suspende cursa a cincea, nu conta dacă se vedea bine sau nu.

— Ai văzut teancul, i-am spus lui Ruiberriz.

— Te cred, un adevărat capital, de unde l-o fi avut oai Bancnote noi, nu-i așa?

— Bancnote neatinse.

— Măi, să fie, spuse.

Nu știi dacă voia să mai spună ceva, dar nu a mai avu ocazia, deoarece dintr-o dată am văzut cum un tip cu fat congestionată și cu venele umflate sparge o sticlă chiar în fat noastră, pe partea cealaltă a barului, și o înșfacă de gât, agi tând-o, spuma berii țâșni ca un jet de urină. Am avut timp s; vedem un alt individ, cu haină din cămilă, care venea spre el ci un cuțit în mână, cu pașii otrăviți, nu auziserăm partea verbalăi încăierării, în Madrid toată lumea vorbește foarte tare, cel q cuțitul a încercat să i-l împlânte în pânțele celui cu sticla, cu (mișcare dejos în sus, o mișcare ratată și nimic nu se sfâșie, sticlă tăioasă nu a ajuns nici ea la gât sau la ceafa, mâinile înarmate i fost oprite de mâinile libere, alți bărbați au profitat de mișcare i să le sară în spinare bătaușilor și să-i despartă și să-i imobilize;

(vreun hoț de buzunare va profita de harababura asta), au inteii venit pe loc niște oameni de pază, aveau să legitimizeze tot <a mișca în partea aceea a barului, i-au luat apoi de-acolo, îmbrân cându-i, pe rivali, i-au lovit cu bastoanele, le-au spart capetele am văzut asta, Ruiberriz și cu mine ne-am băut în continuare berile, o înghițitură, încă una, și încă una, totul s-a întâmpla foarte repede, iar ceața devenea tot mai deasă.

TOTUL S-A ÎNTÂMPLAT FOARTE REPEDE, LUM ȘI marți, așa cum ți se pare totul când în sfârșit se întâmplă, atunci ai senzația că totul s-a precipitat

iar așteptarea nu a durat nriult, și că putea veni chiar și mai târziu; totul ni se pare puțin, totul se com-primă și ni se pare puțin după ce se sfârșește, atunci mereu iese la iveală că nu am avut destul timp și n-a durat destul (încă mai contempnam, încă mai aveam îndoieli, cât de puține scrisori și fotografii și amintiri îmi rămân), când lucrurile se termină pot fi numărate, își au propriul lor număr, numărul lor, chiar dacă ceea ce mi s-a întâmplat mie încă nu a luat sfârșit, și poate n-are să se termine până când eu însumi n-am să mă sfârșesc și întâlnind-o să mă odihnesc și să contribui la salvarea ei, ca și celelalte veacuri care și-au plătit deja partea lor, acea șaradă infamă a anului 1914. Și între timp încă o zi, ce nenorocire, încă o zi, ce noroc. Numai atunci voi înceta să fiu firul continuității, firul de mătase, fără călăuză, când voința mea se va da la o parte obosită și nu va mai dori să vrea, nici nu va mai vrea nimic, și nu va mai fi predo-ininant „încă nu, încă nu”, ci „nu mai pot”, când mă voi întrerupe? I voi trece doar prin reversul timpului, sau prin fața lui întune-cată, unde nu vor exista scrupule, nici erori, nici strădanie.

S-a întâmplat totul foarte repede, fiindcă nu toată lumea realizează că prezentul recent se transformă fără întârziere în trecut îndepărtat: Dean nu-și dădea seama de acest lucru, și i s-a părut fără îndoială că aștepta de prea mult timp să afle ceea ce a at, în sfârșit, de la cumnata sa Luisa în ziua stabilită; ea a fost atât de amabilă să mă sune luni la lăsarea serii – sau era deja seară, în acele zile continuase ceața care estompează totul – pentru a-mi confirma că vorbise, tocmai o făcuse, mă dăduse de gol, iar pentru Dean am devenit o persoană care are toate sem-nele după care poate fi identificată, un chip și un nume și faptele recunoscute, sau mă sunase pentru a mă preveni de acest telefon al soțului sau al văduvului pe care aveam să-l primesc imediat, credea ea, chiar în seara aceea, de îndată ce aveam să închid și telefonul meu va rămâne liber, sau cel mai târziu a doua zi, dacă Dean s-ar fi decis să-și petreacă orele în care ar trebui să doarmă apropiindu-și sau întorcând pe toate fețele informațiile pe care tocmai le aflase. Am dedus de aici că Luisa mă sunase imediat ce îi dăduse numărul meu, poate pentru a mă apăra timp de câteva minute încă, poate pentru ca el să nu poată telefona imediat. Se dusese pe Conde de la Cimera să-i vorbească, se întâlniseră cum făcuseră aproape zilnic, pentru o problemă sau alta a copilului, acum îi telefonase din barul rusofil care se aflajos, imediat cum ieșise din casă, cet puțin Dean nu se repe-zise asupra telefonului în timpul cât îi luase ei ca să coboare cu liftul și să ocolească clădirea și să-și caute cartela sau monedele ca să mă prevină, aș fi putut, dacă voiam, să las telefonul pe robot toată seara, dacă încă nu eram gata să înfrunt acea voce, să-l înfrunt, mi-a spus grijulie.

— Cum a reacționat? Am întrebat-o.

— Cred că a fost uimit, dar și-a ascuns bine surpriza. Cred că se așteptase să fie altcineva. Dar știi ceva, spuse, nu i-am spus despre Vicente Mena, brusc mi s-a părut prea mult, prea multe lucruri inutile scoase la iveală, e un prieten de-al lui, știu eu, ce importanță are ce-a fost dacă nimic nu va mai fi. Ți-am spus asta ca să nu-i povestești nici tu, dacă nu vrei. Tăcu o secundă, apoi adăugă detașată:

— Deși poate va trebui să-i spui, nu știu, vezi cum decurge discuția, nici nu contează ce va gândi el despre Marta. De fapt, nu știu dacă buna ei reputație ar trebui să mă preocupe, nu știi prea bine ce atitudine să ai față de morți, sunt foarte confuză.

„Înainte erau venerați, sau memoria lor cel puțin, și cei rămași veneau cu flori la mormintele lor, iar portretele lor erau păstrate la loc de cinste”, m-am gândit; „se purta doliu pentru ei și totul se suspenda o vreme sau continua, dar în alt fel, mult mai discret, moartea cuiva tulbura întreaga viață, mortul lua cu el în mormânt o părticică din viețile ființelor apropiate și nu se crea, așadar, o prăpastie între cele două stări, erau unite între ele și nu le era atât de tare teamă una de cealaltă. În ziua de azi morții sunt uitați precum ciurmații, abia dacă sunt folosiți ca scuturi ori gunoi pentru a-i învinui și a-i face responsabili de situația jalnică în care ne-au adus, sunt detestați adeseori și au parte doar de resentimente și reproșuri de la urmașii lor, s-au dus prea devreme sau prea târziu, fără a ne pregăti locul sau fără a ni-l lăsa liber, continuă să fie nume, dar nu mai sunt chipuri, nume cărora să le reproșăm jocos și părăsiri și orori, acesta este mai degrabă mersul lucrurilor acum, și nu-i lăsăm să se odihnească nici măcar în uitarea lor.”

— Nu-ți face griji, n-o să-i vorbesc despre Vicente, dacă crezi că e mai bine așa, am încredere în felul tău de a gândi și nu mi-e greu să trec asta sub tăcere, am spus. Eu habar nu aveam de existența lui, atunci când m-am dus să cinez la sora ta, era posibil să nu aflu nici la plecare și toate ar fi fost la fel. Până la urmă am să arunc această casetă, chiar azi am s-o arunc, nu ajută pe nimeni și nu-i folosește nimănui. Și te rog, nu fii îngrijorată pentru mine: indignarea posibilă a cuiva nu este de ajuns pentru a crea un vinovat, nici durerea posibilă, nimeni nu face nimic convins de nedreptatea acelui lucru, doar că, de multe ori, nu poți să te gândești la ceilalți, altfel am rămâne paralizați, uneori nu te poți gândi decât la tine însuși și la clipa prezentă, nu la cea care va veni. De fapt eram emoționat și un pic speriat. Poate că nu știam ce spuneam, vorbim de multe ori fără a ști ce spunem, numai pentru că ne-a venit rândul să vorbim, împinși de tăcere ca în dialogurile dintr-o piesă de teatru, numai că noi improvizăm neconștient.

La capătul celălalt al firului se lasă tăcerea, dar n-am mai continuat, am așteptat cu răbdare. „Alte cuvinte”, m-am gândit. „Întotdeauna vin altele”, m-am gândit în timp ce așteptam.

— Auzi, spuse în cele din urmă Luisa, dacă vrea să vă vedeți chiar în seara asta, eu aș zice să nu fii de acord. Mai bine să vă vedeți ziua, și dacă se poate când nu e copilul acasă, dacă 4' dă întâlnire acasă la el. Cumnata mea, Maria, îl ia mâine dimineață și îl aduce abia după-amiază, mâine îl ține ea. Ți-am spus că ceea ce vrea Eduardo, de fapt, este mai mult să îți povestească ceva, dar chiar în acest caz este de preferat să nu se repete situația trăită de tine, pe care el acum o cunoaște. I-am povestit ce mi-ai povestit tu destul de exact, i-am dat explicațiile tale. A ascultat fără să comenteze aproape nimic, dar cred că n-aânțeles deloc faptul că nu l-ai sunat să-i spui vestea, că n-ai anunțat pe nimeni. Adevărul e că nu știu în ce stare are să fie. Luisa făcu o pauză și întrebă:

— Ai să-mi povestești cum a mers? Părea puțin alarmată, de obicei pe oameni îi sperie ideea de a pune un mecanism în mișcare. Îmi dădea sfaturi și era îngrijorată pentru mine, poate numai pentru că se simțea îndatorată, eu fiind cel care va trebui să audă reproșuri și să suporte furia și să dea socoteală. Nu era acolo Marta ca să împărtășească toate astea.

— O să afli de la el, presupun.

— Așa voi afla punctul lui de vedere, nu al tău. Nu e același lucru.

Îmi deschidea o posibilitate de a ne întâlni din nou; să vorbim din nou, să ne sunăm din nou, ce nenorocire și ce noroc, un pas îl aduce pe altul, la început inocenți, iar la sfârșit otrăviți, nu întotdeauna, poate nu pașii pe care i-aș face spre ea sau cei pe care Luisa i-ar face spre mine, poate nu de data asta, ne gândeam mereu, de flecare dată, până la sfârșitul zilelor noastre. Am închis amândoi și am așteptat să mă sune. Nu am stat lângă telefon, m-am ridicat, m-am mișcat, m-am dus la frigider, am deschis o sticlă, am băut o înghițitură, m-am întors în salon, am luat caseta să o arunc, așa cum îi spusese Luisei, nu am arun-cat-o, am lăsat-o acolo unde era, pe un raft, nu trebuie să faci mereu ceea ce promiți, întotdeauna mai este timp, mai târziu, nici o așteptare nu pare prea lungă atunci când a luat sfârșit. După trei minute a sunat telefonul, am lăsat robotul să răspundă mai întâi, probabil era Dean, m-am gândit aproape sigur că el era. Și cu toate acestea am auzit glasul Celinei care începea un mesaj. Acum vorbim, ne vedem din când în când, destul de rar dar vorbim la telefon relativ des, o relație telefonică când peri-oada de trai împreună a fost uitată, așa nu se mai pot naște altfel de ispite decât cele verbale. Se pare că avea să se recăsătorească peste puțin timp, atunci am să încetez să-i mai trimit cecuri legale și să-i dau bani în mână când ne vedem, un soț bogat al cărui coniubit fără îndoială că eram deja, patronul unui restau-rant scump în care n-am să mă duc, așa cred, n-o să fie nevoie, așa sper. Am ridicat receptorul, am vorbit cu ea, linia mea telefonică era iarăși ocupată și eu eram ferit pentru câteva minute, puține, ea era pe cale să iasă în oraș și voia doar să-mi spună ceva ce eu știam deja: actorul nesuferit pentru care mai lucrez uneori îmi lăsase cinci mesaje pe robot, voia să mă găsească urgent - eu nu aveam nici un chef să mă găsească în acea zi - încă mai există oameni care încearcă să mă repereze prin Celia, ca și cum ea ar fi încă soția mea, când e imposibil să fiu găsit (cum a încercat Ferran prin Marta când Dean era la Londra și nu-și lăsase adresa, eu am fost prea târziu martorul auditiv). În continuare aflăm foarte puține unul despre altul, Celia și cu mi-ne, nu ne punem întrebări, așteptăm să vedem ce spune celălalt, poate că ultima dată când au existat întrebări concrete s-a întâmplat acum doi ani și jumătate când, a doua zi după vizita mea clandestină, în toiu noapții, în casa ei care a fost a mea, îmi telefonase ea deși cu o noapte mai înainte îmi spusese să o sun eu dimineața ca să-i propun să luăm masa de prânz împreună și să vorbim atunci despre toate, nu la trei și jumătate dimineața cum vroisem eu. Așa spusese, dar când a sunat ea, nu a mai pomenit această posibilă întâlnire, a vrut să vorbească doar despre un singur lucru, m-a întrebat foarte serioasă: „Auzi, Victor, tu mai ai cheile de la casă, nu-i așa?” „Nu”, am mințit, „le-am aruncat mai demult, într-o clipă de furie.

De ce?” „Ești sigur?” a spus ea. „Ești sigur că nu ai intrat azi-noapte în casă tu ele?” Ar fi fost normal să fiu indignat și să o întreb dacă înnebunise, una era să o sun la o oră târzie din noapte vrând să n la ea fără întârziere, după o absență de luni de zile, și alta era să vin acolo, cu tot refuzul ei, pe neașteptate și fără a suna la „să, puteam să-i răspund vexat: „Ești nebună? Nu e genul meu,,. §1 totuși am răspuns sobru, prea sobru ca să nu mă trădez, îmi ' „Ghipui: „Nu, ce s-a întâmplat? Nu am fost eu”. Uneori mint și „u întotdeauna bine, încă mai am acele chei, deși ea cu siguranță himbase încuietoearea chiar în ziua aceea. Și păstrez și caseta, nu am aruncat-o, și sutienul Martei Tellez pe care l-am luat; să vreau, îl adulmec din când în când și nu mai miroase a nemi (șipost-it-ul galben pe care scrie „Wilbraham Hotel,, e posibil s mă duc să donn acolo când o să plec data viitoare la Londra. N mai păstrez în schimb acel miros al Martei care a rămas în urna ei, mirosurile nu sunt atât de durabile și nu ți se înâipăresc în me morie, chiar dacă îți amintești cu intensitate alte lucruri pri intermediul lor când le simți din nou, dar este greu să simți di nou mirosul unei ființe moarte. Celia nu insistase, spusei numai: „Bine,, și închisese, așa cum am spus eu „Da, știu, dai te mai deranjează, spune-i că nu știi nimic despre mine”, câr mi-atransmis nerăbdarea actorului ceiu nesuferit și după ace nu am închis eu, ci am închis amândoi deodată, ne înțelege bine acum, când trăim la distanță unul de altul. De obicei nu-i place să vorbesc despre Celia.

Am băut altă înghițitură din sticlă, m-am dus să-mi aprind țigară, dar nu mai aveam gaz în brichetă, am căutat o cutie < chibrituri în dormitor și de acolo am auzit din nou șunăr telefonul, am ajuns lângă aparat în același timp în care intra funcțiune robotul cu vocea mea, care zice: „Aceasta este o voc înregistrată. Dacă vreți să lăsați un mesaj, lăsați-l, vă rog, dup semnal. Mulțumesc”. Asta a auzit Dean înainte de-a începe s vorbească, și a spus cuvintele acestea, care au rămas înregisj trate: „Sunt Eduardo Dean. Am vorbit cu Luisa și vreau să vo (besc cu tine acum”. Imediat am realizat că mă tutuia, felul de. Vorbi al cuiva care se simte superior, căruia i se datorează ceva sau care insultă, mai ales în gând. „Presupun că stai acolo as cuns, acum câteva secunde erai la telefon cu cineva, dacă ridic receptorul, vei vedea despre ce e vorba.” A tăcut un moment o să-mi dea timpul de a ridica receptorul și eu așa am făcirij profitând de acea pauză, și am spus în mod ridicol:

— Da, spuneți, cine este?

— Tocmai ți-am spus-o cine sunt, a răspuns vocea foar gravă și deja cam nervoasă, poate se enervase pentru că m auzea acum, după ce încercase să fonneze de mai multe ori, sa iritarea lui era mai veche, fraza lui a sunat de parcă ar fi spi „Tocmai ți-am spus cine sunt, cretinule”, nu avea importanță i nu rostise ultimul cuvânt, fără îndoială o spusese în gândul lui. Poate avea să mă trateze în continuare ca pe un angajat, ca pe un subaltem, vocea lui la telefon avea mai multă adâncime și greutate decât vocea lui Vicente Mena, conamantul său, era precum sunetul unui contrabas, își păstra controlul, iritarea lui era foarte bine ținută în frâu.

— Scuzați-mă, eram în altă cameră și nu am auzit mesajul pe care l-ați lăsat pe robot. Cine este? Poate de data aceasta am mințit mai bine, eram destul de aproape de adevăr.

— Sunt Eduardo Dean. Am vorbit cu Luisa și vreau să vorbesc cu tine acum. A repetat același lucru: poate că făcuse repetiție înainte de-a forma numărul meu.

— Putem să ne vedem mâine? De fapt nu a fost o întrebare, ci mai degrabă o infor-mație: „Putem să ne vedem mâine”, fraza cuiva care face o con-cesie, nu o solicită.

— Da. La ce oră? Eu sunt un moment liber la ultima oră a dimineții, și la fel după-amiază, încă un moment.

— Imposibil, răspuse el, eu sunt la lucru toată ziua. Mai bine treci pe la mine pe-acasă pe la unsprezece seara, copilul o să fie deja adormit la ora asta.

— Erau niște ordine lipsite de orice disimulare, nu mai rămânea decât să le refuz sau să mă supun.

— Știi deja apartamentul, mai zise.

— Bine, am spus ascultător. Pe mâine.

Dar deja închisese. Era exact contrariul a ceea ce mă sfătuisese Luisa, mai târziu mi-a venit să o sun pentru a-i spune despre eșecul nostru și așa să-l fac să devină și eșecul ei, dar era mai bine să nu mai fac nici un pas care să nu fie justificat de un motiv temeinic (orice curtare se dovedește a fi josnică, numai disimulare a ceva ce nu este în realitate decât instinct), preferam ca pașii nejustificați să-i facă ea.

Am dat drumul taxiului pe Conde de la Cimera, cum facu-șern prima oară când mă dusesem acolo și spre deosebire de a doua oară, tot noaptea. Sosisem ceva mai devreme decât ora stabilită, unsprezece fără zece, m-am uitat în sus și am văzut aprinse luminile deja binecunoscute din salon și din dormitor, terasa iluminată din interior, am preferat să aștept până la ora exactă, ca nu cumva Dean să nu-l fi adormit încă pe Eugenio, v deși de data aceasta copilul nu avea de ce să trăgăneze cul-carea, nici să rămână treaz, nu va trebui să mai lupte împotriva; somnului pentru nici o femeie până când nu va ajunge adult sau'i măcar adolescent. Mi-am aprins țigara cu un chibrit și m-am apropiat de intrare, m-am plimbat prin fața porții încolo și-ncoace în liniște, de o săptămână mă pregăteam pentru confruntarea; aceasta, sau de mai mult timp. Luasem o doză de cocaină ieșind din casă, ca să am mintea mai trează, dormisem foarte prost, nuj iau aproape niciodată, dar îi cerusem un sfert de gram lui Ruiberriz la curse, aproape întotdeauna o are la el („Vrei o priză?”, îmi propune uneori), când prevezi o situație insolită sau chiar ai prevăzut-o prea mult trebuie să faci și tu un lucru ieșit-S din comun. Efectul nu avea să țină, nu aveam să mai fiu atât de vigilent după un timp, poate tocmai atunci când conversația va' lua o întorsătură mai riscantă și vigilența îmi va fi mai necesară. Am fumat învăluit în ceață, am aruncat capătul de țigară pejos, ' m-am pregătit să sun la interfon și, în acel moment, am văzut sosind liftul, au ieșit din el două siluete în penumbră, au aprinși lumina de la intrare și au venit către mine, n-am sunat, airc așteptat ca tânăra cu mersul

grațios și centrifug și mănușa bejs să-mi deschidă după ce apăsase pe butonul pe care eu îl găsisem' cu dificultate la o oră mai târzie a nopții, cu multe nopți în urmă, < o însoțea același bărbat care nu mai putea și pe care ea îl trimisese la naiba, cuvintele sunt aproape întotdeauna retorice sau în plus sau au sens figurat, în consecință inexacte, el mai putea, iar ea îl susținea și îl suporta, continuau să fie împreună, ieșeau împreună în timp ce eu intram, de data aceasta în sens invers, i trebuie să fi fost cea mai umblăreață dintre vecini, veșnic sus sau jos, ajunși în dreptul meu, ea probabil credea că sunt un chiriaș care locuia în clădire, mă recunosc și îmi spuse cu un aer firesc, zâmbind: „Bună, bună seara”, iar eu am răspuns „Buni seara”, bărbatul cel frumos nu mă salută nici azi, era antipatic sau poate distrat, poate încă mai era sub vraja săruturilor schim* bate în casă și chiar în așteptarea liftului, cu ușa deschisă, deși niciunul dintre ei nu rămânea de data aceasta și nu se despăw țeau, ci ieșeau împreună. Poate se gândea la patul excesiv folosit din care ieșea și la al său de acasă, intact.

Am urcat și am sunat la ușă, iar Dean mi-a deschis repede de parcă ar fi așteptat cu nerăbdare sosirea mea sau ar fi pândit drumurile liftului cu ochiul lipit de vizor. Era în cămașă, dar cu cravata la gât – puțin desfăcută – ca un soț care s-a întors de la lucru de puțin timp și a apucat să-și scoată numai haina. Dacă Marta ar fi fost în viață, poate ar fi fost la bucătărie cu un șorț dinainte, strângând farfuriile, m-am gândit eu (am văzut-o purtând unul), sau umblând prin casă, el ținându-se după ea dintr-o cameră într-alta, în timp ce îi povestea sau discutau sau o între-ba, nu am locuit singur mereu. M-a invitat înăuntru fără să mă salute, deși mi-a întins mâna lui stângă și mi-a spus „la loc” arătând canapeaua pe care copilul, mic ca o furnică, își urmărise filmele lui video cu Tintin și Haddock și adormise după înde-lungata-i bătaie, în sfârșit pierdută, înă întrebă ce voiam de băut, i-am răspuns că un whisky cu gheață și apă, dacă se putea. În casă nu se schimbă nimic, așa mi s-a părut, băbații nu schim-bă niciodată lucrurile în case, nu am vrut să privesc prea atent dintr-un fel depudoare-casănumi-oaducamintepeeasau să o văd în minte chiar acolo – pe masa la care Marta și cu mine luasem cina atât de îndelungată rămăsese o farfurioară goală -lingurița așezată oblic și murdară – pe o față de masă mică, ca un șervet mai mare: Dean încă avea energie și dispoziție să mănânce stând pe scaun ceea ce găsea pregătit de menajera indispusă sau de cumnatele lui cele grijulii, eu aproape niciodată nu iau masa de prânz, nici cina acasă, dar dacă mi se întâmplă să-mi gătesc ceva frugal, mănânc în picioare în bucătărie, grăbit, un semn de slăbiciune și depresie, face rău la stomac. Strânse acea farfurie și fața de masă, înainte de a-mi servi whisky-ul, eu mâncasem doar un MeChicken într-un McDonald's, eu am mai puțin caracter sau menajera mea este comodă și nu am cumnate, și nici un copil față de care oamenii să aibă compasiune, și în același timp să simt același lucru pentru mine. Dean se întoarse de la bar și-mi turnă whisky-ul, își suflecă mânecile cămășii – un gsst amenințător, în teorie, sau așa era obiceiul – își tumă un ăltul fără apă, dar nu luă loc la rându-i, rămase în picioare cu tul rezemat de o etajeră, uitându-se la mine, am căutat să „u-mi feresc privirea, totul se petrecuse în tăcere, tăcerea poate fi tolerată dacă

unul dintre cei care o păstrează face ceva, chil dacă nu face decât să scoată o sticlă și niște pahare, el își ține paharul în mână. De la intrare, privirile îmi alunecaseră fără vâ spre coridor, spre ușa deschisă a camerei copilului, proba dormea, visând acum doar greutatea tatălui său și poate pe acea a mătușilor lui tinere, pe a mamei sale veșnic tânără tot în puțin, imaginea ei tot mai nebuloasă. Deam mă întrebă brusă dacă voiam să-mi daujos pardesiul, îl păstrasem pe mine și i se șifonau poalele, întrebarea îmi luă orice speranță – nu va: vorba să stau doar un moment – i l-am dat împreună cu fulan ieși și le atârână în dulapul din perete, unde fuseseră deja o dî fularui și paltonul meu, pe când era mai frig, în aceste zile i ceată pardesiul era de ajuns. Îmi adusei aminte de cascht colonială care stătea în acel dulap, Teobaldo Disegni de Tunist am fost pe punctul de a-l întreba de unde o scosese, anii treizeii m-am abținut, un asemenea comentariu ar fi fost ca și cum l-”) fi ispitit pe diavol. Se întoarse în salon, se rezemă iarăși 4 etajeră, se uita la mine în același fel în care mă privise la restaj ranț, când eu încă eram nimeni și amândoi tăceam, la fel < acum, dar atunci tăcerea era admisibilă pentru că vorbeau cfl lalți, Luisa și Tellez. Mă privi, așadar, ca și cum pentru el n-ags putut să am secrete sau poate mă cântărea din ochi, fără îndoiaj încerca să mă vadă acum cu ochii vii ai Martei, încerca să d copere de unde venea forța mea de atracție sau farmecul meu, j înțeleagă ce căutase în mine Marta, să înțeleagă dorința dQ noapte a soției sale. Deocamdată în privirea lui nu era dispnj nici furie, nici zeflema, și nici chiar curiozitate, ci mai curâl intruziune și teamă, ca și cum ar fi înțeles sau ar fi luat cun< ținta de ceva și și-ar fi asumat responsabilitatea de la înălțin lui, eu îl vedeam în contraplonjeu ca la cinema, Orson Welk fost maestrul acestei tehnici, cu ochii lui tătarești de culoî berii, exprimând așteptare și neîncredere, care te obligă să i bești fără oprire – dar eu încă nu începusem – și cu bărbia lui < adâncitură la mijloc, ridicată de parcă ar fi așteptat un răspuns ridurile fine sau firele sau inciziile pielii lui de culoarea și con tenta lemnului foarte vizibile, viitoarea scoarțăde copac sau < începea să fie, chipul lui amenințător începea să fie un pupit Dar când în sfârșit zise ceva (și primul lucru pe care îl spuse a fost o întrebare), enervarea sau încordarea nopții trecute, de la telefon, reapăru imediat, ca și cum ar fi păstrat-o vie și întreagă timp de douăzeci și patru de ore, sau mai mult, de când pusese telefonul în furcă, ca și cum nu ar fi dormit, nici nu s-ar fi dus la lucru, nici n-ar fi văzut pe nimeni între timp și n-ar fi făcut decât să mă aștepte toată noaptea și toată ziua plimbându-se de la un capăt la altul și uitându-se prin vizor și lovindu-și pumnul cu palma celeilalte mâini precum un boxer înaintea începerii meciului sau cum făcea actorul Jack Palance între o filmare și alta, în pauze, ca să-și păstreze concentrarea și forța.

— Un re°izor îmi povestise asta – în timp ce un alt actor celebru cu care lucra, George Sanders, fuma cu mâna sub ceafa, lungit într-un hamac, două metode foarte diferite, amândouă cu rezultate magnifice, agitatul și leneșul, Sanders până la urmă s-a sinucis la Barcelona, lăsând în urma lui un bilet în care trimitea în iad lumea (o moarte oribilă, o moarte străină, „Acolo rămâneți”, scria), dar Palance cred că încă mai trăiește sau a trăit mulți ani.

— Deci nu a murit singură, sau a murit singură? Întrebă în sfârșit Dean, și imediat luă o înghițitură din băutură: ca un gest reflex de acoperire a gurii, ca pentru a lăsa impresia că nu el vorbise și că fraza venise de nicăieri sau de la televizor, deși era stins. Modul în care a pus întrebarea nu mi-a îngăduit să fiu sigur ce răspuns ar fi preferat să audă.

— Nu, nu, eu am fost cu ea, probabil că v-a spus Luisa, am răspuns, și am băut și eu, pentru a-mi acoperi gura, cu siguranță, și pentru a-mi trece rândul cât mai repede.

— Care a fost ultimul lucru pe care l-a spus, mai știi? „Vai, Doamne, și copilul”, mi-a venit în minte.

— S-a îngrijorat pentru copil, am spus. Dean își frecă obrazul cu mâna, ca și cum s-ar fi prelăcut că meditează.

— Ah, copilul, spuse, logic. Lar tu nu m-ai sunat, nici nu ai anunțat pe nimeni. Nici nu te-ai gândit, se înțelege, nu? Se înțelege.

Înțelegerea lui nemărginită, sau poate era falsă, trecuse destul timp pentru a fi ironic.

— Știți, adevărul e că v-am sunat, nu știu dacă v-a spus Luisa.

— Mă hotărâsem să-i vorbesc în continuare la persoana doua plural, atunci nici nu-mi trecea prin cap să-l insult, nici < vorba, nici în gând, și aș fi putut în orice clipă să schimb, sS tutuiesc și eu așa cum el făcuse de la început, dacă era neces< Simțeam că numele Luisei pe care puteam să-l menționez n ajuta.

— V-am găsit adresa, știți asta, am vorbit cu recepționar de la hotelul dumneavoastră din Londra, deși era o oră foar târzie, mi-au spus că acolo nu era nici un Dean, nici o rezervai pe acel nume. Doar ceva mai târziu mi-am dat seama că s-i putea să vă fi înregistrat cu cel de-al doilea nume de familii dacă spui două nume în Anglia cel important și care se înscrie i registre este ultimul. Știți, actul de identitate sau cartea de credi Dar nu am mai avut curajul să încerc a doua oară în acea noapț – Aș fi putut să mint, aș fi putut să-i spun că nu-i știam al doihl nume (nu trebuia neapărat să-l fi știut nici pe primul) și că, d această cauză, n-aș fi avut cum să încerc iar, oricum, da spuneam asta, aș fi fost absolvit de orice răspundere și nimeni i ar fi fost responsabil, de fapt așa eram și nimeni nu era respo sabil, poate din această pricină am spus adevărul.

— Ce puteam (vă fi spus, am adăugat. Gândiți-vă o clipă. Ce puteam să vă-i spus.

— Nu părea să-l intereseze atâta că eu fusesem cu Mai (eram eu cel care făcea aluzii), sau poate da, deoarece, penț a-și însuși acea idee, avusese la dispoziție și mai mult timp dei pentru înțelegere sau ironie, sau mânia lui se manifestase deja, i era nevoie să o povestească sau să o arate, nici un gest.

— Ce puteai să-mi spui, repetă. Asta. Ce mi-ai fi spus dai numele meu ar fi în registru și ți-ar fi dat camera mea la telefd în acea noapte? Eu eram acolo, te-aș fi ascultat.

— Am tăcuT. Încă nu știi.

„Nu ne-ai salvat”, m-am gândit. „Nici pe mine, nici pe (

— Telefonul meu ar fi fost anonim, am zis. Poate nu v-î spus decât: „Sunăți acasă.” Nu v-ar fi răspuns nimeni și dumn voastră v-ați fi speriat, ați fi trimis pe cineva aici. Sau poate i închis fără să spun nimic, așa am făcut în noaptea următo) când am întrebat de Ballesteros și cineva a răspuns. Am înc fără să spun nimic.

— Știu, cineva a răspuns, zise Dean. Își atinse din nou obrazul, de data aceasta ca și cum ar fi controlat dacă nu era neras; dar era foarte bine bărbierit, nu doar pejumătate.

— Dar atunci n-a fost important, era deja târziu. Totul se întâmplase, iar eu tocmai aflasem, două nenorociri în loc de una, sau în loc de ceea ce până atunci nu era numai nenorocire. Nu o nenorocire pură.

— De ce nu stați jos? I-am spus. Mă simțeam micșorat în fața acelu bărbat atât de înalt.

— Nu vă aud bine. Nu prea înțeleg ce spuneți.

— Mi-e bine așa, am statlos toată ziua, spuse. Avea brațele păroase, își scărpină brațul drept cu degetele rigide ale mâinii stângi, poate începuse să-i amortască, rezemat de etajeră.

— Desigur că mă auzi bine. Dar e adevărat că nu înțelegi, tu nu știi partea mea, cum nici eu nu o știam pe a ta, până ieri nu puteam decât să fac presupuneri. Partea ta și cu a mea nu se completea-ză, nu au nevoie una de alta, doar se încrucișează fără intenție, sau mai degrabă a ta e cea care se încrucișează, nu a mea, a mea își continuă cursul neștiinței și a ta o intersectează, sunt lucruri pe care trebuie să le afli pe loc, dacă ai fi sunat la cineva în acea noapte, cineva m-ar fi sunat pe mine, îți dai seama.

„Oamenii nu suportă ca aceia care le sunt apropiați să nu afle imediat când suferă, m-ain gândit, nu suportăm ca ființele dragi să creadă în continuare ceea ce nu mai corespunde reali-tății, să ne creadă căsătoriți dacă rămânem văduvi sau cu părinții în viață dacă rămânem orfani, să ne știe trăind cu cineva dacă am fost părăsiți ori sănătoși dacă ne îmbolnăvim. Să ne creadă vii când am murit, sau să ne creadă morți, dacă suntem în viață. Dar eu nu sunt un apropiat.”

— Nu înțeleg despre ce-mi vorbiți, am repetat, dar de data asta nu mai era chiar atât de adevărat.

Am așteptat câteva clipe, își trecu mâna prin părul pieptănat cu cărare la stânga ca al unui copil din alte vremuri (poate el însuși când era copil) și, când vorbi din nou, vocea lui sună și „lai gravă, ruginită și răgușită, ca și cum s-ar fi luptat cu restu-rile de astmă sau ar fi ieșit dintr-un coifde armură, spuse urmă-toarele cuvinte:

— Ai să mă înțelegi. Ai să afli ce mi s-a întâmplat cât tim n-am știut de moartea Martei, ce am făcut și ce nu am făcut și c am fost gata să fac și ce s-a întâmplat. Nu din vina ta, nici maca din pricina ta, nu învinuiesc pe nimeni. Din încrucișare. Lucra rile se întâmplă, asta e tot, știu, poate fi ghinion ori noroc, uneoi nimeni nu intervine și nimeni nu caută, nici nu vrea nimic. Dar se întâmplă tot timpul cuiva și întotdeauna există un altul car s-a încrucișat, de multe ori fără să știe, cel mai adesea fari măcar să aibă posibilitatea de-a ști. E același lucru. Nimeni n se așteaptă la asta. Tu te-ai încrucișat cu

povestea mea și nu ști în ce fel, nu mă cunoști și îți sunt indiferent, acum ai ocazia să știi și e mai bine să știi, ai să mă înțelegi. Nu va dura prea mult n-avea grijă, n-am să mă întind la vorbă, eu povestesc repede „Deci umbra lui e foarte obositoare pentru el”, m-am gândia „și el vrea să scape de vraja lui, a început să se grăbească. Despre ce vorbește, spune ce a spus Singurus, nimeni nu moare decât la sine, de obicei nu aflăm despre cei care au murit pentru că ne-am încrucișat noi de aproape sau de departe cu viața lor, de obicei ne urmăm cu toții cursul neștiinței noastre, este singuru și eu am făcut presupuneri, despre ce moarte vorbește oare, totu călătorește neconținut și în lanț, unele lucruri aducându-le pe altele și ignorându-se toate, despre ce moarte vorbește oare?”

— Mai bine așa, nu am prea mult timp, am spus, și acum cum spuseseam nu era adevărul, a doua zi nu mă aștepta decât actoru cel nesuferit, era imposibil să nu-l sun pentru că îmi dădea de lucru. Și poate aveam să o sun și pe Luisa, un pas justificat, și îmi ceruse asta.

Dean luă telecomanda televizorului și îl aprinse, în același timp luându-i sonorul. Trecu vertiginos pe toate canalele și stinse, un gest mecanic și nervos, un gest firesc pentru un barba singur, toți facem asta din când în când, pentru a vedea ce s-a întâmplat în lume în absența noastră continuă.

— Eu nu eram singur la Londra, spuse atunci, nu e greu să-ți imaginezi asta, și nici să-ți imaginezi că eram singur poate și singur și însoțit, cine știe. Un an de zile am avut o amantă, o infirmieră tapară de la spitalul de alături, Clinic' de la Luz, aici aproape.

— Și arată cu un gest neliniștit unde e parafar, în direcția terasei.

— Nimic special la început, nimeni, cum ai fost probabil tu pentru Marta în această primă noapte, și nimeni ai rămas spre norocul sau ghinionul tău, acolo ai rămas, sau nici n-ai ajuns până la ceva serios, până ieri n-am știut, doar bănuieli și presupuneri. Deci halatele albe, niște fraze schim-bate într-un bar apropiat, o berărie, un pahar oferit de la celălalt capăt al barului, niște răsete, răsetele colegelor ei și încu-rajările lor, am făcut câțiva pași împreună, („Pașii inofensivi”, m-am gândit cu gândul vrăjii, pulsațiameaneconținută), picioarele care merg împreună și se opresc în fața unui semafor și la semafor deodată se ating fețele și așa într-o altă zi mergi să o cauți la terminarea turei, o duci să cinez și ajungi acasă la ea („îți scoți ciorapii alburii cu cusături grosolane”). Nimic special, nimic important, mici evadări din rutina de zi cu zi până ce, în mod stupid, se tot repetă acești pași fără martori sau răsete încurajatoare și, fără să prinzi de veste, se creează obiceiurile, obiceiuri sumare care nu înseamnă mare lucru: să telefonezi întotdeauna înjurul aceleiași ore, să bei întotdeauna aceeași băutură împreună cu ea, să înveți involuntar programul ei, mereu există cineva care consideră lucrurile astea ca pe niște semne cu o anumită semnificație, cu toate că nu există intenționalitate din partea celuilalt, pentru care nu înseamnă nimic, sau aproape nimic de cele mai multe ori. Dar fiecare înțelege cum vrea și își relatează propria lui poveste, nu există două identice, chiar dacă este aceeași poveste trăită de amândoi („Și, pe deasupra, nu sunt numai ale celui care asistă la ele sau ale celui care le născoceste, după ce sunt povestite devin ale

tuturor, se repetă de ia unul la altul și se interpretează și se deformează, și toți ne istorisim propria noastră poveste”). Așa Gă ajungi de prea multe ori acasă la ea și despărțirile sunt tot inai lungi, repetiția și întâlnirile pe ascuns dau lucrurilor un sens, nu expresiile sau cuvintele, relațiile intime dau încredere și atunci obiceiurile se asimilează cu drepturile, li se spune știgate, ridicol, nu vezi ora la care te întorci acasă și totuși te întorci după câteva zile acolo de unde ai vrut să pleci și ai fost 'știnut mai mult decât ai fi vrut cu mângâieri și sărutări și Proteste iubitoare și tânguieți, presupun cătuturor le place și se bucură să se știe iubiți („Chipul celuilalt deja pictat în oct tăi: adăstez prea multă vreme lângă tine, te obosesc”).

Dean se opri și se duse la măsuța joasă pentru a-și mai tur un whisky, bea pe măsură ce vorbea, acum nu mai avea încf tineala lui obișnuită în vorbire, era adevărat că povestea reped<

— Soția dumneavoastră știa despre asta? Am îndrăznit să-întreb profitând de zgomotul cubului de gheață și al lichidului Dar n-am avut curajul să-i spun „Marta” în fața lui. El s întoarse la poziția lui de lângă etajeră.

— Nu, răspunse. Nu, nu.

— Întotdeauna se răspunde la întrebare care întrerupe povestirea.

— De fapt, nu cred, nu știi noi nu ne puneam întrebări, știam unul despre altul doar cî povestea celălalt. Desigur, eu am căutat ca ea să nu știe, imediai cum a apărut obiceiul, n-am mai mers pe aceeași stradă cu Eva nici nu m-am dus să o iau de la spital când termina programul nici n-am mai scos-o în oraș la cină ca în prima seară, aproape nimic, întotdeauna mergeam acasă la ea, i-am interzis să sune: mine, un spațiu închis tuturor, și mai ales colegelor ei, eu în aveam viața mea și nu voiam să risc, nici să continui legătui asta, deși se continua („Iar acum și eu va trebui să-mi amintes' de acest nume”, m-am gândit, „Eva”). Nu știu, nu cred, it ultimul timp Marta a plâns în câteva nopți cu fața în pern crezând că nu o aud, eu nu i-am zis nimic prima oară, a dura puțin, a doua oară am întrebat-o: „Ce e cu tine?”, și ea a răs puns: „Nimic, nimic.” „Dar de ce plângi”, am spus eu. „Uneor îmi vin noaptea gânduri rele, mi-e frică să nu se întâmple ceva rău, mie sau ție sau copilului”. „Dar ce-ar putea să ni se în tâmple?” am întrebat-o. „Știu, știu, sunt mai obosită acum, mi simt slăbită, o să-mi treacă, atunci când ești în starea asta vez totul în negru, nu-ți face griji, ziua nu mi se întâmplă”. N-am ds prea mare importanță faptului, dar cine știe, dacă ea aflas< într-un fel sau altul, dacă tu ești aici din cauza asta.” Și Dean în privi fix, cu bărbia înălțată ca și cum mi-ar fi pus o întrebare< Dar nu mă întrebese nimic.

— Nu cred, mi-am îngăduit să spun, și am spus prea muB cred eu.

— Ea a vorbit despre dumneavoastră cu naturalețe fiecare clipă, nu cred că ea a plănit ceva, când așivorbit cu ea < la Londra încă nu se întâmplase nimic între noi, nici nu era vorba. Cum ați spus dumneavoastră, lucrurile se întâmplă pur și simplu.

— Nu te-am întrebat nimic, am ascultat-o o dată ieri pe Luisa, nu vreau detalii, spuse Dean cu mânie bruscă, strângând pahariil, fără a ajunge însă să se înfurie pe de-a-tregul. Nu te-am întrebat, repetă, și mâna care ținea paharul se destinse.

— Fii atent la ce-ți spun, doar îți povestesc, trebuie numai să mă ascuți.

— Putea deveni violent acel bărbat, precum Jack Palance.

— Am înțeles. Continuați, vă ascult.

Dean păru să se rușineze puțin de reacția lui. Făcu cinci sau șase pași, lovind ușor paharul cu unghiile lui scurte și tari, cu siguranță ca să-și ferească povestirea de ieșirea lui nestăpânită, ca să nu o contamineze. Parchetul scârțâi. Apoi povesti înainte, iar eu am ascultat în continuare, buzele lui se subțiaseră, aproape că nu le mai vedeam deloc:

— Încă era totul în regulă în acea noapte când am sunat-o, atât cât este posibil. Cu trei săptămâni mai înainte infirmiera îmi spusese că aștepta un copil, imaginează-ți, eram foarte atenți, dar niciodată nu poți fi absolut sigur că nu se întâmplă, am bă-nuit că rămăsese însărcinată intenționat, eu voiam să termin cu acest obicei, cu vizitele mele care ajunseseră obligatorii și des-părțirile care durau prea mult, nu aveam chefa Marta să mai plângă sau să-i fie frică noaptea, chiar dacă nu știa ce fel de frică era aceea, relația cu Eva devenise sufocantă, nici eu nu reușeam să mă desprind de ea, carnea cere atunci când este cerută, un an nu ajunge pentru a istovi o relație, pentru a o face să cedeze, eu încă nu mă desprinsesem, nu terminasem și m-am trezit cu vestea sarcinii ei, ea era infirmieră și nu putea să se înșele în privința asta. Femeile își vând trupurile și le manipulează, au această îngrozitoare putere de a le transforma, de a plăsmui o excrescență din relația lor cu orice bărbat, oricare, până și cu cel „lai inuman sau cel mai ticălos, trupurile lor au această putere, îți imaginezi („Ge-licgan,, m-am gândit: „A fost abolit, dacă acesta era verbul; poate nu e ușor de îndurat ceea ce numește, mai bine să nu fie spus,,), ceva care nu exista acolo și care în prezent nu numai că există, ci se tot metamorfozează, până la urmă îl aruncă afară din trupul lor când și-a dus la capăt rolul său de a le transforma în mame și de a le asigura o legătură de sânge, care va dăinui de acum pentru totdeauna sub o altă formă care cunoaște de asemenea metamorfoze, dar vizibilă acum, pentru un timp nedefinit și care le va supraviețui în mod firesc, întotdeauna acest lucru le-a fost la îndemână, nu e numai conti-nuarea lor, este modul lor de-a se ancora în lume, am văzut asta, eu am un fiu, dar pentru mine nu înseamnă același lucru ca pen-tru mama lui („Mama crede că i-a fost dat să fie mamă, și fata bătrână să rămână nemăritată, asasinul asasin și victima victimă: toți cred asta din perspectiva lor de fantasmă,,). I-am cerut săi facă un avort și mai întâi a refuzat, m-a amenințat că avea să-i spună Martei despre hgătura noastră, eu i-am spus că aveam să neg totul, chiar și faptul că o cunoșteam („Nu te cunosc, bătrâne,; nu știu cine ești, nici nu te-am văzut în viața mea”), ea a râs, deoarece în ziua de azi probele de paternitate sunt fără greș, așa, că am amenințat-o și eu cu singurul lucru cu care o mai puteam ține în șah, i-am spus că dacă face asta nu mai voiam să o văd i niciodată, n-aveam să o mai iubesc. Nu mă laud cu asta, dar eaj mă iubea mult, de fapt ar fi făcut orice pentru mine, lucru inexplicabil, uneori se iau hotărâri de neclintit cu privire la cineva și nu le poate nimeni schimba, ar fi făcut orice pentru mine, darl înainte trebuia să riște o carte și să vadă ce

poate obține de aici. I Dean tăcu o clipă și îmi luă o țigară cu un gest repezit, eu ți-neam pachetul pe masă, fumam țigară după țigară. Imi luă și chibriturile și ținând unul în mâna lui mare, înainte de a-l aprin- 1 de, își continuă povestea:

— Nu a obținut aproape nimic, senti-l mentele noastre ne fac să fim slabi, știi și tu, asta ne pierde („Sau este vorba despre loialitate, hotărârile luate inexplicabil”), așa că a cedat în schimbul câtorva promisiuni vagi și am hotărât să plecăm amândoi la Londra, profitând de o călătorie de afaceri de-a mea, cum ea era infirmieră, știa bine că Londra este încă cea mai sigură și igienică destinație pentru acest fel de pro-bleme, și în felul acesta eu puteam să fiu cu ea. Pare ridicol, ' m-am gândit și că acolo am putea să mergem iarăși pe străzi împreună și să mâncăm în restaurante, deși mi s-a părut mai prudent să ne luăm camere în hoteluri diferite, i-am căutat unul aproape de al meu, în Sloane Square, da, chiar acolo, un hotel mai bun decât al meu, de altfel, sejurul era decontat de firmă și poate trebuia să primesc la hotelul meu vreun coleg, fiecare în hoteluri separate era cea mai bună alegere. I-am dat bani să-și plătească cheltuielile, și zilele în care se învoise de la spital, călătoria nu a costat-o nimic. Nimeni n-a știut că eram împreună nici niăcar colegele ei, și-ar fi făcut griji sau ar fi rugat-o să le facă tot felul de comisioane. În prima seară am scos-o la cină la un restaurant indian foarte simpatic, ca să-i abat atenția cât mai mult posibil de la ceea ce avea să i se întâmple în ziua următoare.

— La Bombay Brasserie, îl știi, nu m-am putut reține comentariul.

— De unde știi? Spuse Dean surprins, cu nările dilatate arătând vehemență, sau poate cruzime.

— Dumneavoastră i-ați spus-o soției când ați sunat-o, ea a comentat asta, m-a întrebat dacă știam cumva localul.

— Așa, înțeleg. Ah, și îl cunoști.

„Am fost de câteva ori în sălile lui uriașe decorate în stil colonial, având la intrare o pianistă în rochie de seară și chelneri și maîtres d'hotel reverențioși, pe tavan ventilatoare ciudate cu palete, și vara și iarna, un loc teatral, destul de scump pentru Anglia, dar nu prohibitiv, un loc mai mult pentru cine cu prietenii, festive ori de afaceri, decât pentru întâlniri intime sau amoroase, cu excepția cazului în care ai vrea să-i iei ochii unei tinere novice ori din clasa de jos, sau soției sau amantei pe care aproape niciodată nu le inviți în oraș (soția pe Conde de la Cimera ca în fiecare seară, chiar dacă nu este singură în această noapte la cina ei amoroasă, amanta acasă la ea de obicei, dar astăzi în călătorie, călătoria plătită și ea constrânsă să călătorească-tăă), o fată puțin zăpăcită de acest scenariu și care s-ar îmbăta ridicol cu bere indiană, o fată pe care nu trebuie să o duci în nici un alt loc înainte de a lua un taxi ieftin și de a o duce la hotel sau în apartament, o fată cu care nu mai trebuie să vorbești după felurile de mâncare cu condimente picante, doar să-i iei fața în „ihni și să săruți, să dezgolești, să atingi, să cuprinzi cu mâinile ace! Cap cumpărat și fragil într-un gest atât de asemănător celui Gare încoronează ori strangulează,, am gândit toate acestea pe când vedeam ca pe umbre avioanele atâmate de tavan din

camera copilului și Martei Tellez îi era rău în continuare, dar încă nu murise, avioanele trebuie să fie tot aici, aici aproape avioanele care îi veghează somnul în timp ce se pregătesc pentru lenta și anacronica lor luptă nocturnă, bătălia minusculă, fantasmagorică, indolentă și atârând de fire, oscilația inertă, sau poate: hieratică, să mori mâine în disperare.”

— Da, și îmi place mult, i-am spus. Am fost acoâ de două sau trei ori, cu mult timp în urmă.

— Da, e trecut în toate ghidurile cu referințe bune, spuse Dean de bună-credință, parcă scuzându-se. Acolo am dus-o, am băut și am răs destul, cu toate că știam ce avea să se întâmple a doua zi dimineața, băutura trebuia s-o ajute să adoarmă în acea noapte, și pe mine, eu aveam s-o însoțesc până la intrarea în. Clinica unde urma să avorteze, aveam s-o aștept afară pentru eventualitatea că vor fi complicații sau va intra în panică, câteva ore îmi spusese, dar nu prea avea cum să apară ceva neprevăzut, ea era infirmieră și văzuse tot felul de lucruri, este o meserie. Deprimantă, e logic, sigur că nu e totuna să ți se întâmple ție... M-a uimit că trebuia să stea internată, nici înainte, nici după, aceea, o noapte, câteva ore, dar ea știa mai bine decât mine, îndeplinise formalitățile de la clinica ei de aici, de la spital la spital, ' cu anumite avantaje, îmi zisese. Știa ceva engleză, și eu la fel. Ș

— Eu am studiat la facultate engleza, am zis eu, un comen tarius lipsit de sens, dar Dean nu-i dădu nici o atenție. Mi-am mai, turnat un pahar de whisky, el mă lăsă să fac acei gest, continuă ca și cum n-aș fi spus nimic:

— În noaptea aceea am chemat un taxi și am însoțit-o la hotelul ei după cină, am preferat să nu continuăm acea seară în camera nici unuia dintre noi, în corpul ei exista ceva care nu va) mai fi a doua zi și era mai bine să nu avem motiv să ne amintiri asta. Ea nu părea foarte afectată sau se prefăcea, poate și coc teiturile o ajutau, părea chiar mulțumită, afectuoasă, poate pro-ij misiunile mele erau o compensație suficientă pentru ea. M-sărutat la ușa hotelului ei, unul dintre acele săruturi care nu uită, cum să-i spun, un sărut entuziast, asta m-a convins că i avea să aibă resentimente față de mine pentru problema asta. 1 m-am dus până la hotelul meu pejos, câțiva pași, și atunci i-am telefonat din camera mea Martei, pentm a-i confinna că sosisem bine și să aflu cum mergeau lucrurile, nu mi-a spus că cina cu tine, cu nimeni, am crezut-o singură cu copilul, și așa, tu încă mai crezi că n-a existat nici un plan, ai tupeu. Dean stătea tot în picioare, tăcu și rămase uitându-se la mine, am văzut o urmă de cruzime în ochii lui sinceri, scăpără în sfârșit chibritul și își aprinse țigara furată de la mine de parcă nu ar fi vrut să intre în celălalt subiect posibil al discuției, îl exclusese, în teorie; atunci dispăru licărirea.

— Adevăruf e că n-am dormit bine în acea noapte, am dormit agitat și întrerupt, am crezut că era din cauza a ceea ce se petrecea între mine și Eva, nu din pricina Martei, deși mă gândeam la amândouă, cele întâmplare la Londra se întâmplau pentru că exista Marța, în viața oricui sunt câteva lo-curi ocupate, de aceea lumea cu orice preț încearcă, prin orice mijloace, să-și facă un loc sau să-i înlocuiască imediat pe cei care pleacă. („N-ai dormit atât de bine pe insulă, în niciuna dintre cele două nopți ale tale pe acea insulă n-ai

putut dormi bine”, m-am gândit. „Dar nici nu a ajuns până la tine foșnetul propriilor tale cearșafuri, între care n-am apucat să mă strecur, nici zgomotul propriilor tale farfurii cu mușchiul ă l'irlandaise și înghețata, nici clinchetul paharelor tale cu vinul roșu, și nici stridențele agoniei, sau ecoul grijii, gemetele stării de rău și ale depresiei, nici șuieratul fricii și al remușcării și nici litania obositei și defăimatei morți, auzeai doar traficul din stânga și autobuzele roșii atât de înalte, agitația nocturnă și conversațiile în multe limbi care răsunau în restaurantul indian și ecoul celorlalte litanii care nu știu dacă au fost și ele mortale: vorbești despre Eva ta la trecut”). Dacă eu aș fi știut, dacă eu aș fi știut în acea noapte ce știai tu („Eu am știut-o pentru că am văzut și am sufent și m-am speriat și n-am putut face nimic ca să nu se 'ntâmple, imbecilule, eu am fost lângă ea și am luat-o în brațele „leie ca să moară în cel mai bun mod posibil, nu eu trebuia să fiu lângă ea”, și l-am tutuit din nou ca atunci la intrarea în restaurant, insultându-l mental, cum se cuvine, m-a iritat plân-gerea lui care a sunat a reproș, plecase cu Eva să-și rezolve Problemele lor fără știrea Martei, ce mai voia). Dean se apropie de fotoliul de același model precum canapeaua și se așeză pe brațul lui drept ca și cum s-ar fi dezechilibrat pe zăpada alune-coasă, văzusem cum i se înmuiaseră picioarele tot așa sau și mai dramatic la cimitir, în fața gropii deschise, îl nimerise pământul aruncat de lopata groparului, îi murdărise pardesiul. Și așezat astfel era foarte înalt în continuare, nu și-a încrucișat picioarele, le-a ținut întinse, mi s-a părut mai vulnerabil în acea poziție.

— Dacă aș fi știut, totul ar fi fost diferit la Londra, nici măcar n-aș mai fi lăsat-o să se ducă la spital a doua zi dimineața, să facă acel avort, un frate pentru Eugenio și o nouă mamă, de ce nu, în noua situație, iubești lucrurile și persoanele în funcție de ce ai sau ce-ți Hpsește, în funcție de golurile rămase, nevoile și dorințele ni se modifică pe măsură ce pierdem ceva sau suntem pără-siți ori suntem deposedați, și la fel sentimentele noastre, ți-am spus, poți lua hotărâri de neclintit și în mare parte totul depinde de asta, depinde de incompatibilități și de ceea ce vom avea nevoie.

— Nu era coerent în privința sentimentelor, sau mai înainte se referea! A Eva și acum la sine însuși.

— V-am spus deja, am zis, nu am îndrăznit să sun de două ori, n-ann mai avut curaj după ce am vorbit cu portarul. Nu exista nici un Dean și nu eram sigur nici că ar fi fost vreun Ballesteros. De fapt, nu știu dacă nu cumva am îndrăznit prea mult căutându-vă numele de familie.

— Cum le-ați aflat? Întrebă Dean.

— Erau scrisori pe aici, m-am uitat pe una de la bancă. 1

— Da, aveți resurse, nu oricine s-ar fi gândit la asta. Dintr-odată mi se adresa cu dumneavoastră, un semn brusc de respect, o ezitare târzie, sau îl determinasem eu. Dar nu a durat decât un moment, a revenit la singular! Persoanei a doua după câteva fraze:

— Dar nu vă învinovățesc de nimic, vă povestesc doar ce mi s-a întâmplat fiindcă nu am știut la timp, cum mi-anț petrecut eu acele ore în care am stat în ignoranță, n-au fost! Puține. Nu vă acuz nici că ați lăsat copilul singur, de pildă, intl vădov otrăvit și ranchiunos ar putea să vă

reproșeze asta: dar ntl i s-a întâmplat nimic și ar fi prea mult să vă arunc în față ce-ar fi putut să i se întâmple, din moment ce nu s-a întâmplat, totul de pânde de efecte, nu-i așa? Tot ce durează, chiar dacă ține numa în o clipă, aceeași acțiune nu este aceeași dacă nu are aceleași con-secințe, același glonț nu mai e același, dacă nu își atinge ținta, jovitura de cuțit dacă o ratezi, pare că nimic nu depinde de noi dar ne comportăm ca și cum lucrurile ar fi exact pe dos, totdeauna plini de intenții, mă întreb dacă ele sunt cele importante sau tocmai ceea ce n-are nici o importanță, e adevărat și că uneori nici măcar nu ai vreo intenție, este posibil ca dumneavoastră să nu fi avut („Ljn da și un nu și un poate, și între timp totul a continuat sau a trecut, trebuie să-i dai un conținut timpului care presează și continuă să treacă fără să ne aștepte, acționăm mai lent: să hotărâști neștiind, să acționezi neștiind și, prin urmare, având presentimentul celei mai mari și mai obișnuite nenorociri, precum și a celei care urmează, resimțită în mod normal ca o nenorocire mai palidă, dar resimțită de toată lumea în fiecare zi. Un lucru cu care ne învățăm, nu-i dăm multă atenție”). Dean își stinse țigara fără grabă și, făcând asta, se lăsă să alunece în fotoliu, acum deja se afla la înălțimea mea, cu mânecile cămășii suflecate și cu cravata mai desfăcuta, dar la fel de impunător.

— Dar aici s-au întâmplat niște lucruri, continuă. Eu nu eram prea sigur că vreau să aud povestirea aceluia episod sordid, nu avea nici o legătură cu mine, dar acel bărbat mi-o povestea, mă ale-sese ca să o ascult, poate că aveam o legătură, mai mult sau mai puțin. Mă întreb dacă lucrurile s-ar fi întâmplat la fel dacă n-ai fi fost tu în acest dormitor cu Marta, și făcu un gest cu capul spre coridorul care ducea la dormitor, eu știam drumul.

— Nu vorbesc despre moartea ei, ci mă întreb dacă ea ar fi sunat pe cineva când s-a simțit rău. Poate nu pe mine, ca să nu mă îngrijoreze, eu fiind atât de departe și oricum neputând să fac nimic, ci pe sora si, sau vreun prieten sau vecin, pe vreun medic, să ceară ajutor. Mă întreb dacă nu cumva faptul că era cu tine a oprit-o să sune, poate spera că îi trece și va putea să petreacă în continuare („Ești „ebun, cum să-l sun, m-ar omorî dacă ar ști,, m-am gândit, „asta a spus Marta Tellez când i-am propus să-i telefoneze acestui bărbat la Londra, se poate ca Dean să aibă dreptate, se prea poate ca ea să fi sunat pe cineva dacă n-ar fi fost cu mine. Dar ssta nu ar fi salvat-o, doar pe el l-ar fi salvat de vraja lui sau de umbra lui, din câte spune,,). Lucrurile se întâmplă, e adevărat, dar întotdeauna i se întâmplă cuiva anume, și se plâng cei care l îndură („Și chiar dacă nu este nimic, ceva ne îndeamnă, nu posibil să rămânem cuminți, la locul nostru, singurul lucru sigi ar fi să nu spunem nimic, nici să acționăm vreodată în nici ur fel, și chiar și așa: e posibil ca nemișcarea și tăcerea să aibs aceleași efecte, rezultate identice, sau cine știe dacă nu și mar rele, ca și cum numai simpla noastră respirație ar emana resentimente și năzuințe deșarte, frământări fără de care ne-ar fi fost mai bine. Singura soluție este ca totul să se sfârșească și să nu mai existe nimic,,). E totuna, ne-a afectat pe tine și pe mine, dar mai ales pe ele. În dimineața următoare am însoțit-o pe Eva la spital, un spital bun, totul era în regulă, nu prea departe de hote-lurile noastre, Sloane Square, Sloane Street,

mai departe, dincolo de fluviu, fără îndoială știi zona, destul de frumos și curat! N-am fost cu ea înăuntru, nu era necesar și ea voise așa, i-am spus că am s-o aștept într-un mic local din fața spitalului citinri ziarele, aveam să stau acolo pentru cazul că ar fi avut nevoie de ceva pe neprevăzute, câteva ore cel mult, nici nu durează atâta, j amânasem o întâlnire de afaceri pentru după-amiază, pentru cele-î lalte mai aveam timp a doua zi, urma să stăm trei nopți, ne întor< ceam vineri, fiecare cu biletul lui, le-am cumpărat separat, deșjj erau aceleași zboruri, am socotit mai potrivit să nu facem nimic împreună. Când m-am despărțit de ea, am văzut că era palidă,; am văzut pentru prima dată că se speriasse, poate regreta, dar era, prea târziu. Am îmbrățișat-o, am sărutat-o pe obraz. „O să treacă,, i-am spus, „o să mă gândesc la tine în fiecare clipă, sunt aici, l foarte aproape.” Am văzut-o amestecându-se în mulțimea din hol cu paltonul ei lung și capul acoperit cu o eșarfă în mulțimei din hol, spitalele mult mai aglomerate decât hotelurile, avea niște pantofi fără tocuri, ca de copil. Am cumpărat mai mult<l ziare spaniole și englezești și m-am așezat în cafenea, era o dimineață plăcută, rece, dar senină deocamdată, vremea bună nB dura prea mult la Londra. Am încercat să nu mă gândesc la ea și la ce se întâmpla contrar celor ce-i spuseseam, dar până la urm mi-am ținut promisiunea în ciuda mea, acel lucru îmi vene neconținut în minte, deși nu în imagini, nu am o idee cl; despre ce se face în aceste cazuri, și nici nu aș vrea să știu.

Fapt mă gândeam la coincidențe, în regulă, să lăsăm acest subiect. Dean își duse o mână la frunte, frecând-o cu degetele rigide ca și cum l-ar fi înțepat ceva, apoi și le duse la ochi, își atinse baza nasului, de parcă și-ar fi scos niște ochelari; dar nu purta ochelari.

— După o oră n-am mai rezistat, nu mai puteam să stau acolo pe scaun încercând fără noimă să citesc ziarele care nu mă interesau deloc. M-am ridicat, mi-am achitat nota, am mers încet până la spital, am intrat ezitând în acel hol plin de oameni care așteptau sau îl străbăteau și intrau și ieșeau, un adevărat fur-nicar, o clinică enormă, le-am văzut pe colegele Evei, întotdeauna au multă treabă, ea probabil se simțea în largul ei printre eie. M-am dus până la recepție și în engleza mea suficient de bună am întrebat unde puteam să o aștept pe Eva, Eva Garcia, am spus, pe litere, îi făceau o operație, eu nu reușisem să ajung mai înainte ca să o însoțesc, am mințit („Și acum și eu va trebui să-mi amintesc de acest nume împreună cu acest prenume”, m-am gândit). Eram neliniștit și puțin emoționat, nu voiam să fac nimic, nici să dau înapoi, ci să fiu mai aproape de ea, să mă poată vedea în momentul în care va ieși de unde va ieși, era o clădire cu multe etaje. Infirmiera mă întrebă când se internase, eu am răspuns că în urmă cu o oră, ea mă întrebă dacă era o urgență, eu am spus că nu, era o operație stabilită mai înainte, îi fixaseră o oră pentru acea dimineață. „Asta este chiar imposibil”, mi-a răspuns ea pe când căuta în computerul din fața ei numele Garcia, cred eu. „Dacă avea oră pentru o operație astăzi, ar fi internat-o ieri în orice caz”, a spus. „Nu este o operație im-portantă”, am informat-o pe infirmieră. Ea înălță spre mine pri-virea și mă întrebă exact ceea ce mă temeam că avea să întrebe: „Despre ce fel de intervenție este vorba?” N-am

vrut să pronunț cuvântul avort, am spus: „întrerupere de sarcină”, am spus-o traducând cuvânt cu cuvânt, nu știu dacă există în engleză un eufemism mai potrivit, dar ea a înțeles, a răspuns: „Asta este 'imposibil, ar fi internat-o ieri, cu siguranță”. Se uită încă o dată în computer, introduce ceva din tastatură ca să consulte lista celor internați cu o zi mai înainte, mi-am închipuit, atunci mi-a nit în gând același lucru ca și ție, i-am spus să caute și numele Valle, era cel de-al doilea. Eva Garcâa Valle. „Nici un Garcâa și nici un Valle, nici ieri, nici azi”, a zis, cu o certitudine absolută, după ce a privit atentă monitorul, „în spital nu este nimeni cu aceste nume”. „Sunteți sigură?”, am insistat. „Absolut sigură” „ mi-a spus, și a închis cu o mișcare listele de pe ecran, nu voia să le verifice, se înțelegea. Mă privi lung. „Sunteți soțul ei?,,, m& întrebă. Nu știu dacă interesul ei a fost un semn de bunătate sau o curiozitate neașteptată; cum Eva nu era acolo, de ce o interes ce eram eu față de ea. „Da,,, am spus, „mulțumesc,,, și m-am retras, ea se uită la mine cu o privire fără expresie. Am rămas în hol neștiind ce să fac, uitându-mă cum treceau medicii și infir-mierele și pacienții și vizitatorii, m-am gândit dacă Eva nu se înregistrase cumva sub alt nume, dar nu era posibil, cred că le cereau actele. Am observat că unii dintre vizitatori intrau pe o ușă, m-am luat după ei, am văzut intrând că era o sală mare care avea aerul unei săli de așteptare, și aceasta foarte plină, oamenii așezați în fotolii uzate. Am intrat, am aruncat o privire. Eram dezorientat. Și atunci am văzut-o de departe, Eva era acolo cu privirea plecată, paltonul și eșarfa scoase și, pe măsură ce mă apropiam, am văzut că stătea picior peste picior și citea o revistă, părea calmă, poate întârziase și din acest motiv nu era încă înregistrată, m-am gândit. Dar m-am gândit la mai multe lucruri în< timp ce mă apropiam. Ea citea o revistă color, un news-weekj, nu-și ridică privirea până în clipa când am ajuns lângă ea atingând-o cu paltonul, până când i-am pus o mână pe umăr. „Ces cauți aici?,,, am întrebat-o; am ezitat dacă să adaug „încă nu. Te-au internat?,,, dar m-am gândit că i-aș fi oferit o explicație credibilă sau ar fi însemnat să-i trezesc tentația de a-mi spune și alte minciuni. Ea tresări, trecuse o oră de când plecase de lângă' mine, din punctul meu de vedere parcă trecuse un secol, s& fistâci, îmi puse mâna pe braț, închise revista imediat, încercă sS se ridice de pe fotoliu, dar eu n-am lăsat-o, apăsându-i mâna pe umăr, m-am așezat lângă ea, i-am prins cu putere încheietura; am repetat de data aceasta cu furie: „Ce cauți aici? La recepție am aflat că nu figurezi printre cei internați, ce înseamnă toatt astea?,, Ea se uită în altă parte cu privirea dintr-o dată deveniți sticloasă, nu putea vorbi, ca și cum s-ar fi înecat, nu a zis nimicJ „Nu există nici o intervenție?,,, am spus eu. Ea a făcut semn caoul că nu, ochii i s-au încețoșat, dar lacrimile nu i-au curs pe obraii,.. Nu există nici un avort, nici o sarcină, nu e nimic?”, am întrebat eu. Și-a luat eșarfa de pe fotoliul de lângă ea și a izbucnit în plâns, acoperindu-și cu ea fața. Am plecat de acolo imediat, traversând holul în mare grabă, eu o țineam de încheie-tură, aproape târând-o după mine cu pașii mei mari. Dean se întrerupse din povestit pentru a bea o înghițitură și își acoperi din nou. O clipă, gura, nu băuse de câtva timp.

, E foarte ușor să trăim în amăgire sau în neștiință, mai mult, este condiția noastră naturală: nimeni nu poate scăpa de asta și nimeni nu este stupid din această pricină, nu ar trebui să opunem prea multă rezistență, nici n-are să ne învenineze.„ Asta o spusese Dean, deși adăugase: „Totuși, găsim acest lucru inadmisibil când aflăm, în cele din urmă”.

— Legătura, am spus.

— Da, asta e, legătura, răspuse Dean, legătura nu este mai slabă pentru că 111.1 mai există ceea ce ar fi putut să existe, din contră, poate este și mai multă unire, poate că ne unește mai mult renunțarea la ceea ce a fost posibil să fie și era comun, decât acceptarea sau consumarea sau desfășurarea fără opreliști, orice frustrare, orice nereușită, orice despărțire ori sfârșit este ceea ce leagă mai mult, mica cicatrice pentru totdeauna, ca un memento al părăsirii sau al absenței („Ori al exilării”, m-am gândit), și această cicatrice ne amintește întruna: „Eu am făcut asta pentru tine, mi-ai rămas îndatorat”. Există și legătura cu ceea ce nu se vede, cu imaginarul și cele neîntâmplute („Și, poate, de asemenea, cu morții”). Dacă eu nu aș fi fost neliniștit din pricina ei, dacă eu n-aș fi intrat în spital, Eva ar fi venit la cafenea după două ore cu chipul tras și cu mersul șovăitor ca o eroină care și-a trecut proba de sânge și eu aș fi mângâiat-o până la sfârșitul zilelor mele, îți vine să crezi, îți vine să crezi că avea deja în poșetă un pachetel cu vată cu sânge ca să mi-l arate ca din neatenție și să mă facă să-i devin și mai recunoscător, femeile sângerează una-două („Și eu am văzut în gunoi, aici acasă, la soția ta Marta Tellez, vată cu puțin sânge, când ea deja miu-ise”). Ne-am întors la hotelurile noastre fără a vorbi deloc, lăsat-o la hotelul ei, nici măcar nu m-am dat jos din taxi, doar i-am deschis portiera tăcut, alungând-o. Aveam nevoie să fiu singur, am ieșit să mă plimb, să cumpăr niște cadouri pentru Marta și copil („Recompensa pentru așteptare sau ambasada unei cuceriri sau împăcarea unei conștiințe încărcate, cine știe, au ajuns prea târziu”), hotărâsem să nu o mai văd pe Eva nicio-dată în viața mea, aveam să o văd în avion la întoarcere, dar nu trebuia să stăm alături, nu mai voiam să știu nimic de ea. Am mâncat ceva, pe urmă m-am întors la hotel, am vorbit despre afaceri cu partenerul meu cu care aveam întâlnire, n-am fost capabil să fiu atent la ce mi-a spus, îmi frământam mintea, reconstituam cele trei săptămâni în timpul cărora care fusesem amăgit, discuțiile, amenințările, preparativele, călătoria, ce prost am fost, mă gândeam („Și de fapt asta nu ar trebui să ne doară atâta, e doar un timp care devine straniu, plutitor ori fictiv”). Eva mă sunase de trei ori, nu i-am răspuns la telefoane, nu îmi trecuse prin cap să sun acasă, eram prea tulburat ca să vreau să, vorbesc cu Marta și preferam să aștept, ce ghinion, mă căutau deja toți, tu luaseși hârtia cu adresa mea și nimeni nu putea să; mă repereze („Oh, a fost fără voia mea, nu trebuie să mi se ia în. Nume de rău”). Am ieșit din nou în oraș, agitația mea nu înceta deloc sau creștea mereu, m-am dus în centru cu metrour, m-am; mai plimbat puțin, am mai cumpărat niște cadouri, prostii, am intrat într-un cinematograful din Leicester Square, nu înțeleg destul de bine engleza ca să urmăresc un film întreg și-mi stătea mintea la altele, îmi frământam gândurile mele, am ieșit la jumăi; tatea filmului, nu m-am întors la hotel până

pe la opt și jumătate în hol mă aștepta Eva, oare de când stătea acolo, și acum frunzi zărea o revistă. S-a ridicat în picioare, ducându-și mâinile la înălțimea pieptului ca pentru se apăra de o lovitură. „Lasă-mi să-ți vorbesc”, mi-a spus, „te rog, te rog, lasă-mă să-ți vorbesc”. Nu mâncase nimic toată ziua, nici eu, aproape nimic, stătu închisă în camera ei, avea mersul șovăitor și se vedea că plânse, i-am spus că puteam să o ascult, dar că era zadarnic, ai căutat un loc apropiat în care să luăm masa de seară, era o ocam târzie de luat masa Anglia, la Bombay Brasserie e deschis până târziu, am luat un taxi și am mers acolo, de data asta fără solemnitate, precum cineva aflat într-un oraș străin, care nu știe locurile și de aceea se întoarce în singurul loc cunoscut. A fost și un fel de răzbunare din partea mea, cred, faptul de a o duce din nou acolo, reiterând, în noaptea trecută eu îi dădusem toată silința, înțelegeți, făcusem cel mai mare efort. Acum nu am mai dat atenție pianului, nici chelnerilor exotici, nici scenariului, am comandat ca să comandăm, în realitate ne venea greu să înghițim ceva, am cerut niște cocteiluri, asta puteam să o facem, am băut, eu pahar după pahar, am băut mult, m-am îmbătat zdravăn cu cocteiluri și cu bere indiană, efectul este rapid, nu avea să am o noapte ușoară nici de data asta. Dacă aș fi știut că Marta nu mai era în viață, nu aș fi urât-o atâta pe asistenta aceea, sau mai mult, fără îndoială că aș fi iertat-o. Mi-ar fi rămas numai ea, înțelegeți, pentru acel moment. Dovedim mai multă toleranță pentru cine ne rămâne.

— Despre ce ați vorbit? Ce v-a spus?

Dean se ridică din fotoliu parcă tulburat de întrebările mele și se întoarce la poziția lui de la început, cu cotul rezemat de etajeră, o poziție decorativă, un bărbat slab, un bărbat înalt. Gesturile îi devin și mai sobre, bărbia voluntară păru ștearsă într-o parte, ochii de culoarea berii căpătaseră o strălucire demonică, la fel, ca atunci când plecase de la restaurant, după ce Tellez îi spusese că nu-l lăsa să achite nota de plată, dar acum nu mai exista lumina verzuie a nici unei furtuni, numai lumina electrică și afară ceața, lumina ceței este gălbuie sau alburie sau roșiatică în orașe, depinde de multe lucruri.

— Nimic, ce era de spus. A încercat să mă liniștească, m-a implorat, mi-a explicat, a încercat să dea o justificare unui lucru care nu avea niciuna, ca și cum dragostea pe care o porți cuiva ar îndrepta lucrurile, unii oameni cred că înflăcărarea sentimentelor lor este o scuză, că sentimentele care o iau razna se confundă cu atitudinile oneste. Poate că și eu aș fi văzut-o la fsl, dacă aș fi știut ce se întâmpla aici, dar rămăsesem în urmă veștile.

— Nici o atitudine nu este onestă, niciodată nu putem ști, am îndrăznit eu să-mi spun părerea, poate într-un fel nepotrivit. Itni trecea efectul dozei de cocaină pe care o luasem, nu mai saram așa de atent, cel puțin nu cu mine însumi.

— Da, eu nu pot fi mulțumit de a mea, nici tu de a ta. Dean l'ami luă o altă țigară și acum o aprinse imediat, trase de două ori una după alta, probabil nu obișnuia să fumeze, acum o făcea pentru a-și însoți povestirea de un gest fizic, cel care povestește se mișcă foarte puțin. La asta m-am

gândit și astfel îmi amintesc l felul lui de-a vorbi, avea idei, dar nu știa să le pună în ordine. I Dar cine oare se pricepe să o facă?

— A ținut cu obstinție să-mi explice procesul, procesul gândirii ei, dar nu era nevoie, o înțelegeam deja. Vedea că eu mă desprindeam sau că încercam săi mă desprind de ea, nu voia să mă piardă, era disperată numai imaginându-și despărțirea, s-a gândit să rămână gravidă, dar nu-i era ușor, și-am spus deja că eu eram foarte atent. N-a avut încredere în propriul ei trup pentru a mă păstra lângă ea, un an e puțin, doi însă pot fi de ajuns pentru a istovi o legătura, pentru a o face să cedeze. Mi-a spus că i se strângea inima când mă vedea nerăbdător să ies din casa ei și să mă întorc în a mea, la început nu era așa, când venea ora să plec protestam, poate că atunci eu eram cel lipicios, e adevărat că îmi venea greu să mă despart de ea, asta se întâmpla la puțin timp după ce am cunoscut-o, acum îmi amintesc foarte vag („Săruturile celui care pleacă în cadruț ușii celui care rămâne, confundate cu sărutările de acum două zile și cu cele care vor fi peste alte zile, memorabila noapte de început a fost numai una singură și s-a pierdut imediat, înghițită de toate săptămânile și lunile repetabile care o șterg și îi iau locul.”) Știu că așa a fost, dar nu-mi amintesc. Acum mă avea în față ei schimbat, iritat și sec, a spus, de parcă ea s-ar fi trans-j format deodată într-o necunoscută, lucrurile și oamenii care se schimbă atâta fără ca tu să te schimbi generează perplexitate și neîmpăcare („Nu te cunosc, nu știi cine ești, nu te-am văzut în viața mea, nu veni să-mi ceri ceva, nici să-mi spui vorbe mi (r) roase, pentru că nu mai sunt ce-am fost și nici tu nu mai ești: astt se spune mereu, mai devreme sau mai târziu”). Atunci i-a trecut prin cap comedia, s-a gândit că până și un avort ne-ar uni, că eț am să-i admir sacrificiul și am s-o apreciez mult fiindcă renun țase să aibă acel copil, și nu era chiar greșită socoteala pe cafl și-o făcuse, fara îndoială că așa s-ar fi petrecut lucrurile, dacă ei aș fi fost mai puțin neliniștit și mi-aș fi terminat de citit ziarel cuminte, fără să mă mișc de la locul meu din cafenea, îi promi-sesem că nu aveam să mă mișc de acolo pentru eventualitatea că ar avea nevoie de mine și chiar stătusem acolo mai bine de o oră, prefăcându-mă că citesc, dar gândindu-mă la ea și la mâna me-dicului în ea, și la coincidențe. Pentru mine ora aceea durase o eternitate și ea citea reviste, nu știu dacă poți înțelege.

„Cel care povestește știe să se explice”, m-am gândit, „a povesti este totuna cu a convinge sau a se face înțeles sau a scoate la iveală și în felul acesta totul poate fi înțeles, până și infamia, totul poate fi iertat când este ceva de iertat, totul trecut sub tăcere sau asimilat și chiar compătimit, asta s-a întâmplat și trebuie să trăim cu asta după ce știm că așa afosl, să-i căutăm un loc în conștiința noastră și în memoria noastră, care să ne permită să trăim mai departe pentru că s-a întâmplat și pentru că știm.” M-am mai gândit: „Poți chiar să intri în grațiile cuiva, dacă povestești.”

— Cred că înțeleg ce-ați simțit, este de înțeles, i-am spus.

— Când am plecat din restaurant s-a pornit o furtună cu vânt, eu mergeam împiedicat din pricina băuturii, ea la fel, din disperarea de a fi văzut că explicațiile și rugămințile ei nu folo-seau la nimic, nu aveau nici un efect asupra mea, eu îi răspun-sesem numai prin cuvinte pline de cruzime și

sarcasm. Nu m-au emoționat deoc, acesta e adevărul, în momentul acela. Pe urmă... Dar n-a mai fost timp. Dean tăcu, n-am spus nimic de data aceasta, în pauza lui nu se simțea nici o întrebare, nici măcar implicită. Fața lui a arătat atunci însingurare, te puteai aștepta de la această față la orice metamorfoză sau deformare, ochii lui alungiți se îndreptară în direcția mea, dar nu i-am simțit ațintiți asupra-mi, ca și cum m-ar fi ocolit sau ar fi trecut peste mine; își plecă bărbia neîmblânzită, o spadă fără tăiș.

— O uram, spuse. O uram și totuși nu ar fi fost la fel, dacă aș fi știut, se poate chiar să mă fi emoționat comedia ei, aș fi fost mai înțe-legător. Biata Eva, biata Marta. Deformarea sau metamorfoza a luat forma compasiunii, o dată cu aceste cuvinte.

— Ploaia ne-am udat până la piele în câteva secunde, ne-am dus la marginea tro-tuarului să ehemăm un taxi, nu se vedea niciunul, era o oră cam târzie pentru Anglia și, cum începe să plouă, taxiurile dispar, metrourul părea închis și ne-am apropiat să vedem dacă era așa,, am mers câțiva pași fără o țintă precisă, probabil în direcție] opusă celei în care trebuia să mergem, a trecut un taxi liber carel n-a oprit la semnele noastre, poate mersul nostru șovăitor trezeai neîncredere, eu cred că mă clătinam pe picioare cum stăteam pe j loc, mă simțeam mai echilibrat în mers, mă apăram de ploaie] cum puteam cu gulerul paltonului ridicat, ea și-a acoperit inutil; părul cu eșarfa, un cadou de la mine, i-a rămas lipită de părul ei j ud, măcar așa vântul nu-i mai răvășea părul. A vrut să-și caute] adăpost sub o marchiză și să aștepte, am luat-o din nou de în-] cheietură și am tras-o după mine, n-am lăsat-o să se adăpos-i tească. Ploaia nu era atât de puternică, mai mult vântul, ploua pieziș, pe stradă nu era nimeni. În fața semaforului a oprit un autobuz roșu cu etaj, urma să se retragă după ultima cursă, in-trarea lui fără ușă era ca o invitație să urcăm, Eva s-a desprins din strânsoarea mea o clipă și a urcatân autobuz dintr-un salt, am urcat și eu după ea, agățându-mă de bară când deja era în mers, nici nu conta prea mult unde mergea, ea îl văzuse ca pe un adă-; post. I-am plătit biletele taxatorului, un indian sau un pachis-l tanez, „Până la capăt,, i-am spus, era cel mai simplu, am urcat la etajul de sus, unde nu era nimeni, jos doar unul sau doi călători, '. Cred că am văzut cu coada ochiului când urcam scara în spirală,,; pe Eva am îmbrâncit-o sa urce. „Ești tâmpită sau ce ai, ești nebună,, i-am spus, „habar nu avem unde merge ăsta,,. „Ce j importanță are?,, a întrebat, „e mai bine oricum decât să stăm j acolo pe stradă pe furtuna asta. Când o să vedem o zonă mai circulată, coborâm și o să găsim un taxi. Sau când o să stea ploaia, m-a udat learcă, ce vrei, săfacem pneumonie,, S-aașe-zat în timp ce își scotea eșarfa, și-a înfioat și și-a stors un pic părul ud, a scos un șervețel din geantă și și-a șters cu el cât de cât fața și mâinile, mi-a întins unul, nu l-am luat, nu mă așezasem; lângă ea, ci în spatele ei, ca un derbedeu care voia să sâcâie pei cineva, vântul îmi stârnise și mai mult furia, și pe ea o înfuriase. J puțin, vântul înnebunește, dintr-o dată avusese curajul să-mi răspundă obraznic. Miroseam a lână udă, stofa paltoanelor, un miros grețos. Autobuzul cu etaj mergea cu viteză prin ploaie, i cum se merge noaptea, nu era circulație aproape deloc, cu zgo-i moștele lui de mastodont la frânele bruște

din stații sau la sema-foare din când în când lovea crengile copacilor la înălțimea noastră („Frunzișul,,), ca un șfichiuit de bici uneori, ca un răpăit de tobă altă dată, când crengile veneau mai multe unele după altele se agitau ca niște brațe furioase din cauza vântului la trecerea autobuzului („Iar eu niă întrebam mereu cuin se ferea ea de crengile copacilor care depășeau spațiul trotuarelor și se loveau de geamurile înalte ale autobuzului, ca și cum, în semn de protest împotriva vitezei noastre, ar fi vrut să intre înăuntru și să ne zgârie,,), m-am gândit, și acest gând nu știu dacă e al meu sau al Martei Tellez, sau mai curând o amintire”). Evaâși storcea părul buclat în fața mea ca pe o rufa udă, o văzusem făcând acest lucru în halat de baie, de multe ori, ieșind de la duș acasă la ea. Nu se întorcea, stătea cu spatele la mine („Ceafa”), ini-a venit ideea că încerca să parăjignită, poate își schimbase tactica, nu mai mă implora, sau credea poate că ceea ce făcuse nu era atât de rău și voia să joace o altă carte, când de fapt nu-i mai rămăsese niciuna. Poate se gândea că eu eram cel care abuza-sem, cu represaliile mele, și că îi va veni rândul să-mi ceară ex-plicații și să-mi reproșeze cruzimea și sarcasmul și felul mize-rabil în care mă purtasem cu ea toată ziua („Totul se șifonează sau se pătează sau se maltratează”), de aceea își îngăduise să-mi răspundă furioasă. Nu am putut suporta ideea aceea, cum de îndrăznea, eu mă gândisem la ea și la coincidențe („Și cel mai intolerabil e să rămână în trecut cineva pe care ți-l amintești ca viitor”). Băusem mult, dar asta nu este o scuză, poți să fii beatân tot atâtea feluri cum poți fi reținut. Nu a fost ceva plănuțit, dar a fost cu voia mea, ceva luciditate a existat în ceea ce aveam să fac, deoarece m-am gândit că nu avea să mă vadă nimeni de pe stradă, nici de jos, există o oglindă circulară convexă în auto-buze prin care taxatorul poate să vadă ce se petrece sus, dar numai dacă se uită, și acel indian sau pachistanez probabil nu era interesat de nimic în ultima cursă din ziua aceea, poate era istovit, iar oboseala nu mai lasă loc curiozității. Acum unele autobuze sunt prevăzute cu o cameră de filmat pentru a ține sub supraveghere etajul de sus, în loc de oglindă, dar acest autobuz nu avea, 16 sau 15, nu știu, sau altul, am întors privirea ca să verific, nu exista nici o cameră, de aceea îmi amintesc că m-am gândit la mine msumi și la ce aveam să fac și la urmările: posibile („Te-ai gândit la mâine,,), de aceea știu că îmi dădeam seama ce fac, când i-am prins capul în mâini, de-o parte și de alta și am apăsător violent („Mi-ai apăsător pomeții și tâmplele, bieteile mele tâmple,,), i-am ținut strâns capul și am apăsător împiedicând-o să se întoarcă, șuvițele ei ude în mâinile mele („Mâinile mele prea mari cu degetele tor stângace și tari, degetele mele ca niște clape de pian,,), pentru că de data asta a voit să se întoarcă și n-a mai putut, a mai crezut pentru o clipă că era o exagerare sau o joacă, a mai avut timp să-mi spună iritată: „Ei, ce faci, fii; cuminte,,), și apoi probabil a simțit că nu era de glumă, am făcut înadins să o doară, probabil că am apăsător foarte tare cu degetele mari doar două secunde, puteam să mi le înfig în tâmplele ei, dacă aș fi continuat să apăsător, dar ca să nu țipe am coborât repede mâinile până la ceafa și gâtul ei, și ele ude („Ceafa ei de femeie din secolul al XIX-lea pe care curgeau fire de păr negru și lipit, ca de sânge aproape uscat, sau noroi,,), și i-am apăsător și gâtul,;

apăsarea bruscă pe tâmpile aproape a făcut-o să leșine, nu avea; putere, nu am întâmpinat nici o rezistență în afară de mâinile ei; care au încercat să le îndepărteze pe ale mele, fără convingere („Precum copiii care niciodată nu opun rezistență bolilor rapide și nerăbdătoare, care îi doboară fără cea mai mică luptă,,), avea să rămână întinsă pe scaunul unui autobuz din Londra, care își va continua drumul lui prin noapte împotriva vântului și a ploii' și, în schimb, eu voi coborî, nu exista ușă care să mă împiedice („O moarte străină, o moarte oribilă, și pe o insulă,,), nu-i ve-deam fața, nu-i vedeam ochii, doar ceafa și părul în timp ce urma să moară peste foarte puțin timp („Nu numai eu dispar, cel care sunt și care am fost, nu numai eu, ci și întreaga mea memorie, tot ceea ce știu și am învățat, și amintirile și tot ce am văzut, cele o mie și unu de lucruri care mi-au trecut prin fața ochilor și devin inutile, dacă eu mor,,). Nu știu dacă autobuzul, care a frânat scârțâind și s-a oprit cu un zgomot înfundat, a fost cel care m-a făcut să-mi opresc degetele ca și cum ceea ce făceam ar fi depins de înaintare și de vânt, care nu ți se pare atât de puternic când stai în loc. Sau a fost poate teama sau o remușcare care a apărut în același timp cu actul pe care „îl pricinuiam (Un da și un nu și un poate și între timp totul a continuat ori a trecut,,). Am slăbit strânsoarea numaidecât, mi-am retras mâinile, i-am dat drumul brusc, fără să o fi ucis („Dar este încă nu, încă nu, și câtă vreme mai este încă nu, pot să mă gândesc în continuare la bătălie și să privesc acest peisaj străin, și să fac pla-nuri pentru viitor, și poți să continui să-ți iei la revedere,,), mi le-am vârât în buzunarele paltonului imediat, de parcă aș fi vrut să ascund ori să anulez ceea ce fuseseră pe cale să facă și nu duseseră la capăt, faptele nu sunt aceleași dacă nu durează îndeajuns în timp, depind de urmările lor („Firul continuității neîntrerupt, firul meu de mătase încă intact, dar fără călăuză: încă o zi, ce nenorocire, încă o zi, ce noroc,,), Eva era vie în loc să fie moartă („Și nu știu ce este una și ce este cealaltă. Acum nu înțeleg prea bine aceste cuvinte,,), m-am ridicat, m-am întors să o privesc din față, m-am uitat la ea de la înălțimea mea, avea picioarele desfăcute puțin, a ridicat spre mine capul ei maltratată și chinuit, m-a privit câteva clipe și în ochii ei am văzut pictată fața mea și noaptea întunecată, depresia și mila și mânnirea, mai mult decât frica sau rezistența („Fără consolarea incertitudinii, care nu poate fi retrospectivă uneori, chiar dacă prezentul abia încheiat este perceput imediat ca trecut îndepărtat,,), ca și cum, mai mult decât propria ei moarte pe care și-o văzuse cu ochii, ar fi regretat că dintre toți oamenii eu eram acela care încercasem să o omor, care îi voise moartea („Disprețul mortului față de propria lui moarte contra mizerabilei superiorități a celor care trăiesc și a efemerei noastre lăudăroșenii: adăstez prea multă vreme lângă tine, dulcele meu copil, te obolesc,,). Și atunci coborî alergând pe scări, cu pantofii ei cu tocuri înalte pe care îi încălțase ca să mă aștepte la hotelul meu și să mă implor, coborî scara în spirală alergând pentru a sări din el înainte ca autobuzul să pornească din nou, nu știu unde eram, nici numele străzii, eu nu am urmat-o, am deschis doar un geam prin care răbufni înăuntru o rafală de ploaie piezișă și m-am aplecat în afară ca s-o văd sărind („Și încă mai văd lumea din înalt,,), autobuzul deja pornea și își lua viteză, când de la geamul

din spate la care m-am dus imediat, i-am văzut paltonul și pantofii deloc copilărești pe asfalt și am văzut-o încercând să traverseze strada zăpăcită și fugind de mine, cel care putea s-o urmărească pentru a termina cu viața ei, sau poate de durerea a ceea ce sîrni-ți se și văzuse. A încercat să traverseze fără să se uite în nici o direcție, încă acoperită de autobuzul care se pregătea să plece, dar nu ajunse să o facă, nu a ajuns pe celălalt trotuar pentru că a: lovit-o un taxi negru cu strapontine, care venea în viteză din cealaltă parte, traficul din Londra în sens invers, un taxi Austin ca un rinocer sau un elefant. De la geamul meu din spate, am văzut totul cu ochii mei pe când mă îndepărtam, am văzut teribila lovitură, o lovi atât de puternic încât zbură proiectată nu în sus, ci drept înaintea la înălțimea botului mașinii care o doboră, și am văzut cum taxiul nu putea frâna nici măcar după lovitură și trecea peste ea după ce căzuse pe asfalt. O lovitură mortală, fulgerătoare, de care nu ținu cont autobuzul meu sau nu vru să țină cont, semnaliză că frâna, o clipă, după bufnitura în-; fernală, dar nu se opri, ci își continuă drumul, luând viteză la fiecare metru, poate nu au auzit zgomotul nici șoferul, nici india-l nul somnoros, sau poate da, și s-au gândit că se făcea prea târziu pentru acea cursă de sfârșit de zi dacă se trezeau amestecați într-un accident la care nu fuseseră martori și în care vehiculul lor nu fusese implicat. Tot ce am mai apucat să văd înaintea ca autobuzul să ia o curbă și eu să pierd acea perspectivă au fost taximetristul și pasagerii lui, care reușiseră să oprească și-s deschideau portierele. I alergau spre cadavru. Femeia și bărbatul se apărau de ploaie cu un ziar deschis deasupra capului, taximetristul știa deja că era vorba de un cadavru, pentru că avea în mâini un soi de pătură cu care avea să-l acopere, și fața, m-an gândit că măcar nu avea s-o mai ude ploaia („Dar va începe îmi schimb mirosul metamorfozei,,). Eu n-am făcut nimic, adică n-am coborât la următoarea stație sau la semafor ca să mă întorc pentru a afla ceea ce știam deja sau s-o însoțesc pe Eva doar și să ajut la formalități. Aș fi făcut-o, dacă aș fi știut, dar încă nu știam ce se întâmplase aici cu aproape douăzeci de ore înainte. Dar nu, nu-i adevărat, nu aș fi coborât nici dacă aș fi știut. Erar indiferent. Nu eu o omorâsem în sens propriu, taxiul o făcuse dar o căutasem și dorisem asta cu un minut înainte și acum face { : gra întâmplată, din voința mea indecisă, chiar dacă nu cu mâna mea („Faptul că cineva moare în timp ce tu rămâi în viață în continuare te face să te simți ca un criminal vreme de o clipă sau toată viața, ce blestem, acum va trebui să-mi aduc aminte și de acest nume al cărui chip nici măcar nu-l cunosc: Eva Garci'a Valle,,). Sau poate a fost voința ei satisfăcând-o pe a mea pentru a nu fi în plus („Voința care se dă la o parte și obosește și retrăgându-se ne aduce moartea, ca și cum lumea nu ne-ar mai suporta și s-ar grăbi să ne arunce afară din ea,,). În acele momente, în timp ce autobuzul mă îndepărta de ea și n-am mai văzut-o, m-am gândit în special că nimeni nu știa că ea era cu mine. Biletele cumpărate separat, hotelurile diferite, iar în spital nu o înregistraseră pentru că nu exista nici o intervenție de făcut (, Jar asasinatul sau crima pur și simplu luată la un loc ca și cum ar fi o punte neînsemnată și inutilă – există doar atâtea altele -între crimele care au fost deja uitate, dispărute fără urmă și cri-mele care vor veni, care sigur vor lăsa o urmă, dar

numai ca să fie apoi ștearsă.”). Moartea ei era moartea unei turiste de pe continent care, o dată mai mult, nu s-a uitat în direcția potrivită în Londra după ce a coborât dintr-un autobuz prin stânga și voia să traverseze o stradă uitând de circulația din sens invers („Moartea ridicolă, moartea improbabilă a celui care se află în oraș numai în trecere, ca a trecătorului al cărui cap îl strivește sau îl retează un copac atins de un fulger, pe un mare bulevard în timpul furtunii, uneori se întâmplă și ne mărginim să citim despre asta în ziare, printre râsete”). Nu avea nimic de-a face cu mine, o necunoscută, am aruncat biletul ei de autobuz pe geam, pachistanezul nu-și va aminti că eu îl plătisem împreună cu al ieu, Nici măcar nu avea de ce să și-o amintească pe ea. Și pe deasupra eu nu făcusem nimic, nimeni nu făcuse nimic, „n simplu accident, o nenorocire. Eșarfa ei era acolo pe scaun, încă udă learcă. Incă mai păstra mirosul ei, al părului ei negru („Mirosul morților se păstrează când nimic nu mai rămâne din ei. Durează cât timp mai rămân corpurile lor și mai târziu, după ce „u-i mai vedem și sunt îngropați și dispăruți: să fiu plumb în Pieptui tău, mâine să fiu o povară pe sufletul tău sângeros și novat”). Am vârat-o în buzunarul paltonului, încă o mai păstrez. Dean rămase tăcut puțin, adăugă imediat:

— Asta mi s-î întâmplat, nu știu dacă mă-nțelegi.

„Totul se contaminează foarte ușor, de orice putem fi convinși, poate să ni se dea dreptate întotdeauna și totul poate fi povestit dacă este însoțit de exaltarea sau justificarea sau expli-cația sau numai simpla lor reprezentare, a povesti este o formă de generozitate, orice se poate întâmpla și totul se poate relata și accepta, din orice poți ieși nepedepsit sau, și mai mult, neatins. Nimeni nu face nimic convins de nedreptatea acelui lucru, cel puțin nu în momentul în care o face, a povesti, ce stranie mi- < siune sau îndatorire e aceasta, ce se întâmplă nu se întâmplă pe de-a-ntregul până ce nu este descoperit, până ce nu este spus și nu se știe, și între timp faptele se pot transforma în simplu gând și în simplă amintire, în nimic. Dar, în realitate, cel care povestește întotdeauna povestește mai târziu, ceea ce îi permite să adauge dacă vrea, pentru a lua distanță: „Dar am întors spatele fostului meu eu, nu mai sunt ce am fost și nici cel care am fost, nu mă cunosc, nici nu mă recunosc. Și nu eu am căutat-o, nu eu am vrut asta,,. Și, la rândul lui, cel care ascultă poate să asculte până la sfârșit și chiar dacă a ascultat să dea răspunsul care e cel mai buri răspuns întotdeauna: „Nu știu, n-am dovezi, să vedem,,.”

— Înțeleg. Ce s-a întâmplat după aceea? Am întrebat. Tre-buie să plec, am să plec.

Dean stătea nemișcat de un timp. Își aranjă nodul cravatei și începu să-și lase încet în jos mânecele cămășii, de parcă s-ar fi pregătit să îmbrace o haină, el fiind cel care pleca. Eu trebuia să plec. „Am să plec”, i-n-am gândit, „am auzit deja totul și nu am, săuit.”

— Am coborât la un semafor departe de locul accidentului,, într-o zonă mai circulată. Eram ultimul călător din autobuz, an văzut asta cu coada ochiului în clipele în care etajul dejos ail apărut în fața mea, între ultimele trepte ale scării și săritura îfl stradă. Am rămas pe trotuar, fără îndoială

taxatorul nici nu ă sesizat că se dădusejos cineva între stații. Am găsit ușor un taxî și m-am întors la hotel, ploaia stătuse, se potolise și vântul, 'i&f mie îmi trecuse amețea cocteilurilor indiene. Am urcat îb (camera mea, nu aveam mesaje, am dat drumul televizomtui m-am uitat câteva minute schimbând canalele, nu înțelegeam decât vag ce spuneau, așa că m-am sculat din pat și am rădicat fereastra și m-am sprijinit cu coatele pe pervaz și am pri-vit multă vreme afară în ciuda frigului, nu știu câtă vreme (., Privește Dean pe fereastra lui hivernalăcu ghilotină, prin întu-nericul nopții londoneze spre clădirile din față sau spre alte ca-mere ale hotelului, majoritatea în întuneric, spre camera de la mansarda cu lumină a unei cameriste de culoare care se dez-bracă după o zi de muncă, scoțându-și boneta și pantofii, cio-rapii, șorțul și uniforma, spălându-se pe față și sub braț într-un lavoar, și el vede o femeie doar pejumătate îmbrăcată, dar, spre deosebire de mine, el nu a atins-o, nici nu a îmbrățișat-o, nici nu are nimic de-a face cu ea, cea care înainte de-a se culcaâși spală în mod britanic câteva părți ale corpului în lavoarul mizerabil al camerelor de mansardă englezești, ai căror locatari trebuie să iasă pe coridor ca să împartă baia cu ceilalți de pe palier. Dean nu-i simte mirosul de la fereastra îndepărtată și înaltă, dar poate să i-l știe deja, poate s”a întâlnit cu el pe acel coridor sau pe scări, pașii lui otrăviți, cu o zi înainte sau în acea după-amiază. Aude telefonul din camera lui care sună și o sperie în noapte pe angajata pejumătate dezbrăcată și o face să realizeze că o poate vedea cineva, face câțiva pași în sutien și chiloți până la fereas-tră, o deschide și se înclină puțin în afară ca pentru a vedea dacă nu cumva se cațara cineva pe zid către ea – și atunci o închide și trage perdelele cu atenție, nimeni nu trebuie să o vadă în mstețea ei, în oboseala sau depresia ei, nici pejumătate dezbră-cată și nici așezată la capătul patului cu mânecile uniformei întoarse pe dos agățate de încheieturi, poate că a fost deja văzută astfel, fără ca ea să știe în timp ce își pieptăna părul și fredona ceva imposibil de recunoscut sau bocetul său funest ca o banshee încă tânără, litania istovitei și ponegritei morți, făcând o preves-tire despre trecut, trecerea timpului n-are nici cap, nici coadă. Toate acestea nu le știu, nu mi-e clar, să vedem sau, mai curând, niciodată nu vom ști, Marta, care a murit, nu va ști niciodată ce s-a întâmplat cu soțul ei la Londra în acea noapte, în timp ce ea era în agonie lângă mine, când el se va întoarce cu cadourile lui nu va mai fi să-l asculte, nici să le primească, să asculte povestirea pe care el a hotărât să i-o relateze, poate fictivă și foarte diferită de cea pe care am ascultat-o eu. Moarta care îl vizitează și î! Pândește și îl bântuie este alta, moarta lui care locuiește în,, gândul lui cum locuiește a mea în gândul meu ca o pulsație neîn-' cetată în starea de veghe sau în somn, nefericita lui soție și nefericita lui amantă confundate și refugiate amândouă în mintea noastră, în lipsa unor locuri mai confortabile, zbatându-se împo-triva dizolvării lor și vrând să se întruchipeze în singurul lucru care le mai rămâne, pentru a-și păstra puterea, repetiția sau, reverberația infinită a ceea ce au făcut odată sau a ceea ce a avuf loc într-o zi: infinită, dar tot mai obosită și mai palidă. Și moarta lui, ca și a mea, nu a rămas în trecut de multă vreme, nici n-a fost puternică, nici o dușmană, dar gradul ei de irealitate tot crește”). Până ce a sunat telefonul, a

spus Dean, și mi-a dat ves,, tea. Trecuseră vreo douăzeci de ore. Există lucruri pe care tre-buie să le afli imediat, pentru a nu trăi în lume nici un minut cd o idee atât de falsă, încât lumea să f1e altfel din cauza ei („A trăi în amăgire e ușor și e condiția noastră firească,, m-am gândit diri nou, „și în realitate asta nu ar trebui să ne doară atâta: vei conf tinua să auzi vocea lui Vicente, cu rezonanța unei mașini de bărbierit, vei continua să ai o relație cu el”).

— Am să mă duc. Și acum am spus-o. Spusesem acest< verbe altă dată în această casă, dar niciodată pe acesta din urmă Niciodată n-am spus nimănui „Mă duc”, niciodată n-am spus-o în timp ce îmi puneam fularul și pardesiul lângă intrare m-am uitat fugar spre coridor și spre ușa deschisă de la camen în întuneric a copilului, nu credeam că Dean avea să-l țină la el Va trebui să o sun mâine pe cea care acum era sora mai mare ș mai mică, m-am uitat la ceas, nu era. Prea târziu, poate ar fijusti-ficat să o sun chiar în noaptea aceasta, întorcându-mă acasă și s fac un pas încă inocent, la urma urmei eu puteam să fiu soț,, nevăzut din ceață, care încă nu sosise pentru ea și care va fac parte din lumea ei de vii atât de nestatornici. Și acest copil putea să stea la noi, nu credeam că Dean va voi să-l crească < Dacă ar fi fost așa, avioanele ar fi aduse cu el, chiar dî fuseseră ale tatălui său în îndepărtata sa copilărie, eu nicioc nu am avut atâtea, ce invidie, avioane de vânătoare și boml diere din primul și cel de-al doilea război mondial, amestecate, vreunul din cel al Coreei și, de asemenea, vreunul din războiul nostru, care atacase sau apăraseră Madridul, sunt secole deja de atunci. Când lucrurile se sfârșesc își au deja numărul lor și lumea depinde atunci de povestitorii ei, dar pentru puțină vreme și nu ne deplin, niciodată nu se iese din umbră de tot, ceilalți nicio-dată nu se sfârșesc și întotdeauna există cineva pentru care se pecetluiește un mister. Acest copil nu va ști niciodată ce s-a întâmplat, i-o vor ascunde tatăl și mătușa lui și i-o voi ascunde eu însumi și nu mai contează, din moment ce atâtea lucruri se întâmplă fără să afle nimeni, și fără să-și amintească, ori totul se uită și se șterge. Și ce puțin rămâne din fiecare om în timpul inutil ca zăpada alunecoasă, din cât de puține lucruri rămâne o unună, și din acest puțin care rămâne atâta se ascunde, și din ce nu se ascunde îți amintești pe urrnă doar o parte foarte mică, și pentm puțină vreme: în timp ce călătorim încet spre propria noastră dispariție, pentru a trece doar prin fața întunecată sau reversul acestui timp, imde nu mai poți să te gândești, nici nu mai poți să-ți iei adio: „Adio, râsete, și adioJigniri. Nu am să vă mai văd, nici voi n-o să mă mai vedeți. Și adio, înflăcărare, adio, amintiri.” Ianuane 1994

SFÂRȘIT